

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Vlada
Rudarska 65, 75 000 Tuzla
Bosna i Hercegovina**

**PLAN UPRAVLJANJA
ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH” 2017-2027**

Sarajevo, oktobar 2016. god.

SADRŽAJ

1	UVOD.....	9
1.1	Zakonska osnova za izradu Plana upravljanja	9
1.2	Metodologija izrade Plana upravljanja	10
2	CILJEVI I POLITIKA UPRAVLJANJA PODRUČJEM ZAŠTIĆENOGL PEJZAŽA „KONJUH“	12
2.1	Svrha, elementi, funkcija i ciljevi ZP „Konjuh“	12
2.1.1	Prostor ZP	12
2.1.2	Kategorije vrijednosti ZP	14
2.1.3	Dopuštene djelatnosti u ZP	17
2.1.4	Upravljanje vrijednostima i prostorom ZP Konjuh	19
2.2	Politika (Strategija) upravljanja ZP „Konjuh“	19
2.2.1	Uvod	19
2.2.2	Strategija upravljanja prostorom i prirodnim vrijednostima ZP	22
2.2.3	Strategija upravljanja rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP	23
2.2.4	Strategija upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP	24
2.2.5	Strategija upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP	25
3	SMJERNICE I SISTEMI UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“	26
3.1	Ocjena stanja vrijednosti i prostora ZP	26
3.1.1	Stanje prirodnih vrijednosti ZP	26
3.1.2	Stanje rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti ZP	34
3.1.3	Stanje kulturno-historijskih vrijednosti ZP	41
3.1.4	Stanje obavljanja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP	43
3.2	Koncept upravljanja područjem i vrijednostima ZP „Konjuh“	53
3.2.1	Uvod	53
3.2.2	Koncept upravljanja prostorom ZP	54
3.2.3	Koncept upravljanja prirodnim vrijednostima ZP	55
3.2.4	Koncept upravljanja izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP	58
3.2.5	Koncept upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP	59
3.2.6	Koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP	61
3.3	Zaštita prostora i vrijednosti ZP „Konjuh“ (programi zaštite i unaprjeđenja)	65
3.3.1	Zaštita prostora ZP	65
3.3.2	Zaštita prirodnih vrijednosti ZP	65
3.3.3	Zaštita izgrađenih vrijednosti i potencijala ZP	67
3.3.4	Zaštita kulturno-historijskih vrijednosti ZP	70
3.4	Unaprjeđenje i korištenje prostora i vrijednosti ZP „Konjuh“	72
3.4.1	Unaprjeđenje i korištenje prostora ZP	72
3.4.2	Unaprjeđenje i korištenje prirodnih vrijednosti ZP	72
3.4.3	Unaprjeđenje i korištenje izgrađenih vrijednosti i potencijala ZP	74
3.4.4	Unaprjeđenje i korištenje kulturno-historijskih vrijednosti ZP	76
3.4.5	Unaprjeđenje izvođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP	78
3.5	Smjernice izvođenja dopuštenih djelatnosti u ZP „Konjuh“	83
3.5.1	Turizam	83
3.5.2	Šumarstvo	84
3.5.3	Lovstvo	85
3.5.4	Poljoprivreda	85
3.5.5	Vodoprivreda	86
3.5.6	Korištenje mineralnih sirovina	86
3.5.7	Kultурне, vjerske i druge manifestacije u prostoru ZP	87
3.5.8	Obrazovanje i naučna istraživanja	87

3.6 Posjećivanje ZP „Konjuh“	88
3.6.1 Sportsko- rekreativne aktivnosti i izleti.....	88
3.6.2 Planinarenje	90
3.6.3 Lov i ribolov	90
3.6.4 Biciklizam.....	91
3.6.5 Saobraćaj.....	92
3.6.6 Istraživanje i edukacija	92
3.6.7 Sport.....	94
3.6.8 Vjerske manifestacije i aktivnosti.....	94
3.7 Smjernice za izgled objekata na području ZP „Konjuh“	95
3.7.1 Turistički objekti	95
3.7.2 Sportsko rekreativni objekti	97
3.7.3 Privredni objekti.....	99
3.8 Povezivanje ZP „Konjuh“ sa susjednim područjima.....	100
3.8.1 Nacionalna mreža zaštićenih područja	100
3.8.2 NATURA 2000 područja.....	100
3.9 Utjecaj ZP „Konjuh“ na socio-ekonomski aspekt razvoja lokalnih zajednica i društva u cjelini (izazovi i benefiti).....	101
4 PROVOĐENJE PLANA.....	103
4.1 Smjernice za povezivanje elemenata plana.....	103
4.2 Strategije provedbe plana.....	103
4.3 Nadzor provođenja plana	104
4.4 Ekscesi i načini otklanjanja ekscesnih situacija	105
4.5 Način finansiranja	106
4.6 Ostvarivanje prihoda.....	106
4.7 Troškovi provođenja	107
4.8 Institucionalna struktura u upravljanju ZP „Konjuh“	107
4.9 Organizacijska struktura u upravljanju ZP „Konjuh“	108
5 RAZVOJ EKO-TURIZMA NA PODRUČJU ZP „KONJUH“	110
5.1 Mogućnosti i ciljevi razvoja eko-turizma	110
5.2 Strategija razvoja eko-turizma	112
6 ZAKLJUČAK	113
7 POPIS KORIŠTENE LITERATURE	114
7.1 Popis korištenih zakona	114
7.2 Popis korištene dokumentacije.....	114
7.3 Popis korištenih internetskih izvora.....	115
8 PRILOZI	116
8.1 Prilog 1 - Lista relevantnih institucija i interesnih strana.....	116
8.2 Prilog 2 – Kaznene odredbe i novčane kazne za kršenje odredbi o dopuštenim aktivnostima...	118
8.3 Prilog 3 – Prostorni razmještaj navedenih zona zaštite unutar ZP „Konjuh“ na reljefnoj podlozi.....	121
8.4 Prilog 4 – Sintezni prikaz značajnih lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ s obzirom na prostorni položaj i zonaciju prostora.....	122
8.5 Prilog 5 – Geološka karta ZP „Konjuh“	123
8.6 Prilog 6 – Metodologija korištena pri rangiranju problema	124
8.7 Prilog 7 – Lista rangiranih problema	125
8.8 Prilog 8 – Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027	127

POPIS SLIKA

Slika 1: Prostorni razmještaj navedenih zona zaštite unutar ZP „Konjuh“ na reljefnoj podlozi	14
Slika 2: Sintezni prikaz značajnih lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ s obzirom na prostorni položaj i zonaciju prostora	17
Slika 3: Geološka karta ZP „Konjuh“	27
Slika 4: Nadzorni i info punkt na izletištu „Zlača“	35
Slika 5: Izgradnja dječjeg igrališta u tijeku – izletište „Bebrave“ (juni, 2016)	36
Slika 6: Izgradnja sjenika u tijeku – izletište „Bebrave“ (juni, 2016)	36
Slika 7: Informacione table na južnom dijelu (lijevo) i sjevernom dijelu ZP „Konjuh“ (desno – izletište „Zobik“)	40
Slika 8: Ulaz „Djevojačka pećina“	42
Slika 9: Očišćeni dio „Rimske kaldrme“ („Srednjevjekovna kaldrma“)	43
Slika 10: Primjeri postojećih loših šumarskih praksi u ZP „Konjuh“ (neuređena sjecišta)	45
Slika 11: Primjeri postojećih loših šumarskih praksi u ZP „Konjuh“ (utovar drvne sirovine na putnoj komunikaciji (lijevo) i loše stanje putne komunikacije (desno))	45
Slika 12: Primjer bespravne sječe u ZP „Konjuh“ – put prema izletištu „Zobik“	46
Slika 13: Primjer kretanja teške mehanizacije u B1 zoni ZP „Konjuh“	46
Slika 14: Nekropola stećaka „Kuman“	60
Slika 15: Mogući izgled smještajnih objekata (smještajni kompleks – apartmansko naselje)	96
Slika 16: Mogući izgled sportsko rekreacionih objekata / lokacija	98
Slika 17: Kontinuirani prilagodljivi proces provedbe PU ZP „Konjuh“	103
Slika 18: Pojednostavljeni prikaz provedbe PU ZP „Konjuh“	104
Slika 19: Institucionalna struktura u upravljanju ZP „Konjuh“	108
Slika 20: Trenutna organizacijska struktura u upravljanju ZP „Konjuh“	109

POPIS TABELA

Tabela 1: Tabelarni prikaz obuhvata pojedinih zona zaštite unutar ZP „Konjuh“	13
Tabela 2: Tabelarni prikaz osnovnih vrijednosti po zonama zaštite unutar ZP „Konjuh“.....	15
Tabela 3: Pregled značajnih lokaliteta u ZP „Konjuh“ s obzirom na kategoriju vrijednosti.....	16
Tabela 4: Tabelarni prikaz dopuštenih aktivnosti u pojedinim zonama unutar ZP „Konjuh“	17
Tabela 5: Pregled upravljačkih ciljeva kategorije V po važnosti prema IUCN-u	20
Tabela 6: Pregled ciljeva zaštite iz dokumenata višeg reda.....	20
Tabela 7: Osnovni ciljevi strategije upravljanja prostorom i prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“	22
Tabela 8: Osnovni ciljevi strategije upravljanja rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP „Konjuh“	23
Tabela 9: Osnovni ciljevi strategije upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“	24
Tabela 10: Osnovni ciljevi strategije upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP „Konjuh“	25
Tabela 11: Pregled lokaliteta prirodnih vrijednosti	26
Tabela 12: Vrste ptica zabilježene tokom terenskog obilaska ZP „Konjuh“	29
Tabela 13: Hidrološke vrijednosti ZP „Konjuh“	31
Tabela 14: Pregled geoloških i geohidroloških vrijednosti ZP „Konjuh“ i njihov značaj	32
Tabela 15: Ocjena stanja prirodnih vrijednosti ZP „Konjuh“	33
Tabela 16: Pregled lokaliteta rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti.....	34
Tabela 17: Ocjena stanja rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti ZP „Konjuh“	37
Tabela 18: Telefonska infrastruktura u ZP „Konjuh“	39
Tabela 19: Pregled trafo stanica u ZP „Konjuh“.....	40
Tabela 20: Izgrađena i planirana elektro-distributivna mreža na području ZP „Konjuh“	40
Tabela 21: Stanje otpada, putne infrastrukture, telekomunikacija i elektro-energetske mreže u ZP „Konjuh“	41
Tabela 22: Pregled lokaliteta od kulturno-historijskog značaja.....	41
Tabela 23: Ocjena stanja kulturno-historijskih vrijednosti ZP „Konjuh“	42
Tabela 24: Pregled površina šuma i šumskog zemljišta po kategorijama za područje ZP „Konjuh“ za ŠPP „Sprečko“ i „Konjuh“	48
Tabela 25: Pregled izvršenih sjeća po zonama ZP „Konjuh“ za period 2010-2015	48
Tabela 26: Pregled izvršenih bespravnih sjeća i počinjenih šteta za period 2010-2015.....	50
Tabela 27: Pregled šumskih požara i počinjenih šteta za period 2010-2015.....	51
Tabela 28: Pregled izvršenih šumsko-uzgojnih radova za period 2010-2015	52
Tabela 29: Dvanaest IUCN načela / principa upravljanja u zaštićenim područjima	53
Tabela 30: Mjere zaštite prostora ZP „Konjuh“	65
Tabela 31: Mjere zaštite bioloških vrijednosti ZP „Konjuh“.....	65
Tabela 32: Mjere zaštite hidroloških vrijednosti ZP „Konjuh“	66
Tabela 33: Mjere zaštite geomorfoloških vrijednosti ZP „Konjuh“	67
Tabela 34: Mjere zaštite geohidromorfoloških vrijednosti ZP „Konjuh“	67
Tabela 35: Mjere zaštite izgrađenih vrijednosti unutar ZP „Konjuh“	67
Tabela 36: Mjere zaštite izgrađenih turističko-rekreativnih vrijednosti unutar ZP „Konjuh“	68
Tabela 37: Mjere zaštite privrednih objekata unutar ZP „Konjuh“.....	69
Tabela 38: Mjere zaštite saobraćajnica i saobraćajnih objekata unutar ZP „Konjuh“	69
Tabela 39: Mjere zaštite potencijalnih vrijednosti ZP „Konjuh“	69
Tabela 40: Mjere zaštite kulturno-historijske vrijednosti „Djevojačka pećina“ unutar ZP „Konjuh“ ...	70
Tabela 41: Mjere zaštite kulturno-historijske vrijednosti „Nekropola Kuman“ unutar ZP „Konjuh“ ...	71
Tabela 42: Mjere zaštite kulturo-historijske vrijednosti „Rimska kaldrma“ unutar ZP „Konjuh“	71
Tabela 43: Mjere zaštite ostalih kulturno-historijskih vrijednosti unutar ZP „Konjuh“	72
Tabela 44: Mjere unaprjeđenja i korištenja bioloških vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“	73
Tabela 45: Mjere unaprjeđenja i korištenja hidroloških vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“..	73

Tabela 46: Mjere unaprjeđenja i korištenja vezane za geomorfološke vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“	73
Tabela 47: Mjere unaprjeđenja i korištenja geohidromorfoloških vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“	74
Tabela 48: Mjere unaprjeđenja i korištenja turističko-rekreativnih vrijednosti i potencijala po zonama unutar ZP „Konjuh“	74
Tabela 49: Mjere unaprjeđenja i korištenja privrednih objekata po zonama unutar ZP „Konjuh“	75
Tabela 50: Mjere unaprjeđenja i korištenja saobraćajnica i saobraćajnih objekata po zonama unutar ZP „Konjuh“	75
Tabela 51: Mjere unaprjeđenja potencijala po zonama unutar ZP „Konjuh“	76
Tabela 52: Mjere unaprjeđenja i korištenja kulturno-historijsku vrijednost „Djevojačka pećina“ po zonama unutar ZP „Konjuh“	77
Tabela 53: Mjere unaprjeđenja i korištenja kulturno-historijske vrijednosti „Nekropola stećaka Kuman“ po zonama unutar ZP „Konjuh“	77
Tabela 54: Mjere unaprjeđenja i korištenja kulturno-historijske vrijednosti „Rimska kaldrma“ po zonama unutar ZP „Konjuh“	77
Tabela 55: Mjere unaprjeđenja i korištenja ostalih kulturno-historijskih vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“	78
Tabela 56: Mjere unaprjeđenja turizma i turističke djelatnosti po zonama unutar ZP „Konjuh“	78
Tabela 57: Mjere unaprjeđenja šumarstva po zonama unutar ZP „Konjuh“	79
Tabela 58: Mjere unaprjeđenja lovstva po zonama unutar ZP „Konjuh“	80
Tabela 59: Mjere unaprjeđenja poljoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“	80
Tabela 60: Mjere unaprjeđenja oblasti vodoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“	81
Tabela 61: Mjere unaprjeđenja koje se odnose na korištenje mineralnih sirovina po zonama unutar ZP „Konjuh“	81
Tabela 62: Mjere unaprjeđenja koje se odnose na odvijanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija po zonama unutar ZP „Konjuh“	82
Tabela 63: Mjere unaprjeđenja obrazovanja i naučnih istraživanja po zonama unutar ZP „Konjuh“	83
Tabela 64: Smjernice za izvođenje turističkih djelatnosti po zonama unutar ZP „Konjuh“	83
Tabela 65: Smjernice za izvođenje šumskeh djelatnosti po zonama unutar ZP „Konjuh“	84
Tabela 66: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti lovstva po zonama unutar ZP „Konjuh“	85
Tabela 67: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti za oblast poljoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“	85
Tabela 68: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti za oblast vodoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“	86
Tabela 69: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti prilikom korištenja mineralnih sirovina po zonama unutar ZP „Konjuh“	86
Tabela 70: Smjernice za odvijanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija po zonama unutar ZP „Konjuh“	87
Tabela 71: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti obrazovanja i naučnih istraživanja po zonama unutar ZP „Konjuh“	87
Tabela 72: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za sportsko-rekreativne aktivnosti i izlete – prijedlog 1	88
Tabela 73: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za sportsko-rekreativne aktivnosti i izlete – prijedlog 2	89
Tabela 74: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnost planinarenja	90
Tabela 75: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti lova i ribolova	90
Tabela 76: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti biciklizma – prijedlog 1	91
Tabela 77: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti biciklizma – prijedlog 2	91
Tabela 78: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ korištenjem saobraćajnih vozila	92
Tabela 79: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti istraživanja i edukacije – prijedlog 1	92

Tabela 80: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti istraživanja i edukacije – prijedlog 2	93
Tabela 81: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti istraživanja i edukacije – prijedlog 3	93
Tabela 82: Kriteriji za izgled objekata u ZP „Konjuh“	95
Tabela 83: Utjecaj ZP „Konjuh“ na socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica (izazovi i benefiti)	102
Tabela 84: Pregled troškova provođenja PU ZP „Konjuh“ (vrijednosti izražene u KM) po godinama	107
Tabela 85: Lista relevantnih institucija i interesnih strana u procesu izrade PU ZP „Konjuh“.....	116
Tabela 86: Kriteriji za rangiranje identificiranih problema u postojećem upravljanju ZP „Konjuh“...	124
Tabela 88: Lista identificiranih problema vezanih za upravljanje prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“	125
Tabela 89: Lista identificiranih problema vezanih za upravljanje rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima ZP „Konjuh“.....	126
Tabela 90: Lista identificiranih problema vezanih za upravljanje kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“	126
Tabela 91: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 –unaprijeđeno upravljanje prostorom	128
Tabela 92: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 – unaprijeđeno upravljanje prirodnim vrijednostima	131
Tabela 93: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 – unaprijeđeno upravljanje rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima.....	135
Tabela 94: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 – unaprijeđeno upravljanje kulturno-historijskim vrijednostima	140

POPIS SKRAĆENICA

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosna i Hercegovina
FMOiT	Federalno ministarstvo okoliša i turizma
FMPVŠ	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
FF	Filozofski fakultet
FZZO FBiH	Fond za zaštitu okoliša FBiH
FSC	Forest Stewardship Council (Savjet za upravljanje šumama)
ha	hektar
HCVF	High Conservation Value Forest (Šume visoke zaštitne vrijednosti)
IS	inspekcijska služba (Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Tuzlanskog kantona)
IUCN	International Union for Conservation of Nature (Međunarodna unija za očuvanje prirode)
JU	Javna ustanova
JP	Javno preduzeće
KEAP	Kantonalni ekološki akcioni plan
km	kilometar
kV	kilovolt
kom	komad(a)
KZONS	Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika
KM	konvertibilna marka
KO	Koordinacioni odbor
LZ	lokalna zajednica
LV	lokalne vlasti (vlasti kantona i/ili općina i njima pripadajuće službe u području prostornog uređenja, građenja, komunalnih poslova i dr.)
LD	lovačka društva
m	metar
MPŠiV TK	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona
MINPUZO TK	Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoline Tuzlanskog kantona
NP	Nacionalni park
NI	naučno-istraživačke institucije
NVO	nevladine organizacije (osim lovačkih i planinarskih društava)
NN	niskonaponska
PU	Plan upravljanja
PD	planinarsko društvo
PMF	Prirodno matematički fakultet
SN	srednjenačinska
ŠPO	šumsko-privredna osnova
ŠP	šumsko-privredno društvo (JP „Šume TK“)
ŠPP	šumsko-privredno područje
TIES	The International Ecotourism Society (Međunarodna udruga za ekoturizam)
TK	Tuzlanski kanton
WCPA	World Commission on Protected Areas (Svjetska komisija za zaštićena područja)
WTO	World Tourism Organization (Svjetska turistička organizacija)
ZP „Konjuh“	Zaštićeni pejzaž „Konjuh“
ZzKiKKHiPN TK	Zavod za zaštitu i korištenje kulturno historijskog i prirodnog nasleđa Tuzlanskog kantona

1 UVOD

1.1 Zakonska osnova za izradu Plana upravljanja

Planinu Konjuh odlikuje pejzaž visoke estetske vrijednost sa velikom raznolikošću u biološkom, geomorfološkom i hidrološkom smislu, što zajedno sa kulturno-historijskim nasljeđem, vjerskim i tradicijskim vrijednostima pruža osnovu za ostvarivanje edukativnih, ekoturističkih posjeta i posjeta s ciljem pružanja usluga sportsko-rekreativnog turizma i uživanja posjetitelja i razvoja ekonomskih aktivnosti.

Inicijativa za proglašenje Zaštićenog pejzaža „Konjuh“ (ZP „Konjuh“) pokrenuta je 2002. godine od strane općina Banovići, Živinice i Kladanj. Proizšla je iz osnovnih prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti i potreba za očuvanjem prostora te potreba šire društvene zajednice. Na osnovu ove inicijative, Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa Tuzla izradio je *Elaborat o proglašenju dijela planine Konjuh zaštićenim područjem*. Predmetni Elaborat je poslužio je kao podloga Skupštini Tuzlanskog kantona (TK) da, sukladno tadašnjem važećem *Zakonu o zaštiti prirode* (Sl. novine FBiH, br. 33/03), proglaši ovo područje zaštićenim i krajem 2009. godine donese *Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14). U augustu 2013. godine donesen je novi *Zakon o zaštiti prirode FBiH* (Sl. novine FBiH, br. 66/13) kojim se službeno potvrđuje postojanje zaštićenih područja čiji su akti o proglašenju doneseni na osnovu prethodnog *Zakona*.

Prema odredbama *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*, upravljanje Zaštićenim pejzažom povjерeno je Javnoj ustanovi Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ (JU ZP „Konjuh“). Osnivač JU ZP „Konjuh“ je Skupština TK koja je 2011. godine donijela *Zakon o osnivanju JU „ZP Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 6/11 i 1/13).

Novi *Zakon o zaštiti prirode* (Sl. novine FBiH, br. 66/13) u članu 154 određuje da se provođenje zaštite unutar zaštićenog područja ostvaruje putem donošenja ključnih dokumenata za upravljanje i ostvarivanje ciljeva budućeg zaštićenog područja i to (a) Prostornim planom područja posebnih obilježja i (b) Planom upravljanja.

Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030¹ usvojen u julu 2013. godine.

Postupak izrade Plana upravljanja (PU) Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ pokrenut je u februaru 2016. godine. Nositelj izrade PU je Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice (MINPUZO) TK koje je na osnovu javnog poziva odabralo pravno lice „ENOVA“ d.o.o. Sarajevo kao najpovoljnijeg ponuđača za izradu ovog dokumenta. Ugovor je potписан krajem aprila 2016. godine kada je i započela njegova realizacija.

PU određuje razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem, te smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti i kulturno-historijskog nasljeđa zaštićenog područja uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva. PU je razvojno-organizacijski i ekonomski dokument koji sadrži: (i) ciljeve i politiku upravljanja zaštićenim područjem, (ii) smjernice održivog upravljanja zaštićenim područjem i (iii) smjernice za realizaciju PU. Dokument PU donosi Vlada TK na prijedlog Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice TK (MINPUZO TK) za period od 10 godina uz obaveznu reviziju postignutih ciljeva PU nakon 5 godina.

Korisnik PU je službeni upravljač prostora JU ZP „Konjuh“, a upravljanje zaštićenim područjem provodit će se na temelju smjernica i akcionog plana predmetnog PU.

---

¹ Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice TK, 2013

1.2 Metodologija izrade Plana upravljanja

Sadržaj i struktura PU su kreirani u skladu sa zahtjevima i odredbama *Zakona o zaštiti prirode FBiH* i *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* te smjernicama i upravljačkim ciljevima Međunarodne unije za očuvanje/zaštitu prirode (engl. *International Union for Conservation of Nature - IUCN*).²

Proces izrade PU ZP „Konjuh“ podrazumijeva je provedbu sljedećih aktivnosti:

- i. uspostavljanje Koordinacionog odbora
- ii. pripreme metodologije za izradu PU
- iii. održavanje početnog sastanka sa Nosiocem pripreme
- iv. organiziranje prve radionice usuglašavanja metodologije
- v. prikupljanje relevantne dokumentacije
- vi. određivanja interesnih skupina korisnika prostora
- vii. izradu analize postojećeg stanja
- viii. utvrđivanje Liste problema, te sukladno posljednjem
- ix. utvrđivanje Liste mjera i aktivnosti za unaprijeđeno upravljanje vrijednostima ZP „Konjuh“.

Ocjena stanja vrijednosti i prostora ZP „Konjuh“ urađena je uzimajući u obzir:

- *Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030.*, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, 2012.
- *Elaborat o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim područjem*, Zavod za zaštitu i korišćenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzla, 2002.
- rezultati svih relevantnih istraživanja i naučnih radova do kojih je Konsultant došao te
- informacije prikupljene tokom terenskog obilaska 21. i 22. juna, 2016. godine.

Sintezom svih podataka i uzimajući u obzir postojeće potrebe za korištenjem prostora dijela planine Konjuh, kao i zakonske odredbe i preporuke vezane za kategoriju zaštite Va, izrađen je i (x) *Nacrt Plana upravljanja Zaštićenim pejzažem „Konjuh“ 2017-2027*. Usvajanju *Plana upravljanja Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ 2017-2027* prethodila je (xi) javna rasprava o Nacrtu PU s ciljem prikupljanja komentara i sugestija interesnih strana i javnosti, (xii) usvajanja komentara i sugestija iznesenih na javnoj raspravi te izrade finalnog prijedloga PU, odnosno donošenja finalnog *Plana upravljanja Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ 2017-2027* od strane Vlade TK.

Za potrebe stručnog praćenja, usmjeravanja i utvrđivanja koncepta PU ZP „Konjuh“, imenovani su članovi Koordinacionog odbora (KO) u sljedećem sastavu:

- Goran Mišić, predsjednik - MINPUZO TK
- Emir Softić, zamjenik predsjednika - MINPUZO TK
- Dževad Džanić, član – Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK (MPVŠ) – Kantonalna uprava za šumarstvo
- Enes Modrić, član – JU ZP „Konjuh“
- Amir Mrkonjić, član - Općina Banovići
- Salim Halilović, član - Općina Kladanj
- mr.sc. Asmir Nišić, član - Općina Živinice.

KO je stručno tijelo Nosioca pripreme za potrebe stručnog praćenja izrade PU ZP „Konjuh“ u svim fazama rada, utvrđivanje koncepta izrade PU te usaglašavanja stavova i interesa. U toku izrade PU, osnovni zadaci imenovanih u KO su bili:

---

²Pravilnik o sadržaju i načinu izrade plana upravljanja zaštićenim područjima (Sl. novine FBiH, br. 65/06) nije uzet u obzir prilikom izrade predmetnog Plana upravljanja Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ budući da je donesen na osnovu starog Zakona o zaštiti prirode (Sl. novine FBiH, br. 33/03) koji je stavljen van snage donošenjem novog Zakona o zaštiti prirode FBiH (Sl. novine FBiH, br. 66/13)

- praćenje i usmjeravanje rada na izradi PU ZP „Konjuh“
- pružanje potrebnih informacija nosiocu izrade
- koordinacija rada svih učesnika u izradi PU
- usaglašavanje sektorske politike
- davanje mišljenja na predložena rješenja
- davanje mišljenja o primjedbama i sugestijama prikupljenim u toku učešća javnosti
- razmatranje PU ZP „Konjuh“ i davanje mišljenja na isti, prije upućivanja navedenog dokumenta na razmatranje i usvajanje
- učestvuje u svim ostalim aktivnostima do usvajanja PU.

Prilikom izrade PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 identificirane su potrebe različitih korisnika ovog područja (interesne skupine), a dokument daje koncept za očuvanje identificiranih vrijednosti uz održavanje interakcije prirode i čovjeka uz smjernice za održivo korištenje prirodnih resursa.

Tokom izrade PU, vršeno je usaglašavanje stavova interesnih strana, usaglašavanje potreba za korištenjem prostora i prikupljanje novih informacija od relevantnih institucija i organizacija. Lista zainteresiranih strana je navedena u Prilogu 1 pod tačkom 8.1 ovog dokumenta.

2 CILJEVI I POLITIKA UPRAVLJANJA PODRUČJEM ZAŠTIĆENOGL PEJZAŽA „KONJUH“

2.1 Svrha, elementi, funkcija i ciljevi ZP „Konjuh“

2.1.1 Prostor ZP

Područje ZP „Konjuh“ dio je planine Konjuh i nalazi se u sjeveroistočnom dijelu BiH, tačnije u jugo-zapadnom dijelu TK. Zaštićeno područje smješteno je između $44^{\circ}22'42,2''$ i $44^{\circ}11'18,4''$ sjeverne geografske širine te između $18^{\circ}29'48,8''$ i $18^{\circ}41'6,4''$ istočne geografske dužine. Površina ZP „Konjuh“ iznosi 8.139,77 ha pretežno šumskog područja (šumski resursi čine cca 97% ukupne površine) i proteže se na područje tri općine, Banovići, Kladanj i Živinice.

Veza sa najbližim magistralnim pravcem M18 Tuzla - Sarajevo i Tuzla – Orašje, ostvaruje se preko lokalnog puta Kladanj - Brateljevići - Milankovići. Preko navedenog magistralnog pravca M18 ostvaruje se veza sa ostalim transportnim koridorima.

Pristup ZP „Konjuh“ ostvaruje se iz pravca Kladnja i Banovića. Ovi putni pravci nisu međusobno povezani zbog čega ne postoji saobraćajna povezanost krajnjih granica ovog zaštićenog područja. Lokalni putevi Konjuh – Brateljevići, Oskova – Mačkovac i Milankovići – Žedno brdo su najvažniji putni pravci na ovom području i predstavljaju sponu sa mrežom magistralnih i regionalnih puteva.

Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) definirane su tri zone zaštite na čiju podjelu su utjecale brojnost i raspored prirodnih vrijednosti područja te stepen izmijenjenosti prostora:

- zona A: je prostor najviših vrijednosti, koje moraju ostati u potpunosti očuvane
- zona B: ostvaruje se očuvanje i zaštita izvornog stanja prirode, u cilju konzerviranja osnovnih vrijednosti ekosistema te osiguranja mogućnosti za istraživanja, edukaciju, razvoj turizma i fizičku i duhovnu rekreaciju
- zona C: namijenjena je prvenstveno za rekreaciju, sport, naučno-nastavni rad i turizam zbog svoje ambijentalne vrijednosti.

Zonu A karakteriziraju prirodne vrijednosti geomorfološkog karaktera (pećine, vrtače, jame), varijabilnost reljefnih i orografskih formi. Također oву zonu karakterizira i visok stepen bioraznolikosti, kao što su endemične i rijetke vrste biljaka, kao i reliktne i rijetke vrste životinja. Zona A je specifična i po bogatstvu planinskih izvora, jezeraca, vodopada, te atraktivnosti riječnih dolina i korita.

Zonu B, kao i zonu A karakteriziraju pećine, vrtače, jame, kao i varijabilnost reljefnih i orografskih formi. Prisutan je visok stepen bioraznolikosti, kao što su endemične i rijetke vrste biljaka, kao i reliktne i rijetke vrste životinja. Zona B je specifična i po bogatstvu čistih planinskih izvora, jezeraca i vodopada.

Zona C svojim položajem, oblikom, reljefom i veličinom ima isključivo kontaktno-receptivnu funkciju³.

Obuhvati pripadajućih zona sa površinama, prirodnim, kulturno-historijskim i rekreativno-turističkim kapacitetima prikazani su u nastavku (Tabela 1, Slika 2).

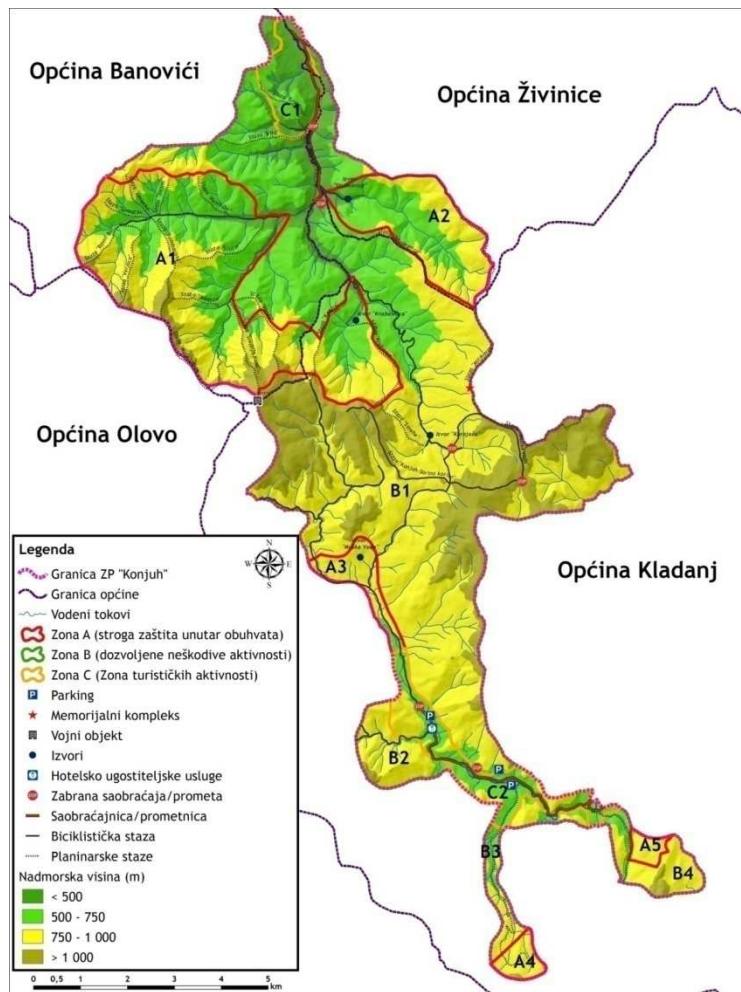
---

³Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

Tabela 1: Tabelarni prikaz obuhvata pojedinih zona zaštite unutar ZP „Konjuh“⁴

Zone zaštite	Obuhvat pojedinih zona
Zona A	<p>Prva zaštićena zona (zona A) obuhvata površinu od 2,503,39 ha ili 30,75% ukupnog područja i predstavlja prostor najviših vrijednosti, koje moraju ostati u potpunosti očuvane. Zona A se sastoji od pet prostornih cjelina međusobno nepovezanih, označenih kao: A1, A2, A3, A4 i A5.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zona A1 sa površinom koja iznosi 1.746,50 ha, je najveća prostorna cjelina zone A i najvećim svojim dijelom prostire se na slivna područja vodotoka Velika Zlača i Mala Zlača, a manjim dijelom u području potoka Skakavac. • Zona A2 sa površinom koja iznosi 534,08 ha, je u zaštićenom području prostorno definirana kotama 977 m n.v. „Trošni kamen“, 917 m n.v., 893 m n.v., 832 m n.v., 852 m n.v. i završava na koti 977 m n.v. „Trošni kamen“. • Zona A3 sa površinom koja iznosi 132,80 ha, je na užem kaptažnom području izvorišta „Muška voda“ i nastavlja se dijelom u uskom pojasu rijeke Drinjače. • Zona A4 sa površinom koja iznosi 57,88 ha, je područje oko pećinskog sistema „Bebrava“. • Zona A5 sa površinom koja iznosi 32,12 ha, je na području spomeničkog lokaliteta „Djevojačka pećina“.
Zona B	<p>Druga zaštićena zona (zona B) obuhvata površinu od 5.085,62 ha ili 62,48 % ukupnog područja. U zoni B prvenstveno se ostvaruje očuvanje i zaštite izvornog stanja prirode, u cilju konzervacije osnovnih vrijednosti eko-sistema, te osiguranja mogućnosti za istraživanja, edukaciju, razvoj turizma i fizičku i duhovnu rekreaciju.</p> <p>Zona B se sastoji od četiri prostorne cjeline međusobno nepovezane, označene kao: B1, B2, B3 i B4.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zona B1 sa površinom koja iznosi 4.578,30 ha, je najveća prostorna cjelina zone B. Najveći dio zone B1 lociran je na području općine Kladanj zauzimajući cjelokupan središnji i zapadni dio zaštićenog područja, dok na području općine Banovići najvećim dijelom zauzima dio slivnog područja Oskove i veći dio slivnog područja vodotoka Krabanje. • Zona B2 sa površinom koja iznosi 186,13 ha, se prostire u slivnom području rječice Srebrenice, pritoke Drinjače. • Zona B3 sa površinom koja iznosi 91,66 ha odnosi se na saobraćajnicu koja povezuje zone C2 i A4. • Zona B4 sa površinom koja iznosi 229,54 ha, je zaštitna zona spomeničkog lokaliteta „Djevojačka pećina“, kao i drugih speleoloških objekata u neposrednoj blizini. Svojim južnim krakom ova zaštićena prostorna cjelina obuhvata slivno područje vodotoka Gluha Bukovica, kao vodoopskrbnog prirodnog sistema općine Kladanj.
Zona C	<p>Treća zaštićena zona (zona C) obuhvata površinu od 550,76 ha ili 6,77% ukupnog područja. Zbog svoje ambijentalne vrijednosti namijenjena je prvenstveno za rekreaciju, sport, naučno-nastavni rad i turizam.</p> <p>Zona C je podijeljena na dvije prostorne cjeline: C1 i C2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zona C1 sa površinom koja iznosi 233,28 ha, zauzima uski sjeverni dio zaštićenog područja u općini Banovići i to od lokaliteta Hrvatska brana, pa do rekreativnog platoa objekta „Zlača“. • Zona C2 sa površinom koja iznosi 317,48 ha, je na području općine Kladanj i zauzima uski dolinski pojas Drinjače, trasu puta Kladanj - „Muška voda“, prostornu cjelinu ispod kote 874 m n.v. „Zagradac“.

⁴ Prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

Slika 1: Prostorni razmještaj navedenih zona zaštite unutar ZP „Konjuh“ na reljefnoj podlozi⁵

Prostor planine Konjuh oduvijek je bio korišten od strane različitih korisnika i interesnih skupina. Za potrebe predmetnog PU, Konsultant je izvršio identifikaciju korisnika prostora ZP „Konjuh“ (Prilog 1 - Lista relevantnih institucija i interesnih strana, Tabela 85) i postojećeg korištenja zaštićenog područja.

2.1.2 Kategorije vrijednosti ZP

Prema Zakonu o zaštiti prirode FBiH (Sl. novine FBiH, br. 66/13), koji je u skladu sa IUCN metodologijom za kategorizaciju zaštićenih područja, ZP „Konjuh“ je svrstan u kategoriju zaštite Va i definiran je na sljedeći način:

“Kategorija Va zaštićenih područja obuhvaća područje nastalo kroz interakciju ljudi i prirode tokom vremena, a karakterizira se značajnim ekološkim, biološkim, kulturnim i estetskim vrijednostima. Očuvanje interakcije ljudi i prirode je od vitalnog značaja za zaštitu i održivost područja, sa pridruženim prirodnim i drugim vrijednostima.”

Prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14), zaštićeni pejzaž je kopreno područje nastalo međusobnim djelovanjem prirode i čovjeka sa izuzetnim estetskim, ekološkim i/ili kulturnim vrijednostima i sa velikom biološkom raznolikošću.

⁵ Izvor: „Enova“ d.o.o. Sarajevo, juni 2016 (Prilog 3 – Prostorni razmještaj navedenih zona zaštite unutar ZP „Konjuh“ na reljefnoj podlozi)

Prema *Okviru za klasifikaciju zaštićenih prirodnih područja* (IUCN, 1999. godine), područje ZP „Konjuh“ pripada V kategoriji zaštite, ali sadrži i pojedine elemente zaštite I i IV kategorije.

U ZP „Konjuh“ identificirane su sljedeće kategorije vrijednosti:

- prirodne vrijednosti
- kulturno – historijske vrijednosti
- rekreativno-turistički objekti i izgrađena infrastruktura.

Cijeli prostor ZP „Konjuh“ je zoniran u skladu sa potrebama zaštite identificiranih vrijednosti. Prostori visoke prirodne vrijednosti i malih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom stroge zaštite. Zone aktivne zaštite su prostori koji zahtijevaju poseban tip upravljanja kako bi očuvali svoje vrijednosti. Prostori niske prirodne vrijednosti i velikih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom korištenja. Pregled kategorija vrijednosti po zonama je dat u narednoj tabeli (Tabela 2).

Tabela 2: Tabelarni prikaz osnovnih vrijednosti po zonama zaštite unutar ZP „Konjuh“⁶

Zone zaštite	Osnovne vrijednosti po zonama
Zona A – zona stroge zaštite	<p>Osnovne vrijednosti prve zaštićene zone čine:</p> <p>a) Geološka raznolikost i prirodno naslijeđe na zaštićenom području:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prirodne vrijednosti geomorfološkog karaktera (pećine, vrtače, jame), 2) izražena geološka profilacija terena, 3) varijabilnost reljefnih i orografskih formi. <p>b) Visok stepen florističke raznolikosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rijetke biljne vrste: bosanski ljljan, bosanska perunika, sunovrat, iva, lincura, hrizantema, 2) rijetke i reliktnе biljne zajednice: šume bijelog i crnog bora na peridotitu i serpentitu. <p>c) Ornitolоške karakteristike:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reliktnе vrste ptica: lještarka, 2) ugrožene vrste ptica: planinska sova, lještarka. <p>d) Rijetke i ugrožene vodene životinje: vidra, riječni rak, autohtonu potočna pastrmka i potočna mrenica.</p> <p>e) Hidrološke karakteristike:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) planinska izvorišta čiste vode, 2) izvorište vode „Muška voda“, 3) prirodna planinska jezera, 4) vodene sesije (vodopadi i skakavci), 5) atraktivnost vodotoka (Drinjača i Oskova sa pritokama) te izvornost dolinskog pejzaža i riječnih korita. <p>f) Kulturno-historijsko naslijeđe.</p>
Zona B – zona aktivne zaštite	<p>Osnovne vrijednosti druge zaštićene zone čine:</p> <p>a) Geološka raznolikost i prirodno naslijeđe na zaštićenom području:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prirodne vrijednosti geomorfološkog karaktera (pećine, vrtače, jame), 2) izražena geološka profilacija terena, 3) varijabilnost reljefnih i orografskih formi. <p>b) Visok stepen florističke raznolikosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rijetke biljne vrste: bosanski ljljan, bosanska perunika, sunovrat, iva, lincura, hrizantema, 2) rijetke i reliktnе biljne zajednice: šume bijelog i crnog bora na peridotitu i serpentitu. <p>c) Ornitolоške karakteristike:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reliktnе vrste ptica: veliki tetriceb, 2) ugrožene vrste ptica: veliki tetriceb, planinska sova, lještarka. <p>d) Rijetke i ugrožene vodene životinje: vidra, riječni rak, autohtonu potočna pastrmka i potočna mrenica.</p> <p>e) Ugrožene vrste životinja: bosanska divokoza i bosanski mrki medvjed.</p> <p>f) Hidrološke karakteristike:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) planinska izvorišta čiste vode, 2) prirodna planinska jezera, 3) atraktivnost vodotoka (Drinjača i Oskova sa pritokama) te izvornost dolinskog pejzaža i riječnih korita. <p>g) Kulturno-historijsko naslijeđe.</p>
Zona C – zona korištenja	Svojim položajem, oblikom, reljefom i veličinom zaštićena zona C, odnosno njezine prostorne cjeline C1 i C2, imaju isključivo kontaktno-receptivnu funkciju ZP „Konjuh“

⁶ Prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

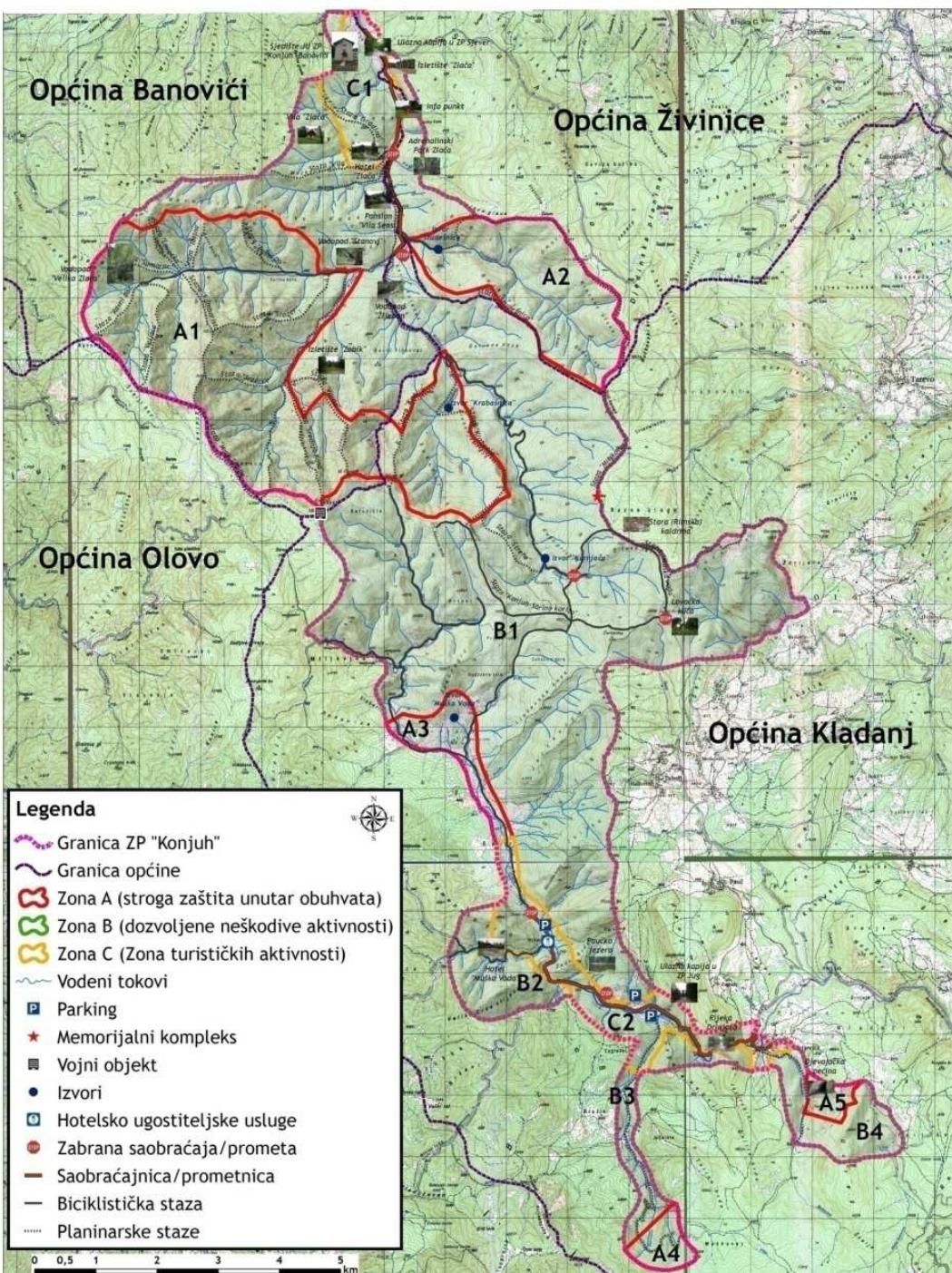
U nastavku je dat tabelarni prikaz značajnih lokaliteta u ZP „Konjuh“ s obzirom na kategoriju vrijednosti i pripadajuću zonu zaštite (Tabela 3) kao i mapa zoniranog prostora ZP „Konjuh“ na topografskoj podlozi sa sinteznim prikazom vrijednosti (Slika 2).

Tabela 3: Pregled značajnih lokaliteta u ZP „Konjuh“ s obzirom na kategoriju vrijednosti⁷

Kategorija vrijednosti	Značajni lokaliteti	Zona
Prirodne vrijednosti	Pećina „Bebrava“ Vodopad „Stanovi“ (Čaršija) Izvoriste „Muška voda“ Vodopad „Velika Zlača“ Prašumska sastojina „Studešnica“ ⁸ Pećina „Studešnica“ „Vrelo Krabanje“ „Kameni luk“ Izvor „Kurnjača“ „Paučko jezero“ „Djevojačka pećina“ „Kanjon Krabašnice“ „Kanjon Drinjače“ Kanjon i vodopadi potoka „Skakavac“ „Kamena lopta“ Vodopad „Žlijeban“	A4 B1 A3 A1 A2 A2 B1 A2 B1 B1 A5 A1 i B1 B1, B2, C2 A1 B1 B1
Kulturno-historijske vrijednosti	„Rimska kaldrma“ „Sarino Korito“ „Dovište (molitvište) na vrhu Konjuha“ Ilirsko-bogumilsko naselje „Stanovi“ Arheološki lokalitet „Gradac“ Lokalitet „Zelenika“ „Vodenica Selimbašića“	B1 B1 A1 B1 A2 C1 C2
Rekreativno-turističke i izgrađene vrijednosti	Južni i jugozapadni dio naselja „Brateljevići“, Kladanj Biciklistička staza „Konjuh“ Rasadnik JP „Šume TK“ d.d. Kladanj Rekreativna staza „Mačkovac“ Izletište „Bebrave“ Staza „Šumarac“ Izletište „Zobik“ Izletište „Zlača“ Južni dio naselja „Višća Gornja“, Živinice Turistički kompleks „Muška voda“ Vikend objekti naselja „Brateljevići“ Individualni vikend objekti Planinarske kuće „Zobik“ i „Javorje“ Objekti u funkciji gazdovanja šumama – „Tuholj“ Vodozahvat „Gluha Bukovica“ Separacija magnezita „Rudnik magnezita Kladanj“ – „Rudar“ d.o.o. Tuzla „Lovačka kuća“ Rudnik magnezita – jama „Rudnik magnezita Kladanj“ – „Rudar“ d.o.o. Tuzla Filtersko postrojenje za pitku vodu Banovića Nadzorni i informacioni punkt JU ZP „Konjuh“ „Šumarska kuća“ Objekti P.D. „Varda“ – lokalitet „Zobik“ Adrenaliniski park „Zlača“ Hotel „Zlača“ Vila „Sensi“ Sjedište JU ZP „Konjuh“	C A, B i C A3 B1 i C1 C B1 B1 C1 B i C C A i C A, B i C zona B1 A A5 B1 B1 B1 A2 C1 A1 B1 C1 C1 C1 C1

⁷ Prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

⁸ Prašumska sastojina „Studešnica“ ima odlike prašume uslijed nepristupačnosti lokaliteta i očuvanosti šumskog ekosistema u izvornom obliku te stoga JU ZP „Konjuh“ namjerava promovirati navedeni lokalitet i pokrenuti proceduru proglašenja „Prašume Studešnica“

Slika 2: Sintezni prikaz značajnih lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ s obzirom na prostorni položaj i zonaciju prostora⁹

2.1.3 Dopuštene djelatnosti u ZP

Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) definirao je skup dopuštenih djelatnosti u odnosu na proglašenu kategoriju. Dopuštene aktivnosti određene su prema različitim zonama zaštite kako je prikazano u tabeli u nastavku (Tabela 4).

Tabela 4: Tabelarni prikaz dopuštenih aktivnosti u pojedinim zonama unutar ZP „Konjuh“¹⁰

⁹ Izvor: „Enova“ d.o.o. Sarajevo, juni 2016 (Prilog 4 – Sintezni prikaz značajnih lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ s obzirom na prostorni položaj i zonaciju prostora)

Zone zaštite	Dopuštene aktivnosti
Zona A – zona stroge zaštite	<p>U prvoj zaštićenoj zoni (zoni A) dozvoljene aktivnosti su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sječa stabala uzgojno-sanitarnog karaktera u cilju očuvanja i unapređenja zdravstvenog stanja sastojina, koju vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma u skladu sa važećim propisima i Planom upravljanja • košenje • oplemenjivanje - ekološka restauracija postojećih vodotoka i jezera • fizička i duhovna rekreacija • unapređenje infrastrukture (staze, klupe) za rekreaciju • saobraćaj motornim vozilima neophodnim za gospodarenje šumama i vozilima za potrebe privatnih posjednika, uz odobrenje Upravitelja • postavljanje informativnih sadržaja od prikladnih materijala • razvoj centraliziranog upravljanja otpadom¹¹ • uspostava infrastrukture u formi koja će biti uklopljena u ekološko-prostorni element i • istraživanje, korištenje, obnova i prezentacija kulturno-historijskog naslijeđa. <p>Za obavljanje gore navedenih dozvoljenih aktivnosti potrebno je pribaviti saglasnosti i dozvole u skladu sa nadležnim zakonom.</p>
Zona B – zona aktivne zaštite	<p>U drugoj zaštićenoj zoni (zoni B) dozvoljene aktivnosti su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sječa u skladu sa šumsko privrednom osnovom, koju vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma u skladu sa važećim propisima i Planom upravljanja • ekstenzivno pašarenje • košenje • edukacija i istraživanje • izgradnja edukacionih centara • fizička i duhovna rekreacija • saobraćaj motornim vozilima koja su u funkciji upravljanja zaštićenim područjem, gospodarenja šumama i vozilima za potrebe privatnih posjednika • izgradnja nove i održavanje postojeće saobraćajne infrastrukture • izgradnja turističke infrastrukture koja mora biti ambijentalno uklopljena. <p>Za obavljanje gore navedenih dozvoljenih aktivnosti potrebno je pribaviti saglasnosti i dozvole u skladu sa nadležnim zakonom.</p>
Zona C – zona korištenja	<p>U trećoj zaštićenoj zoni (zoni C) dozvoljene aktivnosti su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnja edukacionih, turističkih, sportskih, kulturnih i rekreacionih objekata za ljetni i zimski turizam, koji će biti ambijentalno uklopljeni i izgrađeni u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom • sječa šume u skladu sa šumsko-privrednom osnovom, koju vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma u skladu sa važećim propisima i Planom upravljanja • poljoprivredna proizvodnja (ratarstvo) • razvoj male privrede i kućnih radinosti • izgradnja stambenih naselja za domicilno stanovništvo • izgradnja nove i održavanje postojeće saobraćajne infrastrukture • izgradnja infrastrukturnih objekata u skladu sa namjenom ovog prostora. <p>Za obavljanje gore navedenih dozvoljenih aktivnosti potrebno je pribaviti saglasnosti i dozvole u skladu sa nadležnim zakonom.</p>

Zakon je definirao i kaznene odredbe za nepoštivanje zabrana i prekoračenje u smislu izvođenja dopuštenih aktivnosti. U skladu sa članom 31. novčanom kaznom od 2.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice ako obavlja aktivnosti suprotno utvrđenim zabranama.¹²

Prilikom izrade ovog PU ZP „Konjuh“ uzete su u obzir gore navedene dopuštene aktivnosti i mjere zabrane kao i opće mjere zabrane koje su definirane *Zakonom o zaštiti prirode FBiH* (Sl. novine FBiH, br. 66/13) čiji isječak je dat u Prilogu 2 pod tačkom 8.2 ovog dokumenta.

¹⁰ Prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

¹¹ Prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) predviđeno je centralizirano prikupljanje otpada u smislu privremenog kratkotrajnog odlaganja na jednoj mikrolokaciji s koje se vrši dalji odvoz otpada kako bi se što manje narušavala ambijentalna vrijednost A zone

¹² Prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

2.1.4 Upravljanje vrijednostima i prostorom ZP Konjuh

Kao što je već navedeno, službeni upravljač prostora obuhvaćenog granicama ZP „Konjuh“ je JU ZP „Konjuh“ putem donošenja *Zakona o osnivanju JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“* (Sl. novine TK br. 06/11).

Prema navedenom Zakonu (član 7), djelatnost JU ZP Konjuh je:

- I. upravljanje ZP „Konjuh“ sukladno *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“, Prostornom planu područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“, PU ZP „Konjuh“ i drugim propisima*
- II. zaštita, održavanje i promocija ZP „Konjuh“ u cilju zaštite i očuvanja izvornih prirodnih vrijednosti, osiguravanja nesmetanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih, kulturno-historijskih dobara te nadzor nad provođenjem uvjeta i mjera zaštite na području ZP „Konjuh“.
- III. eliminiranje i sprječavanje korištenja zemljišta i aktivnosti koje nisu sukladne ciljevima upravljanja i omogućavanje rekreacije i turizma koje odgovara kategoriji područja.

Nadležnosti upravljanja područjem ZP „Konjuh“ od strane službenog upravljača JU ZP „Konjuh“ su određene predmetnim PU u dijelu Akcionog plana ZP „Konjuh“ (Prilog 8 pod tačkom 8.8), a bit će preciznije definirane kroz donošenje internih akata, prvenstveno:

- Pravilnika o unutarnjem redu i
- Pravilnika o internoj organizaciji JU ZP Konjuh

čije je donošenje potrebno u roku od šest mjeseci nakon usvajanja predmetnog PU.

Svi korisnici prostora ZP „Konjuh“ dužni su poštivati odredbe *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) i podzakonskih akata koji se donesu na temelju navedenog Zakona te uvažavati odredbe *Zakona o osnivanju JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“* (Sl. novine TK br. 06/11) u smislu provođenja djelatnosti JU ZP „Konjuh“.

2.2 Politika (Strategija) upravljanja ZP „Konjuh“

2.2.1 Uvod

Politika (strategija) upravljanja ZP „Konjuh“ se temelji na relevantnim međunarodnim smjernicama za upravljanje zaštićenim područjima i politikama (strategijama) koju su FBiH, odnosno TK, kreirali u oblasti zaštite prirode i razvoja turizma za naredni planski period, uključujući:

- Smjernice Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN) za upravljanje zaštićenim područjima¹³
- *Zakon o zaštiti prirode FBiH* (Sl. novine FBiH, br. 66/13) koji definira primarne i ostale(sekundarne) ciljeve vezane za zaštitu, očuvanje, korištenje i unaprjeđenje zaštićenih područja u FBiH
- *Federalnu strategiju zaštite okoliša 2008-2018.*¹⁴ koja definira federalnu politiku u oblasti zaštite prirode
- *Kantonalni akcioni plana za zaštitu okoliša (KEAP) TK 2015-2020.*¹⁵ koji definira kantonalnu politiku u oblasti zaštite prirode u TK
- *Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) koji definira ciljeve zaštite ZP „Konjuh“ i
- *Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“ 2010-2030.*¹⁶ koji definira razvojne ciljeve za ZP „Konjuh“.

¹³ Guidelines for Applying Protected Area Management Categories, IUCN, 2013

¹⁴ Federalno ministarstvo okoliša i turizma, 2009

¹⁵ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, 2015

Ključna odrednica u definiranju strateških opredjeljenja je prilagođavanje konceptu i filozofiji održivog razvoja. Zaštita biološkog bogatstva i raznolikosti, iako iznimno važna funkcija mnogih zaštićenih područja, nikako nije i jedina svrha zaštićenog područja. Potrebno je iznaći balans gdje će se sa jedne stane raditi na zaštiti staništa i vrste, a sa druge strane nastojati iskoristiti prirodni potencijal za ostvarenje društvenih i ekonomskih koristi.

Prema IUCN-u, uz zaštitu staništa i vrsta te edukaciju i naučna istraživanja, kao ciljevi upravljanja u svakoj zaštićenoj kategoriji javljaju se različiti oblici i intenziteti turističke djelatnosti i rekreacije.

Tabela 5: Pregled upravljačkih ciljeva kategorije V po važnosti prema IUCN-u

Ciljevi prema IUCN-u
Primarni cilj: (i) zaštita posebnih prirodnih i/ili kulturnih znamenitosti, (ii) turizam i rekreacija te (iii) očuvanje kulturnih i tradicionalnih vrijednosti i običaja
Sekundarni cilj: (i) naučno istraživanje, (ii) zaštita specijske i genetičke raznolikosti, (iii) održavanje zaštitnih funkcija prirodnih resursa, (iv) edukacija, (v) održivo korištenje resursa iz prirodnih ekosistema

Naslanjajući se na smjernice IUCN-a, *Zakon o zaštiti prirode FBiH* (Sl. novine FBiH, br. 66/13) u članu 40 za zaštićena područja kategorije zaštite Va primarni akcenat stavlja na zaštitu i održanje područja sa vrijednostima koje su nastale interakcijom ljudi i prirode kroz tradicionalnu praksu upravljanja, dok se sekundarnim ciljevima smatraju razvoj turizma i rekreacije, naučno istraživanje, održivo korištenje itd. Ovakav strateški pristup je svoju potvrdu našao i u *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14).

Tabela 6: Pregled ciljeva zaštite iz dokumenata višeg reda

Ciljevi zaštite prema Zakonu o zaštiti prirode FBiH	Ciljevi utvrđivanja ZP prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“
<p>Primarni cilj: Zaštita i održanje važnih kopnenih, morskih pejzaža i parkova prirode sa vrijednostima koje su nastale interakcijom ljudi i prirode kroz tradicionalnu praksu upravljanja.</p> <p>Ostali ciljevi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) održanje uravnotežene interakcije prirode i ljudske kulture kroz zaštitu kopnenog/morskog pejzaža i parka prirode pridruženih tradicionalnih načina upravljanja, društvenih, kulturnih i duhovnih vrijednosti b) generalni doprinos očuvanju bioraznolikosti kroz upravljanje vrstama u okviru kulturnog pejzaža i kroz poboljšanje mogućnosti očuvanja u teško iskorištavanim pejzažima c) poboljšane mogućnosti za uživanje, blagostanje i socio-ekonomske aktivnosti kroz rekreaciju i turizam d) korištenje prirodnih proizvoda i funkcija okoline e) uspostava okruženja koje će potaknuti uključivanje lokalne zajednice u upravljanje vrijednim kopnenim, morskim pejzažima i parkovima prirode te prirodnim i kulturnim vrijednostima unutar njih f) podrška očuvanju agrobioraznolikosti i akvatične bioraznolikosti g) uspostava održivih modela očuvanja bioraznolikosti koji služe kao primjer za širu primjenu. 	<p>Ciljevi utvrđivanja ZP prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“</p> <ul style="list-style-type: none"> a) održavanja usklađenosti međusobnog djelovanja prirode i kulture putem zaštite pejzaža i racionalnog korištenja zemljišta, građenja, te društvenih i kulturnih manifestacija b) izvođenja ekonomskih aktivnosti u skladu sa prirodnom i očuvanjem kulturnog sistema zajednica c) održavanja raznolikosti pejzaža i staništa, srodnih vrsta i ekosistema d) eliminiranja i sprečavanja korištenja zemljišta i aktivnosti koje nisu u skladu sa ciljevima upravljanja i omogućavanja rekreacije i turizma koje odgovara kategoriji područja e) podsticanja naučnih i edukativnih aktivnosti za dobrobit stanovništva za duži vremenski period, f) učešća javnosti u zaštiti okolice Zaštićenog pejzaža g) omogućavanja beneficija kroz osiguranje prirodnih izvora (kao što su šume i ribe) i usluga (kao što su čista voda ili prihodi od turizma u cilju održive upotrebe tog područja) za lokalnu zajednicu.

¹⁶ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, 2013

Osim toga, *Federalna strategije zaštite okoliša 2008-2018*¹⁷ i *Kantonalni akcioni plan za zaštitu okoliša TK 2015-2020*¹⁸ su dali odrednice za razvoj strategije upravljanja prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“, koja se prema ovim strateškim dokumentima treba bazirati na:

- zaštiti bioraznolikost i georaznolikost kroz uspostavu adekvatnog načina upravljanja
- održivoj upotrebi prirodnih resursa
- smanjenju pritisaka na biološku, geološku i kulturno-historijsku raznolikost i
- uspostavi upravljačkih i finansijskih mehanizama za održivo upravljanje zaštićenim područjem.

Dodatno, *Federalna strategije razvoja turizma FBiH 2008-2018*¹⁹ daje odrednice za izradu **strategije upravljanja rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima te upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“** koja se treba bazirati na:

- zaštiti prirodnih resursa
- unaprjeđenju infrastrukture
- monitoringu zagađenja
- sprječavanju vizualnog „zagađenja“ prostora i prostornom planiranju.²⁰

Kao jedan od preduvjeta razvoja turizma, *Federalna strategije razvoja turizma FBiH 2008-2018*.²¹ navodi i obavezno ulaganje u infrastrukturu i izgradnju objekata.

Ovdje je potrebno napomenuti da su određivanjem kategorije zaštite ovog područja kao Zaštićenog pejzaža i izvršenom zonacijom kroz *Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*, koja je detaljnije sagledana u *Prostornom planu područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“ 2010-2030.*, već određeni politika i strateški ciljevi upravljanja ZP „Konjuh“.

Obzirom da *Zakon o zaštiti prirode* (Sl. novine FBiH, br. 66/13) nalaže da se provođenje zaštite unutar zaštićenog područja ostvaruje putem donošenja ključnih dokumenata za upravljanje i ostvarivanje ciljeva budućeg zaštićenog područja i to (a) Prostornim planom područja posebnih obilježja i (b) Planom upravljanja, onda i ova dva dokumenta moraju biti kompatibilna u svojim politikama i ciljevima.

Stoga se ovaj PU u potpunosti naslanja na *Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“ 2010-2030* i preuzima opće ciljeve uređenja i korištenje područja ZP „Konjuh“ kako slijedi:

- zaštita i očuvanje diverziteta (biološkog, geološkog, hidrološkog, predionog)
- zaštita i očuvanje ekosistema te revitalizacija onih koji su narušeni
- zaštita i očuvanje ugroženih i rijetkih biljnih i životinjskih vrsta te njihovih staništa
- zaštita i očuvanje prirodnih dobara, predjela, ambijentalnih cjelina, pejzaža i staništa
- zaštita i očuvanje kulturno-historijskih spomenika, graditeljskog nasljeđa i dobara
- utvrđivanje zona zaštite kao i definiranje dozvoljenih aktivnosti u okviru istih
- uključivanje ZP „Konjuh“ u međunarodne programe i aktivnosti zaštite bioraznolikosti, razvoja planinskih područja i dr.
- kontrolirano, racionalno i održivo korištenje prirodnih resursa, usklađeno sa principima zaštite životne sredine uz privrednu provodljivost i društvenu prihvatljivost
- očuvanje skladne interakcije prirode i kulture kroz zaštitu predjela i održavanje tradicionalnog korištenja zemljišta, načina gradnje kao i društvenih i kulturnih manifestacija

---

¹⁷ Federalno ministarstvo okoliša i turizma, 2009

¹⁸ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, 2015

¹⁹ Federalno ministarstvo okoliša i turizma, 2008

²⁰ Postoje još ekonomска i socio-kulturna skupina

²¹ Federalno ministarstvo okoliša i turizma, 2008

- razvoj ekološke etike kroz podsticanje naučnih i obrazovnih aktivnosti koje će doprinijeti razumijevanju i jačanju podrške stanovništva o značaju zaštićenih područja
- definiranje najefikasnijeg modela upravljanja ZP
- podsticanje naučno-istraživačkog rada u cilju pronaalaženja i identifikacije novih kulturno-historijskih i prirodnih vrijednosti
- integriranje ZP „Konjuh“ u šire okruženje u cilju stvaranja jedinstvene turističke ponude i razvoj komplementarnih djelatnosti
- utvrđivanje i definiranje uvjeta korištenja prostora, kao i urbanističko-tehničkih uvjeta za postojeće i planirane sadržaje u skladu sa utvrđenim ograničenjima i mjerama zaštite
- utvrđivanje režima korištenja ovog prostora u svim sektorima (saobraćaj, broj posjetilaca, smještajni kapaciteti, i dr.)
- integracija politike zaštite životne sredine sa ekonomskom politikom i politikom drugih sektora
- učešće javnosti u zaštiti okolice ZP „Konjuh“
- omogućavanje beneficija kroz osiguranje prirodnih izvora (šume, ribe, lovna divljač) i usluga (čista voda ili prihodi od turizma u cilju održive upotrebe tog područja) za lokalnu zajednicu
- usklađivanje šumsko-privrednih osnova, lovno-privrednih osnova, vodoprivrednih osnova i PU ZP „Konjuh“ sa *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) i Prostornim planom.

Prostorni plan je razradio ne samo opće ciljeve uređenja i korištenja već i posebne ciljeve koji se odnose na zaštitu prirodnog i kulturno-historijskog nasljeđa. Prostorni plan područja posebnih obilježja nije dao strateške smjernice za rekreativno-turističke i izgrađene vrijednosti i strategiju izvođenja dopuštenih djelatnosti. Stoga se u nastavku razrađuju strategije koje preuzimaju ciljeve iz Prostornog plana tamo gdje one postoje, odnosno razrađuje nove tako da svi zajedno podjednako teže ka zaštiti, ali i razvoju ovog područja u skladu sa principima održivog razvoja.

2.2.2 Strategija upravljanja prostorom i prirodnim vrijednostima ZP

Kako je već prethodno rečeno, Prostorni plan područja posebnih obilježja je definirao posebne ciljeve koji se odnose na zaštitu prirodnog nasljeđa. Ovim PU se u potpunosti preuzimaju definirani ciljevi i dopunjavaju sa odgovarajućim ciljevima na osnovu ekspertne procjene i spoznaja prilikom terenskog obilaska poštujući IUCN smjernice. Strategija upravljanja prirodnim vrijednostima obuhvata i strategiju upravljanja prostorom.

Strategija upravljanja prostorom ZP „Konjuh“ će se temeljiti na:

- očuvanju integriteta prostorne cjeline.

Strategija upravljanja prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“ će se temeljiti na:

- zaštiti, istraživanju i očuvanju biološke raznolikosti
- zaštiti, istraživanju i očuvanju geomorfoloških, geohidromorfoloških i hidroloških vrijednosti
- edukaciji svi zainteresiranih strana za održivo upravljanje i korištenje ZP „Konjuh“
- povezivanju i saradnji sa drugim područjima na osnovu zajedničkog interesa.

U tom smislu definiraju se osnovni ciljevi kako slijedi (Tabela 7):

Tabela 7: Osnovni ciljevi strategije upravljanja prostorom i prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“

Osnovni ciljevi strategije upravljanja prostorom i prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“	
Upravljanje prostorom	
• Očuvanje ambijentalne vrijednosti prostora ZP „Konjuh“ kroz očuvanje ambijentalne cjeline	• Očuvanje prirodnih predjela, ambijenata i pejzaža oko kulturno-historijskih spomenika
• Održavanju skladne interakcije elemenata prostora i tradicionalnog korištenja zemljišta, tradicionalne	

Osnovni ciljevi strategije upravljanja prostorom i prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“

- građevinske prakse i društvenih i kulturnih manifestacija
- Eliminiranje neadekvatnog postojećeg korištenja zemljišta i aktivnosti / sprječavanje budućeg neadekvatnog korištenja zemljišta i aktivnosti (neadekvatne uslijed neprikladnog obima ili načina korištenja prostora)
- Prepoznavanje i poštivanje nematerijalnih vrijednosti pejzaža i tradicionalnih načina upravljanja prostorom
- Utvrđivanje najoptimalnijih mjera korištenja ovog prostora, koja neće biti u suprotnosti sa Zakonom o proglašenju Zaštićenog pejzaža „Konjuh“²² i Zakonom o zaštiti prirode
- Održivo upravljanje svim lokalitetima.

Upravljanje prirodnim vrijednostima

- Očuvanje i stavljanje pod zaštitu postojećih valoriziranih prirodnih vrijednosti (floru i faunu, šumske ekosisteme, livadske ekosisteme)
- Identifikacija novih prirodnih vrijednosti i stavljanje pod zaštitu
- Očuvanje genetske, specijske i ekosistemskе bioraznolikosti
- Očuvanje i istraživanje geomorfološke vrijednosti ZP „Konjuh“
- Zaštita i očuvanje vodenih ekosistema ZP „Konjuh“
- Uspostavljanje trajnog monitoringa prirodnih vrijednosti
- Stimulacija naučnoistraživačkih radova iz ove oblasti
- Razvijanje informativnog sistema u oblasti zaštite kulturno-historijskog i prirodnog nasleđa (globalni pristup) i uspostavljanje efikasnog sistema monitoringa na nivou čitavog područja obuhvata plana
- Održavanje i širenje međunarodne saradnje od zajedničkog interesa
- Održivo upravljanje svim lokalitetima.

Ostvarenje ovih osnovnih ciljeva će se postići kroz koncept upravljanja koji je dat u poglavljima 3.2.2 i 3.2.3, kao i konkretne aktivnosti na zaštiti i unaprjeđenju prirodnih vrijednosti datih u poglavljima 3.3.1 i 3.3.2, odnosno 3.4.1 i 3.4.2.

2.2.3 Strategija upravljanja rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP

Strategija upravljanja i razvoja rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti i potencijala ZP „Konjuh“ će se temeljiti na:

- razvoju turizma i rekreacije na području ZP „Konjuh“
- promociji ZP „Konjuh“, marketingu i razvoju programa posjećivanja
- uređenju imovinsko-pravnih pitanja na području ZP „Konjuh“
- aktivnom uključivanju lokalne zajednice u razvoj ZP „Konjuh“.

U tom smislu definiraju se osnovni ciljevi kako slijedi u tabeli (Tabela 8):

Tabela 8: Osnovni ciljevi strategije upravljanja rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP „Konjuh“

Osnovni ciljevi strategije upravljanja rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP „Konjuh“
• Dovođenje postojećih smještajnih kapaciteta u funkciju savremenih turističkih zahtjeva i standarda s ciljem zadovoljenja zahtjeva kako domaćih tako i stranih turista, a nove kapacitete graditi po opće prihvatljivim savremenim standardima, ujednačavanjem izgleda objekata   • Razvijanje marketinških aktivnosti (putem medija, interneta i drugih oglašivača) u svrhu promoviranja turističkih potencijala, izgradnje regionalno prepoznatljivog brenda i privlačenja investitora   • Razvijanje eko-turizma   • Povećanje broja posjetitelja   • Poboljšanje putne infrastrukture, saobraćajno povezivanje sjevernog i južnog dijela ZP „Konjuh“, re-kategoriziranje puteva s ciljem prelaska u kategoriju regionalnih puteva radi boljeg održavanja i pristupa sredstvima Kantonalne direkcije za ceste TK   • Povećavanje broja objekata u službi upravljanja prostorom ZP „Konjuh“   • Povećavanje broja sportsko – rekreacionih staza   • Surađivanje sa zaštićenim područjima u regiji (ZP „Bijambare“ i ZP „Tajan“)   • Definiranje konkretnih mjera korištenja i mjera zaštite rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti i potencijala,

²² Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

Osnovni ciljevi strategije upravljanja rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP „Konjuh“

- kao i uvjeta ponašanja unutar ZP „Konjuh“
- Utvrđivanje najoptimalnijih mjera korištenja ovog prostora, koja neće biti u suprotnosti sa *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“²³* i *Zakonom o zaštiti prirode²⁴*.
  - Poštivanje svih obaveza i ograničenja koja su precizirana *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“²⁵* i *Zakonom o zaštiti prirode²⁶* i ostalim primjenjivim zakonima
  - Usaglašavanje postojećeg nedovoljno definiranog odnosa više upravljača pojedinih lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ (npr. izletište „Zobik“, „Djevojačka pećina“)
  - Održivo upravljanje svim lokalitetima
  - Postići da prostorom upravlja JU ZP „Konjuh“ ili službeno prenijeti ovlasti za upravljanje na drugog adekvatnog upravljača (zaštita vrijednosti u zaštićenom području može se povjeriti vlasniku ili korisniku prava na nekretnini sklapanjem ugovora kojim se uređuju međusobna prava i obaveze između organa upravljanja zaštićenom vrijednosti i vlasnika ili korisnika prava na nekretnini, na koje JU ZP „Konjuh“ prenese svoje ovlasti u pisanoj formi u skladu sa članom 163. *Zakona o zaštiti prirode.*)

Ostvarenje navedenih osnovnih ciljeva će se postići kroz koncept upravljanja koji je dat u poglavlju 3.2.4 kao i provođenja konkretnih aktivnosti na zaštiti i unaprjeđenju rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti i potencijala datih u poglavljima 3.3.3, odnosno 3.4.3.

2.2.4 Strategija upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP

Strategija upravljanja i razvoja kulturno-historijskih vrijednosti ZP „Konjuh“ će se temeljiti na:

- zaštiti, istraživanju i očuvanju kulturno-historijskih vrijednosti.

Stoga, definirani su osnovni ciljevi kako slijedi (Tabela 9):

Tabela 9: Osnovni ciljevi strategije upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“

Osnovni ciljevi strategije upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“

- Identifikacija, valorizacija i stavljanje pod zaštitu vrijednih kulturno-historijskih područja i lokaliteta. Naročito razmotriti sljedeće:
  - Objekti: Vodenica „Selimbašića“, Memorijalno spomen-obilježje u „Koritima“, Memorijalno spomen-obilježje „Miljkovac“
  - Arheološki i historijski lokaliteti: nekropola stećaka „Kuman“ u naselju Brdijelji, „Djevojačka pećina“ u naselju Brateljevići, lokalitet „Stanovi“ („Čaršija“), arheološki lokalitet „Gradac“, „Rimska kaldrma“ na Miljkovcu, dovište na vrhu Konjuha
- Uključivanje kulturno-historijskog nasljeđa u turističku ponudu:
  - Izgradnjom adekvatnih turističkih kapaciteta u neposrednoj blizini lokaliteta ili uz pristupne puteve i staze
  - Osiguravanjem prilaza objektima i lokalitetima – saobraćajnice, parkirališta, staze i sl.
  - Sistematskim postavljenjem informativnih punktova, oznaka i adekvatne signalizacije
  - Neophodnim infrastrukturnim opremanjem objekata i lokaliteta (voda za piće, rasvjeta i dr.) i opremanjem mobilijarom za korištenje od strane posjetilaca (sjedenje, odmor, odlaganje otpada i dr.)
- Određivanje zona sa posebnim smjernicama za uređenje prostora oko zaštićenih objekata i lokaliteta, u skladu sa konceptom razvoja posebnog područja (neophodnost ogradijanja pojedinih mesta, zone ograničenja nivoa intervencije, zone u kojima su moguće odmjerene i stručne intervencije)
- Zaustavljanje dalje degradacije postojećih objekata i lokaliteta kulturno-historijskog nasljeđa
- Definiranje uvjeta ponašanja posjetioca lokaliteta kulturno-historijskog nasljeđa unutar ZP „Konjuh“
- Utvrđivanje najoptimalnijih mjera korištenja kulturno-historijskih vrijednosti i potencijala, koja neće biti u suprotnosti sa *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“²⁷* i *Zakonom o zaštiti prirode²⁸*
- Održivo upravljanje svim lokalitetima
- Poštivanje obaveza i ograničenja koja su precizirana *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“²⁹* i *Zakonom o zaštiti prirode³⁰* i ostalim primjenjivim zakonima

²³ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

²⁴ Sl. novine FBiH, br. 66/13

²⁵ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

²⁶ Sl. novine FBiH, br. 66/13

²⁷ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

²⁸ Sl. novine FBiH, br. 66/13

²⁹ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

Osnovni ciljevi strategije upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“

- Postići da prostorom upravlja JU ZP „Konjuh“ ili službeno prenijeti ovlasti za upravljanje na drugog adekvatnog upravljača (zaštita vrijednosti u zaštićenom području može se povjeriti vlasniku ili korisniku prava na nekretnini sklapanjem ugovora kojim se uređuju međusobna prava i obaveze između organa upravljanja zaštićenom vrijednosti i vlasnika ili korisnika prava na nekretnini, na koje JU ZP „Konjuh“ prenese svoje ovlasti u pisanoj formi u skladu sa članom 163. *Zakona o zaštiti prirode.*)

Ostvarenje osnovnih ciljeva će se postići kroz koncept upravljanja koji je dat u poglavlju 3.2.5 kao i konkretne aktivnosti na zaštiti i unaprjeđenju kulturno-historijskih vrijednosti datih u poglavljima 3.3.4 i 3.4.4.

2.2.5 Strategija upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP

Strategija upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti ZP „Konjuh“ će se temeljiti na:

- održivom korištenju područja i resursa ZP „Konjuh“.

Strategija provođenja dopuštenih djelatnosti na području ZP „Konjuh“ bit će određena uzimajući u obzir odredbe *Zakona o zaštiti okoliša FBiH* (Sl. novine FBiH, br. 33/03 i 38/09), *Zakona o zaštiti prirode FBiH* (Sl. novine FBiH, br. 66/13) i *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14). Ukoliko se u analizi ocjene stanja uoči da će postojeći način korištenja dovesti do trajnog gubitka neke vrijednosti, u skladu sa članom 157. *Zakona o zaštiti prirode FBiH* moguće je predložiti i dodatne mjere zaštite i dodatne restrikcije u izvođenju aktivnosti.

S druge strane, ukoliko se analizom stanja prostora utvrdi da u određenom području nema elemenata za održavanje strogih zona zaštite u područjima u kojima nema prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti, moguće je predložiti i manje stroge mjere zaštite ili prelazak dijela područja na nižu razinu zaštite.

Slijedom navedenog, razvijeni su osnovni ciljevi prikazani u sljedećoj tabeli (Tabela 10):

Tabela 10: Osnovni ciljevi strategije upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP „Konjuh“

Osnovni ciljevi strategije upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP „Konjuh“

- Definiranje uvjeta ponašanja svih aktera prostora ZP „Konjuh“
- Održivo korištenje i razvoj područja, održivo korištenje resursa
- Utvrđivanje najoptimalnijih mjera korištenja ovog prostora, koja neće biti u suprotnosti sa *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“³¹* i *Zakonom o zaštiti prirode³²*.
- Poštivanje obaveza i ograničenja koja su precizirana *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“³³* i *Zakonom o zaštiti prirode³⁴* i ostalim primjenjivim zakonima
- Postići da prostorom upravlja JU ZP „Konjuh“ ili službeno prenijeti ovlasti za upravljanje na drugog adekvatnog upravljača (zaštita vrijednosti u zaštićenom području može se povjeriti vlasniku ili korisniku prava na nekretnini sklapanjem ugovora kojim se uređuju međusobna prava i obaveze između organa upravljanja zaštićenom vrijednosti i vlasnika ili korisnika prava na nekretnini, na koje JU ZP „Konjuh“ prenese svoje ovlasti u pisanoj formi u skladu sa članom 163. *Zakona o zaštiti prirode.*)

Ostvarenje ovih osnovnih ciljeva će se postići kroz koncept upravljanja koji je dat u poglavlju 3.2.6 kao i putem provođenja konkretnih aktivnosti unaprjeđenja izvođenja dopuštenih djelatnosti u poglavlju 3.4.5 i smjernica za izvođenje dopuštenih djelatnosti u poglavlju 3.5.

³⁰ Sl. novine FBiH, br. 66/13

³¹ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

³² Sl. novine FBiH, br. 66/13

³³ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

³⁴ Sl. novine FBiH, br. 66/13

3 SMJERNICE I SISTEMI UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“

3.1 Ocjena stanja vrijednosti i prostora ZP

3.1.1 Stanje prirodnih vrijednosti ZP

Za potrebu analize i ocjene stanja prirodnih vrijednosti analizirana je dostupna literatura i posjećeno je 10 lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ (Tabela 12).

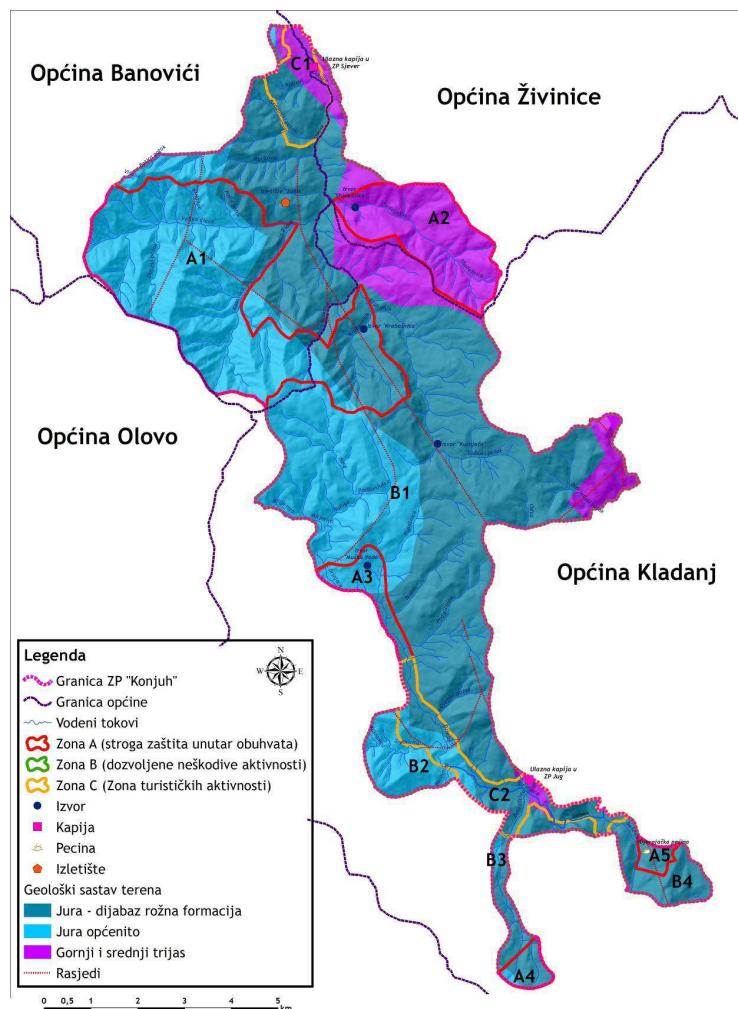
Tabela 11: Pregled lokaliteta prirodnih vrijednosti

Vrijednosti	Zona	Terenski obilazak
Prirodne vrijednosti		
Pećina „Bebrava“	A4	Ne
Vodopad „Stanovi“ („Čaršija“)	B1	Da
Izvorište „Muška voda“	A3	Da
Vodopad „Velika Zlača“	A1	Da
Prašumska sastojina „Studešnica“ ³⁵	A2	Ne
Pećina „Studešnica“	A2	Ne
„Vrelo Krabanje“	B1	Da
„Kameni luk“	A2	Ne
„Izvor Kurnjača“	B1	Da
„Paučko jezero“	B1	Da
„Djevojačka pećina“	A5	Da
„Kanjon Krabašnice“	A1 i B1	Da
„Kanjon Drinjače“	B1, B2, C2	Da
Kanjon i vodopadi potoka „Skakavac“	A1	Ne
„Kamena lopta“	B1	Ne
Vodopad „Žlijeban“	B1	Da

Geologija. Područje planine Konjuh pripada oblasti unutrašnjih Dinarida, odnosno zavidovičko - tesličkom području. Područje se nalazi pod uticajem izmijenjene umjereno kontinentalne klime sa prodorima mediteranske klime u periodu od juna do augusta. Posebnu specifičnost ovom području daje peridotitska i serpentinska geološka podloga (Slika 3) koja se u kontinuitetu proteže od planine Kozare na sjeverozapadu BiH pa sve do planine Konjuh, omogućavajući na ovim prostorima razvoj specifičnih i jedinstvenih serpentinskih ekosistema tercijarno-reliktnog karaktera.³⁶

³⁵ Prašumska sastojina „Studešnica“ ima odlike prašume uslijed nepristupačnosti lokaliteta i očuvanosti šumskog ekosistema u izvornom obliku te stoga JU ZP „Konjuh“ namjerava promovirati navedeni lokalitet i pokrenuti proceduru proglašenja „Prašume Studešnica“

³⁶ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

Slika 3: Geološka karta ZP „Konjuh“³⁷

Bioraznolikost. Velika reljefna dinamičnost uzrokuje pojavu različitih tipova staništa na području ovog zaštićenog područja. Šumska vegetacija predstavljena je sljedećim vegetacijskim tipovima:

- šume bukve i jele sa smrčom (*Abieti fagetum serpentinicum*)
- acidofilne šume bukve i jele (*Abieti - Fagetum*)
- šume hrasta kitnjaka (*Querco - Ostryetum carpinifoliae*)
- bazofilne šume borova (*Pinetum nigrae*, *Pinetum nigrae silvestris*, *Pinetum silvestris*)
- mrazišne smrčeve šume (*Picetum illiricum montanum*)³⁸

Pored velike bioraznolikosti šumskih ekosistema, velika heterogenost hidrografskih, orografskih, geoloških i pedoloških uvjeta doveli su do visoke bioraznolikosti biljnih zajednica, kao i bioraznolikosti faune.

Neke od zabilježenih rijetkih, reliktnih i endemičnih biljnih vrsta u ovom području su:

- *Leucojum vernum* - sunovrat³⁹
- *Halacsya sendtneri* – halačija - reliktna serpentinofita⁴⁰
- *Notholaena marantae* – paprat - isključiva serpentinofita⁴¹

³⁷ Izvor: „Enova“ d.o.o. Sarajevo, juni 2016 (Prilog 5 – Geološka karta ZP „Konjuh“)

³⁸ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

³⁹ Zavod za zaštitu i korišćenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzla, Elaborat o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim područjem, 2002

⁴⁰ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. godine

- *Lilium bosniacum* - Bosanski ljljan⁴²
- *Iris bosniaca* - Bosanska perunika⁴³.

Zabilježene su i vrste ljekovitih i jestivih biljaka⁴⁴ poput:

- *Gentiana lutea* - lincura
- *Teucrium montanum* - trava iva
- *Valeriana officinalis* - odoljen
- *Crataegus monogyna* – glog bijeli
- *Fragaria vesca* – jagoda šumska
- *Rosa canina* – šipurak
- *Hypericum perforatum* – gospina trava
- *Atropa bella-donna* – velebilje
- *Vaccinium myrtillus* – borovnica
- *Arctostaphylos uva-ursi* – medvjetka
- *Juniperus communis* – kleka
- *Cornus mas* – drijen
- *Corylus avellana* – ljeska.

Na području zaštićenog pejzaža „Konjuh“ zabilježene su i jestive vrste gljiva poput⁴⁵:

- *Cantharellus cibarius* - lisičarka
- *Boletus edulis* - vrganj
- *Lactarius deliciosus* - mlječnica
- *Amanita caesarea* - blagva
- *Macrolepiota procera* - sunčanica.

Kada je u pitanju fauna, nisu rađena značajna i sveobuhvatna istraživanja populacija ovog područja. Podaci koji su dostupni odnose se na podatke lovačkih udruženja koja se odnose na lovište koje graniči sa ZP „Konjuh“ i podatke JP „Šume TK“ d.d. Kladanj te se smatra da navedene vrste obitavaju u okviru granica ovog zaštićenog područja.

Prema podacima iz 2007. godine utvrđene su sljedeće vrste ptica i sisara, kao lovne divljači:

Ptice:

- *Tetrao urogallus* - Veliki tetrijeb

Sisari:

- *Ursus arctos* - mrki medvjed
- *Capreolus capreolus* - srna
- *Sus scrofa* - divlja svinja.

Prisustvo velikog tetrijeba je indikator dobre očuvanosti šumskih ekosistema. Također, raspoloživa dokumentacija ukazuje da su na području ZP „Konjuh“ prisutne i lještarka i planinska sova. Pored prethodno navedenih vrsta sisara, na ovom području egzistira vuk, divlja mačka, lisica, kune, vjeverice, jazavci itd.

---

⁴¹ Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Reliktno- refugijalni pejzaži Bosne i Hercegovine u „Bosna i Hercegovina zemlja raznolikosti, 2008

⁴² Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

⁴³ Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu, Morfološka i citološka diferencijacija dvije populacije *Iris reichenbachii* Heuff. var. *bosniaca* G. Beck (*I. bosniaca* G. Beck) u odnosu na geološku podlogu, diplomska rad, Šimić, E. 2009

⁴⁴ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. godine

⁴⁵ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

Tokom terenskog obilaska i razgovora s predstavnikom JU ZP „Konjuh“, Konsultant je došao do podatka da je tetrijebl rijetko viđena vrsta na ovom području. Prema podacima dostavljenim od JP „Šume TK“ d.d. Kladanj,⁴⁶ stanje brojnosti velikog tetrijebla 2011/12 godine na površini od 96,5 ha je 31 jedinka. Međutim, nedostaju podaci o tome kada je rađeno istraživanje (u kojem dobu godine), koje su jedinke pronađene (mužjaci, ženke, ptići) te koja je metoda korištena prilikom istraživanja.

Prema metodologiji istraživanja ptica,⁴⁷ tri su metode istraživanja:

- I. sa psima - za brojanje koka sa mladima tokom jula mjeseca
- II. brojanje lekova (teritorija) - broj muzjaka i zenki na leku u rano proljeće
- III. istjerivanje ptica (flushing) -broj muzjaka i zenki koji izlete istjerivanjem kraj oktobra početak novembra.

Adultne ptice se ponašaju teritorijalno, odnosno proljetne teritorije su otprilike 25 ha po ptici. Obično jedinke ne naseljavaju gusto teritorije. Mužjaci su jako teritorijalni i zauzimaju 50-60ha koji mogu varirati od vremenskih prilika. Teritorije koka su nešto manje i iznose oko 40 ha, a teritorije koka i mužjaka se mogu preklapati⁴⁸. S obzirom na to da se prethodno navedeni podaci nisu usaglašeni te nisu dovoljno specifični, konsultant predlaže dodatna istraživanja radi utvrđivanja stvarnog stanja brojnosti vezano za ovu vrstu.

U okviru obuhvata ZP „Konjuh“ nisu primijećeni napadi vukova na stoku što može ukazivati na dva apsolutno oprečna stanja populacije vuka. Prva pretpostavka jeste da je vuk istrijebljen sa ovog područja, a druga je da je populacija stabilna te da su čopori zdravi i da love divljač i stoga ne napadaju domaće životinje. Međutim, za utvrđivanje stvarnog stanja ekosistema potrebno je uraditi podrobnija istraživanja populacija ovih vrsta.

Tokom terenskog obilaska ZP „Konjuh“ 21.-22. juna 2016. godine zabilježene su vrste ptica karakteristične za šumska područja te su predstavljene u tabeli u nastavku (Tabela 12).

Tabela 12: Vrste ptica zabilježene tokom terenskog obilaska ZP „Konjuh“

Latinski naziv	Domaći naziv	Posjećeno područje u kojem je vrsta registrirana
<i>Sylvia atricapilla</i>	Crnokapa grmuša	Izletište „Bebrave“ „Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Staza „Šumarac“ Vodopad „Velika Zlača“ Izletište „Zobik“ Vodopad „Stanovi“ „Rimska kaldrma“ Izletište „Zlača“
<i>Garrulus glandarius</i>	Šojka	Izletište „Bebrave“ „Paučko jezero“ Separacija rudnika magnezita Staza „Šumarac“ Izletište „Zobik“ Izletište „Zlača“
<i>Phylloscopus collybita</i>	Zviždak	„Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Vodopad „Velika Zlača“ „Rimska kaldrma“
<i>Jynx torquilla</i>	Vijoglav	„Paučko jezero“ Staza „Šumarac“ Vodopad „Velika Zlača“ „Rimska kaldrma“
<i>Erythacus rubecola</i>	Crvendač	Izletište „Bebrave“

⁴⁶ Podaci dostavljeni od strane JP „Šume TK“, službeni dopis br. 1662-09/16 od 29.09.2016. godine

⁴⁷ Bibby J. C. i sar., Metode brojanja ptica, Academic Press, 2000

⁴⁸ Storch,I. 1994. Stanište i preživljavanje velikog tetrijebla *Tetrao urogallus*, gniažđenje u Bavarskim Alpama

Latinski naziv	Domaći naziv	Posjećeno područje u kojem je vrsta registrirana
		„Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Separacija rudnika magnezita Staza „Šumarač“ Izletište „Zobik“ Izletište „Zlača“
<i>Turdus merula</i>	Kos	Izletište „Bebrave“ „Paučko jezero“ Separacija rudnika magnezita Staza „Šumarač“ Izletište „Zobik“ Izletište „Zlača“
<i>Lanius collurio</i>	Rusi svrašak	Staza „Šumarač“
<i>Columba palumbus</i>	Grivnjaš	Staza „Šumarač“ Izletište „Zobik“
<i>Aegithalos caudatus</i>	Dugorepa sjenica	„Paučko jezero“ Izletište „Zlača“
<i>Parus ater</i>	Jelova sjenica	„Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Vodopad „Velika Zlača“ „Rimska kaldrma“
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	Kreja	„Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Vodopad „Velika Zlača“ „Rimska kaldrma“
<i>Buteo buteo</i>	Škanjac	„Paučko jezero“ Vodopad „Velika Zlača“
<i>Fringilla coelebs</i>	Zeba	Izletište „Bebrave“ „Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Staza „Šumarač“ Vodopad „Velika Zlača“ Izletište „Zobik“ Vodopad „Stanovi“ „Rimska kaldrma“ Izletište „Zlača“
<i>Motacilla alba</i>	Bijela pastirica	Izletište „Bebrave“ „Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Separacija rudnika magnezita Staza „Šumarač“ Izletište „Zobik“ Izletište „Zlača“
<i>Dendrocopos major</i>	Veliki djetlić	„Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Rudnik magnezita - jama Staza „Šumarač“ Vodopad „Stanovi“ „Rimska kaldrma“
<i>Parus major</i>	Velika sjenica	Izletište „Bebrave“ „Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Separacija rudnika magnezita Rudnik magnezita - jama Staza „Šumarač“ Vodopad „Velika Zlača“ Izletište „Zobik“ Vodopad „Stanovi“ „Rimska kaldrma“ Izletište „Zlača“
<i>Pica pica</i>	Svraka	Izletište „Bebrave“

Latinski naziv	Domaći naziv	Posjećeno područje u kojem je vrsta registrirana
		„Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Separacija rudnika magnezita Rudnik magnezita - jama Staza „Šumarac“ Vodopad „Velika Zlača“ Izletište „Zobik“ Vodopad „Stanovi“ „Rimska kaldrma“ Izletište „Zlača“
<i>Sitta europaea</i>	Brgljez	„Paučko jezero“ Izvor „Muška voda“ Vodopad „Velika Zlača“ „Rimska kaldrma“

Lokalno stanovništvo koristi prirodno područje ZP „Konjuh“ kao ispašu za pčele. U ovom zaštićenom području, tokom terenskog obilaska, primijećen je veliki broj košnica. Prema informacijama dobivenim od JU ZP „Konjuh“, trenutno brojčano stanje košnica je oko 100.

Ljekovito bilje, kao npr. ugrožena vrsta lincura⁴⁹, koristi se stihiski te nema kontrole nad količinom i načinom ubiranja. Također, prema informacijama dobivenim od JU ZP „Konjuh“, na mjestima gdje je lincura prethodno zabilježena sada više nije prisutna te se prepostavlja da je nestanak ove vrste sa prethodnih staništa uzrokovan neadekvatnim korištenjem resursa i iskorjenjivanja biljaka prilikom branja. Na predmetnom području ne postoji otkupna stanica za gljive i ljekovito bilje.

Hidrologija. ZP „Konjuh“ je područje sa izraženim hidrološkim vrijednostima obzirom na raznolikost geološke podloge (Slika 3). Područje pripada slivu Save i Crnog mora, a dominantni vodotoci su rijeke Drinjača i Oskova. U hidrografском pogledу ZP „Konjuh“ obuhvata u svom sjevernom dijelu slivno područje rijeke Oskova, a u južnom dijelu slivno područje rijeke Drinjača, čije su pritoke prikazane u sljedećoj tabeli (Tabela 13). Navedene pritoke su manji vodotoci bez značajnijeg vodoprivrednog interesa sa bujičnim režimom toka.

Tabela 13: Hidrološke vrijednosti ZP „Konjuh“

Pritoke rijeke Drinjače	Pritoke rijeke Oskove	Izvori vode za piće	Izvori oligomineralne vode	Prirodna jezera
„Miljevica“	„Karabanja“	„Vrelo Studešnice“	Izvor „Muška voda“	„Paučko jezero“
„Haluga“	„Mala Zlača“	„Vrelo Krabašnice“		
„Dikanovac“	„Velika Zlača“	Izvor „Kurnjača“		
„Rapatnica“	„Studešnica“	„Gluha Bukovica“		
„Budim“	„Mačkovac	Izvor na lokalitetu Mačkovac		
„Podgornica“	„Gradinski potok“	Izvor na lokalitetu „Zlača“		
„Katraniča“	„Kotlovi“	Izvor na lokalitetu „Zobik“		
„Srebrenica“	„Grab potok“	Izvor na lokalitetu „Čemerika“		
„Osojski potok“		Izvor na lokalitetu „Sarino Korito“ („Široka Ravan“)		
„Borovnica“				
„Zapaučki potok“				
„Debroštica“				
„Bukovica“				

⁴⁹ Crvena lista flore FBiH (Sl. novine FBiH br. 7/14)

Obzirom da najveći dio vodotoka nastaje na nepropusnim stijenama, padavine većeg intenziteta naglo pune korita vodotoka, ali visoki vodostaji nisu dugotrajni i naglo opadaju.

Sva poznatija i izdašnja vrela u obuhvatu kaptirana su i uključena u vodosnabdijevanje okolnih naselja. Vrela Studešnice i Krabašnice (sliv rijeke Oskove) kaptirana su i uključena u Banovički vodovod. Kaptirano je i izvorište „Gluha Bukovica“ koje služi za vodosnabdijevanje sela „Brateljevići“ i dijela općine Kladanj. Ostala značajna izvorišta pitke vode su izvor „Kurnjača“ te manji izvori na lokalitetima „Mačkovač“, „Zlača“ i „Zobik“. Poznata izvorišta su još i na prevoju Čemerika i lokalitetu „Sarino Korito“ („Široka Ravan“).

Izvor oligomineralne ljekovite vode „Muška voda“, u Kladanjskoj kotlini, u prošlosti se i privredno eksploatisao. Trenutno se ne vrši eksploracija vode za koje za ovaj izvor 2011. godine pravnom licu „Muška Voda“ d.o.o. Kladanj⁵⁰ odobrena koncesija za korištenje prirodne izvorske vode „Muška voda“. U 2015. godini Vlada TK je odobrila i drugu koncesiju na istom lokalitetu pravnom licu „Konjuh Natural Resources“ d.o.o. Sarajevo⁵¹ za izvore Vrelo 3, Vrelo 4 i Vrelo 5 izvora „Muška voda“.

Bitno je naglasiti da *Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030*⁵² u zoni A navodi zabranu kaptiranja postojećih vrela, izuzev izvorišta „Muška voda“ (zona A3), postojećih kaptiranih izvorišta za vodosnabdijevanje stanovništva, kao i za potrebe vodosnabdijevanje stanovništva.

Na području ZP „Konjuh“ postoji samo jedno prirodno jezero, a to je „Paučko jezero“ na koti 711 m u zoni B1⁵³.

Geomorfologija. Područje ZP „Konjuh“ odlikuje veliki broj geomorfoloških oblika, a to su pećine, jame, vrtače, vodopadi, kanjoni i planinske visoravni (vidikovci) što prostoru daje veliku pejzažnu vrijednost. U tom smislu najznačajnije su „Djevojačka pećina“ (lokalitet poznat i pod nazivom „Pećina Brateljevići“), „Pećina Bebrava“ i „Pećina Studešnica“. Pored pećina tu se nalaze i razni elementi poput lukova, litica, vodopada i kanjona koji su predstavljeni u tabeli u nastavku (Tabela 14).

Tabela 14: Pregled geoloških i geohidroloških vrijednosti ZP „Konjuh“ i njihov značaj

Geološke i geohidrološke vrijednosti	Zona	Značaj
„Djevojačka pećina“ („Pećina Brateljevići“)	A5	Arheološki i memorijalni
Pećina „Bebrava“,	A4	Speleološki
Pećina „Studešnica“,	A2	Speleološki
Vodopad „Žlijeban“	B1	Pejzažni
Kanjon „Krabašnice“	A1 i B1	Pejzažni
Kanjon „Drinjače“	B1, B2, C2	Pejzažni
Vodopad „Stanovi“ („Čaršija“)	B1	Pejzažni i arheološki
Vodopad „Velika Zlača“	A1	Pejzažni
Kanjon i vodopadi potoka „Skakavac“	A1	Pejzažni
„Kameni luk“	A2	Pejzažni
„Krabanjski krš“ (litica)	B1	Sportsko - rekreativni

Obzirom na zonu i kategoriju vrijednosti, terenska saznanja i konsultacije sa upravljačem prostora, Konsultant je dao mišljenje o trenutnom stanju prirodnih vrijednosti na predmetnom području te je identificirao probleme u postojećem načinu upravljanja. Za određena područja koja nisu posjećena i za koje nema dovoljno literaturnih podataka o stanju, mišljenje i procjena stanja nisu dati.

⁵⁰ Odlukom Vlade TK o dodjeli koncesije za korištenje prirodne izvorske vode „Muška voda“ (br. 02/1-14-28448/11 od 20.12.2011. godine)

⁵¹ Odlukom Vlade TK o koncesiji za zahvatljivanje prirodne izvorske vode (br.: 02/1-25-3280-8/14 od 28.07.2015. godine)

⁵² Prema članu 12. Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) i Prostornom planu područja posebnih obilježja „ZP „Konjuh“ 2010-2030, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, 2013 – strana 51., tačka m)

⁵³ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

U tabeli ocjene stanja koja je prezentirane u nastavku (Tabela 15) korištene su sljedeće ocjene:

- **dobro** – stanje identificirane vrijednosti u potpunosti dobro ili je namjena lokaliteta u skladu sa definiranom zonom, tj. ne zahtijeva dodatne mjere zaštite ili unaprjeđenje. Stanje ocjenjeno sa „dobro“ je i u slučaju kada je potrebno napraviti manje dopune poput postavljanja info tabli
- **srednje** - stanje identificirane vrijednosti je narušeno u izvjesnoj mjeri, u smislu da je potrebna dodatna zaštita i unaprjeđenje lokaliteta ili rekonstrukcija (npr. unaprjeđenje putne infrastrukture, unapređenje sistema upravljanja otpadom i sl.)
- **loše** - stanje identificirane vrijednosti je narušeno u velikoj mjeri, u smislu da se lokalitet ne koristi u skladu sa definiranom zonom (prijedlog promjene zonacije), ne postoji odgovarajuća infrastruktura, putna komunikacija ili je ona u lošem stanju.

Tabela 15: Ocjena stanja prirodnih vrijednosti ZP „Konjuh“

Vrijednosti	Ocjena stanja	Komentar
Prirodne vrijednosti		
Pećina „Bebrava“	-	-
Vodopad „Stanovi“ („Čaršija“)	Srednje	Potrebno je postaviti info tablu te regulirati prikupljanje komunalnog otpada koje je primijećeno tokom terenskog obilaska.
Izvor „Muška voda“	Srednje	Postaviti info tablu o ljekovitosti i historijatu izvorišta te osposobiti/urediti pristupni i put.
Vodopad „Velika Zlača“	Dobro	Postaviti info tablu.
Prašumska sastojina „Studešnica“ ⁵⁴	-	-
Pećina „Studešnica“	-	-
Vrelo „Krabanje“	Dobro	-
„Kameni luk“	-	-
Izvor „Kurnjača“	Srednje	Pristupni put je loš i potrebno ga je sanirati te postaviti info tablu.
„Paučko jezero“	Loše	Potrebno uraditi istraživanje sa ciljem revitalizacije jezera i hidrološkom režimu prihranjivanja jezera vodom (unazad nekoliko godina zabilježene su oscilacije nivoa vode). Postaviti info table te ograničiti pristup vozilima i regulirati prikupljanje komunalnog otpada. Uslijed iznimne vrijednosti i trenutne ugroženosti jezera potrebno je razmotriti i strožije mjere zaštite ovog lokaliteta u odnosu na postojeće mjerne zaštite za zonu B ili alternativno promijeniti zonaciju ovog prostora A
„Djevojačka pećina“	Dobro	Organizirati kontrolirane i vođene posjete i izvan perioda molitve (kraj augusta).
Kanjon „Krabašnice“	Srednje	Potrebno sanirati sjecišta jer prilikom padavina dolazi do bujičnih tokova i slijevanja erozivnog nanosa (blato, mulj) iz okolnih područja u korito vodotoka.
Kanjon „Drinjače“	Srednje	Potrebno sanirati sjecišta jer prilikom padavina dolazi do bujičnih tokova i slijevanja erozivnog nanosa (blato, mulj) iz okolnih područja u korito vodotoka.
Kanjon i vodopadi potoka „Skakavac“	-	-
„Kamena lopta“ („Kamena kugla“)	Dobro	-
Vodopad „Žljeban“	Dobro	Postaviti info tablu o zanimljivosti lokaliteta, urediti lokalitet manjom infrastrukturom (odmorište, klupe i sl.).
Florističke vrijednosti ZP	Srednje	Dolazi do neodrživog sakupljanja ljekovitog bilja (lincura). Potrebno ustanoviti mehanizam kontrole sakupljanja. Kada je u pitanju bespravna sjeca šume, uvesti strožiji mehanizam kontrole.
Faunističke vrijednosti	Srednje	Potrebno uraditi dodatna naučna istraživanja za vrste tetrijeb i vuk, kao i istražiti ostalu faunu (u prvom redu faunu sisara, ptica, gmizavaca, vodozemaca, riba i insekata u saradnji sa edukativnim i istraživačkim institucijama - fakulteti, instituti i sl.). U A3 zoni proglašeno lovište nepoštujući zabranu lova u zoni A.

⁵⁴ Prašumska sastojina „Studešnica“ ima odlike prašume uslijed nepristupačnosti lokaliteta i očuvanosti šumskog ekosistema u izvornom obliku te stoga JU ZP „Konjuh“ namjerava promovirati navedeni lokalitet i pokrenuti proceduru proglašenja „Prašume Studešnica“

3.1.2 Stanje rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti ZP

Za potrebu analize i ocjene stanja rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti analizirana je dostupna literatura i posjećena su 24 lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ (Tabela 16).

Tabela 16: Pregled lokaliteta rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti

Vrijednosti	Zona	Terenski obilazak
Izgrađeni objekti		
Izletište „Bebrave“	C	Da
Staza „Šumarac“	B1	Da
Izletište „Zobik“	B1	Da
Izletište „Zlača“	C1	Da
Biciklistička staza „Konjuh“	A, B i C	Da
Rasadnik JP Šume TK	A3	Da
Rekreativna staza „Mačkovac“	B1 i C1	Da
Južni i jugozapadni dio naselja Brateljevići, Kladanj	C	Da
Južni dio naselja Višća Gornja, Živinica	B i C	Ne
Turistički kompleks „Muška voda“	C	Da
Vikend objekti naselja Brateljevići	A i C	Da
Individualni vikend objekti	A, B i C zona	Da
Planinarske kuće Zobik i Javorje	B1	Da
Objekti u funkciji gazdovanja šumama - Tuholj	A	Da
Vodozahvat „Gluha Bukovica“	A5	Da
Separacija magnezita	B1	Da
Lovačka kuća	B1	Da
Rudnik magnezita - jama	B1	Da
Filtersko postrojenje za pitku vodu Banovića	A2	Da
Nadzorni i informacioni punkt JU „Zaštićeni pejzaž Konjuh“	C1	Da
Šumarska kuća	A1	Da
Objekti P.D. Varda – Zobik	B1	Da
Adrenalinski park „Zlača“	C1	Da
Hotel „Zlača“ i „Vila Sensi“	C1	Da
Sjedište JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“	C1	Da

Izgrađeni objekti. U granicama ZP „Konjuh“ relativno je mali broj izgrađenih rekreativno-turističkih objekata što ovaj prostor i čini privlačnim ljubiteljima netaknute prirode. To su najčešće vikend naselja koja su disperzno raspoređena u zaštićenom području. Prisutni su:

- individualni stambeni objekti
- turistički kompleksi („Zlača“ i „Muška Voda“)
- planinarski dom „Varda“ na lokalitetu izletišta „Zobik“
- objekti u funkciji gazdovanja šumama od strane JP „Šume TK“ d.d. Kladanj (štale, rasadnik, garaže)
- objekti u funkciji eksploatacije i prerade magnezita („Rudnik nemetala Kladanj“ d.o.o. Kladanj i „Rudar“ d.o.o. Tuzla)
- objekti u funkciji eksploatacije pitke vode za općine Banovići i Kladanj.

Na sjevernom ulazu u ZP „Konjuh“ se nalazi zgrada sa sjedištem JU ZP „Konjuh“ (iznajmljene četiri kancelarije za administrativne poslove zaposlenika, a najam se plaća Općini Banovići), koju okružuju objekti u vlasništvu JP „Šume TK“ d.d. Kladanj. Krećući se južno cestom dolazi se do izletišta „Zlača“ na kojem se, pored objekata u službi organiziranja izleta, nalazi i nadzorni i Informacioni punkt JU ZP „Konjuh“ (Slika 4). Na ovom lokalitetu su također postavljene i edukativne table za posjetitelje sa osnovnim informacijama o zaštićenom području, vrijednim lokalitetima, vrstama koje obitavaju u zaštićenom području, cjenovnikom usluga i sl.

Slika 4: Nadzorni i info punkt na izletištu „Zlača“⁵⁵

Turistički kompleks „Zlača“ na Mačkovcu sa turističkim sadržajima na sjevernom dijelu obuhvata nalazi se u C1 zoni, a u svom sastavu sadrži hotel u vlasništvu „Rudnik mrkog uglja Banovići“, objekat Vila „Sensi“ u vlasništvu JP „Šume TK“ d.d. Kladanj te sportske terene, dječja igrališta, adrenalinski park i ostale prateće sadržaje. Adrenalinski park se koristi povremeno u suradnji sa Klubom ekstremnih sportova „Summit“ Banovići, a za objekat Vila „Sensi“ JU ZP „Konjuh“ je trenutno u fazi dogovora oko prijenosa prava korištenja sa JP „Šume TK“ d.d. Kladanj na upravljača prostora JU ZP „Konjuh“, s ciljem dobivanja neophodne infrastrukture za upravljanje područjem, naplatu ulaza, izgradnju edukativnog centra za posjetitelje, uslužnih kapaciteta za posjetitelje i sl.

U okviru izletišta „Zobik“, Planinska kuća „Zobik“ u vlasništvu planinarskog društva „Varda“ je naročito interesantna kao izletište i polazište za planinske uspone putem planinarskih staza prema vidikovcu „Zidine“ i planinskom vrhu Konjuha. Postojeći objekti na lokalitetu izletišta „Zobik“ su u funkciji aktivnih planinarskih posjeta. Problematika ovog područja jeste ta da na navedenom lokalitetu postoji tradicija upravljanja prostorom izletišta „Zobik“ od strane Planinarskog društva (PD) „Varda“ Banovići koje organizira posjećivanje bez obaveštenja službenog upravljača prostorom ZP „Konjuh“ o planu posjećivanja i rasporedu aktivnosti te vrši naplatu ekološke takse izletnicima (1 KM).

„Šumarska kuća“ koja se nalazi u A1 zoni u blizini vodopada „Velika Zlača“ trenutno nije u upotrebi, ali je u planu da se adaptira s ciljem odmorišta za posjetitelje. Također je u planu i adaptacija lokalnog nekategoriziranog puta koji vodi do objekta „Šumarska kuća“ i obogaćivanje ponude adekvatnim prometnim sredstvom (voz, kočija i sl.), tj. formiranje turističke staze „Put za Veliku Zlaču“. Trenutno stanje navedenog lokalnog puta je takvo da je isti zarastao u zeljastu vegetaciju i na pojedinim mjestima je neprohodan uslijed obrušavanja kamenog materijala sa usjeka puta. Sa južne strane ZP „Konjuh“ gdje je i južni ulaz u zaštićeno područje, u okviru zone C2, nalazi se izletište „Bebrave“. Na ovom lokalitetu nalazi se izgrađena nadzorna kuća od prirodnih materijala koju koriste radnici JU ZP „Konjuh“. Također, na ovom lokalitetu se trenutno radi na izgradnji izletišta i pratećih objekata u službi posjećivanja i izletništva, poput sjenika, dječjeg igrališta, parking prostora i sl. (Slika 5 i Slika 6). Projekat se implementira pomoću namjenskih sredstava za zaštitu prirode Federalnog ministarstva okoliša i turizma (FMOiT).

⁵⁵ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. godine

Slika 5: Izgradnja dječjeg igrališta u tijeku – izletište „Bebrave“ (juni, 2016)⁵⁶

Slika 6: Izgradnja sjenika u tijeku – izletište „Bebrave“ (juni, 2016)⁵⁷

Unutar zaštićenog područja nema cjelovitog naselja sa lokalnim ruralnim stanovništvom, već se u području ZP „Konjuh“ nalazi južni i jugozapadni dio naselja Brateljevići (općina Kladanj) i to u okviru treće zaštićene zone C2.

U sklopu turističkog kompleksa „Muška voda“ nalaze se hotel sa restoranom i bungalovi te sportski tereni. Ovi objekti egzistiraju u trećoj zaštićenoj zoni (C2) i trenutno se ne koriste.

U okviru zaštićenog područja „Konjuh“ se nalazi se infrastruktura u službi vodo-opskrbljivanja i to: objekat vodozahvata „Gluha Bukovica“ na jugoistočnoj strani pomoću kojega se pitkom vodom opskrbljuje stanovništva Kladnja (zona A5), kao i kaptirani izvori „Studešnica“ i „Krabašnica“ te filtersko postrojenje za pitku vodu stanovništva općine Banovići (zona A2) sa ostalom pripadajućom vodovodnom infrastrukturom.

⁵⁶ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. godine

⁵⁷ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. godine

U granicama zaštićenog područja u okviru zapadne strane zone B1, nalaze se rudnički objekti gdje se vrši separacija rude magnezita i jalovište u blizini lokalnog puta. Sama ulazna jama (revir) u rudnik magnezita je izvan granica ZP „Konjuh“ i nalazi se u blizini granice ZP „Konjuh“ sa zapadne strane. Ipak, pojedini napušteni rudnički lokaliteti, postrojenje separacije magnezita i kretanje teške mehanizacije nalaze se u zoni B1 i time narušavaju ambijentalne vrijednosti prostora.

Lokalitet „Javorje“ u Brdijeljima sa planinskom kućom manjeg kapaciteta, kao i lokaliteti „Zidine“ i „Zelenboj“ naročito su interesantne za planinare, izletnike i rekreativce.

Ocjena stanje rekreativno – turističkih i izgrađenih vrijednosti ZP „Konjuh“ je data u tabeli u nastavku (Tabela 17). Za područja koja nisu posjećena i za koje nema dovoljno literaturnih podataka nije data ocjena stanja.

Tabela 17: Ocjena stanja rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti ZP „Konjuh“

Vrijednosti	Stanje	Komentar
Rekreativno-turističke i izgrađene vrijednosti		
Južni i jugozapadni dio naselja Brateljevići, Kladanj	Dobro	Stanje odgovara zoni namjene.
Južni dio naselja Višća Gornja, Žvinice	Dobro	Stanje odgovara zoni namjene.
Turistički kompleks „Muška voda“	Loše	Postoji infrastruktura koja se ne koristi zbog nesređenih vlasničkih odnosa. Moguće je izvršiti adaptaciju postojeće smještajne, ugostiteljske i sportske infrastrukture te popularizirati područje.
Izletište „Bebrave“	Dobro	U toku je izgradnja infrastrukture izletišta sa ciljem povećanja posjete i obogaćivanja sadržajima.
Staza „Šumarac“	Srednje	Duž puta se primijete balvani i neadekvatan šumski red koji narušava izgled pejzaža i strukturu puta. Potrebna je suradnja sa šumskim preuzećem JP „Šume TK“ d.d. Kladanj i izvođačem radova eksplotacije šume u cilju boljeg saniranja sjecišta.
Izletište „Zobik“	Srednje	Stanje prirodnih vrijednosti je dobro, ali je potrebno utvrditi i uskladiti upravljačke odnose na ovom prostoru.
Izletište „Zlača“	Dobro	-
Biciklistička staza „Konjuh“	Dobro	Postaviti više informacionih tabli duž puta i markirati stazu.
Rasadnik JP „Šume TK“ d.d. Kladanj	-	-
Rekreativna staza „Mačkovac“	Dobro	Postaviti više informacionih i edukativnih tabli duž puta.
Vikend objekti naselja Brateljevići	Srednje	Stanje odgovara zoni namjene za zonu C2. Dio naselja se nalazi u zoni A trenutno te je potrebna promjena zonacije područja A zone.
Objekti u funkciji gazdovanja šumama - Tuholj	Loše	Nalaze se u zoni A, potrebno je promijeniti zonaciju područja A zone.
Vodozahvat „Gluha Bukovica“	Dobro	-
Objekti separacije magnezita	Loše	Rad pogona separacije i prerađivačke aktivnosti proizvode buku koja ima ometajući utjecaj na prirodu i posjetitelje te se predlaže promjena zonacije ovog područja ili smanjivanje površine ZP na ovom području na način da se rudnički objekti i područje separacije stavi izvan novih granica ZP.
„Lovačka kuća“	-	-
Rudnik magnezita - jama	Loše	Ulez u rudnik i prateća infrastruktura se nalazi u zoni B1. Predlaže se promjena zonacije ovog područja ili smanjivanje površine ZP na ovom području na način da se područje jama magnezita stavi izvan novih granica ZP.
Filtersko postrojenje za pitku vodu Banovića	Dobro	-
Nadzorni i informacioni punkt JU ZP „Konjuh“	Dobro	-
„Šumarska kuća“	Loše	Postojeći objekt koji se ne koristi i propada, potrebno ga je

Vrijednosti	Stanje	Komentar
Rekreativno-turističke i izgrađene vrijednosti		
		obnoviti i staviti u službu lokalnog odmorišta za planinare. Također, potrebno je poboljšati stanje pristupnog puta.
Objekti PD „Varda – Zobik“	Srednje	Ustanoviti ovlasti nad upravljanjem izletišta „Zobik“ u smislu komuniciranja i obavještavanja službenog upravljača područjem – JU ZP „Konjuh“ o aktivnostima, broju posjetitelja, novoj infrastrukturi čija se izgradnja planira na lokalitetu (novi planinarski dom) i sl. Također, moguće je izvršiti prijenos upravljačkih ovlasti u pismenoj formi sa službenog upravljača JU ZP „Konjuh“ na PD „Varda-Zobik“.
Adrenalinski park „Zlača“	Srednje	Park je izgrađen, ali vlasnički odnosi su nesređeni. Budući da se prostor nedovoljno koristi i u lošem je stanju uslijed nedovoljnog održavanja, predlaže se izmještanje parka.
Hotel „Zlača“	Dobro	Hotel „Zlača“ je u vlasništvu pravnog lica „Rudnik mrkog uglja Banovići“, pruža usluge noćenja, restorana i ostalih uslužnih djelatnosti, a sadrži i parking prostor za posjetitelje. Infrastruktura odgovara namjeni C1 zone.
Vila „Sensi“	Srednje	Vila „Sensi“ je u vlasništvu pravnog lica JP „Šume TK“ d.d. Kladanj i trenutno se ne koristi od strane pravnog lica. U toku su pregovori između JP „Šume TK“ d.d. Kladanja i JU „ZP Konjuh“ oko preuzimanja prava korištenja ovog objekta i upravljanja Vilom „Sensi“ s ciljem osiguravanja neophodne infrastrukture za bolje upravljačke aktivnosti (edukativni centar za posjetitelje, uslužne djelatnosti za posjetitelje, info punkt, naplata ulaznica, smještaj mobilne infrastrukture upravitelja (bicikla, četverocikla i sl.). Infrastruktura odgovara namjeni C1 zone.
Sjedište JU ZP „Konjuh“	Srednje	JU „ZP Konjuh“ koristi četiri kancelarijske prostorije koje su pod zakupom, a zgrada je u vlasništvu Općine Banovići. Infrastruktura odgovara namjeni C1 zone.

Infrastruktura. U okviru ZP „Konjuh“ postoji organizirano prikupljanje komunalnog otpada od strane JKP „Komunalac“ Banovići i JKP „Komunalac“ d.d. Kladanj. Postavljenja su po tri kontejnera od 1,100 L duž puta (lokacije Bebrava, Paučko jezero i plato Muška voda). Međutim, infrastruktura za prikupljanje i odvoz komunalnog otpada nije zastupljena na cijelokupnoj površini ZP „Konjuh“ (udaljena mjesta, planinski visovi i nepristupačna mjesta za odvoz otpada). Upravljač prostora JU ZP „Konjuh“ je stoga izvršio postavljanje dodatnih drvenih posuda s ciljem prevencije odlaganja komunalnog otpada u prirodu od strane posjetitelja. Zaposlenici JU ZP „Konjuh“ (rendžeri) vrše periodično pražnjenje drvenih posuda u najbliže kontejnere navedenih službenih operatora za prikupljanje komunalnog otpada.

Prostor ZP „Konjuh“ se nalazi van prioritetnih putnih pravaca, te lokalne ceste koriste uglavnom stanovnici okolnih sela. Svi putevi u predmetnom području su nekategorizirani lokalni putevi čija primarna funkcija je vezana za transport tj. eksploraciju prirodnih resursa (šuma, voda, mineralne sirovine), odnosno vezana je za gazdovanje šumama i pristup privrednim objektima smještenim na ovom području.

Osnovna putna komunikacija u ZP „Konjuh“ su lokalni putevi:

- Konjuh-Brateljevići, dolinom rijeke Drinjače na jugoistoku
- Oskova-Mačkovac, dolinom rijeke Oskove na sjeveru
- Milankovići-Žedno brdo (Paučko jezero) koritom potoka Borovnica, na jugozapadu.

Lokalni putevi nisu prilagođeni odvijanju saobraćaja niti po kolovoznoj konstrukciji, niti po svojoj širini. Saobraćaj je dvosmjerni, ali su putevi nedovoljno široki te se vozila mimoilaze uz uređena ili neuređena proširenja.

Ukupna dužina lokalnih puteva na predmetnom području je oko 46,7 km, a dužina nekategorisanih puteva je oko 8,9 km. Skoro svi lokalni putevi unutar obuhvata su sa tucaničkim kolovoznim zastorom, osim Bukovičkog puta, koji vodi od Brateljevića ka lokalitetu „Djevojačka pećina“ (dužine oko 1,5km), kao i put od lokaliteta „Mačkovca“ do „Zlače“ sa asfaltnim kolovoznim zastorom.

S obzirom na pružanje trasa lokalnih puteva duž korita vodenih tokova ili preko njih, postoji veliki broj mostova. Mostovi pretežno imaju konstrukciju od čeličnih nosača oslonjenih na betonske stubove po obodu i u koritu vodotoka te drvene podnice za provoz.

Odvodnja površinskih voda sa kolovoznih površina puteva u obuhvatu ne prikuplja se i kanališe se preko nepropusnih dijelova bez prečišćavanja.⁵⁸

Tijekom početnog sastanka održanog 01.06.2016. godine i terenskog obilaska⁵⁹ te razgovora sa predstavnikom JU ZP „Konjuh“, Konsultant je došao do informacije da je lokalna zajednica pokrenula inicijativu za unaprjeđenje lokalnog puta koji vodi od Brateljevića do lokaliteta Hotel „Muške vode“ (ukupne dužine 10 km) sa postojećeg lokalnog nekategoriziranog puta u regionalni put u cilju poboljšanja putne komunikacije u ZP „Konjuh“, lakšeg održavanja istog i prelasku na budžet Kantonalne direkcije za ceste TK za periodično održavanje.

Slika 6: Biciklistička staza „Konjuh“⁶⁰

Kroz ZP „Konjuh“ prolazi i Biciklistička staza „Konjuh“ (Slika 5), koja se prostire dužinom cijelog zaštićenog područja od Kladnja do Banovića. Inicijativu za izgradnju staze pokrenula je JU ZP „Konjuh“, a ista je izgrađena sredstvima JU i namjenskim grant sredstvima.

Prema podacima dostavljenim od „BH Telecom“ d.d. Sarajevo,⁶¹ telefonska infrastruktura zastupljena je na području ZP „Konjuh“ (Tabela 18).

Tabela 18: Telefonska infrastruktura u ZP „Konjuh“⁶²

Općina	Bakarna pristupna centrala	Bazna stanica
Kladanj	Centrala Brateljevići	Bazna stanica Konjuh
Banovići	Centrala Repnik	Nema
Živinice	Nema	Nema

⁵⁸ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

⁵⁹ Terenski obilazak održan u periodu 21.-22. juli 2016. godine

⁶⁰ Enova, terenski obilazak 21.-22. juli 2016. godine

⁶¹ BH Telecom d.d. Sarajevo, službeni dopis od 01. juli 2016.

⁶² BH Telecom d.d. Sarajevo, službeni dopis od 01. juli 2016.

Elektroenergetska distributivna mreža u ZP „Konjuh“ je u lošem stanju obzirom da je elektrifikacija u najvećem obimu završena još 70-tih godina (Tabela 19). Vremenom i neodržavanjem mreža je dotrajala što znatno utiče na pouzdanost napajanja potrošača. U najvećem dijelu obuhvata ZP „Konjuh“ niskonaponska distributivna mreža je izvedena nadzemno.⁶³ Prema najnovijim podacima o izgrađenoj i planiranoj elektrodistributivnoj mreži na području ZP „Konjuh“,⁶⁴ stanje elektrodistributivne mreže je predstavljeno u tabeli u nastavku (Tabela 20).

Iz priloženog se da zaključiti da se u zaštićenom području nalazi osam izgrađenih trafo stanica, a planirana je i izgradnja tri nove trafo stanice u općini Kladanj.

Tabela 19: Pregled trafo stanica u ZP „Konjuh“⁶⁵

Trafo stanica	Snaga (kVA)	Godina izgradnje	Broj potrošača (domaćinstava)
STS-Z Grab potok	100	1978	6
BTS-B Zlača	400	1977	0
STS-B Filter stanica	160	2000	0
STS-Z Konjuh	50	1968	0
STS-Z Miljevica	1	1980	0
STS-Z Budim	50	1968	0
STS-Z Hotel	100	1968	0

Tabela 20: Izgrađena i planirana elektrodistributivna mreža na području ZP „Konjuh“⁶⁶

Općina Kladanj	Izgrađeni objekti	Planirani objekti
Broj TS 10/0,4 kV (kom)	5	3
Dužina SN mreže (km)	10,1	2,46
Dužina NN mreže (km)	3,93	2,43
Općina Kladanj	Izgrađeni objekti	Planirani objekti
Broj TS 10/0,4 kV (kom)	3	0
Dužina SN mreže (km)	1,65	0
Dužina NN mreže (km)	3,13	0,03
Općina Živinice	Izgrađeni objekti	Planirani objekti
Broj TS 10/0,4 kV (kom)	0	0
Dužina SN mreže (km)	1,39	0
Dužina NN mreže (km)	0,6	0

Slika 7: Informacione table na južnom dijelu (lijevo) i sjevernom dijelu ZP „Konjuh“ (desno – izletište „Zobik“)

⁶³ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

⁶⁴ Elektroprivreda BiH, podružnica „Elektrodistribucija“, Tuzla, službeni dopis od 01. juli, 2016.

⁶⁵ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030, 2013

⁶⁶ Elektroprivreda BiH, podružnica „Elektrodistribucija“, Tuzla, službeni dopis od 01. juli, 2016.

Sjeverni i južni ulaz u ZP „Konjuh“ je dobro označen ulaznim kapijama i informacionim i edukativnim tablama. Međutim, broj postavljenih tabela sa signalizacijom o zabranama pojedinih aktivnosti unutar ZP „Konjuh“ i informacionih tabli za posjetitelje je nedovoljan, što pogotovo vrijedi za granicu ZP „Konjuh“ te u južnom dijelu zaštićenog područja. Potrebno je postaviti veći broj panela, oznaka i informacionih tabli duž svih planinarskih i biciklističkih staza, kao i na svim turističkim, historijskim i drugim atrakcijama ZP „Konjuh“.

Ocjena stanja infrastrukture u ZP „Konjuh“ je data u tabeli u nastavku (Tabela 21).

Tabela 21: Stanje otpada, putne infrastrukture, telekomunikacija i elektro-energetske mreže u ZP „Konjuh“⁶⁷

Vrijednosti	Stanje	Komentar
Infrastruktura		
Otpad	Srednje	Odvoz i prikupljanje otpada nije zastupljen na cijeloj površini ZP „Konjuh“. Upravljač prostora je izvršio postavljanje dodatnih drvenih posuda koje periodično prazni.
Lokalni putevi	Srednje	Potrebno sanirati puteve oštećene poslije sječe šume te riješiti problem prelaska lokalnog puta Brateljevići-Muška voda u kategoriju regionalni put.
Telekomunikacijska mreža	Loša	Loša pokrivenost GMS mrežom.
Elektroenergetska mreža	Loša	Stara infrastruktura, potrebna obnova.

3.1.3 Stanje kulturno-historijskih vrijednosti ZP

Za potrebu analize i ocjene stanja kulturno-historijskih vrijednosti analizirana je dostupna literatura i posjećena su 3 lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ (Tabela 22).

Tabela 22: Pregled lokaliteta od kulturno-historijskog značaja

Vrijednosti	Zona	Terenski obilazak
Kulturno-historijske vrijednosti		
„Rimska kaldrma“	B1	Da
„Sarino Korito“	B1	Da
Dovište (molitvište) na vrhu Konjuha	A1	Ne
Ilirsko-bogumilsko naselje „Stanovi“	B1	Da
Arheološki lokalitet „Gradac“	A2	Ne
Lokalitet „Zelenika“	C1	Ne
„Vodenica Selimbašića“	C2	Ne

U ZP „Konjuh“ postojale su brojne nekropole stećaka koje su tijekom vremena premještene na druge lokalitete, otuđene ili su zarasle u vegetaciju i detritus te im se stoga izgubio trag.

Od današnjih poznatih elemenata kulturno-historijskih vrijednosti ovog područja, najznačajnija je nekropola stećaka „Kuman“ kao i pojedinačni stećci koji predstavljaju osnovu za razvoj kulturno-historijskog turizma.

Na području ZP „Konjuh“ utvrđeni su elementi vjerskih i tradicijskih vrijednosti. Manifestacija „Dani Djevojačke pećine“ koji se svake godine tradicionalno održavaju u posljednjoj sedmici u augustu su najznačajnija vjersko-kulturna manifestacija u ovom području. Lokalitet pećine pored geomorfološkog ima i sakralni značaj i poznat je širom BiH kao dovište (molitvište), što predstavlja jedan od potencijala za razvoj vjerskog turizma u zoni A5 (Slika 8).

⁶⁷ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP Konjuh 2010-2030., 2013

Slika 8: Uлaz „Djevojačka pećina“⁶⁸

Na planinskom vrhu Konjuha je također poznato staro dovište (molitvište) za kišu, koje je manje posjećeno od dovišta „Djevojačke pećine“, ali je u planu njegovo osposobljavanje radi boljeg i lakšeg pristupa posjetitelja i sve većeg broja vjernika koji bi ga posjećivali svake godine.

Važnu historijsku vrijednost ima i „Rimska kadrma“ („Srednjevjekovna kadrma“, Slika 9) koja se prostire na dužini otprilike šest kilometara kroz bukovu šumu u B1 zoni od naselja Miljkovac. Dio kadrme je očišćen od strane JU ZP „Konjuh“ i dostupan je posjetiteljima. Budući da nema pouzdanih podataka o starosti i namjeni stare kadrme, potrebno je uraditi istraživanje o starosti i porijeklu, provesti upravljačke aktivnosti s ciljem otkopavanja i čišćenja kadrme u cijelosti, kao i postaviti informacione i edukativne table na lokalitetu kadrme za posjetitelje.

Ocjena stanja kulturno-historijskih vrijednosti ZP „Konjuh“ dana je u narednoj tabeli (Tabela 23).

Tabela 23: Ocjena stanja kulturno-historijskih vrijednosti ZP „Konjuh“

Vrijednosti	Stanje	Komentar
Kulturno-historijske vrijednosti		
„Rimska kadrma“	Srednje	Potrebno uraditi istraživanje o starosti kadrme, očistiti kadrmu čitavom dužinom od te postaviti info table. Lokalitet je u nekim literaturnim izvorima poznat i pod nazivom „Srednjovjekovna kadrma“ što dodatno upućuje na nužnost istraživanja starosti ove vrijednosti.
„Sarino korito“	-	-
Dovište (molitvište) na vrhu Konjuha	Srednje	Poboljšati pristupni put, popularizirati područje.
Ilirsко-bogumilsko naselje „Stanovi“	Dobro	Postaviti info table o arheološkom značaju područja, postaviti potrebnu infrastrukturu (manje odmorište, klupe i postaviti sigurnosnu drvenu ogradu prema vodopadu „Stanovi“ (Čaršija).
Arheološki lokalitet „Gradac“	-	-
„Vodenica Selimbašića“	-	-
Nekropola stecaka „Kuman“	Dobro	-

⁶⁸ Enova, terenski obilazak 21.-22. juli 2016. godine

Slika 9: Očišćeni dio „Rimske kraldrme“ („Srednjevjekovna kraldrma“)⁶⁹

3.1.4 Stanje obavljanja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP

Prema članu 12. *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14), mjere zaštite **u prvoj zaštićenoj zoni** obuhvataju konzervaciju specifičnih prirodnih obilježja, a odnose se na razne zabrane kao što su zabrane aktivnosti koje bi mogle narušiti prirodno stanje ekosistema. Ove zabrane uključuju:

- zabranu sječe šume, iskorjenjivanje ili bilo kakvo oštećenje stabala osim uzgojne i sanitарне sječe
- zabranu eksploatacije mineralnih sirovina
- zabranu iskorištavanja fosilnih resursa
- zabranu lova i ribolova
- zabranu sakupljanja ljekovitih biljaka
- zabranu sakupljanja gljiva
- zabranu prikupljanja primjeraka divlje flore i faune
- zabranu namjernog unošenja invazivnih vrsta
- zabranu pašarenja
- zabranu izgradnje, osim objekata koji su u funkciji upravljanja i korištenja zaštićenim područjem i gospodarenja šumama
- zabranu mijenjanja mreže vodotoka
- zabranu kaptiranja postojećih vrela, izuzev izvorišta „Muška voda“ i postojećih kaptiranih izvorišta za vodosnabdijevanje stanovništva
- zabranu saobraćaja motornim vozilima, osim za saobraćaj motornim vozilima neophodnim za gospodarenje šumama i vozilima za potrebe privatnih posjednika, uz odobrenje Upravitelja
- zabranu upotrebe otvorenog plamena, osim na posebno obilježenim i uređenim mjestima i
- zabranu upotrebe hemijskih sredstava, osim dozvoljenih i odlaganja otpada.

Tokom terenskog obilaska primijećeno je nepoštivanje određenih zabrana u zoni A propisanih navedenim Zakonom, kako slijedi:

⁶⁹ Enova, terenski obilazak 21.-22. juli 2016. godine

- u zoni A1 prilikom vožnje do vodopada „Velika Zlača“ primijećena je ilegalna sječa nekoliko pojedinačnih stabala (za detaljnije informacije o ilegalnoj sjeći, pogledati poglavlje 3.1.4.1)
- na nekoliko lokaliteta u zoni A je primijećen je otpad koji su ostavili posjetitelji i izletnici
- zona A3 u svom krajnjem južnom dijelu ima makadamsku saobraćajnicu, nekoliko stambenih objekata i objekte u vlasništvu JP „Šume TK“ d.d. Kladanj (štale za životinje, rasadnik, pomoćne objekte, parkiralište i sl.) i ništa od navedenoga se ne uklapa u dozvoljene aktivnosti propisane *Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) za zonu A. Prednje implicira da zoniranje prilikom donošenja Zakona nije adekvatno napravljeno jer u krajnjem južnom dijelu zone A3 ne postoje elementi prirodnog ili kulturno-historijskog naslijeda koji bi zahtijevali konzervaciju prostora i stroge mjere zaštite. Ostatak zone A3 predstavljen je kaptiranim izvoristem „Muška voda“ od strane koncesionara „Muška Voda“ d.o.o. Kladanj sa postavljenom ogradiom u prvoj vodozaštitnoj zoni. Ograda ili table upozorenja sa popisom zabranjenih aktivnosti bi se također trebala postaviti i u drugoj i trećoj vodozaštitnoj zoni. Duž saobraćajnice su na nekoliko mjesta posloženi trupci posjećenih stabala na kojima radnici JP „Šume TK“ d.d. Kladanj /radnici pod-ugovarača za eksploraciju šume vrše utovar drvne sirovine na lokalnom putu.

U dijelu A3 se nalazi dio posebnog lovišta⁷⁰, iako je u zoni A zabranjen lov.

Prema članu 13. Zakona⁷¹ mjere zaštite **u drugoj zaštićenoj zoni** obuhvataju očuvanje, unapređenje i zaštitu izvornog stanja, a odnose se na:

- zabranu sječe šume, osim sječe u skladu sa šumskoprivrednom osnovom
- zabranu lova i ribolova ako su u suprotnosti sa Zakonom i donešenim planovima - lovoprivredna osnova, ribolovna osnova i dr.
- zabranu sakupljanja ljekovitih biljaka osim sa odobrenjem i pod nadzorom JU ZP „Konjuh“
- zabranu prikupljanja primjeraka divlje flore i faune
- zabranu unošenja invazivnih vrsta
- zabranu saobraćaja putničkim vozilima osim saobraćaja motornim vozilima koja su u funkciji upravljanja zaštićenim područjem, gospodarenja šumama i vozilima za potrebe privatnih posjednika
- zabranu izgradnje u zonama postojećih vrela
- zabranu svih ostalih aktivnosti koje mogu remetiti namjenu zone.

Tokom terenskog obilaska primijećeno je nepoštivanje određenih zabrana propisanih Zakonom kako slijedi:

- šumski red često narušava samo stanje šume, u smislu da su piljevinu, balvani i okorci ostavljeni po rubovima šume te da štete šumskom zemljištu i mladim izdancima drveća (Slika 10)
- prilikom otklanjanja i odvoženja drvne mase ne dolazi do adekvatnog saniranja oštećenih dijelova puteva
- sjecišta se ne saniraju na adekvatan način
- kod prijestupa, prilikom ekscesnih situacija (havarije ili otuđenja šume) koje se dešavaju, ne vrši se obavještavanje i izvještavanje upravljača JU ZP „Konjuh“
- registrirana je bespravna sječa na putu prema izletištu „Zobik“
- u zoni B1 postoji kompleks za separaciju magnezita koji se kosi sa zabranom o saobraćaju motornim vozilima koja su u funkciji upravljanja zaštićenim područjem, gospodarenja šumama i vozilima za potrebe privatnih posjednika.

⁷⁰ Posebno lovište „KONJUH“ ustanovljeno je Odlukom Vlade FBiH o osnivanju posebnih lovišta na teritoriji FBiH broj: 1185/2012 od 11. septembra 2012. godine

⁷¹ Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

Slika 10: Primjeri postojećih loših šumarskih praksi u ZP „Konjuh“ (neuređena sjecišta)⁷²

Slika 11: Primjeri postojećih loših šumarskih praksi u ZP „Konjuh“ (utovar drvne sirovine na putnoj komunikaciji (lijevo) i loše stanje putne komunikacije (desno))⁷³

---

⁷² Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. god.

⁷³ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. god.

Slika 12: Primjer bespravne sječe u ZP „Konjuh“ – put prema izletištu „Zobik“⁷⁴

Slika 13: Primjer kretanja teške mehanizacije u B1 zoni ZP „Konjuh“⁷⁵

Prema članu 14. Zakona⁷⁶ mjere zaštite **u trećoj zaštićenoj zoni** su usmjerene na očuvanje prve i druge zaštićene zone i obuhvataju očuvanje i unapređenje ambijentalnih vrijednosti te održanje izvornog stanja, a odnose se na:

- zabranu sječe šume, osim sječe u skladu sa šumskoprivrednom osnovom,
- zabranu gradnje koja nije usklađena sa prostorno-planskom dokumentacijom,
- zabranu svih ostalih aktivnosti koje mogu narušiti postojeći eko-sistem i namjenu zone.

Treća zona zaštite je zona u kojoj ima najmanje konflikata sa zaštitom prostorne cjeline ZP „Konjuh“ jer je najviše aktivnosti dozvoljeno. Tako je u ovoj zoni izgrađen niz turističkih i rekreacionih objekata kao što su izletište „Zlača“, hotel „Zlača“, Vila „Sensi“ i sjedište JU ZP „Konjuh“ u C1 zoni te saobraćajnica i južni ulaz u ZP „Konjuh“ u zoni C2. Problem vezan za navedenu izgrađenu infrastrukturu je neujednačenost izgleda objekata.

⁷⁴ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. god.

⁷⁵ Enova, terenski obilazak 21.-22. juni 2016. god.

⁷⁶ Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

3.1.4.1 Stanje šuma i djelatnosti šumarstva

Uzimajući u obzir da procentualna zastupljenost šumskih ekosistema na području ZP „Konjuh“ iznosi oko 97% ukupne površine zaštićenog područja,⁷⁷ u nastavku su detaljnije obrađeni stanje šumskih ekosistema i proizvodno-privredna djelatnost šumarstva.

Šumama TK gospodari pravno lice JP „Šume TK“ d.d. Kladanj. U okviru TK se nalaze četiri šumsko privredna područja (ŠPP), od čega površina ZP „Konjuh“ obuhvata područja dva ŠPP: „Sprečko“ (iznosi 3.165,10 ha i prostire se na dijelovima teritorije općine Kladanj) i „Konjuh“ (iznosi 4.713,34 ha, a isti se prostire na dijelovima teritorija općina Kladanj, Banovići i Živinice). Na području ZP „Konjuh“ nema miniranih površina šuma i šumskog zemljišta.

Za sva četiri ŠPP donesene su šumskoprivredne osnove (ŠPO) s tim da je ŠPO za ŠPP „Konjuh“ istekla u 2013. godini. U ŠPO za ŠPP „Sprečko“ i „Konjuh“ doneseni su aneksi navedenih dokumenata koji se odnose na stanje šuma i planove gospodarenja za ZP „Konjuh“ i ostale šume visoke zaštitne vrijednosti (eng. *High conservation value forests - HCVF*)⁷⁸ u 2013. godini, s periodom važenja do 2022. godine. HCVF su uspotavljene u skladu sa *Savjetom za upravljanje šumama* (eng. *Forest Stewardship Council - FSC*) certifikatom. Informacije prezentirane u ovim dokumentima preuzete su za potrebe ovog Plana.

Cijelo područje ZP „Konjuh“ izdvojeno je kao HCVF-1 Šumska područja koja sadrže globalno, regionalno ili državno važne koncentracije biodiverziteta dok su određena područja ili vrijednosti unutar ZP „Konjuh“ izdvojena i kao druge kategorije šuma visoke zaštitne vrijednosti, kako slijedi:

- sjemenske sastojine i sjemenska stabla (HCVF-1 šumska područja koja sadrže globalno, regionalno ili državno važne koncentracije biodiverziteta)
- tetrijeb veliki, tetrijeb gluhan (HCVF-1 b ugrožene vrste i vrste u upasnosti)
- izvoriste „Muška voda“ sa okolišem i vodozaštitno područje „Gluha Bukovica“ (HCVF-4a šume važne za vodotoke)
- nekropola stećaka „Kuman“, „Bebravska pećina“ i „Djevojačka pećina“ (HCVF-6 područja značajna za tradicionalni kulturni identitet lokalnih zajednica).

U okviru aneksa ŠPO za dva predmetna ŠPP date su i smjernice za gospodarenje osjetljivim ekosistemima - *potrajni razvoj brdsko-planinskih područja* - donesene prema poglavljiju 13 Deklaracije i akcijskog programa za 21. stoljeće (Agenda 21):⁷⁹

- podsticati integralni način gospodarenja šumama, poljoprivrednim zemljištim i lovnim resursima u cilju očuvanja osjetljivih brdsko-planinskih ekosistema
- odgovarajućim (uključujući zakonske) mehanizmima zaštiti osjetljive brdsko-planinske ekosisteme, odnosno ugrožena područja, koja služe zaštiti divljači, očuvanju biodiverziteta ili kao nacionalni parkovi
- pripremiti programe ekološkog savjetovanja i obrazovanja za seljake
- podržavati istraživačke i razvojne programe, posebno na području hidrologije i šumarstva
- podsticati participaciju javnosti, kroz odgovarajuće zakonodavstvo, kod upravljanja i gospodarenja lokalnim resursima.

Navedene smjernice su uzete u obzir pri izradi ovog PU.

---

⁷⁷ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoline TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

⁷⁸ Šume visoke zaštitne vrijednosti prvo bitno je definirao Savjet za upravljanje šumama (Forest Stewardship Council - FSC) u cilju certificiranja šuma, ali se praktična upotreba ovog koncepta sve više koristi i za zaštitu, planiranje i upravljanje prirodnim resursima, kartiranje pejzaža te kao razvojna strategija velikih kompanija koje su vezane za šumarstvo ili koriste proizvode šuma.

⁷⁹ Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju, Deklaracija i akcijski program za 21. stoljeće, 1992

Tabela 24: Pregled površina šuma i šumskog zemljišta po kategorijama za područje ZP „Konjuh“ za ŠPP „Sprečko“ i „Konjuh“⁸⁰

ŠPP	Zona	Površina (ha)						
		Visoke šume sa prirodnom obnovom	Šumski zasadi (kulture) sa procijenjenom drvnom masom	Izdanačke šume	Šibljaci	Goleti	Neproduktivne površine	Uzurpacije
Konjuh	A	112,08	58,65	2,35	0,2	0	16,29	0
	B	259,44	30,16	0,86	0,14	0,75	61,6	6,05
	C	239,09	9,41	2,55	0,10		18,47	3,81
Sprečko	Šume posebne namjene	1.489,84	5,08	0	0	23,28	796,01	0
Ukupno		2.100,45	103,3	5,76	0,44	24,03	892,37	9,86

Stanje površina šuma i šumskog zemljišta na području ZP „Konjuh“ je zadovoljavajuće sa procentualnom zastupljenosti visokih šuma sa prirodnom obnovom od 66,97 %, što je dva puta više od prosjeka u FBiH (38,8 %)⁸¹. Ipak zabrinjavajuća je zastupljenost neproduktivnih površina od 892,37 ha ili 28,45 %, što je više od dva puta od prosjeka u FBiH (11 %)⁸². Nisu dostupni detaljni podaci o površinama potkategorija u ovoj kategoriji.

Na osnovu dokumenta *Informacija o gospodarenju šumama FBiH* (Federalno ministarstvo poljoprivrede, ministarstva i vodoprivrede (FMPVŠ), 2014) tj. nakon analize realizacije planova sječa po ŠPP može se zaključiti da je JP „Šume TK“ imalo dobro planiranje i realizaciju ŠPO za ŠPP „Sprečko“, dok je za ŠPP „Konjuh“ osnova istekla 2013. godine. Gospodarenje je nastavljeno po istoj ŠPO i u 2014. godini te se može reći da je realizacija sječa u pojedinim kategorijama dosta dobra (npr. visoke šume) dok je kod kultura i izdanačkih šuma u priličnom zaostatku.

Etat

Podaci o dopuštenom sječivom etatu za područje ZP „Konjuh“ nisu dostupni u aneksima ŠPO dva predmetna ŠPP. S tim u vezi ne možemo se ocijeniti ni jesu li izvršene sječe na području ZP „Konjuh“ bile u skladu sa dozvoljenim etatom.

Izvršene sječe

Tabela 25 daje pregled izvršenih sječa po zonama ZP „Konjuh“ za period 2010-2015 god. Ukupno je za posmatrani period posjećeno 197.534,4 m³ od čega je redovnih sječa bilo 70 %. Sječom su više obuhvaćene četinarske vrste drveća i to sa procentualnom zastupljenosću u sječama od 64,75%. Obim sanitarnih sječa u zoni A je rastao za navedeni period, a pored toga je u 2013. godini posjećeno 20 m³ za maloprodaju (nije sanitarna sječa) iako je u zoni A dozvoljena samo sanitarna sječa.

Tabela 25: Pregled izvršenih sječa po zonama ZP „Konjuh“ za period 2010-2015⁸³

Godina	Zaštićena zona	Redovne sječe (m ³)	Ostale sječe (m ³)			Ukupno sječe (m ³)		
			Sanitarne	Maloprodaja	Svega	Četinari	Liščari	Ukupno
Ukupno za cijeli period	Za sve zone	138.274,7	58.597,34	863,4	59.460,74	127.917,2	69.617,17	197.534,4
2010	A1	0	0	0	0	0	0	0
	A2	0	0	0	0	0	0	0
	A3	0	0	0	0	0	0	0
	A4	0	0	0	0	0	0	0
	A5	0	0	0	0	0	0	0
	B1	16.634,00	504,30	192,00	696,30	6.338,20	10.992,10	17.330,30

⁸⁰ Podaci dostavljeni od strane JP „Šume TK“, službeni dopis br. 1662-09/16 od 29.09.2016. godine

⁸¹ Federalno ministarstvo poljoprivrede, ministarstva i vodoprivrede, Informacija o gospodarenju šumama FBiH, 2014

⁸² Federalno ministarstvo poljoprivrede, ministarstva i vodoprivrede, Informacija o gospodarenju šumama FBiH, 2014

⁸³ Podaci dostavljeni od strane JP „Šume TK“, službeni dopis br. 1662-09/16 od 29.09.2016. godine

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

Godina	Zaštićena zona	Redovne sječe (m3)	Ostale sječe (m3)			Ukupno sječe (m3)		
			Sanitarne	Maloprodaja	Svega	Četinari	Liščari	Ukupno
2011	B2	0	0	0	0	0	0	0
	B3	0	0	0	0	0	0	0
	B4	0	52,0	45,00	97,0	82,00	15,00	97,00
	C1	0	0	16,50	16,50	9,30	7,20	16,50
	C2	332,00	9,0	19,00	28,0	302,00	58,00	360,00
	Ukupno 2010	16.634,00	556,30	253,50	809,80	6.429,50	11.014,30	17.443,80
	A1	0	74,10	0	74,0	74,10	0	74,10
	A2	0	0	0	0	0	0	0
	A3	0	0	0	0	0	0	0
	A4	0	0	0	0	0	0	0
	A5	0	0	0	0	0	0	0
2012	B1	31.976,00	550,90	37,40	558,30	14.853,50	17.710,80	32.564,30
	B2	1.292,00	0	0	0	964,00	328,00	1.292,00
	B3	915,00	0	111,00	111,00	732,00	294,00	1.026,00
	B4	0,0	0	0	0	0	0	0
	C2	843,00	0	55,00	55,00	673,00	225,00	898,00
	Ukupno 2011	35.026,00	625,00	203,40	828,40	17.296,60	18.557,80	35.854,40
	A1	0	39,7	0	39,7	0	39,7	39,7
	A2	0	0	0	0	0	0	0
	A3	0	0	0	0	0	0	0
	A4	0	0	0	0	0	0	0
2013	A5	0	0	0	0	9.131,3	11.800,0	20.931,3
	B1	20.838,00	85,3	25,0	93,3	0	0	0
	B2	0	0	0	0	0	0	0
	B3	0	0	0	0	298,0	249,00	547,0
	B4	547,00	0	0	0	0	0	0
	C	0	0	0	0	0	0	0
	Ukupno 2012	21.385,0	108,0	25,0	133,0	9.429,3	12.088,7	21.518,0
	A1	0	130,0	20,00	150,00	36,00	114,00	150,00
	A2	0	0	0	0	0	0	0
	A3	0	0	0	0	0	0	0
2014	A4	0	0	0	0	0	0	0
	A5	0	0	0	0	0	0	0
	B1	12.276,67	5.347,00	0	5.347,00	9.508,00	8.115,67	17.623,67
	B2	0	0	0	0	0	0	0
	B3	1.198,00	0	0	0	968,00	230,00	1.198,00
	B4	0	4.422,54	0	4.422,54	4.407,54	15,00	4.422,54
	C	0	0	64,00	64,00	64,00		64,00
	Ukupno 2013	13.474,67	9.899,54	84,00	9.983,54	14.983,54	8.474,67	23.458,21
	A1	0	2,5	0	2,50	0	2,5	2,5
	A2	0	0	0	0	0	0	0
2015	A3	0	316,00	0	316,00	316,00	0	316,00
	A4	0	0	0	0	0	0	0
	A5	0	0	0	0	0	0	0
	B1	18.451,00	17.858,00	147,00	18.005,00	28.989,00	7.467,00	36.456,00
	B2	0	0	0	0	105,00	0	0
	B3	0	426,00	0	426,00	626,00	0	626,00
	B4	0	506,00	0	506,00		0	506,00
	C1	0	0	16,50	16,50	9,30	7,20	16,50
	C2	332,00	755,00	134,00	889,00	1.182,00	39,00	360,00
	Ukupno 2014	18.451,00	19.863,50	297,50	20.161,00	30.934,30	7.476,70	38.411,00
	A1	0	0	0	0	0	0	0
	A2	0	0	0	0	0	0	0
	A3	0	774,00	0	0	760,0	14,00	774,00
	A4	0	3.509,00	0	0	2.470,00	1.039,00	3.509,00
	A5	0	231,00	0	0	231,00	0	231,00
	B1	32.797,00	2.187,00	0	0	42.127,00	10.857,00	52.984,00
	B2	185,00	0	0	0	102,00	83,00	185,00
	B3	322,00	652,00	0	0	962,00	12,00	974,00
	B4	0	0	0	0	0	0	0
	C2	0	2.192,0	0	0	2.192,00	0	2.192,00
	Ukupno 2015	33.304,00	27.545,00	0	0	48.844,00	12.005,00	60.849,00

Bespravne sječe

Prema podacima dobivenim na terenu bespravne sječe predstavljaju problem u ZP „Konjuh“ iako se to ne vidi jasno iz prikazanih podataka evidencije bespravnih sječa (Tabela 26) gdje se navodi svega 12 prijava bespravnih sječa sa počinjenom materijalnom štetom od cca 4.000 KM. Razlog tome je što se počinitelji bespravne sječe ne uhvate na licu mjesta te samim tim se ne podnose prijave niti pokreću krivični i prekršajni postupci, što je u direktnoj vezi sa neorganizovanim poslovima čuvanja šume i manjkom ljudskih kapaciteta i nepostojanja čuarske službe. Od ukupno 12 registriranih i podnesenih prijava nijedna nije riješena u posmatranom periodu 2010-2015 u smislu da sudski postupak nije okončan niti je naplaćena kazna za završene sudske postupke bespravne sječe. Poslove na čuvanju šuma obavljaju lugari zaposleni u JP „Šume TK“ d.d. Kladanj.

Tabela 26: Pregled izvršenih bespravnih sječa i počinjenih šteta za period 2010-2015⁸⁴

Vrsta postupka	Godina	Zaštićena zona	Podneseno prijava			
			Bespravna sječa		Ukupno	
			Br. prijava	Br. masa	Prijava	Šteta (KM)
Sve	Sve godine	Sve zone	12	41,09	10	4.307,88
Krvnični postupci	2010	A1	5	22,5	5	2.497,50
		A2	0	0	0	0
		A3	0	0	0	0
		A4	0	0	0	0
		A5	0	0	0	0
		B1	0	0	0	0
		B2	0	0	0	0
		B3	0	0	0	0
		B4	0	0	0	0
		C	0	0	0	0
		Ukupno 2010	5	22,5	5	2.497,50
Krivični i prekršajni postupci	2011	Ukupno 2011	0	0	0	0
Krivični postupci	2012	A1	0	0	0	0
		A2	0	0	0	0
		A3	0	0	0	0
		A4	0	0	0	0
		A5	0	0	0	0
		B1	1	0,81	0	99,23
		B2	0	0	0	0
		B3	0	0	0	0
		B4	0	0	0	0
		C	0	0	0	0
Prekršajni postupci	2012	Ukupno 2012	1	0,81	1	99,23
		A1	0	0	0	0
		A2	0	0	0	0
		A3	0	0	0	0
		A4	0	0	0	0
		A5	0	0	0	0
		B1	2	2,82	2	338,10
		B2	0	0	0	0
		B3	0	0	0	0
		B4	0	0	0	0
Krvnični postupci	2013	C	0	0	0	0
		Ukupno 2012	2	2,82	2	338,10
		A1	1	2,03	0	350,00
		A2	0	0	0	0
		A3	0	0	0	0
		A4	0	0	0	0
		A5	0	0	0	0
		B1	1	8,94	0	600,00
		B2	0	0	0	0
		B3	0	0	0	0

⁸⁴ Podaci dostavljeni od strane JP „Šume TK“, službeni dopis br. 1662-09/16 od 29.09.2016. godine

Vrsta postupka	Godina	Zaštićena zona	Podneseno prijava			
			Bespravna sječa		Ukupno	
			Br. prijava	Br. masa	Prijava	Šteta (KM)
Prekršajni postupci		Ukupno 2013	2	12,03	1	950,00
		A1	1	1,75	0	280,00
		A2	0	0	0	0
		A3	0	0	0	0
		A4	0	0	0	0
		A5	0	0	0	0
		B1	0	0	0	0
		B2	0	0	0	0
		B3	0	0	0	0
		B4	0	0	0	0
		C	0	0	0	0
		Ukupno 2013	1	1,75	0	280,00
Krivični i prekršajni postupci	2014	Ukupno 2014	0	0	0	0
Prekršajni postupci	2015	A1	0	0	0	0
		A2	0	0	0	0
		A3	0	0	0	0
		A4	0	0	0	0
		A5	0	0	0	0
		B1	1	1,18	1	143,05
		B2	0	0	0	0
		B3	0	0	0	0
		B4	0	0	0	0
		C	0	0	0	0
		Ukupno 2015	1	1,18	1	143,05

Šumski požari

U periodu 2010-2015 je u ZP „Konjuh“ zabilježeno ukupno 5 požara od čega 2 visoka i 3 niska požara. Ukupna opožarena površina iznosila je 91,8 ha, a procijenjena šteta iznosila je 402,07 m³ izgorjele drvne mase ili 174.708 KM, od čega su ovi iznosi najvećim dijelom posljedica većeg požara iz 2012. godine u okviru kojeg je opožarena površina od 91,5 ha (2,8 % površine šuma i šumskog zemljišta u ZP „Konjuh“). Uzrok nastanka požara nije poznat. Požari zabilježeni su u A i B zonama.

Tabela 27: Pregled šumskih požara i počinjenih štete za period 2010-2015⁸⁵

Zaštićena zona	Broj požara	Vrste požara		Ukupno opožareno (ha)	Visine pričinjene štete	
		Visoki	Niski		m ³ /kom	KM
Ukupno	5	2	3	91,8	402,07	174.708
Ukupno 2010	0	0	0	0	0	0
B2	1	1	0	0,1	2	186
Ukupno 2011	1	1	0	0,1	2,07	186,00
A1	2	1	1	89	0	172.247
B1	1	0	1	2,5	0	1.875,00
Ukupno 2012	3	1	2	91,5	0	174.122,00
Ukupno 2013	0	0	0	0	0	0
Ukupno 2014	0	0	0	0	0	0
A1	1	0	1	0,2	400	400
Ukupno 2015	1	0	1	0,2	400,00	400,00

Ostale štete

Velike štete su izazvane i kalamitetom potkornjaka, a prema *Informacijama o gospodarenju šumama FBiH* (FMPVŠ, 2014) u periodu 2013-2015 god. najveće štete u FBiH od potkornjaka su upravo na području TK. Nisu dostupni podaci o štetama izazvanim kalamitetom potkornjaka za područje ZP „Konjuh“.

⁸⁵ Podaci dostavljeni od strane JP „Šume TK“, službeni dopis br. 1662-09/16 od 29.09.2016. godine

Izvršeni šumsko-uzgojni radovi

Tabela 28 daje pregled izvršenih šumsko-uzgojnih radova za period 2010-2015 god. Na osnovu prezentiranih podataka u okviru ZP „Konjuh“ ukupno je pošumljeno 25,5 ha, aktivnosti popunjavanja su provedene na površini od 8 ha, njega podmlatka na površini od 32 ha, njega guštika na površini od 0,5 ha te prorede na 29 ha površine. S obzirom da Konsultant nije uspio doći do podataka vezanih za plan izvršavanja šumsko-uzgojnih radova za područje ZP „Konjuh“, ne može se utvrditi je li bilo odstupanja od plana kao ni procijeniti je li obim izvršenih šumsko-uzgojnih radova zadovoljavajući.

Tabela 28: Pregled izvršenih šumsko-uzgojnih radova za period 2010-2015⁸⁶

Zaštićena zona	Pošumljavanje (ha)	Popunjavanje (ha)	Njega podmlatka (ha)	Njega guštika (ha)	Prorede (ha)
Ukupno za period	25,5	8,42	32,7	0,5	29
A1	1	1	0	0	0
A2	0	0	0	0	0
A3	0	0	0	0	0
A4	0	0	0	0	0
A5	0	0	0	0	0
B1	5,2	0	7,7	0	0
B2	1,3	0	4	0	0
B3	0	0	0	0	0
B4	0,5	0	1	0	4
C	0	0	0	0	0
Ukupno 2010	8,00	1,00	13,40	0	4,00
A1	0	0	0	0	0
A2	0	0	0	0	0
A3	0	0	0	0	0
A4	0	0	0	0	0
A5	0	0	0	0	0
B1	1	1,25	5,5	0	0
B2	0	0,27	0,3	0	0
B3	0	0	0	0	0
B4	0	0	1	0	0
C	0	0	0	0,5	0
Ukupno 2011	1,00	1,52	6,80	0,50	0,00
A1	2,5	0	0	0	0
A2	0	0	0	0	0
A3	0	0	0	0	0
A4	0	0	0	0	0
A5	0	0	0	0	0
B1	1,0	0,80	4,50	0	0
B2	0	0,35	1,30	0	0
B3	0	0	0	0	0
B4	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0
Ukupno 2012	3,5	1,15	5,80	0	0
A1	4,00	0,20	0	0	6
A2	0	0	0	0	0
A3	0	0	0	0	0
A4	0	0,50	0	0	0
A5	0	0	0	0	0
B1	3,2	3,55	1,7	0	3
B2	0	0,50	2	0	0
B3	0	0	1,5	0	0
B4	2,7	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0
Ukupno 2013	10,20	4,75	5,20	0	9
A1	0	0	0	0	0
A2	0	0	0	0	0
A3	0	0	0	0	0
A4	0	0	0	0	0
A5	0	0	0	0	0
B1	1,00	0	1,50	0	16,00

⁸⁶ Podaci dostavljeni od strane JP „Šume TK“, službeni dopis br. 1662-09/16 od 29.09.2016. godine

Zaštićena zona	Pošumljavanje (ha)	Popunjavanje (ha)	Njega podmlatka (ha)	Njega guštika (ha)	Prorede (ha)
B2	0	0	0	0	0
B3	0	0	0	0	0
B4	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0
Ukupno 2014	1,00	0	1,50	0	16,00
A1	0	0	0	0	0
A2	0	0	0	0	0
A3	0	0	0	0	0
A4	0	0	0	0	0
A5	0	0	0	0	0
B1	1,80	0	0	0	0
B2	0	0	0	0	0
B3	0	0	0	0	0
B4	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0
Ukupno 2015	1,80	0	0	0	0

3.2 Koncept upravljanja područjem i vrijednostima ZP „Konjuh“

3.2.1 Uvod

Koncept upravljanja PU ZP „Konjuh“ baziran je na dvanaest IUCN načela / principa za upravljanje zaštićenim područjima kako prikazuje Tabela 29 u nastavku. U nastavku je detaljnije elaboriran koncept upravljanja za svaku od kategorija vrijednosti.

Tabela 29: Dvanaest IUCN načela / principa upravljanja u zaštićenim područjima

IUCN načela / principi sa objašnjenjem

PRINCIP 1 – Briga o bioraznolikosti i dugim prirodnim vrijednostima, krajolika i potencijalnih kulturnih vrijednosti su temelj pristupa upravljanju zaštićenim područjima.

PRINCIP 2 – Fokus politike upravljanja treba biti stavljen na zaštitu prirodnih vrijednosti i na interakciju između njihove valorizacije i lokalne zajednice. Ovaj princip podrazumijeva da se najvrijedniji elementi prirode štite i da se istovremeno stave u funkciju razvoja lokalne zajednice.

PRINCIP 3 – Lokalno stanovništvo koje živi na prostoru šire regije treba biti maksimalno uključeno u sve aktivnosti koje su vezane za funkcioniranje i održivo upravljanje zaštićenim područjem u skladu sa pravilima zaštite. U idealnom slučaju, oni treba da pomažu u brizi za okoliš i u oblikovanju ponude koja je u skladu sa tradicijom iz prošlosti, ali i sa pogledom na budućnost. U tom smislu se i oni, pored stručnjaka koji su ovdje uposleni, mogu opisati kao “posredni upravljači” zaštićenog područja. Pozitivan primjer u ovom slučaju bi bio razvoj novog tržišta za usluge i proizvode lokalne zajednice.

PRINCIP 4 – Politika upravljanja treba biti vođena u suradnji i uz pomoć javnih institucija čija je nadležnost zaštita okoliša, lokalne zajednice, naučnih institucija koje se bave istraživanjem bioraznolikosti ili prirodnih procesa uopće, obrazovnih ustanova, turističkih zajednica i sl. Sve planske aktivnosti koje su vezane za upravljanje i budući razvoj ne mogu i ne smiju biti protiv dugoročnih interesa navedenih organizacija. Naprotiv, dugoročna politika upravljanja zaštićenim područjem mora da uvaži interese i ovih navedenih institucija kako bi njegova ekoturistička, sportsko-rekreativna, obrazovna i privredno-prosperitetna funkcija bila optimizirana i usklađena sa svim postavljenim zahtjevima.

PRINCIP 5 – Princip ko-menadžmenta u upravljanju zaštićenim područjima. Upravljanje treba biti osnovano na kooperativnom pristupu tako što je bazirano na ravnopravnom učeštu svih zainteresiranih subjekata i menadžmenta zaštićenog područja. Ovo zahtijeva primjenu otvorenih i transparentnih procedura u upravljanju zaštićenim područjem osnovanu na demokratskim principima.

PRINCIP 6 – Efikasno upravljanje podrazumijeva širu društvenu i posebno ekonomsku podršku, pa se održiva politika upravljanja, posebno u početnoj fazi, mora temeljno zasnivati na ovoj vrsti potpore. Efikasno i samoodrživo upravljanje područjem treba da bude u velikoj mjeri olakšano podrškom vladinog sektora da prepozna potrebu uspostave zaštićenih područja u cilju poboljšanja kvaliteta života.

PRINCIP 7 – Bazni princip u upravljanju zaštićenim područjima uključuje primarnu zaštitu najvažnijih postojećih prirodnih elemenata podizanje nivoa kvaliteta zaštićenog područja. Stoga je potreban aktivniji angažman ne samo u zaštiti nego i u restauraciji prirodnih vrijednosti koje su narušene.

IUCN načela /principi sa objašnjenjem

PRINCIP 8 – Kada postoji “nepomirljiv” sukob između ciljeva upravljanja, prioritete treba dati očuvanju baznih potencijala zaštićenog područja. Ovaj princip podrazumijeva da u cijelokupnoj strategiji upravljanja zaštićenim područjem, a shodno kategoriji definirane zaštite, prioritet imaju prirodne vrijednosti i elementi koji za cijelo područje imaju centralni karakter, uz obavezno uključivanje elemenata bioraznolikosti. Sa aspekta ekonomske valorizacije ovaj element ima karakter “kritičnog ekološkog kapitala”, te ga je neophodno ugraditi u legislativu.

PRINCIP 9 – Ekonomске aktivnosti koje se oslanjaju na funkcije zaštićenih područja optimalno trebaju biti locirane u zoni izvan zona zaštite. Testovi, kojima se može provjeriti da li je neka ekonomska aktivnost i njena upotreba prihvatljiva u općem planskom sklopu i da li je njeni mjesto lokacije u okviru zaštićenog područja ili izvan njega, uključuju najnužnije provjere koje mogu imati sljedeći oblik:

- da li je konkretna ekonomska aktivnost uravnotežena
- da li ista doprinosi unapređenju ciljeva zaštićenog područja
- da li postoje snažni razlozi za lociranje ove aktivnosti u neposrednoj utjecajnoj zoni.

Ako predložena aktivnost ne zadovoljava ove provjere, ona treba biti u potpunosti redizajnirana kako bi se uklopila u zaštićeno područje ili locirala izvan njega.

PRINCIP 10 – Upravljanje treba biti poslovno orientirano i na najvišem profesionalnom nivou. Za realizaciju ovog zadatka neophodna je uspostava efikasnog i poslovno baziranog marketing konzervacijskog pristupa. Iako je ovaj cilj vrlo teško ostvariti u početnom kratkom periodu, potrebno je da finansijska samo-održivost bude jedan od razvojnih ciljeva, tako da početno 100% sufinansiranje od nadležnih institucija vremenom pređe na djelomično, a na kraju perioda praktično na održivo samofinansiranje.

PRINCIP 11 – Politika upravljanja koju provodi upravljač treba biti fleksibilna i adaptivna, ali ne smije značajnije odstupati od smjernica koje su zacrtane u studiji upravljanja. Ovaj princip podrazumijeva prilagodljivost politike upravljanja u smislu pravovremenog i efikasnog reagiranja na određene različite društvene, kulturne i ekonomske izazove i situacije.

PRINCIP 12 – Uspjeh upravljanja treba biti mјeren ekološkim i socijalnim pokazateljima. Iako se absolutno nalaze u centru, mјerenja stupnja očuvanosti bioraznolikosti su samo jedan od nekoliko indikatora.

3.2.2 Koncept upravljanja prostorom ZP

Obzirom na terenska saznanja predstavljena u prethodnim poglavljima te uzimajući u obzir postojeći zakonski okvir⁸⁷, Prostorni plan područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“ 2010-2030⁸⁸ i smjernice upravljanja IUCN,⁸⁹ koncept upravljanja prostorom ZP „Konjuh“ će se bazirati na sljedećem:

- kooperativni pristup više interesnih grupa u ZP „Konjuh“, odnosno provođenje IUCN principa *ko-menadžmenta u upravljanju zaštićenim područjima*, koje treba biti zasnovano na ravnopravnom učešću svih zainteresiranih subjekata i menadžmenta zaštićenog područja, a što zahtijeva primjenu otvorenih i transparentnih procedura u upravljanju zaštićenim područjem osnovanu na demokratskim principima
- upravljanje u saradnji sa lokalnim stanovništvom - odnosno provođenje IUCN principa *da lokalno stanovništvo koje živi na prostoru šire regije treba biti maksimalno uključeno u sve aktivnosti koje su vezane za funkcioniranje i održivo upravljanje zaštićenim područjem u skladu sa pravilima zaštite*. U idealnom slučaju, oni treba da pomažu u brizi za okoliš i u oblikovanju ponude koja je u skladu sa tradicijom iz prošlosti, ali i sa pogledom na budućnost. U tom smislu se i oni, pored stručnjaka koji su ovdje uposleni, mogu opisati kao „posredni upravljači“ zaštićenog područja. Pozitivan primjer u ovom slučaju bi bio razvoj novog tržišta za usluge i proizvode lokalne zajednice (interakcija lokalne zajednice i prirode gdje lokalno stanovništvo treba imati ulogu čuvara pejzaža)

⁸⁷ (1) Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

(2) Zakon o zaštiti prirode FBiH (Sl. novine FBiH, br. 66/13)

⁸⁸ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

⁸⁹ IUCN (Međunarodna unija za očuvanje prirode), Smjernice za upravljanje IUCN kategorijom V - Zaštićeni kopneni/morski pejzaži, Adrian Phillips, 2002

- pored zaštite vrijednosti, raditi na poboljšanju kvaliteta narušenih dijelova ekosistema (npr. „Paučko jezero“)
- kada postoje nepomirljive nesuglasice kod ciljeva upravljanja, prioritet bi trebalo imati očuvanje specifičnih odlika pejzaža
- izmeštanje onih privrednih aktivnosti za koje ne postoji potreba da se odvijaju unutar zaštićenog područja izvan granica ZP „Konjuh“
- poslovanje sa ciljem finansijske samo-održivosti (dugoročno)
- fleksibilnost i prilagodljivost upravljača
- uspjeh upravljanja treba se mjeriti u okolišnom i društvenom smislu.⁹⁰

3.2.3 Koncept upravljanja prirodnim vrijednostima ZP

3.2.3.1 Biološke vrijednosti

Koncept upravljanja biološkim vrijednostima ZP „Konjuh“ se treba zasnivati na načelima održivosti kao i na zakonom postavljenim zabranama. Također, opće primjenjivo načelo za upravljanje prirodnim vrijednostima je i tzv. bazni princip u upravljanju zaštićenim područjima, koji uključuje primarnu zaštitu najvažnijih postojećih prirodnih elemenata i podizanje nivoa kvaliteta zaštićenog područja⁹¹. Stoga je potreban aktivniji angažman ne samo u zaštiti nego i u restauraciji prirodnih vrijednosti koje su narušene.

Bioraznolikost. Bioraznolikost obuhvata tri nivoa raznolikosti:

1. genetička raznolikost (raznolikost gena)
2. specijska raznolikost (raznolikost vrsta)
3. ekosistemska (i pejzažna) raznolikost.

Genetička raznolikost neće biti razmatrana dalje u ovom dokumentu zbog nepostojanja podataka i naučnih istraživanja u ovoj oblasti.

Specijska raznolikost podrazumijeva raznolikost vrsta te će se u nastavku dokumenta, na osnovu dostupnih podataka, obraditi koncept upravljanja flore i faune ZP „Konjuh“. Posebno će biti obrađeno i upravljanje ekosistemima(obuhvata raznolikost pejzaža i ekosistema).

Flora. Usljed različitosti geološke podloge (krečnjak i peridotit) flora, odnosno vegetacija ZP „Konjuh“ razvila je specifičnosti. Na krečnjacima se npr. javljaju bazofilne šume borova, a na serpentinitima acidofilne šume bukve i jele sa smrčom. Ekvivalentno prethodno iznesenom, biljne vrste halačija i pljevika su serpentinofite, a bosanska perunika, bh. endemična vrsta, raste na obje geološke podloge sa morfološkim razlikama kao adaptacija na različitu geološku podlogu.⁹² Također, prostor ZP „Konjuh“ je bogat jestivim, ljekovitim i medonosnim biljkama (poglavlje 3.1). Koncept upravljanja florističkim vrijednostima podrazumijeva:

- primarna zaštita posebnih florističkih vrijednosti putem provođenja zaštite ovih vrijednosti i zaštite staništa (npr. zaštita staništa bosanskog ljiljana i perunike i halačije)
- suradnja sa naučno-istraživačkim institucijama radi sprovođenja dodatnih istraživanja vrsta i njihovih populacija sa fokusom na endemske vrste i njihova staništa. Istraživačke i edukativne aktivnosti na terenu raditi u manjim grupama koje ne bi narušile staništa rijetkih vrsta

⁹⁰ IUCN (Međunarodna unija za očuvanje prirode), Smjernice za upravljanje IUCN kategorijom V - Zaštićeni kopneni/morski pejzaži, Adrian Phillips, 2002

⁹¹ Jedan od dvanaest temeljnih načela / principa IUCN u upravljanju zaštićenim područjima

⁹² Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu, Morfološka i citološka diferencijacija dvije populacije *Iris reichenbachii* Heuff. var. bosniaca G. Beck (*I. bosniaca* G. Beck) u odnosu na geološku podlogu, diplomski rad, Šimić, E. 2009

- očuvanje genetičke i specijske raznolikosti kroz podržavanje osnivanja centra za naučno-istraživačke i edukacijske svrhe
- stavljanje florističkih vrijednosti u funkciju turističke ponude
- održivo i kontrolirano prikupljanje jestivih, ljekovitih i medonosnih biljaka.

Fauna. Koncept upravljanja faunističkim vrijednostima podrazumijeva:

- primarnu zaštitu posebnih faunističkih vrijednosti putem provođenja zaštite ovih vrijednosti i zaštite staništa (npr. zaštita stanište velikog tetrijeba)
- provođenje dodatnih istraživanja vrsta i njihovih populacija (npr. kroz suradnju sa bh. naučno-istraživačkim institucijama). Istraživačke i edukativne aktivnosti na terenu raditi u manjim grupama koje ne bi narušile staništa rijetkih vrsta
- provođenje redovnog monitoringa divljači u cilju naučnih istraživanja i očuvanja⁹³
- stavljanje faunističkih vrijednosti u funkciju turističke ponude
- upravljanje u skladu sa IUCN smjernicom koja nalaže da „*kada postoe nepomirljive nesuglasice kod ciljeva upravljanja, prioritet bi trebalo imati očuvanje specifičnih odlika pejzaža*“ (npr. riješiti problem lova i odobrenog posebnog lovišta u zoni A ZP „Konjuh“⁹⁴).

Ekosistemi. Šumski ekosistemi čine cca 97% ukupne površine ZP „Konjuh“, dok su ostali značajni ekosistemi: ekosistemi sipara, livada, kamenjara na serpentinima, pukotina stijena itd. Fokus upravljanja ekosistemima je potrebno bazirati na harmoničnoj interakciji ljudi i prirode, odnosno održivom djelovanju ljudi na ekosisteme / korištenju ekosistema.

Koncept upravljanja ekosistemskim vrijednostima podrazumijeva:

- održavanje cjelovitosti područja kako bi se održala stabilnosti svih ekosistema
- upravljanje šumama na principu primjene najboljih upravljačkih praksi, poštivajući pri tome sve zakonske zabrane i mјere zaštite koje se tiču definiranih zona
- upravljanje livadskim ekosistemima na principu primjene najboljih upravljačkih praksi obzirom na dozvoljene aktivnosti pojedinih zona kako bi se sačuvalo njihov integritet, odnosno spriječila progredacija u šumski ekosistem.

3.2.3.2 Hidrološke vrijednosti

Vode. Koncept upravljanja vodama se odnosi na rijeke „Drinjača“ i „Oskova“ i njihove pritoke te „Paučko jezero“.

Koncept upravljanju vodama podrazumijeva:

- održivo korištenje koje će rezultirati zaštitom postojećih elemenata hidroloških vrijednosti
- upravljanje svim površinskim i podzemnim vodama na način da se očuva i poboljša dobro stanje voda u skladu sa odredbama Zakona o vodama⁹⁵ i baznog principa IUCN koji se tiče podizanja nivoa kvaliteta vrijednosti unutar zaštićenog područja.

Vodni potencijali. Najveću vrijednost vodnih potencijala ZP „Konjuh“ imaju izvori pitke vode, njih devet⁹⁶, kao i izvor oligomineralne vode „Muška voda“. Koncept upravljanju vodnim potencijalima podrazumijeva:

⁹³ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

⁹⁴ Odlukom Vlade FBiH (br. 1185/2012 od 11.09.2012. godine) o osnivanju posebnih lovišta na teritoriji FBiH jen okviru zone A ZP „Konjuh“ proglašeno Posebno lovište „Konjuh“. Kao alternativa predložena Prostornim planom područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“ 2010-2030 može biti fotosafari kao turistička atrakcija, tj. aktivnost koja je dozvoljena Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) u zoni A

⁹⁵ Sl. novine FBiH, br. 70/06

- održivu eksploataciju vodnih potencijala⁹⁷ poštivanjem zabrana i ograničenja datih u *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*⁹⁸ i ograničenja u postojećoj prostorno-planskoj dokumentaciji⁹⁹ vezanim za koncesije. Eventualno novo korištenje vodnih potencijala provesti na način da se poštuju zbrane definiranih zona zaštite, odredbe *Zakona o vodama*¹⁰⁰ i *Zakona o koncesijama*¹⁰¹.

3.2.3.3 Geomorfološke vrijednosti

Pećine. Koncept upravljanja geomorfološkim vrijednostima¹⁰² podrazumijeva:

- brigu o geomorfološkim vrijednostima s ciljem očuvanja geomorfoloških vrijednosti
- suradnju sa istraživačkim i naučnim institucijama radi istraživanja geomorfoloških vrijednosti
- očuvanje kulturnih i tradicionalnih vrijednosti i običaja koji se vezuju za pojedine geomorfološke lokalitete (npr. „Djevojačka pećina“ kao dovište)
- uključivanje lokalne zajednicu u samoupravljanje pojedinim geomorfološkim lokalitetima (npr. da vodiči budi predstavnici lokalne zajednice prema IUCN smjernicama).

Litice. Litica koja je identificirana u ocjeni stanja je litica „Krabanjski krš“. Koncept upravljanja ovim lokalitetom podrazumijeva:

- očuvanja skladne interakcije ove vrijednosti i elemenata turizma kroz zaštitu predjela, utvrđivanja i definiranja uvjeta korištenja prostora i održavanja sportsko-rekreativnih aktivnosti.

Planinski visovi – vidikovci. U ZP „Konjuh“ su karakteristična tri lokaliteta¹⁰³ koja su značajna u smislu pejzažnih vrijednosti na kojima se nalaze vidikovci, izletišta te planinarske staze. Koncept upravljanja ovim područjima podrazumijeva:

- očuvanja skladne interakcije ovih vrijednosti i elemenata turizma kroz zaštitu predjela, utvrđivanja i definiranja uvjeta korištenja prostora i održavanja sportsko-rekreativnih aktivnosti
- provoditi adekvatne upravljačke mjere uređenja i održavanja planinskih visova s ciljem boljeg iskorištenja istih u svrhe turizma i rekreacije.

3.2.3.4 Geohidromorfološke vrijednosti

Vodotoci. Koncept upravljanja vodotocima podrazumijeva:

- zaštitu postojećih geohidromorfoloških vrijednosti poštivanjem zabrana i ograničenja datih u *Zakonu o vodama*¹⁰⁴ i *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*,¹⁰⁵ očuvanje prirodnog integriteta vodotoka i estetskih vrijednosti vodotoka te težnja dobrom stanju vodotoka.

---

⁹⁶ Vrela „Studešnice“, „Krabašnice“ i „Kurnjača“, izvor „Gluha Bukovica“, te izvori na lokalitetima „Mačkovac“, „Zlača“, „Zobik“, „Čemerika“ i „Sarino Korito“ („Široka Ravan“).

⁹⁷ Jedan od dvanaest temeljnih načela / principa IUCN u upravljanju zaštićenim područjima

⁹⁸ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

⁹⁹ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

¹⁰⁰ Sl. novine FBiH, br. 70/06

¹⁰¹ Sl. novine FBiH, br. 40/02

¹⁰² Na području ZP „Konjuh“ postoje tri pećine („Djevojačka pećina“, pećina „Studešnica“ i pećina „Bebrava“) od kojih je „Djevojačka pećina“ najposjećenija

¹⁰³ Kote „Zelenboj“ i „Zidine“ te vrh planine Konjuh

¹⁰⁴ Sl. novine FBiH, br. 70/06

¹⁰⁵ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

Vodopadi. Specifičnost i različitost reljefa i vodnog bogatstva uvjetuje pojavu vodopada. Koncept upravljanja ovim prirodnim bogatstvima¹⁰⁶ podrazumijeva:

- primarnu zaštitu vodopada, očuvanje prirodnog integriteta vodopada i estetskih vrijednosti vodopada
- održivo korištenje prostora oko vodopada u smislu ograničenja prilaska posjetitelja, onemogućiti penjanje po stijenama vodopada (osobito na mjestima gdje je u skladu sa pojedinim zonama dozvoljeno kupanje (B i C zone), a vodopad se nalazi u blizini).

Izvořista. Koncept upravljanja izvořistima na području ZP „Konjuh“ je obrađen u poglavlju 3.2.3.2 pod „Vodni potencijali“.

3.2.4 Koncept upravljanja izgrađenim vrijednostima i potencijalima ZP

3.2.4.1 Turističko-rekreativni objekti

Koncept budućeg upravljanja turističko – rekreativnim objektima unutar ZP „Konjuh“ bazira se općim i posebnim ciljevima *Prostornog plana područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030*¹⁰⁷. Koncept upravljanja podrazumijeva:

- ambijentalnu uklopljenost objekata u odnosu na okoliš
- izgradnju novih prihvatnih turističko rekreativnih objekata
- uspostavu sistema prihvatljivog obima turističko rekreativnih aktivnosti unutar izgrađenih objekata i prilagođenog prostora
- poboljšanje turističko – rekreativne infrastrukture, modernizacija kapaciteta i sl. („Vila Sensi“, Hotel „Muška voda“ i dr.)
- uspostavu postojećih smještajnih objekata („Vila Sensi“, Hotel „Muška voda“, adrenalinski park „Zlača“ i sl.)
- unaprjeđenje telefonske infrastrukture s ciljem bolje komunikacije unutar i van granica ZP „Konjuh“ te uspostave elektrodistributivne mreže kao osnovne prateće infrastrukture.

3.2.4.2 Privredni objekti

Koncept upravljanja privrednim objektima ZP „Konjuh“ koji su smješteni u zoni B i C podrazumijeva:

- izmjene u zoniranju
- usklađivanje funkcije privrednih objekata sa okolišem (smanjiti njihov negativan utjecaj na okoliš primjenom koncepta resursne efikasnosti i upotrebom okolišno prihvatljivih tehnologija, opreme i dr.).

3.2.4.3 Saobraćajnice i saobraćajni objekti u ZP

Prostor ZP „Konjuh“ se nalazi van prioritetnih putnih pravaca. Svi putevi u zaštićenom području su nekategorizirani. Primarna funkcija puteva je transport prirodnih resursa (šuma i mineralnih sirovina) i pristup privrednim objektima smještenim na ovom području. Koncept upravljanja saobraćajnicama i saobraćajnim objektima u ZP Konjuh podrazumijeva:

- unaprjeđenje lokalnih puteva za poboljšanje putne komunikacije
- unaprjeđenje prateće putne infrastrukture
- prilagoditi puteve umjerenom i visokom intenzitetu saobraćaja (u slučaju preopterećenosti puteva prekomjernim kretanjem vozila posjetilaca)

---

¹⁰⁶ Najatraktivniji vodopadi na području ZP „Konjuh“ su vodopad „Skakavac“, „Velika Zlača“, „Stanovi“ i „Žljeban“

¹⁰⁷ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

3.2.4.4 Potencijali ZP

Potencijali ZP „Konjuh“ podrazumijevaju razvojne mogućnosti tzv. „nematerijalnih“ dobara ZP. Naime, koncept upravljanja potencijalima podrazumijeva:

- razvijanje eko turizma kao primarnog oblika turizma pejzaža
- razvijanja kulturnog turizma i planinarstva kao dopunskih aktivnosti pejzaža
- unaprjeđenje izletničkog turizma na postojećim izletištima (izletište „Bebrava“, izletište „Zlača“ i dr.)
- promoviranje kamp turizma i mogući razvoj istog u narednih 10 godina.

3.2.5 Koncept upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima ZP

3.2.5.1 Djevojačka pećina

„Djevojačka pećina“ se nalazi u zoni A5, tj. u zoni sa najvećim stupnjem zaštite unutar ZP „Konjuh“. Prostor oko „Djevojačke pećine“ je relativno dobro uređen za prihvat posjetilaca, međutim potrebno je definirati koncept upravljanja kako bi se poboljšala zaštita i posjećenost, a koja podrazumijeva:

- poboljšanje upravljanja posjetiocima u pećinu tokom i van sezone organizacije vjerske manifestacije „Dani Djevojačke pećine“
- poboljšanje infrastrukture unutar pećine i poboljšanje kvalitete kretanja posjetilaca unutar pećine
- unaprijediti informiranost i educiranost o pećini
- kontroliranje broja posjetilaca s ciljem poštivanja kapaciteta nosivosti pećine.

3.2.5.2 Nekropola stećaka Kuman

Nekropola stećaka „Kuman“ koja datira iz srednjeg vijeka, se nalazi na oko 20 m udaljenosti od granica ZP „Konjuh“ u predjelu sela Brdijelji i izvan je ZP „Konjuh“. Zbog svoje kulturno – historijske vrijednosti nekropola je uvrštena na preliminarnu listu nacionalnih spomenika i na UNESCO listu svjetske baštine. Upravljački koncept nekropole podrazumijeva:

- promocija statusa nekropole (stavljanje nekropole stećaka na UNESCO listu svjetske baštine)
- uspostavljanje zaštite nekropole od fizičkih oštećenja
- razvijanje kulturnog turizma sa naglaskom na značaj nekropola stećaka
- adaptacija prostora za održivost posjete turista.

Slika 14:Nekropola stećaka „Kuman“¹⁰⁸

3.2.5.3 Rimska kaldrma

„Rimska kaldrma“ se nalazi u drugoj zaštićenoj zoni, tj. zoni B1. Djelimično je očišćena od humusnog materijala od strane Upravitelja JU ZP „Konjuh“ i omogućen je pristup lokaciji na manjem dijelu staze. Koncept upravljanja podrazumijeva:

- sistematsko istraživanje o historiji kaldrme i valorizacija ovog lokaliteta
- zaštita od daljnog propadanja tehničkim i aktivnim fizičkim mjerama zaštite (uz stručno uputstvo ili angažman stručnjaka koji se bave arheološkim nalazištim)
- uključivanje vrijednosti u turističku ponudu ZP „Konjuh“.

3.2.5.4 Ostali spomenici kulturno-historijskog naslijeđa u ZP

Područje ZP „Konjuh“ je još uvijek nedovoljno istraženo po pitanju kulturno-historijskog naslijeđa. U sklopu zaštićenog područja identifikovano je nekoliko kulturno-historijskih vrijednosti („Vodenica Selimbašića“, memorijalno spomen obilježje u „Koritima“, memorijalno spomen obilježje „Miljkovac“, ilirsko bogumilsko naselje „Stanovi“ („Čaršija“), dovište na vrhu Konjuha i dr.) koji nisu spomenuti u prethodnim poglavlјima. Koncept upravljanja ostalim spomenicima kulturno-historijskog naslijeđa na ZP „Konjuh“ podrazumijeva:

- sistematsko istraživanje, valorizacija svih objekata/ spomenika / lokaliteta
- zaštita i očuvanje identificirane i potencijalne vrijednosti od propadanja
- uključivanje svih vrijednosti u turističku ponudu pejzaža i stvaranjem nekoliko turističkih proizvoda.
- podizanje kvaliteta životne sredine u zonama kulturno-historijskih lokaliteta
- određivanje zona sa posebnim smjernicama za uređenje prostora oko zaštićenih objekata i lokaliteta, u skladu sa konceptom razvoja posebnog područja (neophodnost ogradijanja pojedinih mjesa, zone ograničenja nivoa intervencije, zone u kojima su moguće odmjerene i stručne intervencije)
- poštovanje autentičnog ambijenta zaštićenog lokaliteta
- očuvanje vizura na lokalitet i sa prostora lokaliteta na prirodno okruženje.

¹⁰⁸ <http://www.kladanj.ba/posjeta-eksperta-icomos-a-nekropoli-stecaka-u-olovcima> (pristupljeno: 25.07.2016. god.)

3.2.6 Koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP

3.2.6.1 Turizam

Iako je razvoj turizma i rekreacije jedan od primarnih ciljeva prilikom upravljanja zaštićenim pejzažom, ove aktivnosti potrebno je razvijati poštujući određena ograničenja u prostoru i ograničenja prilikom izvođenja turističkih i rekreativnih djelatnosti.

Koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti vezanih za turizam podrazumijeva:

- razvoj održivog turizma bez narušavanja vrijednosti ZP „Konjuh“ poštujući ograničenja koja važe u pojedinim zonama, a tiču se izvođenja pojedinih turističkih djelatnosti, povećanje broja posjetitelja i neophodno ulaganje u turističku infrastrukturu
- lokalno stanovništvo koje živi na prostoru šire regije treba biti maksimalno uključeno u sve aktivnosti koje su vezane za turizam, pomažu u brizi za okoliš i u oblikovanju ponude koja je u skladu sa tradicijom iz prošlosti, što će ujedno doprinijeti i razvoju ruralne ekonomije
- zastupiti princip ko-menadžmenta prilikom održavanja turističkih aktivnosti u smislu uključivanja i izvještavanje službenog upravljača JU ZP „Konjuh“ o željenim aktivnostima
- prilikom projektovanja i gradnje turističke infrastrukture zastupiti ambijentalno uklapanje objekata i ujednačavanje izgleda objekata, uz izbjegavanje velikih izmjena pejzaža prilikom gradnje i uvažavanje i poštivanje odredaba Zakona o turističkoj djelatnosti¹⁰⁹ i odredbe Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH.¹¹⁰

3.2.6.2 Šumarstvo

Budući da šumske ekosistemi pokrivaju cca 97% ukupne površine ZP „Konjuh“ te da je šumarstvo najrazvijenija grana privrede na ovome području, koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti bit će obrađen nešto detaljnije u nastavku.

Šumske površine (ekosisteme) kojima upravlja JP „Šume TK“ d.d. Kladanj temeljem donesenih planova (šumsko-gospodarskih osnova) potrebno je održavati u dobrom stanju te poticati korištenje ekološki prihvatljivih tehnologija u upravljanju šumom. Sve aktivnosti na korištenju šuma i šumskog zemljišta moraju biti u funkciji zaštite prirodnih vrijednosti te provedene u skladu sa *Zakonom o zaštiti prirode FBiH*¹¹¹, *Zakonom o šumama TK*¹¹² i *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*¹¹³, pridržavajući se propisanih mjera za pojedine zone zaštite.

Pri donošenju budućih planova upravljanja (šumsko-gospodarskih osnova) ovim šumskim površinama, potrebno je odgovoriti na nove zahtjeve u upravljanju ovim prostorom, što znači prelazak sa monofunkcionalnog na multifunkcionalni način korištenja šumskih potencijala, sa najvećim naglaskom na razvoj turizma i rekreacije u šumama.

Privatne šume pretežno su karakterizirane neuređenim i neplanskim upravljanjem pa je za njih potrebno što prije donijeti planove upravljanja. Kroz edukaciju i komunikaciju sa šumskim posjednicima potrebno je naglašavati biološku, ekološku i društveno općekorisnu funkciju šuma.

Sa lokalnim stanovništvom potrebno je raditi na očuvanju kulturnih i tradicionalnih vrijednosti i običaja vezanih za korištenje šume.

Koncept upravljanja šumama ZP „Konjuh“ kao prirodnim resursom unutar zaštićenog područja, podrazumijeva:

---

¹⁰⁹ Sl. novine FBiH, br. 32/09

¹¹⁰ Sl. novine FBiH, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10

¹¹¹ Sl. novine FBiH, br. 66/13

¹¹² Sl. novine TK, br. 9/12, 17/13

¹¹³ Sl. novine TK, br. 13/09 i 08/14

- održivo korištenje šuma, šumskog zemljišta i sporednih šumskih proizvoda, u skladu sa *Zakonom o zaštiti prirode FBiH*, *Zakonom o šumama TK*, *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*, *Prostornim planom područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030.* i *Planom upravljanja Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ 2017-2027*, pridržavajući se propisanih mjera za pojedine zone zaštite i zabranama koje vrijede po zonama
- brigu o šumama kroz osiguravanje stalnog postotka zrelih, starih i suhih (stojećih i oborenih) stabala, posebno stabala s dupljama, osiguravanje produženja sjećive zrelosti autohtonih vrsta drveća s obzirom na fiziološki vijek pojedine vrste i zdravstveno stanje šumske zajednice, zabrana unošenja alohtonih vrsta i genetski modificiranih organizama na ovo područja, izbjegavanjem upotrebe hemijskih sredstava za zaštitu bilja i bioloških kontrolnih sredstava (control agents)
- efikasno upravljanje šumama kroz provođenje dobrih šumarskih praksi, uvođenjem savremenih informacionih tehnologija (GIS) u procesu planiranja u šumarstvu, uspostavljanjem trajnog monitoringa zdravstvenog stanja šuma, upravljanje šumama vršiti u skladu sa principima certifikacije, primjena tehnologija koje pri upravljanju šumama imaju najmanji negativni uticaj na prirodu i sl.
- prelazak sa monofunkcionalnog na multifunkcionalni način korištenja šumske potencijala sa najvećim naglaskom na razvoj turizma i rekreacije u šumama.

Također, pri upravljanju ZP „Konjuh“ JU ZP „Konjuh“ i JP „Šume TK“ d.d. Kladanj, koje upravljaju šumama na području ZP, dužne su da zajedno implementiraju načelo ko-menadžmenta za sljedeće aktivnosti:

- saradnja prilikom izrade šumsko-gospodarskih osnova s ciljem postavljanja preduvjeta za održivo korištenje šuma i poštivanje ograničenja u pojedinim zonama
- obavljanje redovnog nadzora šumarskih djelatnosti
- saradnja u planiranju nove šumske infrastrukture
- saradnja i obavještavanje prilikom ekscesnih situacija u prostoru
- nadziranje sakupljanja samoniklog bilja, gljiva i drugih šumskih plodova u komercijalne svrhe
- provode aktivnosti motrilačko-dojavne službe u cilju zaštite od požara.

3.2.6.3 Lovstvo

Koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti vezanih za lovstvo podrazumijeva:

- primarnu zaštitu divljači u zonama A
- brigu o divljači i održivo korištenje divljači u zonama B i C, a aktivnosti provoditi u skladu sa odobrenom osnovom i u skladu sa *Zakonom o lovu FBiH*,¹¹⁴ *Zakonom o slatkovodnom ribarstvu FBiH*¹¹⁵ te poštivati odredbe navedenih zakona o lovostaju na određenu divljač i zabrani ribolova u periodu mriještenja riba
- zastupanje principa ko-menadžmenta prilikom održavanja dozvoljenih lovnih aktivnosti u smislu uključivanja i izvještavanje službenog upravljača JU ZP „Konjuh“ o željenim aktivnostima.

3.2.6.4 Poljoprivreda

U postojećem stanju, poljoprivredno zemljište zauzima 97,79 ha, odnosno samo 1,20 % od ukupne površine obuhvata ZP „Konjuh“ što je neznatan postotak u odnosu na ukupnu površinu. Poljoprivredne površine se nalaze u sve tri zaštićene zone sa različitom zastupljenosću kao i

¹¹⁴ Sl. novine FBiH, br. 4/06, 8/10 i 81/14

¹¹⁵ Sl. novine FBiH, br. 64/04

različitom strukturu korištenja, uglavnom u dolinama rijeka „Oskove“ i „Drinjače“ i manje površine oko domaćinstava koja se bave poljoprivredom. U strukturi korištenja najviše su zastupljene livade, oranice i pašnjaci.¹¹⁶

Koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti vezanih za poljoprivrodu podrazumijeva:

- primarnu zaštitu zemljišta kao prirodnog resursa u zoni A, kroz zabranu poljoprivrednih aktivnosti osim aktivnosti košenja
- zaštitu zemljišta kao prirodnog resursa u zoni B, kroz zabranu poljoprivrednih aktivnosti u ovoj zoni osim aktivnosti košenja i ekstenzivnog pašarenja
- održivo korištenje zemljišta i provođenje poljoprivrednih aktivnosti vezanih za ratarstvo i uzgoj hrane obavljati u zoni C.
- poticanje proizvodnje hrane po principu organske proizvodnje koja podrazumijeva korištenje biološkog načina zaštite kultura od korova, bolesti i štetnika (primjena plodoreda, smjena kultura, očuvanje faune tla i sl.)
- poštivanje odredbi *Zakona o poljoprivrednom zemljištu FBiH¹¹⁷* i *Zakona o poljoprivredi FBiH¹¹⁸*.

3.2.6.5 Vodoprivreda

Upravljanje i provođenje dopuštenih djelatnosti vezanih za vodoprivrodu odnosi se isključivo na izgradnju i korištenje vodoprivrednih objekata, dok je koncept upravljanja i korištenja hidroloških vrijednosti obrađenu poglavljima 3.2.3.2 i 3.2.3.4.

Primjenjivi koncept upravljanja i provođenje dopuštenih djelatnosti vezanih za vodoprivrodu podrazumijeva:

- primarnu zaštitu vodnih resursa u zoni A kroz poštivanje zabrana i ograničenja datih u *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹¹⁹*, *Zakona o vodama¹²⁰*, *Zakona o koncesijama¹²¹* i postojećoj prostorno-planskoj dokumentaciji¹²² vezanim za korištenje vodnih resursa u zoni A i izgradnju vodoprivrednih objekata (zabrana kaptiranja postojećih vrela, izuzev izvorišta „Muška voda“ i postojećih kaptiranih izvorišta za vodosnabdijevanje stanovništva)
- održivo korištenje vodnih resursa u zonama B i C i očuvanje kvaliteta voda koje nisu zagađene, a naročito postojećih i potencijalnih izvorišta vode za piće
- održavanje postojećih vodoprivrednih objekata, a nadzemne vodoprivredne objekte uklopiti u ambijentalnu cjelinu ZP „Konjuh“
- zastupanje principa ko-menadžmenta prilikom provođenja vodoprivrednih aktivnosti u smislu uključivanja i izvještavanja službenog upravljača JU ZP „Konjuh“ o neophodnim aktivnostima.

---

¹¹⁶ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, juli 2013

¹¹⁷ Sl. novine FBiH, br. 52/09

¹¹⁸ Sl. novine FBiH, br. 88/07, 4/10, 7/13

¹¹⁹ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹²⁰ Sl .novine FBiH, br. 70/06

¹²¹ Sl .novine FBiH, br. 40/02

¹²² Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

3.2.6.6 Korištenje mineralnih sirovina

Koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti vezanih za korištenje mineralnih sirovina¹²³ podrazumijeva:

- primarnu zaštitu mineralnih resursa u zoni A kroz poštovanje zabrana i ograničenja datih u *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*¹²⁴ vezanih za zabranu eksploatacije mineralnih sirovina u zoni A i zabrane eksploracije fosilnih sirovina u zoni A
- održivo korištenje mineralnih sirovina u postojećem rudniku (mogućnosti za eksploraciju rude magnezita iz postojećeg rudnika (zona B1), uz prethodnu izradu projekta detaljnih geoloških istraživanja i maksimalno poštivanje zaštite prirodnih vrijednosti područja ZP „Konjuh“ i poštivanje odredbi *Zakona o rудarstvu FBiH*¹²⁵
- zabranu otvaranja novih pozajmišta mineralnih sirovina (kamenoloma) u svim zonama.

3.2.6.7 Kulturne, vjerske i druge manifestacije u prostoru ZP

Koncept upravljanja i provođenja dopuštenih djelatnosti vezanih za kulturne, vjerske i druge manifestacije u prostoru ZP „Konjuh“ podrazumijeva:

- kulturne, vjerske i druge manifestacije razvijati u kontekstu obogaćivanja turističke ponude ZP „Konjuh“
- održivo koristiti prostor i efikasno upravljati prostorom prilikom održavanja kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija u prostoru
- zastupiti princip ko-menadžmenta prilikom održavanja kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija u smislu uključivanja i izvještavanje službenog upravljača JU ZP „Konjuh“ o aktivnostima prilikom održavanja postojećih manifestacija u prostoru te također uključiti adekvatne interesne strane prilikom organiziranja budućih kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija
- poštivati zabrane i ograničenja date u *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*¹²⁶ koje se odnose na pojedine zone i poštivati odredbe *Zakona o turističkoj djelatnosti*.¹²⁷

3.2.6.8 Obrazovanje i naučna istraživanja

Koncept upravljanja i provođenje dopuštenih djelatnosti vezanih za obrazovanje i naučna istraživanja podrazumijeva:

- izvođenje naučnih istraživanja s ciljem istraživanja vrijednosti prostora ZP „Konjuh“
- razvoj obrazovanja u ZP „Konjuh“ kroz razvoj edukativnih programa za posjetitelje
- zastupiti princip ko-operativnosti prilikom provođenja naučnih istraživanja i obrazovnih aktivnosti i naučnih istraživanja u dogовору sa službenim upravljačem JU ZP „Konjuh“ i izvještavanjem o postignutim rezultatima
- obogaćivanje i izgradnja edukativnih centara u zoni C.

---

¹²³ Oligomineralni izvor „Muška voda“ obrađen je prethodno u okviru hidroloških vrijednosti i vodnih potencijala

¹²⁴ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹²⁵ Sl. novine FBiH, br. 26/10

¹²⁶ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹²⁷ Sl. novine FBiH, br. 32/09

3.3 Zaštita prostora i vrijednosti ZP „Konjuh“ (programi zaštite i unaprjeđenja)

3.3.1 Zaštita prostora ZP

Zaštita prostora ZP „Konjuh“ se treba sprovoditi u odnosu mjere zaštite po zonama zaštite ZP „Konjuh“ kako je predstavljeno u tabeli u nastavku (Tabela 30).

Tabela 30: Mjere zaštite prostora ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Zabrana svih aktivnosti koje narušavaju postojeće ambijentalno-prostorne vrijednosti i zabrana svih aktivnosti koje narušavaju cjelovitost prostora, kao npr.: <ul style="list-style-type: none"> ◦ izvođenje šumarskih djelatnosti u zoni A3 (osim sanitarne sječe), a tiču se formiranja lagera pored puta¹²⁸ i utovara drvne sirovine direktno sa saobraćajnice ◦ kretanje teške mehanizacije u zoni A3 ◦ smanjiti obuhvat zone A3 u južnom dijelu na način da objekti u vlasništvu šumarstva budu izvan zone A3, kao i veći dio saobraćajnice ◦ parkiranja privatnih vozila u zoni A5 prilikom održavanja vjerske manifestacije „Dani djevojačke pećine“ ◦ građenja objekata koji ne zastupaju načelo ambijentalne uklopljenosti (npr. objekat „Šumarska kuća“) • provesti mjere zaštite prostora u zoni A, kao npr.: <ul style="list-style-type: none"> ◦ šumarske aktivnosti koje se ne tiču sanitarne sječe vršiti izvan zona A, a formiranje lagera za posjećenu drvnu masu iz sanitarne sječe provoditi na posebno uređenim mjestima izvan saobraćajnica ◦ korisnici prostora (navedeni u Prilog 1 - Lista relevantnih institucija i interesnih strana trebaju izvještavati prema JU ZP „Konjuh“ o eventualnim ekscesnim situacijama bilo koje vrste, kao što su požari, krivolov, otuđenje drvnih resursa, nekontrolirano ubiranje nedrvnih šumskih proizvoda i sl. ◦ uklapanje postojećih izgrađenih objekata u zoni A prilikom neophodne adaptacije objekta „Šumarska kuća“
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Zabrana svih aktivnosti koje narušavaju cjelovitost prostora i zabrana svih aktivnosti koja bi narušila postojeću interakciju ljudi i prirode, kao npr.: <ul style="list-style-type: none"> ◦ kretanje teške mehanizacije u zoni B1 u blizini napuštene jame magnezita ◦ gradnja ostale infrastrukture na način da nepotrebno fragmentira postojeće prostorne cjeline u zoni B • smanjiti obuhvat zone B1 na način da krajnji zapadni dio u blizini napuštene jame magnezita s ciljem očuvanja vizualne cjeline prostora • provesti neophodne mjere zaštite prostora zone B, kao npr. izvršiti rekonstrukciju puteva
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Zabrana svih aktivnosti koje narušavaju cjelovitost prostora i postojeće odlike pejzaža, kao npr.: <ul style="list-style-type: none"> ◦ gradnja objekata koja nije ambijentalno uklopljena ◦ gradnja ostale infrastrukture na način da nepotrebno fragmentira postojeće prostorne cjeline u zoni C

3.3.2 Zaštita prirodnih vrijednosti ZP

3.3.2.1 Biološke vrijednosti

Tabela 31 daje pregled mjera zaštite bioloških vrijednosti ZP „Konjuh“ u odnosu na zone zaštite.

Tabela 31: Mjere zaštite bioloških vrijednosti ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Očuvati faunu poštujući zakonske odredbe zabrane lova i ribolova u zoni A, putem rješavanja konfliktnog stava zabrane lova u zoni A i odobrenog posebnog lovišta od strane FBiH i resornog federalnog ministarstva • zaštititi prašumsku sastojinu „Studešnica“ u izvornom obliku putem održavanja postojećeg „netaknutog stanja“ ovog lokaliteta • zaštititi staništa endemske vrsta biljaka (bosanska perunka i ljiljan, halačija) ili ugrožene vrste ptice (veliki tetrijeb) strogom konzervacijom staništa i zabranom usurpiranja prostora • provoditi nadzor nad poštivanjem dole navedenih zabrana od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i
------------------------------	---

¹²⁸ Iznimno, ukoliko lagere nije moguće formirati na drugim mjestima izvan saobraćajnica, moguće je iste formirati i uz saobraćajnice, uz prethodne konsultacije i saglasnost općine na čijoj teritoriji se nalazi saobraćajnica koja je nadležna za održavanje lokalnog puta (Kladanj, Banovići ili Živinice) te uz konsultacije i saglasnost upravljača prostora JUZP „Konjuh“

	<p>nadležnog inspektora:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ zabrana sakupljanja ljekovitog bilja, gljiva i primjeraka divlje flore i faune u svim zonama A ○ zabrana namjernog unošenja invazivnih vrsta s ciljem zaštite autohtonih vrsta biljaka i životinja
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> ● Očuvati faunu zone B kroz zabranu lova i ribolova ukoliko je isto u suprotnosti sa <i>Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“</i>¹²⁹ i odobrenom lovnoprivrednom osnovom ● zaštititi staništa endemičnih biljaka, vegetacije na serpentinima i peridotitima strogom konzervacijom i zabranom usurpiranja ovih lokaliteta ● zaštititi prirodne sastojine crnog bora strogom konzervacijom i zabranom usurpiranja staništa crnog bora ● izbjegavati nepotrebno fragmentiranje staništa s ciljem održavanja cjelovitosti ekosistema ● provoditi nadzor nad poštivanjem dole navedenih zabrana od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog inspektora: <ul style="list-style-type: none"> ○ zabrana sakupljanja ljekovitog bilja osim sa odobrenjem i pod nadzorom JU ZP „Konjuh“ ○ zabrane sakupljanja primjeraka divlje flore i faune ○ zabrana namjernog unošenja invazivnih vrsta s ciljem zaštite autohtonih vrsta biljaka i životinja
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> ● Izbjegavati nepotrebno fragmentiranje staništa s ciljem održavanja cjelovitosti ekosistema ● provoditi nadzor nad poštivanjem dole navedenih zabrana od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog inspektora: <ul style="list-style-type: none"> ○ zabrana sakupljanja ljekovitog bilja osim sa odobrenjem i pod nadzorom JU ZP „Konjuh“ ○ zabrane sakupljanja primjeraka divlje flore i faune ○ zabrana namjernog unošenja invazivnih vrsta s ciljem zaštite autohtonih vrsta biljaka i životinja

3.3.2.2 Hidrološke vrijednosti

Tabela 32 sadrži mjere zaštite hidroloških vrijednosti ZP „Konjuh“ u odnosu na zone zaštite.

Tabela 32: Mjere zaštite hidroloških vrijednosti ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> ● Zabraniti mijenjanja mreže svih vodotoka u zoni A ● zabraniti kaptiranja postojećih vrela izuzev izvorišta „Muška voda“ i postojećih kaptiranih izvorišta za vodosnabdijevanje stanovništva ● provoditi nadzor od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog inspektora nad poštivanjem navedenih zabrana, kao i mjera za očuvanje dobrog stanja voda u skladu sa odredbama <i>Zakona o vodama</i>¹³⁰ ● provoditi mjere zaštite izvorišta za vodosnabdijevanje općina Kladanj i Banovići u ovim zonama
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> ● Zaštititi „Paučko jezero“ provodeći mјere unaprjeđenja kroz aktivnosti restauracije i ograničenja aktivnosti poput: prilaska posjetitelja autima do lokaliteta, paljenja vatre i kupanja u jezeru ● istražiti hidrološki režim prihranjivanja jezera vodom ● zaštititi lokaliteta „Paučkog jezera“ i faune jezera zabranom ribolova (osim održavanja takmičarskog ribolova jedanput godišnje) ● zabraniti izgradnju u zonama postojećih vrela s ciljem zaštite vrela
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> ● Zaštita hidroloških vrijednosti kroz zabranu aktivnosti ulaska teškom mehanizacijom u vodotoke

¹²⁹ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹³⁰ Sl. novine FBiH, br. 70/06

3.3.2.3 Geomorfološke vrijednosti

Tabela 33 sadrži mjere zaštite geomorfoloških vrijednosti ZP „Konjuh“ u odnosu na zone zaštite.

Tabela 33: Mjere zaštite geomorfoloških vrijednosti ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Zaštititi pećine („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“) i „Kameni luk“ kroz organizirano i kontrolirano posjećivanje ovih lokaliteta provesti dodatna istraživanja pećina („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“) i lokaliteta „Kameni luk“ (geomorfološki fenomen)
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Zaštititi liticu „Krabanski krš“ putem održivog korištenja iste prilikom izvođenja sportsko-rekreativnih aktivnosti
Treća zaštićena zona (Zona C)	-

3.3.2.4 Geohidromorfološke vrijednosti

Tabela 34 u nastavku daje pregled mjera zaštite geohidromorfoloških vrijednosti ZP „Konjuh“ u odnosu na zone zaštite.

Tabela 34: Mjere zaštite geohidromorfoloških vrijednosti ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Zaštititi geohidromorfološke vrijednosti ZP „Konjuh“¹³¹ poštujući zakonske mjere zabrane npr. eksploatacija šljunka ili kamena i koje bi ugrozile fizički integritet ovih vrijednosti zaštititi vodopade ograničenjem broja posjetilaca kojima je dozvoljen prilaz vodopadu provoditi nadzor od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog inspektora nad poštivanjem navedenih zabrana
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Zaštititi geohidromorfološke vrijednosti ZP „Konjuh“¹³² poštujući zakonske mjere zabrane npr. eksploatacija šljunka ili kamena i koje bi ugrozile fizički integritet ovih vrijednosti zaštititi vodopade ograničenjem broja posjetilaca kojima je dozvoljen prilaz vodopadu provoditi nadzor od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog inspektora nad poštivanjem navedenih zabrana
Treća zaštićena zona (Zona C)	-

3.3.3 Zaštita izgrađenih vrijednosti i potencijala ZP

Tabela 35 u nastavku daje pregled mjera zaštite izgrađenih vrijednosti u nadležnosti upravljanja JU ZP „Konjuh“. Mjere za izgrađene turističko-rekreativne objekte, privredne objekte, saobraćajnice i zaštita potencijalnih vrijednosti date su u narednim poglavljima 3.3.3.1 - 3.3.3.4.

Tabela 35: Mjere zaštite izgrađenih vrijednosti unutar ZP „Konjuh“

Izgrađene vrijednosti	Zaštita izgrađenih vrijednosti
Nadzorni i informacioni punktovi JU ZP „Konjuh“	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšati nadzor ulaska i kretanja posjetilaca (sprječiti nekontrolirano kretanje posjetilaca unutar zaštićenog područja i uništavanje vrijednosti istog) uvesti mjere nadzora izgrađenih vrijednosti uvesti naplate ulaznica čime će se finansirati buduća ulaganja u održavanje ovih (drveni objekti koji zahtijevaju često održavanje uslijed brzog trošenja i propadanja)

¹³¹ Kanjoni rijeke „Krabašnice“, „Skakavca“ i „Velike Zlače“ te njihovi vodopadi

¹³² Kanjoni rijeke „Krabašnice“, „Skakavca“ i „Velike Zlače“ te njihovi vodopadi

3.3.3.1 Turističko-rekreativni objekti

Zaštita turističko-rekreativnih objekata treba da se bazira na zaustavljanju degradacije objekata i lokaliteta na kojima se nalaze isti i uskladiti sa mjerama zaštite prema *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*¹³³. Tabela 36 daje pregled mjera zaštite izgrađenih turističko-rekreativnih vrijednosti ZP „Konjuh“.

Tabela 36: Mjere zaštite izgrađenih turističko-rekreativnih vrijednosti unutar ZP „Konjuh“

Izgrađene vrijednosti	Zaštita izgrađenih vrijednosti
Južni i jugozapadni dio naselja Brateljevići, Kladanj	<ul style="list-style-type: none"> Pratiti stanje izgrađenosti i korištenja i raditi na sprječavanju neadekvatne izgradnje
Južni dio naselja Višća Gornja, Živinica	<ul style="list-style-type: none"> Pratiti stanje izgrađenosti i korištenja i raditi na sprječavanju neadekvatne izgradnje
Turistički kompleks „Muška voda“	<ul style="list-style-type: none"> Riješiti probleme vlasničkih odnosa poboljšati infrastrukturu kompleksa za potrebe prihvata većih grupa posjetilaca
Izletište „Bebrave“	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnju infrastrukture izletišta uskladiti sa okolišem i zoni namjene (zona C)
Izletište „Zobik“	<ul style="list-style-type: none"> Riješiti problem dvostrukog upravljača nad ovim lokalitetom u skladu sa <i>Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“</i>¹³⁴ i namjenom zone kojoj pripada izletište (zona B1) izgraditi dodatne kapacitete za smještaj posjetilaca (planinari, ljubitelji prirode i dr.) voditi brigu o upravljanju prostorom i održivom broju posjetilaca
Izletište „Zlača“	<ul style="list-style-type: none"> Izgraditi dodatne kapacitete na lokaciji izletišta (u skladu sa namjenom zone C1) uskladiti prihvatne kapacitete sa potencijalnim brojem posjetilaca ne oštećujući okoliš organizirati održivost posjeta (ne opterećujući nosivost kapaciteta) uvažavajući namjenu zone kojoj pripada (zona C1)
Biciklistička staza „Konjuh“	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšati vertikalnu signalizaciju i informiranost o smjerovima kretanja duž biciklističke staze (zona A, B i C)
Rekreativna staza „Mačkovac“	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšati vertikalnu signalizaciju i informiranost o sadržajima uz edukacionu stazu (sprječiti prekomjerno opterećenje staze posjetiocima) (zona B1 i C1)
Vikend objekti naselja Brateljevići	<ul style="list-style-type: none"> Pratiti stanje izgrađenosti i korištenja i raditi na sprječavanju neadekvatne izgradnje ubuduće
Adrenalinski park „Zlača“	<ul style="list-style-type: none"> Prenamjeniti prostor u neku drugu svrhu ili alternativno adaptirati park uslijed trošnosti drvenih objekata
Hotel „Zlača“	<ul style="list-style-type: none"> Pratiti namjenu kapaciteta i uskladiti njegovu funkciju sa brojem posjetilaca
Vila „Sensi“	<ul style="list-style-type: none"> S JP „Šume TK“ d.d. Kladanj dogovoriti preuzimanje prava korištenja i upravljanja vilom „Sensi“ s ciljem osiguravanja neophodne infrastrukture za bolje upravljačke aktivnosti. Dalje pratiti namjenu kapaciteta i uskladiti njegovu funkciju sa brojem posjetilaca

3.3.3.2 Privredni objekti

Za zaštitu područja potrebno je izvršiti izmjene u zoniranju (izmjena granica, čime bi se određeni privredni objekti isključili iz ZP „Konjuh“ ili iz zone, kojoj po funkciji ne pripadaju (npr.: separacija magnezita, rudnik magnezita, objekti u funkciji gazdovanja šumama i dr.).

Privredne šume se nalaze u okviru zaštitnih zona B i C i u njima je dozvoljeno privredno korištenje šuma u skladu sa šumsko - gospodarskim osnovama (prema *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“*¹³⁵ i Prostornim planu¹³⁶).

Tabela 37 daje pregled mjera zaštite privrednih objekata ZP „Konjuh“.

¹³³ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹³⁴ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹³⁵ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹³⁶ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

Tabela 37: Mjere zaštite privrednih objekata unutar ZP „Konjuh“

Izgrađene vrijednosti	Zaštita izgrađenih vrijednosti
Objekti u funkciji gazdovanja šumama	<ul style="list-style-type: none"> Provoditi redovno periodično održavanje objekata u funkciji gazdovanja šumama nadzor nad objektima u funkciji gazdovanja šumama s ciljem prevencije otuđenja predmeta i pokretnina promijeniti zonaciju područja A zone, u skladu sa <i>Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“</i>¹³⁷ kako bi se mogle izvršiti rekonstrukcije i eventualne dogradnje ovih objekata tehničko opremanje objekata s ciljem adekvatnijeg praćenja neovlaštenog posjećivanja objekata
Separacija magnezita i Rudnik magnezita - jama	<ul style="list-style-type: none"> Provoditi redovno periodično održavanje separacije i rudničkih objekata nadzor nad separacijom i rudničkim objektima promijeniti zonaciju ovog područja ili smanjiti površinu ZP „Konjuh“ na ovom području na način da se područje separacije stavi izvan granica ZP „Konjuh“, prema <i>Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“</i>¹³⁸ kako bi se mogle izvršiti rekonstrukcije i eventualne dogradnje ovih objekata te korištenje novih prostora tehničko opremanje objekata s ciljem adekvatnijeg praćenja neovlaštenog posjećivanja objekata
Vodoprivredni objekti i infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> Provoditi redovno periodično održavanje sistema i objekata vodosnabdijevanja nadzor nad svim sistemima vodosnabdijevanja zaštita izvorišta (kroz saradnju sa komunalnim preduzećima po pitanju racionalizacije potrošnje prirodnog resursa (ugradnja vodomjera na izvorištima, smanjenju gubitaka u mreži, rad sa stanovništвом) tehničko opremanje objekata s ciljem adekvatnijeg praćenja neovlaštenog posjećivanja objekata

3.3.3 Saobraćajnice i saobraćajni objekti u ZP

Tabela 37 Tabela 38 daje pregled mjera zaštite saobraćajnica i saobraćajnih objekata ZP „Konjuh“.

Tabela 38: Mjere zaštite saobraćajnica i saobraćajnih objekata unutar ZP „Konjuh“

	Zaštita saobraćajnice i saobraćajnih objekata
Saobraćajnice	<ul style="list-style-type: none"> Voditi strogu kontrolu dolaska posjetilaca (potrebno je dodatno unaprijediti ulazne rampe u područje) uzimajući u obzir tehničku nosivost saobraćajnice i zabranu saobraćaja koja je na snazi u zonama A i B, osim za potrebe obavljanja nadzora i neophodnog transporta u okviru obavljanja dopuštenih privrednih djelatnosti provoditi redovno periodično održavanje kao i rekonstrukciju putnih komunikacija u slučaju oštećenja povezati dvije komunikacije: biciklističku stazu „Konjuh i cestu „Krabanja“, kako bi se spojili sjeverni i južni dio ZP „Konjuh“ i manje koristili alternativni putevi prilikom obilaska ZP „Konjuh“.
Saobraćajni objekti	<ul style="list-style-type: none"> izgraditi vertikalne signalizacije

3.3.4 Zaštita potencijalnih vrijednosti ZP

Tabela 46 daje pregled mjera zaštite potencijalnih vrijednosti ZP „Konjuh“.

Tabela 39: Mjere zaštite potencijalnih vrijednosti ZP „Konjuh“

Zaštita potencijalnih vrijednosti
<ul style="list-style-type: none"> Uslugaditi razvoj sa mjerama zaštite prema zonama namjene razvijati dopunske aktivnosti (kulturni turizam, planinarstvo i bicikлизам) dopunske aktivnosti prilagoditi mjerama zaštite prema zonama namjene i principima djelatnosti ograničiti rekreativne aktivnosti i ugostiteljske usluge na dozvoljene aktivnosti i mjeru zaštite koje su definirane u Prostornom planu.¹³⁹

¹³⁷ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹³⁸ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹³⁹ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

3.3.4 Zaštita kulturno-historijskih vrijednosti ZP

3.3.4.1 Djevojačka pećina

U nastavku su prikazani identificirani kulturno-historijski spomenici za koje su potrebne sljedeće mjere zaštite, uskladene sa mjerama zaštite Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹⁴⁰ i Prostornim planom¹⁴¹.

Zaštita izgrađenosti „Djevojačke pećine“ definirana je mjerama zaštite za zonu A5 kojoj pripada na osnovu Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹⁴². Zaštita „Djevojačke pećine“ proizlazi iz preuzimanja sljedećih aktivnosti, kako prikazuje Tabela 40:

Tabela 40: Mjere zaštite kulturno-historijske vrijednosti „Djevojačka pećina“ unutar ZP „Konjuh“

Vrijednost	Zaštita kulturno-historijske vrijednosti
„Djevojačka pećina“	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšanje pristupa vrijednosti • poboljšanje kontrole ulaska u pećinu (postavljanjem kapije, ograda, adaptacijom staze, postavljanjem vertikalne signalizacije i dr.) • spriječiti fizičko uništavanje pećine prekomjernim brojem posjetilaca u skladu sa zonom namjene (A5) • uskladiti trenutnu namjenu prostora sa namjenom zone kojoj pripada (zona A5) • spriječiti zagađenje okoliša (postavljanjem većeg broja kanti za otpad, organizirati prikupljanje otpada nakon održavanja dovišta i drugih manifestacija).

3.3.4.2 Nekropola stećaka Kuman

Zaštita nekropole stećaka „Kuman“ je značajna obzirom na svoju kulturno-historijsku vrijednost, međutim, ova vrijednost nalazi se oko 20 m izvan granica ZP „Konjuh“¹⁴³. Pored definiranih mjera zaštite prema Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“,¹⁴⁴ u cilju trajne zaštite nacionalnog spomenika, utvrđene su i tri zone zaštite i mjere zaštite (definirane su Odlukom o proglašenju nekropole stećaka „Kuman“ nacionalnim spomenikom BiH¹⁴⁵):

- I. zona zaštite - dopušteni su istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na tekućem održavanju i radovi koji imaju za cilj prezentaciju spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou FBiH; prostor spomenika bit će otvoren i dostupan javnosti, a može se koristiti u edukativne i kulturne svrhe i nije dopušteno odlaganje otpada. Vlada FBiH dužna je posebno osigurati provedbu sljedećih mjera: vraćanje pomjerenih i utonulih spomenika u prvobitni položaj, gdje god je to moguće; sanacija prelomljenog spomenika uz upotrebu postojećeg fragmenta koji je identificiran na lokalitetu nekropole; izrada i provedba programa prezentacije nacionalnog spomenika.
- II. zona zaštite - nije dopuštena izgradnja, niti izvođenje radova koji bi mogli utjecati na izmjenu područja i promjenu pejzaža; nije dopušteno obavljanje radova na infrastrukturi, osim uz odobrenje nadležnog ministarstva i stručno mišljenje nadležne službe zaštite; nije dopušteno odlaganje otpada.
- III. zona zaštite - nije dopuštena izgradnja industrijskih objekata, kamenoloma, niti lociranje potencijalnih zagađivača okoliša.

¹⁴⁰ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹⁴¹ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoline TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

¹⁴² Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹⁴³ Moguća je organizirana posjeta nekropoli stećaka i dat je prijedlog uključivanja vrijednosti u ZP „Konjuh“ pomjeranjem granica zona

¹⁴⁴ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹⁴⁵ Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH http://old.kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=2552 (pristupljeno 22.07.2016.)

Specifične mjere zaštite kulturno-historijske vrijednosti nekropole stećaka „Kuman“ prikazane su u nastavku (Tabela 41):

Tabela 41: Mjere zaštite kulturno-historijske vrijednosti nekropole stećaka „Kuman“ unutar ZP „Konjuh“

Vrijednost	Zaštita kulturno-historijske vrijednosti
Nekropola stećaka „Kuman“	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematsko istraživanje o porijeklu i starosti vrijednosti • identifikacija i valorizacija • uključenje u turističku ponudu (promocija stećaka kao jedne od najznačajnijih baština BiH) uz poštivanje definiranih ograničenja • promocija s ciljem uvrštavanja na UNESCO listu kulturne baštine • očuvanje vizure lokaliteta • spriječiti fizičko uništavanje vrijednosti • promocija značaja lokaliteta u skladu sa zonom namjene (B1)

3.3.4.3 Rimska kaldrma

„Rimska kaldrma“ se nalazi u drugoj zaštićenoj zoni (zona B1) i njena zaštita treba biti usklađena sa mjerama zaštite prema zoni namjene u kojoj se i nalazi na osnovu *Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*. Naime, radi dugotrajne zaštite vrijednosti, potrebno je provoditi sljedeće mjere zaštite kako prikazuje Tabela 42:

Tabela 42: Mjere zaštite kulturno-historijske vrijednosti „Rimska kaldrma“ unutar ZP „Konjuh“

Vrijednost	Zaštita kulturno-historijske vrijednosti
„Rimska kaldrma“ („Srednjovjekovna kaldrma“)	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematski istražiti nastanak kaldrme (izvršiti arheološka stručna ispitivanja, identifikaciju i valorizaciju lokaliteta) • zaštiti od daljnog propadanja tehničkim i fizičkim mjerama zaštite uz uputstva stručnjaka koji se bave arheološkim iskopinama • ne smije se oštetiti stanje nalazišta nestručnim rukovanjem • ogradići nalazište kako posjetiocu ne bi mogli fizički oštetiti nalazište • potrebno je definirati nosivost kapaciteta lokaliteta kako bi se spriječio prekomjeran broj posjetilaca koji bi utjecao na ugroženost fizičkog stanja vrijednosti • uključenje u turističku ponudu uz definirana ograničenja • očuvanje vizure lokaliteta • spriječiti fizičko uništavanje vrijednosti u skladu sa zonom namjene (B1)

3.3.4.4 Ostali spomenici kulturno-historijskog nasljeđa ZP

Prethodno identificirane vrijednosti i potencijalne kulturno-historijske vrijednosti je potrebno zaštiti u skladu sa mjerama zaštite definiranih za sve tri zone ZP „Konjuh“:

- evidentirati sve objekte/ spomenike/ vrijednosti
- sistematski valorizirati iste, zbog kvalitetnije zaštite vrijednosti prema kategoriji kojoj pripadaju (npr., da li spadaju u kategoriju nekropole stećaka, spomen obilježja, historijskih naselja i dr.)
- na osnovu valorizacije i kategorije kojoj vrijednosti pripadaju, predložiti mjere fizičke zaštite istih, u skladu sa *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹⁴⁶* i Prostornim planom¹⁴⁷.

Tabela 43 daje specifične mjere zaštite ostalih kulturno-historijskih vrijednosti.

¹⁴⁶ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹⁴⁷ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

Tabela 43: Mjere zaštite ostalih kulturno-historijskih vrijednosti unutar ZP „Konjuh“

Vrijednosti	Zaštita kulturno-historijski vrijednosti
„Sarino Korito“	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematski istražiti porijeklo i starost vrijednosti te izvršiti identifikaciju i valorizaciju lokaliteta • uključenje u turističku ponudu uz poštivanje definiranih ograničenja • očuvanje vizure lokaliteta • spriječiti fizičko uništavanje vrijednosti u skladu sa zonom namjene (B1)
Dovište (molitvište) na vrhu Konjuha	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprjeđenje putne komunikacije (dostupnost) • istražiti nastanak tradicije na lokalitetu • uključiti u turističku ponudu (vjerski turizam) • prilagoditi prostor za posjetioce (da ne dođe do uništavanja okoliša zbog pretjeranog broja posjetilaca) u skladu sa zonom namjene (A1)
Ilirsko-bogumilsko naselje „Stanovi“	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematski istražiti porijeklo i starost vrijednosti te izvršiti identifikaciju i valorizaciju lokaliteta • uključenje u turističku ponudu uz poštivanje definiranih ograničenja • očuvanje vizure lokaliteta • spriječiti fizičko uništavanje vrijednosti • promocija značaja lokaliteta postavljanjem info tabli • poboljšati infrastrukturu okolnog prostora (prilagoditi prostor posjetiocima izgradnjom sigurnosne ograde prema vodopadu „Stanovi“, klupa i sl.) u skladu sa zonom namjene (B1)
Arheološki lokalitet „Gradac“	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematski istražiti porijeklo i starost vrijednosti te izvršiti identifikaciju i valorizaciju lokaliteta • uključenje u turističku ponudu uz poštivanje definiranih ograničenja
„Vodenica Selimbašića“	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematski istražiti porijeklo i starost vrijednosti te izvršiti identifikaciju i valorizaciju lokaliteta • uključenje u turističku ponudu uz poštivanje definiranih ograničenja
Memorijalno spomen obilježje „Miljkovac“	<ul style="list-style-type: none"> • Sistematski istražiti porijeklo i starost vrijednosti te izvršiti identifikaciju i valorizaciju lokaliteta • uključenje u turističku ponudu uz poštivanje definiranih ograničenja • očuvanje vizure lokaliteta • spriječiti fizičko uništavanje vrijednosti • promocija historijskog značaja lokaliteta postavljanjem info tabli u skladu sa zonom namjene (B1)

3.4 Unaprjeđenje i korištenje prostora i vrijednosti ZP „Konjuh“

3.4.1 Unaprjeđenje i korištenje prostora ZP

Za upravljanje i korištenje prostora se predlaže se sljedeća mjera unaprjeđenja i korištenja prostora:

- Izgradnja edukacionih, turističkih, sportskih, kulturnih i rekreacionih objekata za ljetni i zimski turizam, koji će biti ambijentalno uklopljeni i izgrađeni u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom.¹⁴⁸

3.4.2 Unaprjeđenje i korištenje prirodnih vrijednosti ZP

U nastavku dokumenta će biti opisane mjere unaprjeđenja i korištenja prema odredbama *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*,¹⁴⁹ uzimajući u obzir definirane zone zaštite.

3.4.2.1 Biološke vrijednosti

Tabela 44 u nastavku daje prikaz mjera unaprjeđenja i korištenja po zonama za biološke vrijednosti ZP „Konjuh“.

¹⁴⁸ Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

¹⁴⁹ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

Tabela 44: Mjere unaprjeđenja i korištenja bioloških vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“¹⁵⁰

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Istražiti, obnoviti, koristiti i prezentirati prirodno naslijeđe istražiti prašumsku sastojinu „Studešnica“ i pojedine lokalitete gdje se nalaze staništa endemskih vrsta biljaka (bosanska perunika i ljljan) ili ugrožene vrste ptica (npr. veliki tetrojeb)
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Izgraditi botaničku baštu sa istraživačkom stanicom (predviđeno Prostornim planom područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“¹⁵¹) u strogo kontroliranim uvjetima i koristeći adekvatne vrste biljaka (dvodomne muške ili ženske biljke, ali nikako i muške i ženske biljke kako bi se spriječilo opršavanje) istražiti floru na peridotitima i serpentinitima i prirodne sastojinom crnog bora educirati lokalno stanovništvo po pitanju održivog prikupljanja prirodnih resursa raditi na promoviranju ZP „Konjuh“ kod bh. naučno istraživačkih institucija te ostvariti saradnju s ciljem organiziranja naučno-istraživačkih kampova organizirati edukacijske kampove sa osnovnim i srednjim školama
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Izgraditi centar za očuvanje genetičke i specijske raznolikosti koji bi također služio i kao edukacijski i naučno-istraživački centar – (moguće je pri tome koristiti prostore već postojećeg objekta „Vila Sensi“ ukoliko se postigne dogovor o prijenosu prava korištenja nad ovim objektom s pravnim licem JP „Šume TK“ d.d. Kladanj u čijem vlasništvu je predmetni objekt)

3.4.2.2 Hidrološke vrijednosti

Tabela 45 daje prikaz dozvoljenih aktivnosti i mjera unaprjeđenja po zonama za hidrološke vrijednosti ZP „Konjuh“.

Tabela 45: Mjere unaprjeđenja i korištenja hidroloških vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Postaviti informacione table u blizini izvorišta „Muška voda“ u svrhu edukacije i povećanja javne svijesti o ovom oligomineralnom izvoru kao i značaju zaštite izvorišta uopće istraživačke aktivnosti raditi u manjim grupama koje ne bi narušile staništa rijetkih vrsta u blizini vodotoka
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Izvršiti oplemenjivanje i ekološku restauraciju postojećih vodotoka i jezera (npr. „Paučkog jezera“) postaviti informacione table u blizini „Paučkog jezera“ educirati lokalno stanovništvo o značaju „Paučkog jezera“ raditi na promoviranju ZP „Konjuh“ kod bh. naučno istraživačkih institucija te ostvariti saradnju s ciljem organiziranja naučno-istraživačkih kampova organizirati edukacijske kampove sa osnovnim i srednjim školama
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Održivo koristiti hidrološke vrijednosti zone

3.4.2.3 Geomorfološke vrijednosti

Tabela 46 daje prikaz mjera unaprjeđenja i korištenja po zonama za geomorfološke vrijednosti ZP „Konjuh“.

Tabela 46: Mjere unaprjeđenja i korištenja vezane za geomorfološke vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Istražiti biološki potencijal pećina u ovoj zoni („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“) organizirati posjete navedenim pećinama („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“) sa obučenim vodičima u manjim grupama postaviti informacione table u blizini pećina u svrhu edukacije i povećanja javne svijesti o ovim geomorfološkim pojavama za izletišta i vidikovce na vrhu planine Konjuh i kote Zidine organizirati obilaske sa planinarskim vodičima redovno čistiti i održavati markaciju na planinarskim stazama omogućiti mjesto za odmor posjetiteljima na vidikovcima i izletištima
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Za izletište i vidikovac na koti „Zelembaj“ organizirati obilaske sa planinarskim vodičima redovno čistiti i održavati markaciju na planinarskim stazama omogućiti mjesto za odmor posjetiteljima na vidikovcima i izletištima raditi na promoviranju ZP „Konjuh“ kod bh. naučno istraživačkih institucija te ostvariti

¹⁵⁰ Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

¹⁵¹ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

	<ul style="list-style-type: none"> • saradnju s ciljem organiziranja naučno-istraživačkih kampova • organizacija edukacijskih kampova sa osnovnim i srednjim školama • promovirati „Krabanjski krš“ kao sportsko-rekreativnu atrakciju sa ciljem obogaćivanja turističke ponude
Treća zaštićena zona (Zona C)	-

3.4.2.4 Geohidromorfološke vrijednosti

Tabela 47 daje prikaz mjera unaprjeđenja i korištenja po zonama za geohidromorfološke vrijednosti ZP „Konjuh“.

Tabela 47: Mjere unaprjeđenja i korištenja geohidromorfoloških vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> •
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Oplemeniti i ekološka restauracija postojećih vodotoka i jezera (npr. „Paučko jezero“) • Postaviti informacione table u blizini „Paučkog jezera“ • Edukacija lokalnog stanovništva o značaju „Paučkog jezera“ • Raditi na promoviranju ZP „Konjuh“ kod bh. naučno istraživačkih institucija te ostvariti saradnju s ciljem organiziranja naučno-istraživačkih kampova • Organizacija edukacijskih kampova sa osnovnim i srednjim školama
Treća zaštićena zona (Zona C)	-

3.4.3 Unaprjeđenje i korištenje izgrađenih vrijednosti i potencijala ZP

3.4.3.1 Turističko-rekreativni objekti

Dozvoljene aktivnosti pojedinih zona su unaprijed definirane *Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“*¹⁵². Sve nove aktivnosti moraju biti u skladu sa prethodno spomenutim mjerama i aktivnostima. U nastavku su tabelarno prikazane aktivnosti unaprjeđenja i korištenja izgrađenih vrijednosti i potencijala ZP „Konjuh“, koje trebaju biti usklađene sa mjerama zaštite ZP „Konjuh“.

Prema prethodno navedenim planiranim aktivnostima, izdvajaju se sljedeće mjere unaprjeđenja koje su adekvatne za turističko rekreativne objekte (Tabela 48):

Tabela 48: Mjere unaprjeđenja i korištenja turističko-rekreativnih vrijednosti i potencijala po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Odabratи prioritetne oblike turizma koji su skladu sa ciljevima zaštite prirode i započeti provođenje programa cjelovitog sistema posjećivanja ZP „Konjuh“ u prve dvije godine provođenja PU • održavati planinarske puteve i biciklističke staze u suradnji s planinarskim društvima i biciklističkim klubovima • usredotočiti se na osmišljavanje i razvijanje novih turističkih proizvoda, primarno za jednokratno posjećivanje i za sva godišnja doba (kao npr. održavanje školskog časa za učenike u prirodi i sl.)
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Odabratи prioritetne oblike turizma koji su skladu sa ciljevima zaštite prirode i započeti provođenje programa cjelovitog sistema posjećivanja ZP „Konjuh“ u prve dvije godine provođenja PU • uređiti jednu poučnu stazu u prvih 5 godina provedbe PU (uz izgradnju vertikalne signalizacije i smjernica) • osmisliti i ponuditi posjetiteljima višednevne planinarske rute na području ZP „Konjuh“ uz korištenje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta • odrediti i uređiti mjesta pogodna za kampiranje (izletište „Zlača“) • razvijati i kontinuirano održavati infrastrukturu za posjetitelje • usredotočiti se na osmišljavanje i razvijanje novih turističkih proizvoda, primarno za jednokratno posjećivanje i za sva godišnja doba (kao npr. održavanje školskog časa za učenike u prirodi i sl.)

¹⁵² Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

	<ul style="list-style-type: none"> • u prirodi i dr.) • sanirati zone sekundarnog stanovanja
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagoditi nekoliko postojećih objekata osobama s posebnim potrebama • razvijati i kontinuirano održavati infrastrukturu za posjetitelje • provjeravati zakonitost gradnje i obnove objekata na području ZP „Konjuh“ i poduzimati mjere u slučaju bespravne gradnje • sanirati zone sekundarnog stanovanja

3.4.3.2 Privredni objekti

Unaprjeđenje i korištenje izgrađenih objekata (turističko rekreativnih objekata) je bazirano na sljedećih nekoliko aktivnosti (Tabela 49):

Tabela 49: Mjere unaprjeđenja i korištenja privrednih objekata po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Zamijeniti upotrebu tehnologije, opreme i hemikalija koje se koriste u privrednim djelatnostima sa okolišno prihvatljivim (a u šumarstvu u skladu sa okolišno prihvatljivim i FSC standardima) • usvojiti nove predložene granice obuhvata koje uvrštavaju ili isključuju određene privredne objekte (objekti u funkciji gazdovanja šumama)
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Provjeravati zakonitost gradnje i obnove objekata na području ZP „Konjuh“ i poduzimati mjere u slučaju bespravne gradnje • ostvariti suradnju sa privrednicima u području kako bi njihove djelatnosti bile okolišno prihvatljive (npr. uvođenju koncepta resursne efikasnosti i zamjene korištene tehnologije, opreme i hemikalija sa okolišno prihvatljivim, a u šumarstvu u skladu sa okolišno prihvatljivim i FSC standardima) • usvojiti nove predložene granice obuhvata koje uvrštavaju ili isključuju određene privredne objekte (rudnik magnezita, objekti u funkciji gazdovanja šumama i dr.)
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Provjeravati zakonitost gradnje i obnove objekata na području ZP „Konjuh“ i poduzimati mjere u slučaju bespravne gradnje • ostvariti suradnju sa privrednicima u području kako bi njihove djelatnosti bile okolišno prihvatljive (npr. uvođenju koncepta resursne efikasnosti i zamjene korištene tehnologije, opreme i hemikalija sa okolišno prihvatljivim, a u šumarstvu u skladu sa okolišno prihvatljivim i FSC standardima)

3.4.3.3 Saobraćajnice i saobraćajni objekti u ZP

Unaprjeđenje i korištenje izgrađenih objekata (turističko rekreativnih objekata) je bazirano na sljedećih nekoliko aktivnosti, kako prikazuje Tabela 50:

Tabela 50: Mjere unaprjeđenja i korištenja i korištenja saobraćajnica i saobraćajnih objekata po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Urediti edukacijske staze (uz izgradnju vertikalne signalizacije i smjernica) • održavati planinarske puteve i biciklističke staze u suradnji s planinarskim društvima i biciklističkim klubovima • osmisliti i ponuditi posjetiteljima višednevne planinarske rute na području ZP „Konjuh“ • sanirati puteve nakon planirane sječe i odvozadrvne mase
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Urediti edukacijske staze (uz izgradnju vertikalne signalizacije i smjernica) • urediti jednu poučnu stazu u prvih 5 godina provedbe PU (uz izgradnju vertikalne signalizacije i smjernica) • osmisliti i ponuditi posjetiteljima višednevne planinarske rute na području ZP „Konjuh“ uz korištenje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta • unaprjediti saobraćajnu infrastrukturu proširenjem puteva, spajanjem puteva, asfaltiranjem i svrstavanjem u više kategorije (regionalni put) • sanirati puteve nakon planirane sječe i odvozadrvne mase • razvijati i kontinuirano održavati saobraćajnu infrastrukturu za posjetitelje • održavati planinarske puteve i biciklističke staze u suradnji s planinarskim društvima i biciklističkim klubovima • planiranje, projektovanje, izgradnja i održavanje putne infrastrukture u obuhvatu ZP „Konjuh“ provoditi na način da se poštjuje prostorno-planska i regulaciona dokumentacija.
Treća zaštićena zona	<ul style="list-style-type: none"> • Urediti edukacijske staze (uz izgradnju vertikalne signalizacije i smjernica)

(Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • urediti jednu poučnu stazu u prvih 5 godina provedbe PU (uz izgradnju vertikalne signalizacije i smjernica) • osmisliti i ponuditi posjetiteljima višednevne planinarske rute na području ZP „Konjuh“ uz korištenje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta • unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu proširenjem puteva, spajanjem puteva, asfaltiranjem i svrstavanjem u više kategorije (regionalni put) • sanirati puteve nakon planirane sječe i odvoza drvene mase • razvijati i kontinuirano održavati saobraćajnu infrastrukturu za posjetitelje • održavati planinarske puteve i biciklističke staze u suradnji s planinarskim društvima i biciklističkim klubovima • planiranje, projektovanje, izgradnja i održavanje putne infrastrukture u obuhvatu ZP „Konjuh“ provoditi na način da se poštuje prostorno-planska i regulaciona dokumentacija.
----------	--

3.4.3.4 Potencijali ZP

Unaprjeđenje potencijala ZP „Konjuh“ je bazirano na sljedećih nekoliko aktivnosti, kako prikazuje Tabela 51:

Tabela 51: Mjere unaprjeđenja potencijala po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Usredotočiti se na osmišljavanje i razvijanje novih turističkih proizvoda, primarno za jednokratno posjećivanje i za sva godišnja doba (npr. edukacije u prirodi, planinarstvo, bicikлизam u povoljnim vremenskim uvjetima i sl.) • prepoznati važnosti baštine • brinuti o lokalitetima baštine • ulagati u ljude i lokalite • oglašavati i promovirati odgovornosti u oblikovanju turističkih proizvoda
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Usredotočiti se na osmišljavanje i razvijanje novih turističkih proizvoda, primarno za jednokratno posjećivanje i za sva godišnja doba (npr. edukacije u prirodi, planinarstvo, bicikлизam u povoljnim vremenskim uvjetima i sl.) • prepoznati važnosti baštine • brinuti o lokalitetima baštine • ulagati u ljude i lokalite • oglašavati i promovirati odgovornosti u oblikovanju turističkih proizvoda • pružiti visoko kvalitetni doživljaj posjetiteljima • uključiti lokalno stanovništvo
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Usredotočiti se na osmišljavanje i razvijanje novih turističkih proizvoda, primarno za jednokratno posjećivanje i za sva godišnja doba (npr. edukacije u prirodi, planinarstvo, bicikлизam u povoljnim vremenskim uvjetima i sl.) • prepoznati važnosti baštine • brinuti o lokalitetima baštine • ulagati u ljude i lokalite • oglašavati i promovirati odgovornosti u oblikovanju turističkih proizvoda • pružiti visoko kvalitetni doživljaj posjetiteljima • uključiti lokalno stanovništvo

3.4.4 Unaprjeđenje i korištenje kulturno-historijskih vrijednosti ZP

3.4.4.1 Djevojačka pećina

Prioritetna aktivnost za unaprjeđenje i korištenje kulturno-historijskih vrijednosti ZP „Konjuh“ se bazira na očuvanju kulturne baštine, promociji jedinstvenih kulturnih vrijednosti područja ZP „Konjuh“ te zaštitu specifičnih lokacija od kulturno-historijske važnosti kako je prikazano nastavku.

Unaprjeđenje i korištenje „Djevojačke pećine“ je planirano kroz jaču promociju legende koja se veže za pećinu (zbog čega je područje proglašeno dovištem), ali isto tako manje poznatu informaciju da su u sklopu pećine pronađeni crteži koji najvjerojatnije datiraju iz kamenog doba. Stvaranjem novog imidža pećine dopunjava se njena turistička ponuda, a time i povećava raznovrsnost turista koji je posjećuju. Dodatnom promocijom težiti ka razvijanju posjete pećini i van sezone održavanja „Dana

„Djevojačke pećine“, organiziranjem radionica za arheologe i historičare i sl. Aktivnosti unaprjeđenja koje se vežu za Djevojačku pećinu u zoni namjene (A5) su (Tabela 55):

Tabela 52: Mjere unaprjeđenja i korištenja kulturno-historijsku vrijednost „Djevojačka pećina“ po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Istražiti arheološki lokalitet „Djevojačka pećina“, valorizirati i promovirati ga poticati i turistički afirmirati obilježavanje važnih međunarodnih ekoloških datuma i vjerskih proslava i ostalih kulturno-historijskih manifestacija na ovom lokalitetu inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima kao npr. Kulturno umjetničko društvo „Mladost“ Kladanj, Kulturno umjetničko društvo „Litva“ Banovići, Kulturno umjetničko društvo Živinice (uvrštavati crteže koji su pronađeni unutar pećine za dalju promociju i obogaćivanje ponude)
Druga zaštićena zona (Zona B)	-
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Organizirati neophodni parking prostor za posjetioce u zoni C2

3.4.4.2 Nekropola stećaka Kuman

Unaprjeđene i korištenje „Nekropole stećaka Kuman“ treba biti u skladu sa mjerama zaštite o proglašenju vrijednosti nacionalnim spomenikom BiH. Budući da se ovaj lokalitet nalazi izvan granica ZP „Konjuh“ te da je za očuvanje ovog lokaliteta potrebno provoditi upravljačke mjere aktivne zaštite, mjere unaprjeđenja će najviše odgovarati onima koje se mogu primijeniti za zonu B.

Tabela 53: Mjere unaprjeđenja i korištenja kulturno-historijske vrijednosti ekropola stećaka „Kuman“ po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	-
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Odrediti lokalitet „Kuman“ kao posebno vrijedno kulturno dobro u ZP „Konjuh“ koje nije dovoljno valorizirano za glavnu promociju i dalju zaštitu vršiti u suradnji s Komisijom za očuvanje nacionalnih spomenika BiH uključiti u turističku ponudu i opremiti potrebnom turističkom infrastrukturom istražiti arheološki lokalitet, zabilježiti ih i označiti vertikalnom signalizacijom pristup istom poticati i turistički afirmirati obilježavanje važnih međunarodnih ekoloških datuma i vjerskih proslava i ostalih kulturno-historijskih manifestacija na ovom lokalitetu inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima (npr. Kulturno umjetničko društvo „Mladost“ Kladanj, Kulturno umjetničko društvo „Litva“ Banovići, Kulturno umjetničko društvo Živinice).
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Označiti vertikalnom signalizacijom pristup istom, kako bi se posjetioc mogli lakše orijentirati za dolazak na lokaciju istog inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima (npr. Kulturno umjetničko društvo „Mladost“ Kladanj, Kulturno umjetničko društvo „Litva“ Banovići, Kulturno umjetničko društvo Živinice).

3.4.4.3 Rimska kaldrma

Unaprjeđene i korištenje „Rimske kaldrme“, koja se nalazi u zoni B1, mora biti usklađena sa sljedećim mjerama unaprjeđenja (Tabela 54):

Tabela 54: Mjere unaprjeđenja i korištenja kulturno-historijske vrijednosti „Rimska kaldrma“ po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	-
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Odrediti lokalitet kao posebno vrijedno kulturno dobro u ZP „Konjuh“ i u suradnji s nadležnim institucijama pokrenuti postupak zaštite pokrenuti postupak sanacije te opremiti potrebnom turističkom infrastrukturom u skladu sa zonom namjene označiti vertikalnom signalizacijom pristup istom, kako bi se posjetioc mogli lakše orijentirati za dolazak na lokaciju istog inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima (npr. Kulturno umjetničko društvo „Mladost“ Kladanj, Kulturno umjetničko društvo „Litva“ Banovići, Kulturno

Treća zaštićena zona (Zona C)	<p>umjetničko društvo Živinice).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Označiti vertikalnom signalizacijom pristup istom, kako bi se posjetioci mogli lakše orijentirati za dolazak na lokaciju istog • inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima (npr. Kulturno umjetničko društvo „Mladost“ Kladanj, Kulturno umjetničko društvo „Litva“ Banovići, Kulturno umjetničko društvo Živinice).
----------------------------------	---

3.4.4.4 Ostali spomenici kulturno-historijskog nasljeđa ZP

Unaprjeđenje i korištenje ostalih identificiranih vrijednosti je moguće u skladu sa mjerama unaprjeđenja definiranih za sve tri zone ZP „Konjuh“ (Tabela 55):

Tabela 55: Mjere unaprjeđenja i korištenja ostalih kulturno-historijskih vrijednosti po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Odrediti posebno vrijedna kulturna dobra u ZP „Konjuh“ (istaknuti kulturne vrijednosti koje nisu dovoljno valorizirane s ciljem glavne promocije) i u suradnji s nadležnim institucijama pokrenuti postupak zaštite • istražiti postojeće arheološke lokalitete, zabilježiti ih i označiti vertikalnom signalizacijom za pristup istim • poticati i turistički afirmirati obilježavanje važnih međunarodnih ekoloških datuma i vjerskih proslava i ostalih kulturno-historijskih manifestacija • inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima (npr. Kulturno umjetničko društvo „Mladost“ Kladanj, Kulturno umjetničko društvo „Litva“ Banovići Kulturno umjetničko društvo Živinice).
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Odrediti posebno vrijedna kulturna dobra u ZP „Konjuh“ (istaknuti kulturnih vrijednosti koje nisu dovoljno valorizirane, za glavnu promociju) i u suradnji s nadležnim institucijama pokrenuti postupak zaštite • odrediti najmanje dva lokaliteta kulturnog dobra pogodna za posjećivanje, pokrenuti postupak njihove sanacije te ih opremiti potrebnom turističkom infrastrukturom • istražiti postojeće arheološke lokalitete, zabilježiti ih i označiti vertikalnom signalizacijom za pristup istim • poticati i turistički afirmirati obilježavanje važnih međunarodnih ekoloških datuma i vjerskih proslava i ostalih kulturno-historijskih manifestacija • Inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati i turistički afirmirati obilježavanje važnih međunarodnih ekoloških datuma i vjerskih proslava • inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima (npr. Kulturno umjetničko društvo „Mladost“ Kladanj, Kulturno umjetničko društvo „Litva“ Banovići Kulturno umjetničko društvo Živinice).

3.4.5 Unaprjeđenje izvođenja dopuštenih djelatnosti u prostoru ZP

3.4.5.1 Turizam

Tabela 56 daje prikaz mjera unaprjeđenja i korištenja po zonama za turizam i turističke djelatnosti u ZP „Konjuh“.

Tabela 56: Mjere unaprjeđenja turizma i turističke djelatnosti po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Turističke aktivnosti u zonama A orientirati samo na posjećivanje ovih lokaliteta i boravak posjetitelja (manjih grupa ljudi) na otvorenom uz kraće i kontrolirano zadržavanje na lokalitetima zone A (kao što su npr. aktivnosti planinarstva i biciklizma)
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj raznih turističko-rekreativnih aktivnosti, posebno aktivnosti planinarstva i biciklizma • gradnja turističke infrastrukture • adaptacija postojećih turističkih objekata
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj raznih turističko-rekreativnih aktivnosti, posebno aktivnosti planinarstva i biciklizma • gradnja turističke infrastrukture i adaptacija postojećih turističkih objekata (prilikom gradnje novih turističkih objekata potrebno je poštovati odredbe prostorno-planske i regulacijske dokumentacije te potrebe za nesmetano odvijanje postojećih privrednih aktivnosti unutar ZP „Konjuh“) • organizacija povremenih turističkih programa prikupljanja ljekovitog bilja i gljiva, od strane Upravljača JU ZP „Konjuh“ sa ciljem postizanja održivog prikupljanja ljekovitog bilja i gljiva i

	• obogaćivanja turističke ponude ZP „Konjuh“ • razvoj eko-turizma na bazi ponude hrane i poljoprivrednih proizvoda iz lokalnog uzgoja i tradicijskih djelatnosti područja Konjuha

3.4.5.2 Šumarstvo

Tabela 57 daje prikaz mjera unaprjeđenja i korištenja vezanih za šumarstvo i šumske resurse po zonama unutar ZP „Konjuh“.

Tabela 57: Mjere unaprjeđenja šumarstva po zonama unutar ZP „Konjuh“¹⁵³

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti zdravstveno stanje šumskih sastojina provođenjem sanitarne sječe stabala (sanitarnu sječu vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma u skladu sa važećim propisima te sa prethodnim pribavljanjem saglasnosti i odobrenja u skladu sa zakonom) • provoditi monitoring zdravstvenog stanja šuma (od strane kantonalnog šumsko-privrednog društva i vlasnika privatnih šuma) • sistematski pratiti stanja (monitoring) rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta (od strane kantonalnog šumsko-privrednog društva i vlasnika privatnih šuma)
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Sjeću šume koju vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma provoditi u skladu sa odobrenom šumsko-privrednom osnovom, u skladu sa važećim propisima i planom upravljanja • provoditi redovite aktivne upravljačke aktivnosti usmjerene očuvanju vrijednih sastojina, grupa stabala, pojedinačnih stabala i staništa • sistematski pratiti stanje (monitoring) rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta • rekonstruirati i restituirati degradirane, devastirane, izmijenjene i ugrožene sastojine i ekosisteme • pošumljavati šumske površine autohtonim vrstama, posebno na šumskom tlu podložnom eroziji • provoditi monitoring zdravstvenog stanja šuma (od strane kantonalnog šumsko-privrednog društva i vlasnika privatnih šuma) • provoditi dobre šumarske prakse (npr: formirati lagere drvne sirovine izvan saobraćajnica, održavati dobar šumski red, sanirati sjecišta i sl.). U slučaju da ne postoje uslovi za formiranje lagera izvan saobraćajnica, moguće je iste formirati i uz saobraćajnice, uz prethodne konsultacije i saglasnost općine na čijoj teritoriji se nalazi saobraćajnica koja je nadležna za održavanje lokalnog puta (Kladanj, Banovići ili Živinice) te uz konsultacije i saglasnost upravljača prostora JU ZP „Konjuh“. JU ZP „Konjuh“ zajedno sa JP „Šume TK“ trebaju da odrede mjere za formiranje lagera uz saobraćajnicu • obavijestiti upravljača JU ZP „Konjuh“ o svakoj ekscesnoj pojavi prilikom eksploatacije šumskih resursa
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Sjeću šume koju vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma provoditi u skladu sa odobrenom šumsko-privrednom osnovom, u skladu sa važećim propisima i planom upravljanja • provoditi redovite aktivne upravljačke aktivnosti usmjerene očuvanju vrijednih sastojina, grupa stabala, pojedinačnih stabala i staništa • sistematsko praćenje stanja (monitoring) rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta • rekonstrukcija i restitucija degradiranih, devastiranih, izmijenjenih i ugroženih sastojina i ekosistema • provoditi monitoring zdravstvenog stanja šuma (od strane kantonalnog šumsko-privrednog društva i vlasnika privatnih šuma) • korištenje nedrvnih šumskih proizvoda obavljati u skladu sa zakonom i šumsko-privrednom osnovom • pošumljavanje nešumskih površina obavljati samo gdje je opravdano uz uslov da se ne ugrožavaju ugroženi i rijetki nešumski i stanišni tipovi • provoditi dobre šumarske prakse (npr: formirati lagere drvne sirovine izvan saobraćajnica, održavati dobar šumski red, sanirati sjecišta i sl.) • obavijestiti upravljača JU ZP „Konjuh“ o svakoj ekscesnoj pojavi prilikom eksploatacije šumskih resursa

¹⁵³ (1) Zakon o zaštiti prirode (Sl. novine FBiH, br. 66/13)

(2) IUCN/WCPA, Ecological Restoration for Protected Areas - Principles, Guidelines and Best Practices, 2012

(3) IUCN/WCPA, Protected Area Management: Principles and Practice, 2001

(4) IUCN/WCPA, European Models of Good Practice in Protected Areas, 2004

(5) IUCN/WCPA, Managing Protected Areas – A Global Guide, 2006

3.4.5.3 Lovstvo

Tabela 58 daje prikaz mjera unaprjeđenja za oblast lovstva po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 58: Mjere unaprjeđenja lovstva po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Riješiti postojeći konflikt između odobrenog posebnog lovišta od strane nadležnog federalnog ministarstva i zabrane lova koje je na snazi u zoni A kroz poništenje Odluke o osnivanju posebnog lovišta „Konjuh“ u zoni A
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Uskladiti lovstvo i različite oblike posjećivanja i rekreacije lovne i ribolovne aktivnosti razvijati u skladu sa odobrenom lovnoprivrednom osnovnom i <i>Zakonom o lovu FBiH¹⁵⁴</i> te odobrenom ribolovnom osnovom i <i>Zakonom o slatkovodnom ribarstvu FBiH¹⁵⁵</i> kao i poštivati odredbe navedenih zakona o lovostaju na određenu divljač i zabrani ribolova u periodu mriještenja riba povećati površinu ne-lovnih područja sprječavati krivolov i sprječavati širenje alohtonih vrsta divljači izgradnja lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata (pod lovno-tehničkim objektima se podrazumijevaju, čeke (otvorene i zatvorene), osmatračnice, nadstrešnice, lovačke kuće, i dr. uspostava „Fly fishing + spin“ revira za sportsko-takmičarski i rekreativni ribolov na rijeci „Drinjači“
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Uskladiti lovstvo i različite oblike posjećivanja i rekreacije lovne i ribolovne aktivnosti razvijati u skladu sa odobrenom lovnoprivrednom osnovnom i <i>Zakonom o lovu FBiH¹⁵⁶</i> te odobrenom ribolovnom osnovom i <i>Zakonom o slatkovodnom ribarstvu FBiH¹⁵⁷</i> kao i poštivati odredbe navedenih zakona o lovostaju na određenu divljač i zabrani ribolova u periodu mriještenja riba povećati površinu ne-lovnih područja sprječavati krivolov i sprječavati širenje alohtonih vrsta divljači izgradnja lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata (pod lovno-tehničkim objektima se podrazumijevaju, čeke (otvorene i zatvorene), osmatračnice, nadstrešnice, lovačke kuće, i dr. uspostava „Fly fishing + spin“ revira za sportsko-takmičarski i rekreativni ribolov na rijeci „Drinjači“

3.4.5.4 Poljoprivreda

Tabela 59 daje prikaz mjera unaprjeđenja za oblast poljoprivrede po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 59: Mjere unaprjeđenja poljoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Upravljačke aktivnosti košenja provoditi s ciljem održavanja livadskih ekosistema
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Upravljačke aktivnosti košenja i ekstenzivnog pašarenja provoditi s ciljem održavanja livadskih ekosistema
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Poljoprivredne aktivnosti vezane za ratarstvo i uzgoj hrane obavljati isključivo u zoni C Obavljati samo onu poljoprivrednu proizvodnju koja uvažava principe zaštite svih vrijednosti ekosistema u cjelini, a korisnicima osigurati određeni prinos za lične potrebe. Ovo se odnosi na razvoj organske proizvodnje i stavljanje iste u kontekst ponude eko-turizma Potrebno je da predmetne općine (Banovići, Živinice i Kladanj) daju program poboljšanja kvaliteta poljoprivrednog zemljišta Problem kontaminacije zemljišta nije adekvatno istražen i praćen, stoga je potrebno preduzeti određene aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> Potrebno je оформити bazu podataka sa sistemskim praćenjem zemljišta (podatke o njegovom kvalitetu te promjenama tokom vremena) Provesti plan unapređenja kvaliteta poljoprivrednog zemljišta Uklanjanje negativnih efekata postojeće kontaminacije Poštivati odredbe <i>Zakona o poljoprivrednom zemljištu FBiH¹⁵⁸</i> i <i>Zakona o poljoprivredi FBiH¹⁵⁹</i>

¹⁵⁴ Sl. novine FBiH, br. 4/06, 8/10 i 81/14

¹⁵⁵ Sl. novine FBiH, br. 64/04

¹⁵⁶ Sl. novine FBiH, br. 4/06, 8/10 i 81/14

¹⁵⁷ Sl. novine FBiH, br. 64/04

¹⁵⁸ Sl. novine FBiH, br. 52/09

¹⁵⁹ Sl. novine FBiH, br. 88/07, 4/10, 7/13

3.4.5.5 Vodoprivreda

Tabela 60 daje prikaz mjera unaprjeđenja za oblast vodoprivrede po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 60: Mjere unaprjeđenja oblasti vodoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Poštivati zabranu kaptiranja postojećih vrela, izuzev izvorišta „Muška voda“ i postojećih kaptiranih izvorišta za vodosnabdijevanje stanovištva • prilikom gradnje / rekonstrukcije vodoprivrednih objekata, vršiti mjere ublažavanja negativnog utjecaja na okoliš • provoditi mjere zaštite izvorišta u zoni A1 (vodosnabdijevanje općine Banovići) i A5 (vodosnabdijevanje općine Kladanj) propisane elaboratima o zaštiti izvorišta
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Održavati postojeće vodoprivredne objekte • prilikom gradnje / rekonstrukcije vodoprivrednih objekata, vršiti mjere ublažavanja negativnog utjecaja na okoliš • ažurirati postojeću dokumentaciju ili izraditi novu u skladu sa novim hidrološkim istraživanjima, izgrađenosti na sливном području i zakonskom regulativom • izvršiti kaptiranje izvorišta za potrebe snabdijevanja općine Kladanj u skladu sa Studijom vodosnabdijevanja općine Kladanj- Izraditi zone sanitарне заštite za izvorišta „Krabašnice“, „Male Zlače“ i „Velike Zlače“, kao i ostalih potencijalnih vodozahvata koji se mogu uključiti u vodosnabdijevanje u ZP „Konjuh“ i njegovoj okolini • nadzemne vodoprivredne objekte uklopiti u ambijentalnu cjelinu ZP „Konjuh“ • izgraditi infrastrukturu za odvodnju otpadnih voda i prečišćavanje prije ispuštanja efluenta iz postojećih i budućih objekata u prirodni okoliš • kontrola ispravnosti vode koja se koristi u svrhu vodosnabdijevanja • utvrđivanje vodnog bilansa, dugoročnih potreba i mogućnosti snabdijevanja vodom • podizanje svijesti posjetilaca i lokalnog stanovništva o zaštiti vode s ciljem prevencije zagađivanja i dalje degradacije • očuvanje kvaliteta voda koje nisu zagađene, a naročito postojećih i potencijalnih izvorišta vode za piće
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Održavati postojeće vodoprivredne objekte • prilikom gradnje / rekonstrukcije vodoprivrednih objekata, vršiti mjere ublažavanja negativnog utjecaja na okoliš • ažurirati postojeću dokumentaciju ili izraditi novu u skladu sa novim hidrološkim istraživanjima, izgrađenosti na sливном području i zakonskom regulativom • nadzemne vodoprivredne objekte uklopiti u ambijentalnu cjelinu ZP „Konjuh“ • izgraditi infrastrukturu za odvodnju otpadnih voda i prečišćavanje prije ispuštanja efluenta iz postojećih i budućih objekata u prirodni okoliš • podizanje svijesti posjetilaca i lokalnog stanovništva o zaštiti vode s ciljem prevencije zagađivanja i dalje degradacije • očuvanje kvaliteta voda koje nisu zagađene, a naročito postojećih i potencijalnih izvorišta vode za piće

3.4.5.6 Korištenje mineralnih sirovina

Tabela 61 daje prikaz mjera unaprjeđenja prilikom korištenja mineralnih sirovina po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 61: Mjere unaprjeđenja koje se odnose na korištenje mineralnih sirovina po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Poštivati zabranu eksploracije mineralnih sirovina u zoni A • poštivati zabranu eksploracije fosilnih sirovina u zoni A
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Moguće iskorištavanj mineralnih sirovina za postojeći rudnik magnezita u zoni B1 provoditi u skladu sa odredbama Zakona o rудarstvu FBiH¹⁶⁰ • istraživanje i eksploraciju mineralnih sirovina obavljati na način da se u najvećoj mjeri očuvaju pejzažne vrijednosti prostora • izbjegavati štetne posljedice za pejzaž koje bi mogle nastati eksploracijom mineralnih sirovina izborom najpovoljnije lokacije, tipa i obima namjeravanog zahvata • otaklanjati štetne posljedice za pejzaž izazvane istraživanjem i eksploracijom mineralnih sirovina kroz sanaciju kopa, odnosno uređenjem cjelokupnog eksploracijskog polja, oblikovanjem prema stanju prirode u svrhu uspostavljanja do prirodnog pejzaža ili pripreme

¹⁶⁰ Sl. novine FBiH, br. 26/10

	<ul style="list-style-type: none"> • tog prostora za druge namjene prihvatljive za prirodu
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • poštivati zabranu otvaranja novih pozajmišta mineralnih sirovina (kamenoloma)

3.4.5.7 Kulturne, vjerske i druge manifestacije u prostoru ZP

Tabela 62 daje prikaz mjera unaprjeđenja za odvijanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija u prostoru po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 62: Mjere unaprjeđenja koje se odnose na odvijanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Poštivati zabranu održavanja novih kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija (osim manifestacije „Dani Djevojačke pećine“ i ostalih manifestacija na lokalitetu „Djevojačka pećina“ i lokalitetu dovišta na vrhu Konjuha u zoni A1 (na granici obuhvata), kao i aktivnosti biciklizma i planinarstva u okviru zona A) • održivo koristiti lokalitet „Djevojačka pećina“ prilikom održavanja manifestacije „Dani Djevojačke pećine“ i ostalih manifestacija na lokalitetu „Djevojačka pećina“, kao i za vrijeme provođenja aktivnosti biciklizma i planinarstva • održivo koristiti lokalitet dovišta na vrhu Konjuha u zoni A1 (na granici obuhvata), kao i za vrijeme provođenja aktivnosti biciklizma i planinarstva u svim A zonama • poštivati ograničenja data u Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹⁶¹ koje se odnose na zonu A i poštivati odredbe Zakona o turističkoj djelatnosti¹⁶² • usuglasiti aktivnosti na planiranju i promociji kulturno-historijskih vrijednosti između općina na čijem se teritoriju iste nalaze i upravljača JU ZP „Konjuh“ • usuglasiti aktivnosti na planiranju i promociji kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija između općina na čijem se teritoriju iste planiraju održavati i upravljača JU ZP „Konjuh“
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturne, vjerske i druge manifestacije razvijati u kontekstu obogaćivanja turističke ponude ZP „Konjuh“ • održivo korištenje lokaliteta ZP „Konjuh“ prilikom održavanja kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija, kao i za vrijeme provođenja sportsko-rekreacijskih aktivnosti (npr. biciklizma i planinarstva) u svim B zonama • poštivati ograničenja data u Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹⁶³ koje se odnose na zonu B i poštivati odredbe Zakona o turističkoj djelatnosti¹⁶⁴ • usuglasiti aktivnosti na planiranju i promociji kulturno-historijskih vrijednosti između općina na čijem se teritoriju iste nalaze i upravljača JU ZP „Konjuh“ • usuglasiti aktivnosti na planiranju i promociji kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija između općina na čijem se teritoriju iste planiraju održavati i upravljača JU ZP „Konjuh“
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturne, vjerske i druge manifestacije razvijati u kontekstu obogaćivanja turističke ponude ZP „Konjuh“ • održivo korištenje lokaliteta ZP „Konjuh“ prilikom održavanja kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija, kao i za vrijeme provođenja raznih sportsko-rekreativnih aktivnosti u svim C zonama • poštovati odredbe Zakona o turističkoj djelatnosti¹⁶⁵ • usuglasiti aktivnosti na planiranju i promociji kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija između općina na čijem se teritoriju iste planiraju održavati i upravljača JU ZP „Konjuh“

¹⁶¹ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹⁶² Sl. novine FBiH, br. 32/09

¹⁶³ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

¹⁶⁴ Sl. novine FBiH, br. 32/09

¹⁶⁵ Sl. novine FBiH, br. 32/09

3.4.5.8 Obrazovanje i naučna istraživanja

Tabela 63 daje prikaz mjera unaprjeđenja obrazovanja i naučnih istraživanja u prostoru po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 63: Mjere unaprjeđenja obrazovanja i naučnih istraživanja po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Izvođenje naučnih istraživanja s ciljem istraživanja vrijednosti zona A
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Izvođenje naučnih istraživanja s ciljem istraživanja vrijednosti zona B razvoj obrazovnih aktivnosti izgradnja sadržaja koji obogačuju mogućnosti za edukaciju
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj obrazovnih aktivnosti uspostava bar jednog edukativnog centra

3.5 Smjernice izvođenja dopuštenih djelatnosti u ZP „Konjuh“

3.5.1 Turizam

Tabela 64 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih djelatnosti po zonama za turizam i turističke djelatnosti u ZP „Konjuh“.

Tabela 64: Smjernice za izvođenje turističkih djelatnosti po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Kontrolirano posjećivanje manjih grupa ljudi s ciljem edukacije (npr. turistička tura sa vodičem, planinarstvo ili biciklizam) posjećivanje provoditi obzirom na kapacitet nosivosti određenog područja za pojedine vidove turizma i rekreacije (pogledati poglavlje 3.6) kako bi se ograničio mogući negativni utjecaj na okolne ekosisteme od strane posjetitelja
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Provođenje raznih turističko-rekreativnih aktivnosti provoditi obzirom na kapacitet nosivosti određenog područja za pojedine vidove turizma i rekreacije (pogledati poglavlje 3.6) gradnja turističke infrastrukture koja je ambijentalno uklopljena, a objekti trebaju imati ujednačen izgleda (pogledati poglavlje 3.7) prilikom adaptacije postojećih turističkih objekata ujednačiti izgled istih i koristiti prirodne materijale s ciljem ambijentalnog uklapanja objekata
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Provođenje raznih turističko-rekreativnih aktivnosti provoditi obzirom na kapacitet nosivosti određenog područja za pojedine vidove turizma i rekreacije (pogledati poglavlje 3.6) gradnja turističke infrastrukture koja je ambijentalno uklopljena, a objekti trebaju imati ujednačen izgleda (pogledati poglavlje 3.7) očuvati usklađenosti prirode i kulture kroz zaštitu predjela tradicionalnim korištenjem zemljišta, načinom gradnje, društvenom interakcijom i sl. prilikom adaptacije postojećih turističkih objekata ujednačiti izgled istih i koristiti prirodne materijale s ciljem ambijentalnog uklapanja objekata eko-turizam razvijati koristeći mogućnosti za poljoprivredne aktivnosti u skladu sa dobrim poljoprivrednim praksama uskladiti razvoja turizma sa standardima EU uz povećanje konkurentnosti turističke ponude dovesti postojeće smještajne kapacitete u funkciju savremenih turističkih zahtjeva i standarda s ciljem zadovoljenja zahtjeva kako domaćih tako i stranih turista, a nove kapacitete graditi po opće prihvatljivim savremenim standardima (ne narušavajući okoliš i ambijent) intenzivnije opremiti lokalite „Zlača“ i „Muška voda“ kao dva lokaliteta na kojima se očekuje značajniji broj posjetilaca (uskladiti opremljenost sa potrebama posjetilaca i održivim upravljanjem prostora).

3.5.2 Šumarstvo

Tabela 65 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih šumske djelatnosti po zonama unutar ZP „Konjuh“.

Tabela 65: Smjernice za izvođenje šumske djelatnosti po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Sanitarni sječu šume vršiti putem korištenja tradicionalnih tehnika za izvlačenje šumske sortimente te bez upotrebe teške mehanizacije (šumskih traktora), npr.drvna masa se iznosi animalima, u sušnom periodu, po suhoj zemlji ili u zimskom periodu (snježni pokrivač) • prema Zakonu o šumama TK (Sl. novine TK, br. 9/12 i 17/13), sanitarna sječa podrazumijeva sječu zaraženih, insektima napadnutih, veoma oštećenih ili izvaljenih stabala (član 3) • prema istom Zakonu (član 7), prije sanitarno sječe u državnim šumama, korisnik državnih šuma (šumsko-privredno društvo) prijaviti će sječu nadležnom šumarskom inspektoru. Prijava će biti poslana najmanje 14 dana i najviše 60 dana prije početka sječe doznačenih stabala i sadržavat će: <ul style="list-style-type: none"> a) broj odjela iz šumskoprvredne osnove, odluku o donošenju projekta i razlog za sječu u slučaju sanitarno ili druge slučajne sječe b) planirani rok za sječu c) vrstu sječe, količinu i strukturu drvne mase za sječu po vrstama drveća d) način obnove šume e) šumsko-uzgajne i zaštitne mjere koje će se sprovesti nakon sječe f) način izvlačenja šumske drvene sortimente sa skicom postojećih i novih vlaka g) identifikaciju osobe koja je izvršila doznaku i izradila projekt za izvođenje • intenzivirati prisustvo nadzornika prirode, posebno sa aspekta sprečavanja ilegalne sječe • u slučaju poremećaja prirodne (biološke) ravnoteže uslijed elementarnih nepogoda tj. suša, požara, vjetro-izvala, snijego-izvala i prijeloma, upravljač JU ZP „Konjuh“, korisnik JP „Šume TK“, inspekcija te ostali nadležni organi trebaju hitno reagirati kako bi se spriječila devastacija vrijednosti ZP „Konjuh“
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Pri sjeći šuma, održavati šumski red i higijenu šume • prema navedenom Zakonu (član 7), prije redovne sjeće u državnim šumama, korisnik državnih šuma (šumsko-privredno društvo) prijaviti će sječu nadležnom šumarskom inspektoru. Prijava će biti poslana najmanje 14 dana i najviše 60 dana prije početka sječe doznačenih stabala i sadržavat će: <ul style="list-style-type: none"> a) broj odjela iz šumskoprvredne osnove, odluku o donošenju projekta i razlog za sječu u slučaju sanitarno ili druge slučajne sječe b) planirani rok za sječu c) vrstu sječe, količinu i strukturu drvne mase za sječu po vrstama drveća d) način obnove šume e) šumsko-uzgajne i zaštitne mjere koje će se sprovesti nakon sječe f) način izvlačenja šumske drvene sortimente sa skicom postojećih i novih vlaka g) identifikaciju osobe koja je izvršila doznaku i izradila projekt za izvođenje • intenzivirati prisustvo nadzornika prirode nad šumskim djelatnostima u prostoru • prilikom dovršenog sijeka većih šumskih površina, gdje god je to moguće i prikladno, ostavljati manje neposjećene površine adekvatnim prethodnim planiranjem • u upravljanju šumama izbjegavati upotrebu hemijskih sredstava za zaštitu bilja i bioloških kontrolnih sredstava (control agents), ne koristiti genetski modificirane organizme u skladu sa legislativom i standardima FSC • u svim šumama osigurati stalan postotak zrelih, starih i suhih (stojećih i oborenih) stabala, osobito stabala s dupljama • koristiti dopuštene tehnologije i opreme kod sječe, izvlačenja i iznošenja drvne sirovine u skladu sa vrijednostima pojedinih lokaliteta. Definirati u ŠPO za ZP „Konjuh“ tehnologiju i opremu za projekte sanitarno sjeće (koju treba da odobri nadležni inspektor) • u slučaju poremećaja prirodne (biološke) ravnoteže uslijed elementarnih nepogoda tj. suša, požara, vjetro-izvala, snijego-izvala i prijeloma, upravljač JU ZP „Konjuh“, korisnik JP „Šume TK“, inspekcija te ostali nadležni organi trebaju hitno reagirati kako bi se spriječila devastacija vrijednosti ZP „Konjuh“
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Pri sjeći šuma, održavati šumski red i higijenu šume • intenzivirati prisustvo nadzornika prirode nad šumskim djelatnostima u prostoru • prilikom dovršenog sijeka većih šumskih površina, gdje god je to moguće i prikladno, ostavljati manje neposjećene površine • u upravljanju šumama izbjegavati upotrebu hemijskih sredstava za zaštitu bilja i bioloških kontrolnih sredstava (control agents), ne koristiti genetski modificirane organizme u skladu sa

	<p>legislativom i standardima FSC</p> <ul style="list-style-type: none"> • u svim šumama osigurati stalan postotak zrelih, starih i suhih (stojećih i oborenih) stabala, osobito stabala s dupljama • nadzirati sakupljanje samoniklog bilja, gljiva i drugih šumskih plodova u komercijalne svrhe • koristiti dopuštene tehnologije i opreme kod sječe, izvlačenja i iznošenja drvne sirovine u skladu sa vrijednostima pojedinih lokaliteta. Definirati u ŠPO za ZP „Konjuh“ tehnologiju i opremu za projekte sanitarno-sjeće (koju treba da odobri nadležni inspektor) • u slučaju poremećaja prirodne (biološke) ravnoteže uslijed elementarnih nepogoda tj. suša, požara, vjetro-izvala, snijego-izvala i prijeloma, upravljač JU ZP „Konjuh“, korisnik JP „Šume TK“, inspekcijske te ostale nadležne organe trebaju hitno reagirati kako bi se spriječila devastacija vrijednosti ZP „Konjuh“
--	---

3.5.3 Lovstvo

Tabela 66 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih djelatnosti za oblast lovstva po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 66: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti lovstva po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Konflikt na relaciji odobrenog posebnog lovišta od strane nadležnog federalnog ministarstva i zabrane lova koje je na snazi u zoni A riješiti na nivou dijaloga dvaju institucija (Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK i Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva – Sektor za šumarstvo i lovstvo) kroz poništenje Odluke o osnivanju posebnog lovišta „Konjuh“ u zoni A
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Putem izvještavanja upravljača JU ZP „Konjuh“ o planiranim lovačkim aktivnostima, uskladiti lovstvo i različite oblike posjećivanja i rekreativne aktivnosti • kroz suradnju s lovačkim društvima sprečavati krivolov i širenje alohtonih vrsta divljači • koristiti prirodne materijale prilikom izgradnje lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata. Ovi objekti moraju biti izgrađeni od prirodnog materijala (drvo, kamen). Nije dozvoljena upotreba limova • prilikom donošenja novih lovopoprivrednih i ribolovnih osnova, uključiti JU ZP „Konjuh“ kao interesnu stranu
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Putem izvještavanja upravljača JU ZP „Konjuh“ o planiranim lovačkim aktivnostima, uskladiti lovstvo i različite oblike posjećivanja i rekreativne aktivnosti • kroz suradnju s lovačkim društvima sprečavati krivolov i širenje alohtonih vrsta divljači • koristiti prirodne materijale prilikom izgradnje lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata. Ovi objekti moraju biti izgrađeni od prirodnog materijala (drvo, kamen). Nije dozvoljena upotreba limova • prilikom donošenja novih lovopoprivrednih i ribolovnih osnova, uključiti JU ZP „Konjuh“ kao interesnu stranu

3.5.4 Poljoprivreda

Tabela 67 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih djelatnosti za oblast poljoprivrede po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 67: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti za oblast poljoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Dopuštena djelatnost košenja, koju je potrebno provoditi s ciljem održavanja livadskih ekosistema, vršiti putem upotrebe tradicionalnih alata bez upotrebe mehanizacije na motorni pogon
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Dopuštena djelatnost košenja, koju je potrebno provoditi s ciljem održavanja livadskih ekosistema, vršiti putem upotrebe tradicionalnih alata bez upotrebe mehanizacije na motorni pogon • Dopuštena aktivnost pašarenja, koju je potrebno provoditi s ciljem održavanja livadskih ekosistema, izvoditi na način periodične promjene mesta ispaše kako bi se zadovoljili principi dobrih poljoprivrednih praksi (GAP), odnosno smanjili utjecaji na jednom području, prevenirala eroziju, ali i nagnojilo zemljiste za sljedeću vegetacijsku sezonu
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Dozvoljenu poljoprivrednu proizvodnju potrebno je provoditi uvažavajući tzv. na GAP. princip (ručno uklanjanje korova, rotacija mesta pojedinih usjeva, korištenje animalnog gnojiva umjesto vještačkog, korištenje stoke za ispašu u svrhu održavanja livadskih ekosistema i gnojenja istih, upotreba prirodnih sredstava za kontrolu štetočina i sl.) • pratiti stanje obavljanja poljoprivrednih aktivnosti i pratiti upotrebu sredstava za kontrolu

	<ul style="list-style-type: none"> • rasta korova i štetočina, kao i kontrolu upotrebe gnojiva • ukoliko se u toku eksploatacije poljoprivrednog zemljišta evidentira neka od opasnosti kojim se može ugroziti neki od sistema (npr. pretjerana ispaša na jednom lokalitetu može degradirati fizikalna svojstva tla, pretjerano korištenje gnojiva može dovesti do eutrofikacija obližnjeg vodotoka), potrebno je zaustaviti korištenje i poljoprivrednu proizvodnju na tom području • ukoliko se vrši prodaja poljoprivrednih proizvoda, poželjno je orientirati se na što bliže lokalno tržište kako bi se uštedjeli troškovi skladištenja, prijevoza i osiguralo očuvanje kvaliteta poljoprivrednog proizvoda
--	---

3.5.5 Vodoprivreda

Tabela 68 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih djelatnosti za oblast vodoprivrede po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 68: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti za oblast vodoprivrede po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> • Ne izdavati koncesije za vodna dobra u zonama A, osim za izvorište „Muška voda“ • mjere ublažavanja negativnog utjecaja na okoliš koje je potrebno provoditi prilikom rekonstrukcije vodoprivrednih objekata su: adekvatno zbrinjavanje otpada koji će nastajati prilikom rekonstrukcije, zabrana kretanja mehanizacije u prvoj vodozaštitnoj zoni
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Za sve aktivnosti zahvatljivanja vode u prostoru potrebno je izraditi Studije o procjeni utjecaja na okoliš i provesti adekvatnu proceduru ishodovanja okolišne dozvole • mjere ublažavanja negativnog utjecaja na okoliš koje je potrebno provoditi prilikom rekonstrukcije vodoprivrednih objekata su: adekvatno zbrinjavanje otpada koji će nastajati prilikom rekonstrukcije, zabrana kretanja mehanizacije po vodnim dobrima • zaštita prirodnog resursa od prekomjernog crpljenja (izvršiti rekonstrukciju vodovodne mreže i kućnih priključaka kako bi se smanjili gubici u mreži vodosnabdijevanja općine Kladanj i uvesti nove količine vode u sistem vodo-opskrbe iz nekih drugih izvora koji se ne nalaze na području ZP „Konjuh“) • prečiščavanje svih otpadnih voda na području ZP „Konjuh“ koristeći manje kompaktne biološke pročišćivače komunalnih otpadnih voda • nadzemne vodoprivredne objekte uklopiti u ambijentalnu cjelinu ZP „Konjuh“ korištenjem prirodnih materijala ili oblaganjem objekata prirodnim materijalima
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> • Za sve aktivnosti zahvatljivanja vode u prostoru potrebno je izraditi Studije o procjeni utjecaja na okoliš i provesti adekvatnu proceduru ishodovanja okolišne dozvole • prečiščavanje svih otpadnih voda na području ZP „Konjuh“ koristeći manje kompaktne biološke pročišćivače komunalnih otpadnih voda • mjere ublažavanja negativnog utjecaja na okoliš koje je potrebno provoditi prilikom rekonstrukcije vodoprivrednih objekata su: adekvatno zbrinjavanje otpada koji će nastajati prilikom rekonstrukcije, zabrana kretanja mehanizacije po vodnim dobrima • nadzemne vodoprivredne objekte uklopiti u ambijentalnu cjelinu ZP „Konjuh“ korištenjem prirodnih materijala ili oblaganjem objekata prirodnim materijalima

3.5.6 Korištenje mineralnih sirovina

Tabela 69 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih djelatnosti prilikom korištenja mineralnih sirovina po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 69: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti prilikom korištenja mineralnih sirovina po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	-
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> • Moguće iskorištavanje mineralnih sirovina za postojeći rudnik magnezita uz prethodnu izradu projekta detaljnih geoloških istraživanja i maksimalno poštivanje zaštite prirodnih vrijednosti područja ZP „Konjuh“ • Kontrolirati negativne utjecaje kopova mineralnih sirovina zajedno sa koncesionarima za eksploataciju mineralnih sirovina, te nadležnim inspekcijskim službama

	<ul style="list-style-type: none"> Izraditi projekte sanacije postojećih degradiranih rudničkih jama i otvorenih kopova Izvršiti sanaciju i rekultivaciju napuštenih otvorenih kopova u skladu sa odredbama <i>Zakona o rudarstvu FBiH</i>¹⁶⁶ Akcionim planom bit će predložena izmjena granica obuhvata ZP „Konjuh“ na način da degradirana sredina rudnika magnezita bude izvan granica ZP „Konjuh“
Treća zaštićena zona (Zona C)	-

3.5.7 Kulturne, vjerske i druge manifestacije u prostoru ZP

Tabela 70 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih djelatnosti za odvijanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija u prostoru po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 70: Smjernice za odvijanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Održivo korištenje lokaliteta ZP „Konjuh“ prilikom održavanja kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija (npr. lokaliteta „Djevojačka pećina“) uz obavezno poštivanje kapaciteta nosivosti određenog područja za ovu vrstu turizma (pogledati poglavlje 3.6)
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Kulturne, vjerske i druge manifestacije razvijati u kontekstu obogaćivanja turističke ponude ZP „Konjuh“ Održavanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija provoditi uz obavezno poštivanje kapaciteta nosivosti određenog područja za ovu vrstu turizma (pogledati poglavlje 3.6)
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Kulturne, vjerske i druge manifestacije razvijati u kontekstu obogaćivanja turističke ponude ZP „Konjuh“ Održavanje kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija provoditi uz obavezno poštivanje kapaciteta nosivosti određenog područja za ovu vrstu turizma (pogledati poglavlje 3.6)

3.5.8 Obrazovanje i naučna istraživanja

Tabela 71 daje prikaz smjernica izvođenja dopuštenih djelatnosti obrazovanja i naučnih istraživanja u prostoru po zonama u ZP „Konjuh“.

Tabela 71: Smjernice za izvođenje dopuštenih djelatnosti obrazovanja i naučnih istraživanja po zonama unutar ZP „Konjuh“

Prva zaštićena zona (Zona A)	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje vršiti u suradnji sa bh. naučno-istraživačkim institucijama Istraživačke aktivnosti provoditi u manjim grupama
Druga zaštićena zona (Zona B)	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje vršiti u suradnji sa bh. naučno-istraživačkim institucijama Prilikom izgradnje edukativnih sadržaja, zastupiti ambijentalno uklapanje sadržaja i gradnju koristeći prirodne materijale Obrazovanje kroz razvoj edukativnih programa (pogledati poglavlje 3.6) Poštovati ograničenja data u Zakonu o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹⁶⁷ koje se odnose na zonu B
Treća zaštićena zona (Zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja edukativnog centra ili adaptacija i prenamjena objekta „Vila Sensi“ u svrhu objekta za edukaciju (ukoliko se postigne dogovor o prijenosu prava korištenja nad ovim objektom s pravnim licem JP „Šume TK“ d.d. Kladanj u čijem vlasništvu je predmetni objekt) Obrazovanje kroz razvoj edukativnih programa (pogledati poglavlje 3.6)

¹⁶⁶ Sl. novine FBiH, br. 26/10

¹⁶⁷ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

3.6 Posjećivanje ZP „Konjuh“

3.6.1 Sportsko- rekreativne aktivnosti i izleti

Najčešći posjetioci ZP „Konjuha“ su: (i) lokalno stanovništvo (Kladanj, Banovići i Živinice), (ii) biciklisti, (iii) planinari (iv) izletnici i (v) posjetitelji vjerskih manifestacija koji područje najviše posjećuju tokom vikenda, praznika ili nekoliko puta godišnje u vidu individualnih ili prethodno organiziranih grupnih posjeta.

Zbog izražene turističko-rekreativne funkcije ZP „Konjuh“, rastućeg broja sadržaja, razvoja programa i usluga za posjetitelje, moguće su pojave negativnih posljedica razvoja turizma. Negativne posljedice se odnose na prekomjeran dolazak posjetilaca u relativno kratkom periodu na relativno malom prostoru (lokalitetu), čime se opterećuje okoliš, a posebno prirodne i kulturne vrijednosti.

Glavni cilj posjeta ZP „Konjuh“ je edukacija posjetitelja za minimalizaciju utjecaja na okoliš u i izvan zaštićenog područja. Posjetiteljima se mora dati mogućnost doživljavanja na temelju kojeg će razumjeti i znati cijeniti prirodne i kulturno historijske vrijednosti područja. Ti se ciljevi postižu tzv. ***organiziranim posjećivanjem*** koji predstavljaju, za prihvatljivu brojnost grupe (tzv. prihvatljivi nosivi kapacitet prostora¹⁶⁸) sistemski slijed posjećivanja koji obuhvata mjesta / lokacije (info punktove, vidikovce, pećine, vodopade, izvore i dr.), staze (poučne, biciklističke, pješačke), smjerove kretanja i sredstva prijevoza, trajanje posjete, sigurnosne mjere i dr. Posjećivanje ZP „Konjuh“ mora biti u skladu sa režimom zaštite i razvojem djelatnosti. U nastavku su predloženi programi posjećenosti i nosivost kapaciteta za sportsko rekreativne aktivnosti i izlete, a u ostalim poglavljima predloženi su programi za ostale aktivnosti (planinarenje, lov i ribolov, biciklizam, saobraćaj, sport, istraživanje te vjerske manifestacije i aktivnosti) koji će pridonijeti razvoju područja, napretku posjeti te očekivanom rastu posjetitelja.

Tabela 72: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za sportsko-rekreativne aktivnosti i izlete – prijedlog 1

Organizacija sportskog penjanja uz stijene / litice bez ili sa stručnim vodičem ili organizacija škole penjanja uz stijene i vještačke stijene
--

U sklopu A, B i C zone moguća je organizacija penjanja po stijenama, za manje grupe, kada vremenski uvjeti dozvoljavaju (da nema padavina, jakih vjetrova i da nije tokom zimskog perioda).

(I) **Organizacija sportskog penjanja uz stijene / litice** je moguća za osobe od 18+ godina, bez ili sa stručnim vodičem koji bi bio dostupan od strane JU ZP „Konjuh“ i/ili u suradnji sa lokalnim klubovima ekstremnih sportova. Glavne smjernice organizacije programa:

- promocija organiziranog penjanja putem web stranice i brošura te prikazom ponude i cjenovnika na info punktovima u sklopu ZP „Konjuh“
- prikaz / opis mogućih podobnih lokacija za penjanje i težinu pohoda (npr. „Krabanjski krš“, „Kameni luk“, pećina „Studešnica“, vodopad i kanjon „Skakavac“)
- rezervacija termina za penjanje / najava dolaska: broj osoba, starosna dob učesnika, iskustvo u penjanju (informacije su potrebne, kako bi se osoblje organiziralo oko dostupne opreme i programa aktivnosti za najavljenе učesnike)
- osiguranje svih učesnika opremom za penjanje (bilo bi uračunato u cijenu programa)
- organizirano penjanje svih učesnika na izabranoj lokaciji i težini pohoda u trajanju od nekoliko sati
- zavisno od lokacije (ukoliko je u blizini vodotok ili vodopad), moguće je organizirano kupanje učesnika (kao dodatna aktivnost) u dogовору sa organizatorima i vodičem
- moguće organiziranje ručka za učesnike (u ugostiteljskim objektima u zoni C) ili organiziranje piknika u neposrednoj blizini lokacije za penjanje, uz prethodnu najavu, po mogućnosti prilikom rezervacije (mogućnost osiguravanja ishrane bi se naplaćivala posebno i nije uključena u prethodno definiran cjenovnik za program penjanja)

¹⁶⁸ U metodologiji procjene nosivosti kapaciteta zaštićenih područja koja je dana od strane IUCN –a razlikuju se sljedeći nivoi nosivosti kapaciteta: (i) fizička nosivost kapacitet (PCC) – definirana kao maksimalan broj posjetilaca koji fizički mogu boraviti na određenom mjestu u isto vrijeme; (ii) stvarna nosivost kapaciteta (RCC) – definira maksimalan broj dozvoljenih posjeta određenom području, nakon što je fizička nosivost umanjena za korektivne faktore; (iii) efektivna nosivost kapaciteta (ECC) – definira maksimalan broj posjetilaca na određenom području s obzirom na dostupni kapacitet upravljanja (MC – Management capacity)

Organizacija sportskog penjanja uz stijene / litice bez ili sa stručnim vodičem ili organizacija škole penjanja uz stijene i vještačke stijene

(II) Organizacija škole rekreativnog penjanja uz stijene i vještačke stijene¹⁶⁹ je moguća za djecu i odrasle, na lokacijama postojećih ili budućih sportsko rekreativnih kompleksa (**Hotel „Muška Voda“, Hotel „Zlača“, izletište „Bebrava“, „Krabanjski krš“, „Kameni luk“, pećina „Studešnica“ i dr.**), sa stručnim vodičem koji bio dostupan od strane JU ZP „Konjuh“ i/ili u suradnji sa lokalnim klubovima ekstremnih sportova (npr. Klubom ekstremnih sportova „Summit“ Banovići ili nekim drugim klubom ovog tipa). Glavne smjernice organizacije programa:

- promocija škole penjanja putem web stranice i brošura, te prikazom ponude i cjenovnika na info punktovima u sklopu ZP „Konjuh“ (uz postojeću ponudu usluga)
- rezervacija termina za penjanje / najava dolaska: broj učesnika, dob učesnika
- osiguranje svih učesnika opremom za penjanje (bilo bi uračunato u cijenu programa)
- organiziran prijevoz do izabrane lokacije
- organizirano penjanje svih učesnika na izabranoj lokaciji (**Hotel „Muška Voda“, Hotel „Zlača“, izletište „Bebrava“**) u trajanju od nekoliko sati
- dodatne aktivnosti za djecu, ali i odrasle učesnike u pauzama između penjanja ili nakon: **igre bez granica, nogomet, košarka, vožnja biciklom** i sl.)

Moguće organiziranje ručka za učesnike u sklopu sportsko rekreativnih objekata ili izletišta ili uz prethodnu najavu, po mogućnosti prilikom rezervacije (mogućnost osiguravanja ishrane bi se naplaćivala posebno i nije uključena u prethodno definiran cjenovnik za program penjanja).

Nosivost kapaciteta za oba programa iznosi **5-10 osoba** (bez stručnog vodiča) sa prosječnim zadržavanjem **5-8 sati**. **5 – 10 osoba** zauzima površinu od **5-10m²¹⁷⁰** lokacije, što je s aspekta zaštite područja prihvatljivo i neće dovesti do narušavanja okoliša i rekreativne atmosfere učesnicima. Prosječno zadržavanje učesnika je uvjetovano sadržajem programa (koje će sve aktivnosti biti uključene), starosnoj dobi učesnika, udaljenosti izabrane lokacije od početne tačke okupljanja i sl.

Tabela 73: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za sportsko-rekreativne aktivnosti i izlete – prijedlog 2

Joga odmaralište (centar) / organizacija joga časova

U sklopu A i B zone moguća je organizacija joga časova na otvorenom, dok je u zoni C moguća izgradnja ili uklopljenošć u već postojeće objekte i joga odmaralište.

Joga odmaralište mogli bi koristiti ljubitelji joge ili osobe koje intenzivno koriste jogu kao vid tjelesne i duhovne vježbe ili kao hobi (iznad 18+), na sportsko – rekreativnim lokacijama koje već postoje ili na lokacijama adekvatnim za izgradnju odmarališta uz minimalnu usurpaciju okoliša i ambijenta (na mirnoj lokaciji, gdje nema buke i velikog broja posjetilaca).

Glavne smjernice organizacije programa joga odmarališta:

- izgradnja manjeg objekta (za smještaj i ugostiteljstvo) koji treba biti u potpunosti napravljen od prirodnih materijala i minimalnom usurpacijom okoliša
- promocija odmarališta svim joga centrima u BiH da se uključuje u održavanje joga časova unutar ZP „Konjuh“
- mogućnost rezervacije smještaja u odmaralištu (što uključuje organizaciju joga časova tokom cijelokupnog boravka)
- rezervacijom smještaja definirati koliko praktikanata namjerava koristiti odmaralište, prosječna dob praktikanata i koja vrsta joge se namjerava vježbati (za lakšu organizaciju od strane Upravitelja)
- mogućnost organizacije doručka, ručka ili večere unutar ugostiteljskih objekata ili po želji posjetilaca na nekoj mirnoj lokaciji u A ili B zoni (kao vid piknika na otvorenom)
- organizacija edukacionih časova o jogi, zavisno od starosne dobi učesnika, odrediti i sadržaj joga uz stručnog joga vodiča
- mogućnost organizacije posjete joga praktikanata iz joga centara ili joga kurseva i boravak u joga odmaralištu uz provođenje vlastitog programa joga vježbi.

Organizacija joga časova (kursevi, vježbe) je adekvatna za sve ljubitelje joge (djeca i odrasli) kao vid tjelesne i duhovne vježbe na lokacijama koje su minimalno uzurpirane, uz miran ambijent (bez buke i velikog broja posjetilaca). Glavne smjernice za organizaciju joga časova:

- osmišljavanje koncepta joga kurseva ili vježbi za različite uzraste uz saradnju joga vodiča (cjenovnik usluga)
- promocija osmišljenih joga kurseva i vježbi za nekoliko lokacija (npr. izletište „Zobik“, šire područje staze „Sarino korito“, izletište „Bebrava“, izletište „Zlača“)
- promocija i organizacija joga časova za školsku djecu, kao vrstu izleta (specijalna ponuda unutar redovnog cjenovnika)

¹⁶⁹ Škola rekreativnog penjanja za djecu provodila bi se isključivo na manjim vještačkim stijenama prilagođenim dječjem uzrastu

¹⁷⁰ Ako se uzima u obzir da je jednoj osobi potrebno oko 1m² prostora za normalno kretanje i stajanje.

Joga odmaralište (centar) / organizacija joga časova

- rezervacija / najava za korištenje određene lokacije za joga vježbe / kurseve (koliko osoba, koji uzrast praktikanata), te nabavka potrebne opreme za sve posjetioce
- organizacija prijevoza joga praktikanata do željene lokacije
- organizacija ručka ili užine za učesnike joga kurseva (da se ovaj dio nalazi u sklopu cjenovnika, na osnovu broja osoba koje učestvuju u kursu) na otvorenom.

*Nosivost kapaciteta za odmaralište može se definirati grubom procjenom da, ukoliko je objekat poluotvorenog tipa, sa jednostavnim smještajem (hostelski raspored kreveta)¹⁷¹ i velikom prozračnom terasom za joga vježbe od oko **100 m²**, da joga odmaralište može podnijeti 15 osoba/dan. Stvarna nosivost kapaciteta za joga odmaralište iznosi 105 osoba sa boravkom od 35 sati u jednoj sedmici (ukoliko se uzme prosječan boravak od 5 sati dnevno).*

*Fizička nosivost kapaciteta prostora za joga vježbe, sa mogućom raspoloživom površinom od 200m², iznosi 200 osoba. Međutim, rekreativna nosivost kapaciteta, ako se uzme u obzir potrebn prostor za vježbe od cca 3m²) iznosi **66 osoba/ dan**.*

3.6.2 Planinarenje

Tabela 74: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnost planinarenja

Organizirani obilazak ZP Konjuh stazama za šetanje i planinarenje

Program posjećivanja za šetanje i planinarenje treba obuhvatiti A i B zonu prethodno definiranim stazama. U nastavku je prijedlog tura koje bi predstavljale ponudu za program posjećivanja iz oblasti planinarenja:

- tura 1: staza „Gradina“ – staza „Jelova glava“ – staza „Pećina“ – staza „Stanovi“ – staza „Vila“ – C1 zona
- tura 2: rekreativna staza „Mačkovač“ – staza „Krabanja“ – staza „Zavraca“ – staza „Hambarišta“ – staza „Lokačka“ – staza „Nevesilj“ – staza „Kozličak“

Glavne smjernice za provedbu programa posjećivanja su:

- definiranje tura za posjetioce (jednostavne i teže ture, zavisno od starosne dobi posjetioca i spremnosti)
- mogućnost najave za organizaciju tura, uz stručnog vodiča
- nabavka planinarske opreme za posjetioce
- tokom planinarenje / šetanja stručni vodič objašnjava sve vrijednosti pored kojih se prolazi ili kratko zadrži
- mogućnost organizacije piknika, užina ili ručka pri povratku sa ture
- tokom obilaska, moguće branje ljekovitog bilja i druge zanimljive vegetacije,čiji opstanak nije ugrožen.

*Fizička nosivost kapaciteta, ako se stavi kao primjer da je prosječna dužina neke ture 5000 m i da je pojedincu potrebno oko 3 sata hoda za prelazakture, rekreativna nosivost kapaciteta iznosi **312 osoba/1 dan**.*

3.6.3 Lov i ribolov

Tabela 75: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti lova i ribolova

Organizirani održivi lov i ribolov i takmičarski lov i ribolov

Na području ZP Konjuh, moguće je organizirati lov i ribolov na području zone B (osim na lokaciji „Paučko jezero“) uz određene mjere ograničenja. U zonama A na snazi je zabrana lova i ribolova.

Program posjećivanja za organizirani lov i ribolov moguće realizirati u zoni B (osim na lokaciji „Paučkog jezera“) samo za osobe starije od 18+, uz veće šumske komplekse i na vodenim tokovima („Drinjača“, „Krabanja“, „Oskova“ i dr.), u saradnji sa lovačkim društvima (LD „Zelembaj“ Banovići, LD „Sokolina“ Kladanj, LD „Topline“ Žvinice) i sportsko ribolovnim društvima (SRD „Drinjača“ Kladanj, SRD „Klen“ Banovići i dr.).

Glavne smjernice provedbe programa posjećivanja:

- nabavka zaštitne opreme za lov i nabavka opreme za ribolov (štapovi za pecanje, stolice, hrana i dr.)
- rekreativnim lovom se mogu baviti članovi lovačkih društva, sa prethodnom najavom prema JU ZP „Konjuh“, zbog zaštite održivosti faune i bezbjednosti posjetilaca
- rekreativnim ribolovom se mogu baviti i osobe koje nisu članovi ribolovnog društva uz nadzor npr. rendžera JU ZP „Konjuh“ na rijekama Drinjača, Oskova, Krabanja i dr.
- promocija fly fishing + spin (uhvatiti i pustiti) za sportsko takmičarski i rekreativni ribolov (rijeka „Drinjača“)
- organizacija užine ili ručka nakon obavljenih aktivnosti lova ili ribolova
- cjenovnik usaglasiti sa lovačkim i ribolovnim društvima
- osigurati lovциma prostor za suvenire
- u slučaju dužeg boravka, osigurati noćenje u planinarskim domovima i sl.

Nosivost kapaciteta: lov i ribolov svesti na najmanje moguće, i strogo voditi računa o broju učesnika i redovnosti realizacije aktivnosti uz stručni nadzor lovniog društva i uprave ZP „Konjuha“.

¹⁷¹ Hostelski raspored kreveta podrazumijeva čak i oko 10 kreveta u jednoj prostoriji

3.6.4 Biciklizam

Tabela 76: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti biciklizma – prijedlog 1

Biciklističke ture po postojećim stazama (sa vodičem ili bez vodiča)

Sve biciklističke staze su prethodno definirane, odobrene i označene. Nalaze se najvećim dijelom u zoni A i B. Program posjete se bazira na organizaciji biciklističkih tura na definiranim stazama uz naraciju od strane vodiča o vrijednostima pored kojih se prolazi. Glavne smjernice za provedbu programa su:

- definirati najzanimljivije biciklističke ture za djecu i odrasle (po kategorijama težine)
  - tura C1 – „Stanovi“ – „Velika Zlača“
  - tura C2 – biciklistička staza „Konjuh“ – PD „Javorje“
- promocija definiranih biciklističkih tura putem web stranica, Facebook-a, brošura i dr.
- nabavka kvalitetnih bicikala za ekstremne uslove (mountain bike) za sve uzraste¹⁷²
- nije potrebna prethodna najava ukoliko je manji broj osoba u pitanju. Ukoliko se radi o većoj grupi, bitna je rezervacija zbog kvalitetne organizacije obilaska (cjenovnik istaknuti na web stranici, Facebook stranici, info punktovima unutar ZP „Konjuh“)
- voditi grupu biciklista prethodno odabranom turom (razgledanje, narativno objašnjenje zanimljivih tački koje se nalaze uz turu, pauze i dr.) i povratak do tačke polazišta
- moguće organiziranje užine (na nekoj tački odmora tokom ture ili ručka pri povratku do mjesta polazišta: ugostiteljski objekti u zoni C)
- organizacija ekskurzija za učenike u obliku biciklističke ture uz istu ili sličnu, prethodno prikazanu proceduru (aktivnost moguće uvrstiti u prethodno definirani cjenovnik).

Nosivost kapaciteta, prema pretpostavkama da dužina staze iznosi 22km i da je potrebno oko 2 sata vožnje bicikлом, zauzimajući prostor od 3m po osobi, iznosi 611 biciklista / dan. Uzeta je u obzir fiktivna dužina staze sa prosječnim prelaskom trase za 2 sata i potrebnim prostorom po biciklisti.

Tabela 77: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti biciklizma – prijedlog 2

Ekstremni biciklizam / „off road“ biciklizam (takmičarska vožnja bicikla)

Organizacija ekstremnih biciklističkih tura i „off road“ biciklizma u područjima A, B i C zona u saradnji sa biciklističkim klubovima koji djeluju na teritoriji ZP „Konjuh“:

- Biciklistički klub „Kladanj“
- Biciklistički klub „Žvinice“.

Osnovne smjernice za provedbu programa posjećivanja:

- promocija ekstremnog bicikla u saradnji sa biciklističkim klubovima
- nabavka kvalitetne opreme za ekstremni biciklizam za iznajmljivanje
- mogućnost najave dolaska učesnika / biciklista, zbog boljeg monitoringa područja, u slučaju eventualnih nezgoda
- organizacija piknika („out door lunch“) ili užine ne nekoj od atraktivnih lokacija uz staze (npr. pećina „Hajdučica“, izletište „Zobik“, vodopad „Stanovi“ i dr.).

Nosivost kapaciteta, prema pretpostavkama da dužina staze iznosi 40km i da je potrebno oko 3 sata vožnje bicikлом, zauzimajući prostor od 3m po osobi, iznosi 1.660 biciklista/dan. Uzeta je u obzir fiktivna dužina staze sa prosječnim prelaskom trase za 3 sata i potrebnim prostorom po biciklisti.

¹⁷² Potrebno je redovno održavati bicikla i mijenjati ili popravljati eventualno pokvarene dijelove na istim

3.6.5 Saobraćaj

Tabela 78: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ korištenjem saobraćajnih vozila

Eko voz na električni pogon

Uspostava eko voza i organizacije prijevoza posjetilaca je moguća u zonama B i C. Potreban je jedan vozač voza, koji će ujedno moći dati osnovne informacije o vrijednostima pored kojih se posjetioc voze i generalne informacije o ZP Konjuh. Glavne smjernice za program posjećivanja su:

- uspostava eko voza, promocija nove ponude na web stranici, Facebook stranici, info punktovima i dr.
- definiranje atraktivnih ruta za posjetioce, kao npr.
  - izletište „Bebrava“ (B2) – „Djevojačka pećina“ (A5)¹⁷³
  - „info punkt JU ZP „Konjuh“ (C1) – „Velika Zlača“ staza „Put za Veliku Zlaču“
- definiranje termina polaska u toku jednog dana
- dodatno plaćanje karata za voz (pored redovne cijene ulaza u ZP), uz mogući popust ako je u pitanju grupa od nekoliko osoba (porodična karta: 4 člana itd.)
- narativni opis svih vrijednosti koje se nalaze uz rutu obilaska.

Fizička nosivost kapaciteta eko voza za jedan dan iznosi 800 osoba/dan. Uzeta je u obzir maksimalna popunjenošć eko-voza (ako ima 50 sjedišta), polazak svakih 30 minuta i radno vrijeme od 8 sati dnevno.

3.6.6 Istraživanje i edukacija

Tabela 79: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti istraživanja i edukacije – prijedlog 1

Speleološka istraživanja i organizacija edukacija

Na području ZP „Konjuh“ moguće je organizirati speleološka istraživanja u saradnji sa:

- centar za krš i speleologiju Sarajevo
- speleološka društva iz okruženja.

Glavne smjernice za provedbu programa posjećivanja su:

- promocija programa putem web stranice, Facebook stranice u saradnji sa društvima i centrima koja se djelomično bave speleologijom
- definiranje atraktivnih lokacija za istraživanje i druženje učesnika, kao npr.
  - pećina „Hajdučica“
  - jama „Zveka“
  - pećina „Studešnica“
  - pećina „Bebrava“
  - „Djevojačka pećina“¹⁷⁴
- organizacija rezervacija i najava o dolasku učesnika za istraživanje (sa izabranom lokacijom koja bi se posjećivala)
- organizacija ručka / užine na samoj lokaciji tokom istraživanja ili u sklopu nekog od izletišta nakon izvršenih istraživanja
- mogućnost boravka više dana (ukoliko su potrebna ozbiljnija istraživanja)
- definirati cijenu za provođenje programa na osnovu broja dana boravka, lokacije i broja učesnika.

Organizacija edukacija podrazumijeva radionice i terenski obilazak. Program je moguće provoditi u sklopu sve tri zone u saradnji sa Prirodnom-matematičkim fakultetom Tuzla, prirodnno-matematičkim fakultetima iz regionala i speleološkim društvima iz zemlje i/ili regionala. Glavne smjernice organizacije:

- promocija programa putem interneta, putem školskih ustanova i sl.
- definiranje lokacija za organizaciju programa obuhvata tačke obilaska u sve tri zone (npr. radionice se mogu organizirati na otvorenom kada vremenski uvjeti dozvoljavaju (izletište „Zlača“, izletište „Bebrava“), dok se istraživanje na terenu može provoditi na lokacijama speleoloških objekata: jama „Zveka“, pećina „Studešnica“, pećina „Bebrava“, kao i na drugim atraktivnim lokacijama: „Kamena lopta“, „Kameni luk“, „Paučko jezero“ i sl.
- moguće je organizirati i noćenje, ukoliko je predviđeno da radionice traju duže: Hotel „Zlača“, Hotel „Muška voda“, kampiranje u sklopu izletišta „Bebrava“, izletišta „Zlača“ i sl.
- organizacija doručka, ručka i večere za sve dane boravka, odnosno trajanja radionice
- cjenovnik definirati na osnovu prijavljenih učesnika, trajanja radionice, lokacija obilaska, i dr. troškova.

Fizička nosivost kapaciteta prostora speleološka istraživanja, sa mogućom raspoloživom površinom od $50m^2$, iznosi 50 osoba/dan. Međutim, rekreativna nosivost kapaciteta, ako se uzme u obzir dužinu boravka (npr. 8 sati/dan) iznosi 16 osoba/dan.

¹⁷³ Postojećim putem do podnožja lokalitet „Djevojačka pećina“

¹⁷⁴ Osim u danima godišnjeg održavanja vjerske manifestacije „Dani djevojačke pećine“ krajem augusta

Tabela 80: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti istraživanja i edukacije – prijedlog 2

Obilježavanje svjetski važnih događaja vezanih za zaštitu okoliša uz edukativne aktivnosti
---

Za vrijeme obilježavanja svjetskih događaja koji su povezani sa okolišem i zaštitom: Svjetski dan okoliša, Dan planete zemlje, Međunarodni dan biološke raznolikosti, Svjetski dan voda, Međunarodni dan šuma, Međunarodni dan planina itd. moguće je organizirati određene aktivnosti koje se vežu za navedene pojmove. Npr. dolazak učenika iz osnovnih i srednjih škola i organizirani obilazak specifičnih lokacija: **Prašumska sastojina „Studešnica“, izletište „Zobik“, vodopad „Velika Zlača“** i sl. uz kratka i zanimljiva predavanja o vrijednostima od strane stručnjaka. Ovo je moguće ostvariti u saradnji sa osnovnim i srednjim školama, fakultetima prirodnih nauka i sl. Glavne smjernice za provedbu programa posjećivanja su:

- promocija putem interneta
- izabrati nekoliko dana koji se obilježavaju u svijetu, a reflektiraju se i na kategorije vrijednosti ZP „Konjuh“ (Svjetski dan okoliša, Dan planete zemlje, Međunarodni dan biološke raznolikosti, Svjetski dan voda)
- organizacija radionica
- organizacija terenskog obilaska (prijevoz, predavanja, razgledanje i sl.)
- organizacija edukativnih kampova (**izletište „Bebrava“, izletište „Zlača“, lokacija hotela „Muška voda“ i sl.**)
- organizacija doručka, ručka i večere u sklopu ugostiteljskih objekata ili u vidu piknika
- obilježavanje svjetskog dana putem raznih plakata i možda postavkom manje edukativne prezentacije o istom u sklopu od nekih prostorija (Hotel „Zlača“, Hotel „Muška voda“ ili edukativne prezentacije u sjedištu JU ZP „Konjuh“)
- tražiti donatora / sufinsajera za obilježavanje svjetskih dana zaštite okoliša, što bi značilo manje troškove za školske ustanove, učenike ili neke druge učesnike.

Flzička nosivost kapaciteta prostora za obilježavanje međunarodnih dana, sa mogućom raspoloživom površinom od 500m², iznosi 500 osoba/dan. Međutim, rekreativna nosivost kapaciteta, ako se uzme u obzir dužina boravka (npr.12 sati/dan) iznosi 1.000 osoba/dan.

Tabela 81: Program posjećivanja ZP „Konjuh“ za aktivnosti istraživanja i edukacije – prijedlog 3

Edukacija i istraživanje kulturno historijskog nasljeđa
--

Kulturno-historijsko nasljeđe na području ZP „Konjuh“ se nalazi u zonama A i B. Djelomično su istražena i zaštićena. Moguća je organizacija programa koji uključuje edukaciju o istim u obliku radionice i njihovo istraživanje, uz saradnju sa Zavodom za zaštitu i korištenje kulturno – historijskog i prirodnog nasljeđa TK, fakultetskim odsjecima za arheologiju i historiju i sl. Glavne smjernice za provedbu programa su:

- promocija kulturno-historijskog nasljeđa (npr. Nekropola stećaka „Kuman“ na UNESCO listi svjetske baštine)
- definiranje nekoliko lokacija koje bi bile pogodne za istraživanje, kao npr. **„Rimska kaldrma“, Nekropola stećaka „Kuman“, historijski lokalitet „Stanovi“¹⁷⁵, „Sarino korito“ i sl.**
- mogućnost najave i rezervacije programa za studente arheologije, historije, turizma, za učenike koji su dio sekcija koje se bave kulturom na području općina Kladanj, Banovići, Živinice i šire
- na osnovu izabrane lokacije organizirati turu obilaska, potrebnu dužinu boravka i moguću dužinu boravka i prezentacija informacija prema nivou obrazovanja učesnika. Praktične postupke prilagoditi nivou obrazovanja učesnika
- nabaviti jedan dio potrebne opreme za istraživanje i edukaciju
- organizacija doručka, ručka ili večere, zavisno od dužine boravka
- organizacija radionice nakon izvršenih istraživanja, radi prezentacije istraženog i pronađenog
- predavanja o epohi / historijskom periodu u kojem su nastale vrijednosti
- organizacija noćenja u sklopu smještajnih kapaciteta: Hotel „Zlača“, Hotel „Muška Voda“ i sl.
- cjenovnik na osnovu prethodni iznesenih aktivnosti

Napomena: uz svaki vid istraživanja, obavezan nadzor od strane stručnjaka za određenu oblast.

Flzička nosivost kapaciteta prostora za organizaciju edukacije, sa mogućom raspoloživom površinom od 150m², iznosi 150 osoba/dan. Međutim, rekreativna nosivost kapaciteta, ako se uzme u obzir dužina boravka (npr.12 sati/dan) iznosi 300 osoba/dan.

¹⁷⁵ Poznato i pod drugim nazivom „Čaršija“

3.6.7 Sport

Pripreme sportaša

Na području ZP „Konjuh“ se nalazi kompleks hotela „Muška voda“ u zoni B1, gdje je moguća realizacija sportskih aktivnosti uz prethodnu adekvatnu adaptaciju infrastrukture i sadržaja. Naime, moguće je organizirati sportske pripreme za određena takmičenja ili kondicione pripreme za sportaše. Glavne smjernice za provedbu programa posjećenosti su:

- adaptacija postojećeg kompleksa hotela „Muška voda“ i eventualna dogradnja s ciljem obogaćivanja ponude i sadržaja (modernizacija hotelskog kompleksa)
- promocija hotela i njegovih usluga (koji se sadržaji nude, kapacitet hotela, lokacija, pogodnosti i sl.)
- organizacija specijalnih aktivnosti, kao npr.: takmičenja za djecu osnovnih ili srednjih škola sa područja TK ili nekog drugog kantona (potrebno je osigurati adekvatne uvjete za boravak djece uz pratnju nastavnika, smještaj, hrana, program sportskih aktivnosti, program dodatnih aktivnosti u sklopu ZP „Konjuh“ itd.)
- osigurati svu potrebnu opremu za sportaše za kvalitetan boravak i provedbu aktivnosti
- organizacija boravka (2-5 dana npr.) sportaša za kondicione pripreme ili psihološke pripreme prije određenih takmičenja
- ponuda specijalne ishrane za potrebe priprema (zdrava ishrana – odabrani jelovnici od trenera i sl.) za doručak, ručak, večeru i užine)
- organizacija dodatnih aktivnosti: posjete određenim atraktivnim lokalitetima na području ZP „Konjuh“, kao što su: „Rimska kaldrma“, vodopad i kanjon „Skakavac“, Prašumska sastojina „Studešnica“ i dr.

Fizička nosivost kapaciteta se trenutno ne može izračunati na osnovu postojećih podataka, jer objekat nije u funkciji. Međutim, uz pretpostavku da će objekat adaptacijom imati 30 dvokrevetnih i 10 jednokrevetnih soba, moguć je prihvati od 70 osoba. Maksimalna nosivost kapaciteta kompleksa bi iznosila 80 osoba/dan/12,43 ha, ukoliko se uzme u obzir da se na lokaciji nalazi osobljje hotela, treneri i druge osobe.¹⁷⁶

Međutim, rekreativna nosivost kapaciteta, da ne bi došlo do preopterećenosti prostora, bi trebala da bude 60 osoba/dan/12,43. Jako je bitno da se sportašima pruži relaksirajuća atmosfera, koja se može postići samo što manjim opterećenjem cjelokupnog prostora.

Ostale sportske aktivnosti su prethodno obrađene kroz: (i) sportsko-rekreativne aktivnosti i izlete, (ii) aktivnosti planinarenja, (iii) lova i ribolova, (iv) biciklizma (pogledati poglavlja 3.6.1, 3.6.2, 0 i 3.6.4).

3.6.8 Vjerske manifestacije i aktivnosti

Organizirano okupljanje na dovištu¹⁷⁷ na planinskom vrhu Konjuha

Program posjećivanja se bazira na sljedećim smjernicama:

- Promocija dovišta kao nove/stare ponude vjerskog turizma putem interneta, brošura, lokalnim zajednicama općina (Kladanj, Banovići i Živinice)
- Organizacija predavanja o dovištu, historiji nastanka
- Organizacija predavanja generalno o dovištima
- Parkiranje privatnih vozila na pogodnim lokalitetima (parking prostor na izletištu „Bebrava“ i izletištu „Zlača“)
- Organizirani prijevoz do dovišta
- Organizirani ručak („lunch“ paket) na lokaciji dovišta
- Mogućnost noćenja za pojedine posjetioce.

Fizička nosivost kapaciteta prostora za organizaciju dovišta, sa mogućom raspoloživom površinom od 500m², iznosi 500 osoba/dan. Međutim, stvarna nosivost kapaciteta, ako se uzme u obzir dužina boravka (npr. 8 sati/dan) iznosi 450 osoba/dan.

¹⁷⁶ Ukoliko se program posjećenosti djelomično uskladi i sa planiranim aktivnostima iz Prostornog plana područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030

¹⁷⁷ U davninama je ovaj lokalitet bio korišten kao dovište za kišu

3.7 Smjernice za izgled objekata na području ZP „Konjuh“

Smjernice za izgled objekata na području ZP „Konjuh“ se baziraju na okvirnim i detaljnim smjernicama iz *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“¹⁷⁸* i na kriterijima definiranim u relevantnoj dokumentaciji za zaštićena područja V kategorije. U cilju optimiziranja svih vidova turističke ponude posebna pažnja treba da se posveti arhitekturi objekata. Izgled postojećih objekata i izgradnja novih mora da zadovolji nekoliko kriterija/faktora na osnovu kojih bi se ostvarili maksimalni efekti u valorizaciji pejzažne arhitekture:

Tabela 82: Kriteriji za izgled objekata u ZP „Konjuh“

Okolišni faktori	Društveni faktori	Ekonomski faktori
<ul style="list-style-type: none"> Ambijentalna uklopljenost: uklopljenost dizajna u okruženje Materijali: lokalno porijeklo i tradicionalan način primjene Pejzažna arhitektura: sadnja stabala ili šibova oko objekata Lokacija: podesna lokacija uz postojanje alternativne lokacije Tehnologije i potrošnja resursa: minimiziranje upotrebe resursa (voda, energija, otpad, kanalizacija, buka, svjetlost itd.), mogućnost upotrebe tehnologija sa malim utjecajem na okoliš Zelena praksa: korištenje biološki razgradivih proizvoda, smanjenje upotrebe privatnih vozila itd. 	<ul style="list-style-type: none"> Odnosi sa zajednicom: podrška lokalne zajednice Utjecaj na zajednicu: mogućnost uzrokovanja neprihvatljive stope društvenih promjena, te ugrožavanje stabilnosti lokalne zajednice ili njene interese Utjecaj na kulturnu tradiciju: podržavanje ili narušavanje kulturne tradicije koja identificira zajednicu Podrška zajednici: podupiranje zajednice i zadovoljenje njenih potreba. 	<ul style="list-style-type: none"> Korisnici resursa: podržavanje uravnotežene upotrebe resursa u području Konjuha, npr., u poljoprivredi i šumarstvu i da li vodi ka smanjenju neobnovljivih resursa Zaposlenost: zapošljavanje lokalnog stanovništva i upotreba lokalnih zanata.

U nastavku su prikazane **okvirne i detaljne** smjernice za izgled turističkih, sportsko rekreativnih i privrednih objekata.

3.7.1 Turistički objekti

Okvirne smjernice izgradnje novih turističkih objekata, kao i dogradnje, rekonstrukcije i adaptacije postojećih objekata na području ZP „Konjuh“, su:

- uklapanje objekata u prirodno okruženje
- upotreba autohtonih ekološko prihvatljivih građevinskih materijala
- iskorištavanje pogodnosti lokacija za bioklimatsko projektovanje objekata i korištenja obnovljivih i ekološki prihvatljivih izvora energije
- ostvarenje manjeg gabarita i spratnosti objekata
- razuđenost osnove, ako se radi o objektima koji zahtijevaju veće površine
- izbjegavanje ograđivanja objekata, ali ukoliko je neophodno, moguće je izvršiti ograđivanje po posebnim uvjetima koristeći prirodne barijere (npr. drveće, zelenilo i sl.).

¹⁷⁸ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

Slika 15: Mogući izgled smještajnih objekata (smještajni kompleks – apartmansko naselje)¹⁷⁹

Detaljne smjernice za turističke i ugostiteljske objekte su date u nastavku na osnovu *Prostornog plana područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030*¹⁸⁰:

- nove objekte graditi, a postojeće rekonstruirati i adaptirati na osnovu urbanističke dokumentacije uz definiranje urbanističko-tehničkih uvjetapo najvišim standardima zaštite prirode i životne sredine, organizacije i uređenja prostora
- objekti u osnovi trebaju biti manjih dimenzija, odnosno raščlanjenih gabarita, ukoliko se radi o većoj izgrađenosti zemljišta, sa obaveznim kosim krovovima
- spratnost objekata se ograničava na maksimalno dvije etaže iznad terena (prizemlje i sprat/potkrovље) uz dozvoljavanje formiranja podumske ili suterenske etaže tamo gdje to uslovi terena dozvoljavaju. U izuzetnim slučajevima moguće je formirati iznad etaže sprat i etažu potkrovla, ako se ono ne ističe u izgledu objekta ili ako se radi o objektima namijenjenim smještaju i pružanju drugih vidova usluga korisnicima prostora
- obrada fasade je malter svijetlih nijansi toplih boja, opeka, kamen i drvo; krovni pokrivač treba da je od takvog materijala, teksture i boje koji neće narušavati prirodni ambijent i okruženje (upotreba tradicionalnih prirodnih materijala, naročito ako se radi o objektima sa elementima lokalnih arhitektonskih obilježja ili objektima koji svojim namjenama treba da upotpune turističko-ugostiteljsku ponudu ZP „Konjuh“)
- objekti u kojima se pružaju ugostiteljske usluge (smještaj, usluge hrane i pića) treba da ispunjavaju opće i minimalne uvjete za vrstu, kao i uvjete za kategoriju objekata, a između ostalog:
  - objekat mora stalno raspolagati dovoljnim količinama zdravstveno ispravne vode za piće koja se osigurava priključkom na javni vodovod, a gdje javni vodovod ne postoji, to se mora osigurati na drugi propisani način
  - objekat mora biti priključen na javnu električnu mrežu ili na drugi odgovarajući način biti snabdjeven električnom energijom

¹⁷⁹ ENOVA d.o.o. Sarajevo, autor: Nusret Mekić, dipl.ing.arh.

¹⁸⁰ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog kantona, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013.

- objekat mora imati osiguranu telefonsku vezu (fiksnu ili mobilnu)
- u svim prostorijama objekta u kojima borave gosti mora biti osiguran odgovarajući način grijanja prostorija s temperaturom najmanje 18,5°C, uz mogućnost prozračivanja
- komunalni i ostali otpad mora se redovito odstranjavati iz objekta i odlagati u odgovarajuće posude namijenjene za prikupljanje otpada
- odvodnja otpadnih voda iz postojećih objekata mora biti osigurana priključkom objekata na javnu kanalizacijsku mrežu, a gdje te mogućnosti nema to se mora osigurati na drugi propisan način. Naime, otpadne i upotrijebljene vode sa prostora obuhvata sistemom vodonepropusnih kolektora prikupiti i odvesti do krajnjeg recipijenta, uz obavezu postizanja dobrog statusa voda. Neophodna je koncepcijski ispravna izgradnja novih primarnih i sekundarnih kanalizacionih kolektora, kao i obavezna gradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih i upotrijebljenih voda, prije upuštanja u krajnje recipijente. Kapacitet pročistača treba da je najmanje 2000 ES. Također, na lokacijama gdje nije moguć priključak na kanalizacijsku mrežu, izvršiti projektovanje i ugradnju bioloških separatora, eko septičkih jama, konstruirane močvare i drugi prirodni sistemi prečišćavanja i dr.
- najmanja udaljenost objekta od granice građevinske parcele je 3,0 m
- minimalna širina građevinske parcele prema pristupnoj saobraćajnici je 15,0 m.

Okvirne i detaljne smjernice su važeće za građevinsko zemljište namijenjeno za društvenu infrastrukturu, turizam i ugostiteljstvo lokalitet „Muška voda“ i lokalitet „Zlača“, i za društvenu infrastrukturu, turizam i ugostiteljstvo van definiranih lokaliteta.

3.7.2 Sportsko rekreativni objekti

Građevinska zemljišta / lokacije koje su namijenjene za sport i rekreaciju, prema *Prostornom planu područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030*¹⁸¹, su prikazane kao:

- zona rekreacije na lokalitetu hotela i turističkog kompleksa „Muška voda“ – namijenjena sportu i rekreaciji¹⁸²
- zona sporta i rekreacije na lokalitetu „Zlača“ – namijenjena sportu i rekreaciji¹⁸³
- zona sporta i rekreacije „Bebrave“¹⁸⁴ - namijenjena sportu i rekreaciji
- zone rekreacije sa postojećim objektima i planiranom izgradnjom novih objekata (planinarske kuće, izletišta i sl.)
- zone rekreacije bez izgradnje (razni vidovi postojećih i planiranih rekreativnih staza i sl.).

Na prostorima gdje već postoje objekti/kompleksi u svrhu sportskih i rekreacionih aktivnosti, kao što je lokalitet Hotel „Zlača“ i Hotel „Muška voda“, moguća je adaptacija, rehabilitacija, rekonstrukcija sportskih terena i objekata (C1 i C2).

Izgradnja zatvorenih sportskih terena/objekata (sale za košarku i mali nogomet, trim sale, fitnes sale, teretane) treba predvidjeti u sklopu hotelsko turističkih objekata/ kompleksa sa definiranom kategorizacijom i normama propisanim važećim pravilima.¹⁸⁵

Okvirne smjernice izgradnje i izgleda sportskih terena / objekata (sportske hale, tereni, fitnes sale i sl.) se baziraju na smjernicama iz 3.7.1:

¹⁸¹ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog kantona, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013

¹⁸² Detaljne smjernice izgleda prostora i objekata definirane u Prostornom planu ZP „Konjuh“

¹⁸³ Detaljne smjernice izgleda prostora i objekata definirane u Prostornom planu ZP „Konjuh“

¹⁸⁴ Izletište u izgradnji prilikom terenskog obilaska u junu 2016. god.

¹⁸⁵ Pravilnik o razvrstavanju, minimalnim uvjetima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata (Sl. novine FBiH, br. 23/96, 46/98, 27/00 i 36/02)

- nove objekte graditi, a postojeće rekonstruirati i adaptirati na osnovu urbanističke dokumentacije uz definiranje urbanističko-tehničkih uslova po najvišim standardima zaštite prirode i životne sredine, organizacije i uređenja prostora
- objekti u osnovi trebaju biti manjih dimenzija
- spratnost objekata ne treba da bude iznad visine šumskih vrsta, tj. da svojim izgledom šteti ambijentalnom izgledu prostora
- po mogućnosti graditi objekte od recikliranih i jednostavnih materijala (energetski efikasni i finansijski isplativi) ili
- graditi od takvog materijala, teksture i boje koji neće narušavati prirodni ambijent i okruženje (upotreba tradicionalnih prirodnih materijala, naročito ako se radi o objektima sa elementima lokalnih arhitektonskih obilježja ili objektima koji svojim namjenama treba da upotpune turističko-ugostiteljsku ponudu ZP „Konjuh“).

Slika 16: Mogući izgled sportsko rekreacionih objekata / lokacija¹⁸⁶

Okvirne smjernice za rekreacione objekte (lokacije izletišta, planinarskih kuća i sl.) su date kako slijedi:

- parkiranje vozila riješiti u okviru treće zaštićene zone - zone C na pozicijama sa kojih se kraćim pješačenjem ili alternativnim prijevoznim sredstvima može pristupiti do planiranih i izletničkih lokaliteta
- prilikom postavljanja mobilijara i nadstrešnica voditi računa o primjeni materijala, koji treba da su prirodni i trajni, a mogu se graditi uz prenošenje elemenata tradicionalne, lokalne arhitekture
- lokalitete izletišta snabdjeti vodom za piće, kao i odgovarajućom opremom za gašenje požara (sudovi sa pijeskom i vodom i sl.)
- u zavisnosti od lokacije izletišta jasno naznačiti mesta na kojima je dozvoljeno paljenje vatre
- osigurati adekvatne lokacije za odlaganje otpada, kao i vršiti redovno odnošenje i zbrinjavanje istog.

¹⁸⁶ Enova d.o.o. Sarajevo, autor: Nusret Mekić, dipl.ing.ark.

Diferencirane mreže izletničkih staza, pješačkih, jahačkih i biciklističkih i dr. se mogu svrstati u sportsko rekreacione objekte. Detaljne smjernice izgradnje istih su:

- izletničke staze graditi kao grebenske, panoramske, dolinske, duž riječnih tokova i vezne, gdje god je to moguće na trasama postojećih poljskih i šumskih puteva i staza, kroz cijelo područje ZP „Konjuh“
- staze treba maksimalno da koriste postojeće trase, sa minimalnim zemljanim radovima i osiguranom odvodnjom, kako bi se spriječila erozija zemljišta, očuvale reljefne forme, ambijent i prirodno okruženje
- upotreba prirodnih materijala u zavisnosti od lokacije i namjene staze (drvni elementi, malč od kore i drveta, kameni agregati-krupni i sitniji, obluci, rizla raznih granulacija i boja, mljevena opeka, zemljana podloga itd.)
- u zavisnosti od lokacije i namjene staze predvidjeti i postavljanje sprava za vježbanje i rekreativu
- uz staze je potrebno izgraditi i postaviti:
  - mobilijar u čijoj izgradnji treba da se koriste prirodni materijali (drvo, kamen i sl.)
  - odmorišta i vidikovce za predah posjetilaca i rekreativaca
  - uređene prostore za piknike
  - table za označavanje naziva, vrste, dužine staze, kao i osnovne informacije o istoj, maksimalne površine 2 m²
  - prihvatna skloništa za sklanjanje u slučaju prirodnih nepogoda sa nadstrešnicama i zaklonima
  - korpe za komunalni otpad
  - privremeno parkiranje zaprežnih vozila na lokalitetu tromeđe puteva na granici A1 i B1 zone, koja će se koristiti u svrhu turističke ponude i organiziranih obilazaka u A1 zoni
  - ograde od prirodnih materijala na stazama povećanog rizika od pada i skretanja sa staze (primjenjivo kod litica, vidikovaca, vodopada i mostova)
- biciklističke i druge staze koje će se graditi moraju imati širinu od najmanje 2,5 m
- osigurati adekvatne lokacije za odlaganje otpada na cjelokupnoj površini ZP „Konjuh“ (posebno se odnosi na lokalitete na kojima trenutno ne postoji organizirani odvoz komunalnog otpada – pogledati poglavje 3.1.2), kao i vršiti redovno odnošenje i zbrinjavanje istog
- na području zone A i B ZP „Konjuh“ nisu dozvoljene aktivnosti, izgradnja objekata i postavljanje opreme kao što su: izgradnja vještačkih plaža nasipanjem pijeskom ili šljunkom, betoniranjem ili izgradnjom platoa, izgradnja i prosijecanje novih staza i puteva osim onih za koje su dobivene sve potrebne dozvole na osnovu važećih propisa i sl.

3.7.3 Privredni objekti

U privredne objekte spadaju svi objekti koji se odnose na šumarstvo, poljoprivredu, lovstvo, ribolovstvo, rudarstvo, vodoprivredu i turizam. Obzirom da su turistički objekti detaljno obrađeni u poglavljju 3.7.1, u ovom poglavljju stavljen je fokus na ostale objekte ostalih nabrojanih grana privrede, za koje se daju sljedeće okvirne smjernice za izgradnju i izgled istih:

- uklapanje objekata u prirodno okruženje
- upotreba autohtonih i ekološko prihvatljivih građevinskih materijala
- iskorištavanje pogodnosti lokacija za bioklimatsko projektovanje objekata i korištenja obnovljivih i ekološki prihvatljivih izvora energije
- ostvarenje manjeg gabarita i spratnost objekata
- razuđenost osnove za objekte koji zahtijevaju veće površine.

3.8 Povezivanje ZP „Konjuh“ sa susjednim područjima

3.8.1 Nacionalna mreža zaštićenih područja

Općenito gledajući, povezivanje ZP „Konjuh“ je moguće sa geografski bliskim zaštićenim područjima, kao i područjima koji su slični po stupnju zaštite. Također, povezivanje je moguće i na osnovu sličnosti geoloških fenomena, vegetacije, pripadnosti slivom području i sl.

Područja koja se nalaze u neposrednoj blizini, a koja su najsličnija po nabrojanim karakteristikama su:

- Spomenik prirode „Tajan“ - III kategorija zaštite i
- Zaštićeni pejzaž „Bijambare“¹⁸⁷ – V kategorija zaštite.

ZP „Konjuh“ pripada ofiolitskoj i ima osebujnu šumsku i livadsku vegetaciju kao i vegetaciju stijena i sipara. Ima izrazite pejzažne vrijednosti i bogato lovište. Područje SP „Tajan“ je, također, dio ofiolitne zone i ima kvalitetne i bogate šume. Pretežno liščarske šume ga čine idealnim lovištem i rezervatom srne, divlje svinje i tetrijeba. ZP „Bijambare“ ima veliku florističku raznolikost te izvanrednu pejzažnu i rekreacionu vrijednost, kao i mnoge pećine te druge geomorfološke oblike (pećine, litice, jame i sl.). Analizirajući raspored ovih zaštićenih područja uočljivo da su udaljeni najviše 55 km međusobno (Tajan - Bijambare).

Na ovim područjima decenijama postoji jaka interakcija između ljudi i prirode, kako i privrednim djelatnostima, tako i u saobraćaju. Prostor je ispresjecan naseljima i saobraćajnicama.

Kako su područja blizu i slična po postanku, biološkoj raznolikosti i ljudskim aktivnostima, moguće je razvijati zajedničke obrazovne, turističke i sportsko-rekreacijske sadržaje.

3.8.2 NATURA 2000 područja

Natura 2000 je ekološka mreža u državama članicama EU, koja pokriva oko 18% područja tih država, a omogućava aktivno djelovanje i suradnju svih članica na održivom razvoju i boljem stanju prirode na planeti Zemlji. BiH je započela sa sistematskim pristupom Natura 2000 za očuvanje povoljnog stanja prirode, što je dio ispunjavanja predpristupnih obveza iz Direktiva o pticama¹⁸⁸ i staništima¹⁸⁹, koje su osnova mreže Natura 2000. Putem stručnih lista ptica i drugih vrsta životinja i njihovih staništa, omogućuje se očuvanje najvažnijih i najugroženijih vrsta i staništa.

Prema podacima koje navodi Nacrt popisa potencijalnih Natura 2000 područja u BiH (Federalno ministarstvo okoliša i turizma – Program Natura 2000 u BiH 2012-2015), područje Konjuha je zajedno s rijekom Krivajom uključeno u listu potencijalnih NATURA 2000 područja u BiH u ukupnoj površini 16.778,16 ha.¹⁹⁰

Obzirom da postoji malo literaturnih podataka o staništima i vegetacijskim tipovima u ZP „Konjuh“, biće neophodno provođenje temeljnih naučnih istraživanja na osnovu kojih će se moći utvrditi postojanje nekih od sljedećih tipova staništa od europskog značaja, a koja se vjerovatno mogu naći na području ZP:

- Poluprirodni suhi travnjaci i šibljaci na krečnjaku (*Festuco-Brometalia*) – značajna staništa orhideja (KOD 6210)
- Hidrofilne rubne zajednice visokih zeleni od montanog do alpskog nivoa (*Betulo-Adenostyletea*) (KOD 6430)

---

¹⁸⁷ Šire područje planine Zvijezde

¹⁸⁸ 2009/147/EC

¹⁸⁹ 92/43/EEC

¹⁹⁰ Federalno ministarstvo okoliša i turizma, R1 Analiza unesenih podataka u standardne formulare i finalni izvještaj o predloženoj Natura 2000 mreži (indikator 2), Prilog 2 – Finalna lista potencijalnih NATURA 2000 područja

- Degradirana izdignuta tresetišta koja uvijek imaju sposobnost prirodne regeneracije – (KOD 7120)
- Prelazne tresave (KOD 7140)
- Medio-europski krečnjački sipari u brdskoj i planinskoj zoni (KOD 8160)
- Krečnjačke stijene sa hazmofitskom vegetacijom (KOD 8210)
- Silikatni stjenoviti nagibi sa hazmofitskom vegetacijom (KOD 8220)
- Špilje i jame zatvorene za javnost (KOD 8310)
- Acidofilne bukove šume (KOD 9110)
- Ilirske bukove šume (*Artemonio-Fagion*) (KOD 91K0)
- Acidofilne šume smrče brdskog do planinskog pojasa (*Vaccinio-Piceetea*) (KOD 9410s).

Nakon eventualne identifikacije NATURA 2000 staništa na području ZP „Konjuh“ biće moguće ocijeniti potrebu i definirati način na koji je moguće izvršiti povezivanje sa ostalim vrijednim NATURA 2000 staništima u BiH i regionu. Princip kojim se treba voditi je sadržan u članu 10. Direktive o staništima (92/43/EEC) a kojim se nalaže da se u okviru prostornog planiranja i razvojnih politika, poveća ekološka povezanost mreže Natura 2000 u **cilju poboljšanja onih karakteristika predjela koji imaju veliki značaj za floru i faunu**. To su one karakteristike koje se uspostavljaju formiranjem linearnih, neprekidnih ekosistema (poput rijeka i njihovih obala ili kontinuiranih tradicionalnih međa između posjeda) ili pomoću prelaznih područja (npr. jezera i druga vodena ogledala ili manji šumski kompleksi) i na taj način suštinski doprinose migraciji, rasprostiranju vrsta ili razmjeni genetskog materijala. Povezanost omogućava slobodno kretanje vrsta u fragmentiranom okruženju i pomaže razmjenu genetskog materijala između različitih populacija ili dijelova metapopulacija, na taj način stvarajući uvjete za opstanak ugroženih vrsta i ekosistema.

3.9 Utjecaj ZP „Konjuh“ na socio-ekonomski aspekt razvoja lokalnih zajednica i društva u cjelini (izazovi i benefiti)

Pored toga što predstavljaju važne instrumente očuvanja prirode i biodiverziteta, zaštićena područja su i potencijal za ekonomski i društveni razvoj lokalnih zajednica. Razvoj je pri tome usko vezan za stavljanje ovih područja u funkciju turizma koji mora biti sadržan od planskih i osmišljenih aktivnosti povezanim sa očuvanjem prirode. Turizam predstavlja nezaobilazan potencijal razvoja lokalne zajednice kroz direktno uključivanje lokalnih zajednica ili kroz indirektne koristi za lokalne zajednice u vidu zapošljavanja ili priliva novčanih sredstava od poreza, što uvjetuje poboljšanje socio-ekonomskog razvoja u i oko zaštićenog područja. Istovremeno, nekontroliranim turističkim djelatnostima u zaštićenom području može se prouzročiti degradacija osjetljivih ekosistema, gubitak temeljnih vrijednosti zaštićenog područja, konflikti oko načina upotrebe resursa, intenzivno korištenje zemljišta te pretjerana urbanizacija koji mogu trajno narušiti temeljne vrijednosti ZP.

Pored turizma, održivo korištenje prirodnih resursa daje također veliki doprinos dalnjem razvoju lokalnih zajednica nekog zaštićenog područja kroz (i) direktne i (ii) indirektne koristi iz prirode. Direktne koristi ZP „Konjuh“ dolaze od neposrednih benefita od prirode i neposrednog iskorištavanja prirodnih resursa (očuvanje biološke raznolikosti, ostvarivanje prihoda kroz šumarstvo, poljoprivredu, lov, ribolov i trgovinu), dok su indirektne koristi iz prirode zastupljene tzv. indirektnim ekosistemskih uslugama (regulacija mikroklimatskih uslova, pročišćavanje vode i zraka, proizvodnja kisika, sprječavanje erozije zemljišta i sl.).

Osnovni prepoznati izazovi i benefiti ZP „Konjuh“ na socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica predstavljeni su u nastavku (Tabela 83).

S ciljem smanjenja / eliminiranja izazova, prilikom socio-ekonomskog razvoja lokalnih zajednica treba uzeti u obzir mjere i aktivnosti definirane ovim PU (poštivati zabrane i mjere zaštite, provoditi smjernice za unaprjeđenje turizma, šumarstva, vodoprivrede i poljoprivrede, poštivati definiranu nosivost kapaciteta prilikom razvijanja turističkih djelatnosti i sl.).

Tabela 83: Utjecaj ZP „Konjuh“ na socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica (izazovi i benefiti)

Izazovi	Benefiti
<ul style="list-style-type: none"> Kočenje pojedinih grana sekundarnih privrednih djelatnosti uslijed zabrane eksploatacije drvnih i vodnih resursa¹⁹¹ u zonama A mali broj domicilnog stanovništva narušavanje vrijednosti (poremećaj hidroloških stanja, erozija) i stvaranje fizičke štete (direktna šteta vegetaciji i životinjskom svijetu) uslijed neadekvatnih privrednih djelatnosti (šumarskih, rudarskih, vodoprivrednih i turističkih djelatnosti) potrošnja resursa uslijed povećanja broja posjetitelja narušavanje estetskih vrijednosti prostora i gubitak cjelovitosti područja uslijed neadekvatne gradnje zakrčenost, urbanizacija, buka i onečišćenje uslijed neadekvatnih turističkih djelatnosti povećana opasnost od šumskih požara uslijed neadekvatnih izletničkih djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ZP „Konjuh“ kao pokretač razvoja tercijarnih privrednih djelatnosti (uslužne djelatnosti i turizam) ekonomski korist od sredstava koja će biti uložena u očuvanje prirodnih, kulturno-historijskih i izgrađenih vrijednosti ponovno korištenje neupotrebljivih objekata i zemljišta privlačni elementi pejzaža su atrakcija za turiste povećanje broja posjetitelja razvoj eko-turizma kao pokretača ruralne ekonomije zapošljavanje lokalnog stanovništva s ciljem približavanja tradicionalne ponude običaja, hrane i smještaja posjetiteljima, slijedeći preporuke i smjernice za definirane u poglavljima 3.6 Posjećivanje ZP „Konjuh“ i 3.5 Smjernice izvođenja dopuštenih djelatnosti u ZP „Konjuh“ prodaja tradicionalnih suvenira, gurmanskih proizvoda i alata priliv novčanih sredstava u lokalne zajednice u vidu ostvarenog poreza na promet očuvanje i produženje korištenja direktnih i indirektnih ekosistemskih usluga ukoliko se osigura zaštita i održivo korištenje prirodnih vrijednosti ZP „Konjuh“

¹⁹¹ Osim obavljanja sanitarne sječe i eksploatacije izvora oligomineralne vode „Muška voda“

4 PROVOĐENJE PLANA

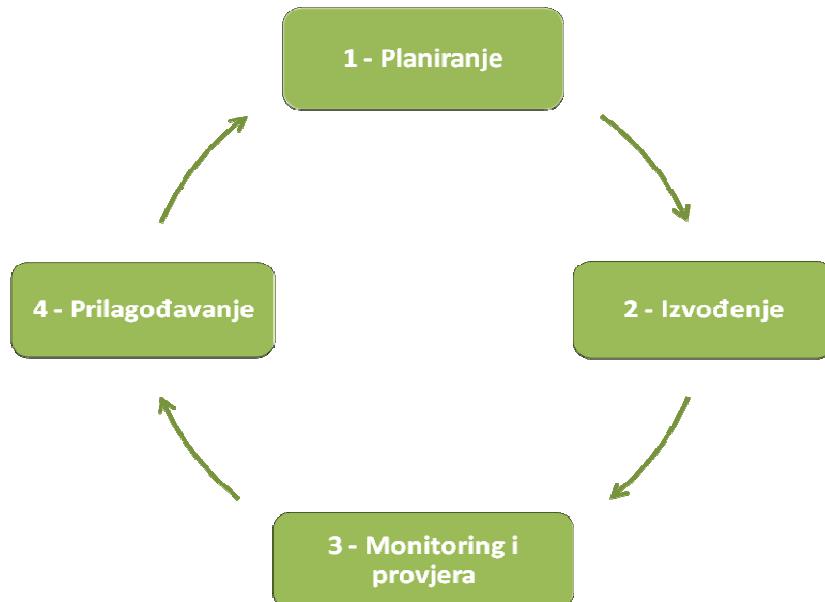
4.1 Smjernice za povezivanje elemenata plana

Prilikom implementacije predloženih mjera i aktivnosti potrebno je težiti povezivanju predloženih elemenata plana kako bi se uz što manje tehničkih i finansijskih zahtjeva te zahtjeva za angažmanom ljudstva postigli što brži i bolji rezultati na implementaciji predloženog unaprijeđenog upravljanja. Princip povezivanja elemenata plana potrebno je slijediti prilikom ispunjavanja mjera i aktivnosti cijelokupnog PU. Generalne smjernice za povezivanja elemenata plana su:

- paralelna implementacija sličnih mjera i aktivnosti,
- integriranje više sličnih mjera i aktivnosti prilikom provedbe s ciljem smanjenja vremenskog trajanja za pojedine aktivnosti,
- ostvarivanje suradnje s interesnim grupama s ciljem lakše implemenacije pojedinih mjera i aktivnosti.

4.2 Strategije provedbe plana

Izrada i provođenje PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 je kontinuirani prilagodljivi proces koji se pojednostavljeno gledano, može svesti na četiri osnovna koraka, kako je prikazano u nastavku (Slika 17). Ovakav interaktivni način upravljanja koristi se s ciljem kontrole i kontinuiranog poboljšanja procesa upravljanja.

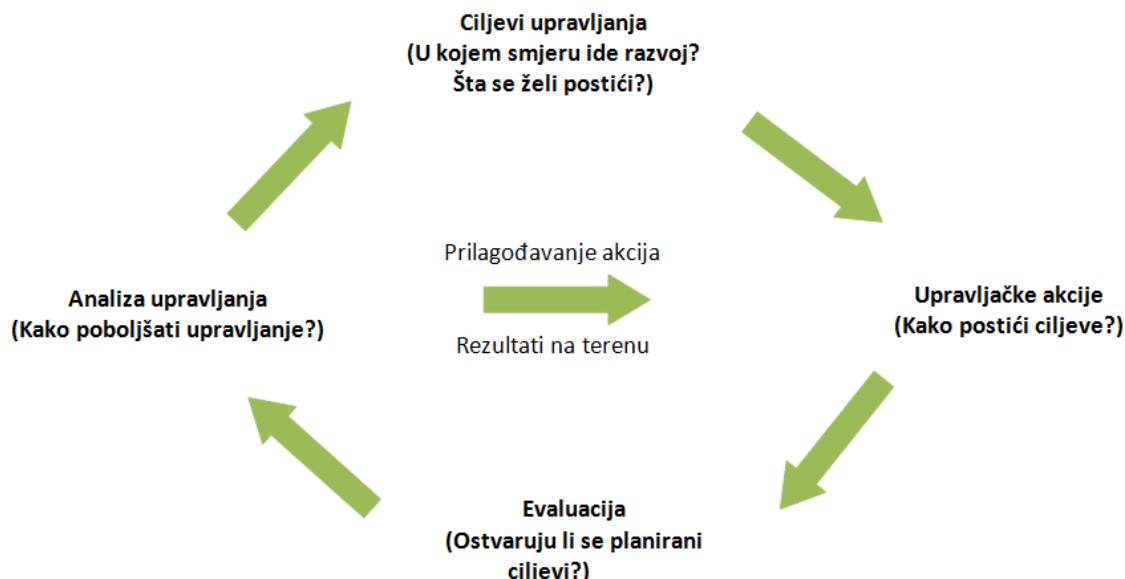

Slika 17: Kontinuirani prilagodljivi proces provedbe PU ZP „Konjuh“

Strategija provedbe plana je određena primjenom definiranih funkcionalnih aktivnosti i mehanizama za upravljanje zaštićenim područjem, odnosno primjenom definiranih mjera i aktivnosti koji će omogućiti efikasno rješavanje identificiranih problema i konflikata u cilju uspostavljanja bolje zaštite kategorija vrijednosti i unapređenja istih u budućim aktivnostima. Lista definiranih mjera i aktivnosti razrađena je detaljnije u Akcionom planu, gdje je za svaku predloženu mjeru postavljeni indikatori provedbe, vremenski okvir, okvirni trošak koji je potreban za provođenje i mogući izvor finansiranja te odgovornost za provedbu mjere i aktivnosti. Važno je istaknuti da je za praćenje provedbe mjera i

aktivnosti potrebno pratiti definirane mjerljive indikatore za praćenje provedbe istih, koji ukazuju na uspješnost provedbe mjera i aktivnosti, odnoso provedbe PU. Organizacija provedbe mjera i aktivnosti koncipirana na navedeni način omogućava ispunjavanje mogućih aspekata koji su predviđeni za funkcionalno i efikasno upravljanje zaštićenim područjem. U toku procesa planiranja i provođenja plana od ključnog je značaja i uključivanje svih interesnih strana iz procesa planiranja koje mogu doprinijeti provedbi mjera i aktivnosti.

Kao osnova za provedbu PU ZP „Konjuh“ korišten je IUCN model koji definira ključne faze u analizi ciljeva, akcija, evaluacije i upravljanja za pojedino zaštićeno područje koje su prilikom izrade predmetnog PU prilagođene konkretnim lokalnim specifičnostima ZP „Konjuh“.

Slika 18: Pojednostavljeni prikaz provedbe PU ZP „Konjuh“

Cilj praćenja provedbe PU je uočiti primjenjuje li se PU efikasno te postižu li se zadani ciljevi u skladu sa zadatim indikatorima iz Akcionog plana (poglavlje 8.8 - Prilog 8). Praćenje provedbe PU omogućava da se kroz promatranje utjecaja upravljanja sakupe iskustva prema kojima će se dalje prilagođavati upravljačke akcije. Akcije praćenja i provjere učinka imaju za svrhu prikupiti podatke na temelju kojih će se ocijeniti uspješnost provođenja aktivnosti u ZP „Konjuh“ koji će ukazivati na pravilnost izvedenih aktivnosti i to ne samo u smislu očuvanja biološke raznovrsnosti, nego i u smislu željenog razvoja područja. Rezultati monitoringa će omogući i pravovremeno reagiranje u slučajevima da su neke od aktivnosti bile pogrešno planirane, odnosno da nisu dale željene rezultate.

4.3 Nadzor provođenja plana

Što se tiče nadzora nad provođenjem PU, isti se može podijeliti na (i) eksterni nadzor nad provođenjem i (ii) interni nadzor nad provođenjem PU.

Eksterni nadzor nad provođenjem PU uključuje praćenje provedbe PU i praćenje poslovanja JU ZP „Konjuh“ od strane MINPUZO TK. U skladu s članom 28. Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, 13/09 i 8/14), nadzor nad provođenjem odredaba Zakona i propisa donesenih na osnovu navedenog Zakona vrši MINPUZO TK, a poslove inspekcijskog nadzora vrši kantonalni inspektor zaštite okolice i prirode.¹⁹² Za pojedine aspekte koji se tiču obavljanja dopuštenih privrednih djelatnosti unutar ZP „Konjuh“ (šumarstvo, vodoprivreda, rudarstvo, ugostiteljstvo), inspekcijski nadzor pored navedenog kantonalnog inspektora zaštite

¹⁹² U skladu sa članovima 28. i 29. Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)

okolice i prirode vrše i ostali inspektorji u okviru djelatnosti pojedinih inspektorata (šumarska inspekcija, vodna inspekcija, urbanističko-građevinska inspekcija, saobraćajna inspekcija, tržišno-turistička inspekcija, sanitarna inspekcija i sl.).¹⁹³

U sklopu svog poslovanja, službeni upravljač JU ZP „Konjuh“ već provodi redovna izvještavanja prema MINPUZO TK. Redovno, a najmanje jedanput godišnje, JU ZP „Konjuh“ prema osnivaču MINPUZO podnosi izvješće o poslovanju, odnosno izvješće o radu s izvješćem o finansijskom poslovanju JU ZP „Konjuh“ u skladu sa članom 12. *Zakona o osnivanju JU ZP „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 6/11). Rezultati poslovanja JU ZP „Konjuh“ se u vidu podnošenja polugodišnjih i godišnjih izvještaji prezentiraju i usvajaju na sjednicama Vlade TK. U prilogu ovih standardnih izvještaja što se inače šalje ministarstvu, upravljač JU ZP „Konjuh“ dužan je evaluirati i uspješnost implementacije PU ZP „Konjuh“ u skladu sa zadatim indikatorima, odnosno prikazati stupanj implementacije definiranih mjera i aktivnosti. Budući da se pojedine aktivnosti u prostoru finansiraju od strane drugih institucija koje izdvajaju sredstva za projekte zaštite prirode, JU podnosi izvještaje o implementaciji projekata prema tim institucijama (npr. FMOiT). Ove vrste izvještavanja potrebno je nastaviti i u narednih 10 godina provedbe PU.

Interni nadzor provedbe PU uključuje (i) praćenje stanja na terenu, (ii) praćenje provođenja ciljeva (monitoring PU) i (iii) interno ocjenjivanje uspješnosti implementacije PU od strane JU ZP „Konjuh“. U svrhu praćenja nadzora na terenu JU ZP „Konjuh“ treba intenzivirati rad čuvarske službe i nadzor rendžera te uvesti bolji nadzor nad posjećivanjem lokaliteta osobito u zoni A, što će doprinijeti zahtijevanom kontroliranom posjećivanju i očuvanju vrijednosti ZP „Konjuh“. Nadzor na zaštiti prostora se može ostvariti i putem saradnje sa korisnicima prostora (planinari, lovci, ribari, šumari, NVO i sl.) i intenziviranjem inspekcijskog nadzora. Praćenje provođenja ciljeva (monitoring PU) potrebno je provoditi na godišnjoj razini jednostavnim praćenjem ispunjenja predloženih mjera i aktivnosti za godinu razmatranja. Interno ocjenjivanje usješnosti realizacije provedbe definiranih mjera i aktivnosti moguće je provesti i putem dodjeljivanja sljedećih ocjena od strane JU ZP „Konjuh“ u okviru godišnjeg monitoringa provedbe PU:

- ispunjeno
- nije ispunjeno
- djelimično ispunjeno (sa procjenom postotka realizacije mjere / aktivnosti).

Po završetku internog ocjenjivanja uspješnosti implementacije PU, JU ZP „Konjuh“ podnosi isti izvještaj prema MINPUZO TK i Vladi TK, u vidu gore navedenog eksternog izvještavanja. Ukoliko se pojedini ciljevi i mjere ne provedu u predviđenom vremenskom okviru, postupa se prema načelu kontinuiranog prilagodljivog upravljanja i teži se ispunjenju navedenih ciljeva i mera u što skorije moguće vrijeme. Nakon pet godina, PU podliježe obavezi revizije ispunjenih ciljeva. U završnoj godini provedbe PU potrebno je napraviti cjelovitu procjenu postignuća ciljeva, mera i aktivnosti PU.

4.4 Ekscesi i načini otklanjanja ekscesnih situacija

U ocjeni stanja identificirano je nepoštivanje određenih zabrana koje vrijede u pojedinim zonama zaštite. Također, tokom upravljanja prostorom ZP „Konjuh“ i tokom korištenja istog od strane identificiranih korisnika prostora ZP „Konjuh“ može doći i do neželjenih situacija, kao što su ekscesi u kojima može nastati šteta po identificirane vrijednosti unutar ZP „Konjuh“.

Korisnici prostora dužni su svaku nastalu štetu i ekscesnu situaciju prijaviti službenom upravljaču prostora, tj. JU ZP „Konjuh“. Postupanje prilikom ekscesnih situacija djelimično je određeno predmetnim PU u dijelu Akcionog plana ZP „Konjuh“ u smislu da je počinjac štete dužan izvestiti o

---

¹⁹³ Npr. eksterni nadzor nad izvođenjem dopuštenih djelatnosti šumarstva u okviru ZP „Konjuh“, pored inspekcijskog nadzora od strane kantonalnog inspektora zaštite okolice i prirode, vrši također i nadležni šumarski inspektor

tome upravljača i štetu otkloniti (Prilog 8 pod tačkom 8.8), a ovaj aspekt bit će i preciznije definiran kroz donošenje internih akata, prvenstveno:

- Pravilnika o unutarnjem redu i
- Pravilnika o internoj organizaciji JU ZP Konjuh

čije je donošenje potrebno u roku od šest mjeseci nakon usvajanja predmetnog PU.

4.5 Način finansiranja

Finansiranje zaštićenih područja često predstavlja izazov jer je mali broj slučajeva zaštićenih područja koja su finansijski samostalna, odnosno ovisni su o budžetu institucija višeg reda.

Upravljanje ZP „Konjuh“ i svakodnevni rad upravljača JU ZP „Konjuh“ se treba oslanjati na jasne financijske mehanizme i konkretne financijske izvore nužne za funkcioniranje preduzeća i ostvarivanje ciljeva predmetnog PU.

Sukladno članu 11. *Zakona o osnivanju JU ZP „Konjuh“* (Sl. novine TK, br. 6/11), sredstva za rad JU ZP „Konjuh“ osiguravaju se iz:

- proračuna TK
- namjenskih sredstava za zaštitu okoliša
- vlastitih prihoda
- donacija
- drugih izvora sukladno Zakonu.

Trenutno, sredstva za rad i obavljanje djelatnosti javnog preduzeća kao i ulaganja u zaštitu i unaprjeđenje vrijednsoti ZP „Konjuh“ osiguravaju se preko:

- budžeta kantona TK
- iz sredstava finansijskog programa FMOiT za zaštitu prirode - „Tekući transferi drugim nivoima vlasti i fondovima: Akcioni plan Strategije okolisa“ - Sufinansiranje projekata zaštite prirode u FBiH (namjenska sredstva koja se ostvaruju putem aliciranja na javni poziv koji se raspisuje jednom godišnje).

Drugi oblici financijske potpore neophodne za upravljanje trebali bi se, kao što je to praksa u svijetu, temeljiti na aktivnostima fondova i fondacije različitih agencija, nevladinih organizacija i sl. Pod druge izvore spadaju: subvencije, donacije, sredstava lokalnih, državnih i međunarodnih fondova i zaklada, ustanova i organizacija. Predviđeno je da javna preduzeća mogu također ostvarivati sredstva iz budžeta općina u skladu s njihovim programima u dijelu u kojem su oni sastavni dio planova upravljanja zaštićenim područjem.

Dodatna sredstva za rad JU mogu se osigurati iz sistema naknada koje se uobičajeno plaćaju izravno ustanovi/preduzeću koji upravlja zaštićenim područjem (poglavlje 4.6).

4.6 Ostvarivanje prihoda

Trenutno, JU ZP „Konjuh“ ostvaruje prihode od:

- naplate ulaznica za posjetitelje ZP „Konjuh“
- naknade za ulaz motornim vozilom na područje ZP „Konjuh“
- naplate usluga (obilazak sa vodičem, naplata izletničkih sadržaja, iznamljivanje bicikala za rekreativni obilazak i sl.).

Ubuduće, pored navedenih JU ZP „Konjuh“ može ostvarivati i sljedeće dodatne vrste prihoda iz sistema naknada koje se uobičajeno plaćaju izravno ustanovi koja upravlja zaštićenim područjem:

- naknada za parkiranje
- naknada za kampiranje
- naknada za zakup prostora za štandove potrebne za prodaju suvenira, knjiga i sl.
- naknade za dnevne karte za rekreativni ribolov, rekreativno penjanje i druge dopuštene rekreativno-sportske djelatnosti
- naknade za korištenje znaka/logotipa zaštićenoga područja
- naknade za odobrenje posebnih dopuštenja, npr. za promocije, fotografiranje, snimanje, organiziranje događaja i sl.
- posebne naknade koje se plaćaju u skladu sa posebnim ugovorima radi obavljanja dopuštenih privredne djelatnosti (npr. naknade za koncesijska dopuštenja).

Ostvarenom dobiti raspolaže JU ZP „Konjuh“ u skladu sa finansijskim planovima i planovima upravljanja te godišnjim programima rada. Ostvarenu dobit JU je dužna namijeniti razvoju vlastite djelatnosti, ostvarenju razvojnih ciljeva PU, zaštiti i unaprijeđenju identificiranih vrijednosti, sanaciji degradiranog okoliša objekata, izdavanju publikacija s ciljem promocije ZP i drugim djelatnostima u skladu s ciljevima i namjenom zaštićenog područja.

4.7 Troškovi provođenja

Ukupni troškovi provođenja svih predloženih mjera PU ZP „Konjuh“ za period od deset godina iznose: 1.251.600 KM. Za svaku predloženu mjeru i aktivnost za unaprijeđeno upravljanje ZP „Konjuh“ Konsultant je dao procjenu troškova provođenja (Prilog 8 – Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027). U nastavku se daje okvirni pregled troškova po godina i kategorijama vrijednosti za vrijeme trajanja planskog razdoblja od deset godina (Tabela 84). Najviše novčanih ulaganja potrebno je izvršiti u kategoriji rekreativno-turističke infrastrukture uslijed zastarjelosti postojeće infrastrukture i nedovoljnih kapaciteta, zatim slijede prirodne vrijednosti uslijed nedovoljne istraženosti prostora i nedostatka baznih podataka, dok je za kategoriju prostor potrebno izdvojiti najmanje novčanih sredstava iz razloga što je riječ o nematerijalnim mjerama i aktivnostima koje su predložene.

Tabela 84: Pregled troškova provođenja PU ZP „Konjuh“ (vrijednosti izražene u KM) po godinama

Kategorija vrijednosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Ukupno
Prostor	3.000	3.000	4.500	4.500	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	33.000
Prirodne vrijednosti	27.000	38.000	76.000	28.000	28.000	58.000	53.000	53.000	38.000	38.000	437.000
Rekreativno-turističke i izgrađene vrijednosti i potencijali	64.000	92.500	139.000	128.000	185.500	107.500	7.000	7.000	7.000	7.000	744.000
Kultурno-historijske vrijednosti	1.200	1.200	1.200	3.000	8.000	-	7.000	6.000	6.500	3.500	37.600
Ukupno	95.200	134.700	220.700	163.500	224.000	168.500	70.000	69.000	54.500	51.500	1.251.600

4.8 Institucionalna struktura u upravljanju ZP „Konjuh“

JU ZP „Konjuh“ osnovana je u aprilu 2011. godine putem donošenja *Zakona o osnivanju Javne ustanove Zaštićeni pejzaž „Konjuh“* (Sl. novine TK br. 06/11), a ustanova je otpočela sa radom početkom 2012. god. nakon službene registracije JU kod nadležnog suda 22.11.2011. god. U nastavku je prikazana institucionalna struktura u upravljanju ZP „Konjuh“ (Slika 19):

Slika 19: Institucionalna struktura u upravljanju ZP „Konjuh“

4.9 Organizacijska struktura u upravljanju ZP „Konjuh“

Kao što je već prethodno navedeno, djelatnost upravljanja ZP „Konjuh“ povjerena je JU ZP „Konjuh“ u skladu sa članom 20. *Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“* i članom 7. *Zakona o osnivanju Javne ustanove Zaštićeni pejzaž „Konjuh“*. Zadaća JU je da vodi aktivnu brigu o svim vrijednostima u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog i unaprijeđenog načina korištenja prirodnih dobara te da nadzire provođenje svih dozvoljenih djelatnosti u prostoru zaštite, kontrolira ispunjavanje uslova i mjera zaštite prirode i insistira na provođenju mjera zaštite na cijelom području.

Javnom ustanovom upravlja Upravni odbor od 3 člana koji je imenovala Skupština TK.¹⁹⁴ Radna organizacija JU ZP „Konjuh“ uključuje 11 zaposlenika.¹⁹⁵ Određene nedostatke za radnom snagom u sezoni poslova i stručnom radnom snagom, JU nadomiješta angažiranjem povremene i stručne radne snage ugovorima o djelu. Trenutna organizacijska struktura prikazana je u nastavku (Slika 20).

S ciljem određivanja potreba za dodatnim specifičnim kadrom, Konsultant je istražio organizacijske strukture JU „ZP Kantona Sarajevo“¹⁹⁶ (obuhvaća zaštićena područja slične kategorije, ali manjih površina) te JP NP „Una“ (zaštićeno područje je strožije kategorije zaštite, ali ima veću površinu koja iznosi 13,5 ha)¹⁹⁷.

Pred navedenih zaposlenika (Slika 20), ova javna preduzeća zapošljavaju i ostali specifični kadar, kao što su stručnjaci za zaštitu prirode (zoolozi, botaničari), stručnjaci za očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa, stručnjaci za marketing i promociju, stručnjaci za pravne poslove, stručnjaci za komunikaciju sa lokalnim stanovništvom i posjetiocima, turistički vodiči, kvalificirani radnici, domari, i sl.

Implementacija definiranih mjera i aktivnosti u Akcionom planu zahtijevati će dodatne potrebe za zapošljavanjem kako slijedi:

- stručnjak za zaštitu prirode (zoolog)
- stručnjak za zaštitu prirode (botaničar)
- stručnjak za očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa
- stručnjak za marketing i promociju

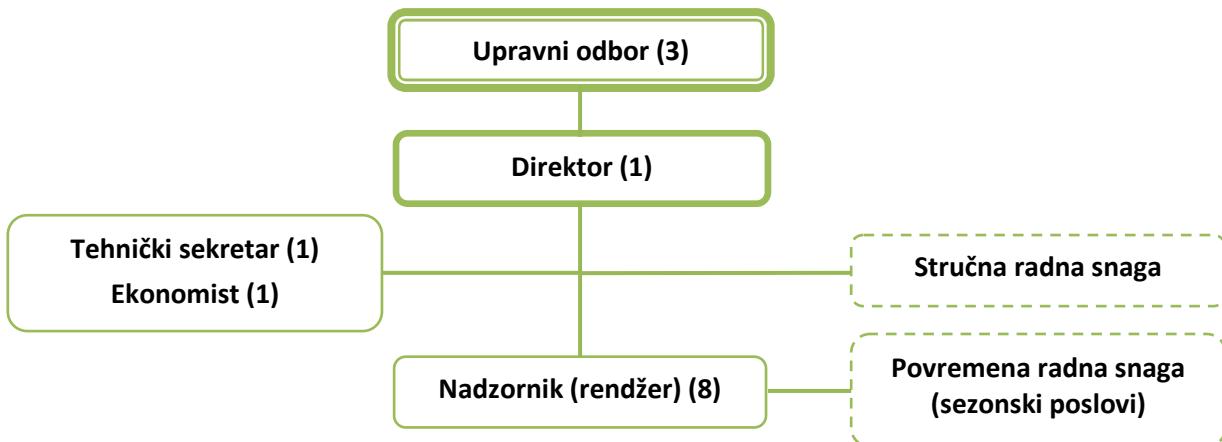
¹⁹⁴ Prema informacijama navedenim na službenoj internet stranici JU ZP „Konjuh“

¹⁹⁵ Prema podacima dobivenim od JU ZP „Konjuh“ u junu 2016. god.

¹⁹⁶ Službena internetska stranica JU „ZP Kantona Sarajevo“, <http://www.zppks.ba/o-nama/organizacija> (pristupljeno: 21.09.2016. godine)

¹⁹⁷ Informacije dobivene od NP „Una“

- stručnjak za pravne poslove
- stručnjak za komunikaciju sa lokalnim stanovništvom i posjetiocima
- turistički vodič
- više nadzornika
- više kvalifikovanih radnika
- domar
- higijeničar.

Slika 20: Trenutna organizacijska struktura u upravljanju ZP „Konjuh“

5 RAZVOJ EKO-TURIZMA NA PODRUČJU ZP „KONJUH“

Nekontrolirani turizam u zaštićenim područjima predstavlja prijetnju za biljni i životinjski svijet. Izvor opasnosti je nesavjesnost turista koji često koriste znatno više resursa nego što im je potrebno za ugodno provođenje odmora.

U svrhu očuvanja tradicionalnih vrijednosti, potrebno je napustiti ideju daljeg razvoja masovnog turizma, a rješenjem se smatra razvoj eko-turizma. Osnovne karakteristike eko-turizma na području ZP „Konjuh“ treba da budu: razvoj turizma u sklopu ZP bez opasnosti da posjetioci naruše ili izmjene izvorni karakter i izgled područja (definirano u sklopu poglavlja 3.2 i 3.3 i određivanje broja posjetilaca koji osigurava kontinuitet razvoja turizma u području, a bez narušavanja prirodne ravnoteže (djelomično definirano u sklopu poglavlja 3.6).

Prema definiciji Svjetske turističke organizacije (UNWTO) eko-turizam čine: „svi oblici prirodnog turizma u kojima je glavna motivacija turista promatranje i uvažavanje prirode i tradicionalnih kultura koje dominiraju u prirodnim područjima“.

5.1 Mogućnosti i ciljevi razvoja eko-turizma

Osnovna **obilježja** eko-turizma prema UNWTO-u su da:

- sadrži edukacijske i interpretacijske komponente
- najčešće se organizira za manje skupine posjetitelja, a organizaciju provode specijalizirana mala preduzeća u privatnom vlasništvu
- svodi na minimum negativne učinke na prirodni i socio-kulturni okoliš
- podržava zaštitu prirodnih područja:
  - ostvarivanjem ekonomske koristi za lokalnu zajednicu
  - stvaranjem radnih mjesta i mogućnosti stjecanja prihoda za lokalnu zajednicu
  - podizanjem svijesti lokalnog stanovništva i privremenih posjetitelja o potrebi očuvanja prirodnih dobara¹⁹⁸

Prema navedenim načelima i obilježjima eko-turizma može se zaključiti da je eko-turizam, turizam temeljen na prirodi ekološki osviještenih sudionika i upravljan po principima održivosti. Posebnu dimenziju eko-turizmu daje način korištenja prirodnih i kulturnih resursa u službi stvaranja posebnih doživljaja za turiste.

Generalno gledajući, **trenutne mogućnosti** za razvoj eko-turizma u ZP „Konjuh“ su male iz razloga što:

- ne postoje dovoljni infrastrukturni kapaciteti za prihvrat turista i razvoj svih željenih sadržaja
- ne postoje edukativni programi za posjetitelje
- vrlo je mali broj stalno naseljenog lokalnog stanovništva
- mali je broj registriranih obrta na području ZP „Konjuh“ koji bi se mogli iskoristiti u ponudu tradicijskih usluga, proizvodnje hrane i sl.

Stoga bi glavni **ciljevi** eko-turizma trebali biti:

- promicati okolišno održivi eko-turizam kroz:
  - promicanje zaštite okoliša (provođenje procjene utjecaja na okoliš i adekvatno planiranje prilikom zahvata u okolišu, odabir adekvatnih metoda građenja i građevinskih materijala, uzimanje u obzir vizualnih utjecaja, utjecaja na

---

¹⁹⁸World Tourism Organization

- vodoopskrbu, kakvoću zraka, provođenje mjera za smanjivanje nastanka otpada i smanjenje nastanka otpadnih voda, očuvanje vode, tretman otpadnih voda, mjere energetske efikasnosti i smanjenje korištenja energije, prijevoz vršiti sa minimalnim utjecajem na biljni i životinjski svijet)
- pružanje edukacije vezane za važnost zaštite okoliša (povećavanje nivoa ekološke svijesti i poticanje odgovornog ponašanja prema prirodi)
  - promicati društveno-kulturni održivi turizam kroz:
    - promicanje aktivnog sudjelovanja lokalnog stanovništva i tradicijske ponude (npr. hrana, običaji i tradicijske vrijednosti)
    - promicanje vlasništva lokalnog stanovništva
    - poboljšavanje ravnoteže lokalne zajednice
    - poticanje inter-kulturalnog poštovanja i komunikacije između lokalnih zajednica i turista
  - promicati ekonomsko održivi turizam kroz:
    - privlačenje turista u prirodna okruženja koja su jedinstvena
    - trajni doprinos lokalnom ekonomskom razvoju
    - stvaranje stalnih radnih mesta za lokalno stanovništvo
    - moderniziranje lokalne infrastrukture
    - zadržavanje ostvarene dobiti u lokalnim zajednicama
    - održavanje finansijske stabilnosti zaštićenih područja
    - učinkovito korištenje prirodnih resursa.

Koncept razvoja eko turizma treba bazirati na:

- minimiziranju negativnih utjecaja na prirodu i kulturu
- obrazovanju turista o važnosti zaštite okoliša
- naglašavanju važnosti odgovornog poslovanja, koje se provodi u saradnji s lokalnom vladom i sa stanovništvom radi zadovoljavanja lokalnih potreba i stvaranja koristi od zaštite okoliša
- težnji za maksimiziranjem ekonomске koristi za receptivna područja, a naročito za stanovništvo koje živi u prirodnim i zaštićenim područjima i oko njih
- težnji da razvoj turizma ne prelazi društvene i prirodne granice prihvatljivih promjena
- oslanjanju na infrastrukturu koja je razvijena u skladu sa životnom sredinom, minimiziranje upotrebe fosilnih goriva, očuvanje lokalnog biljnog i životinjskog svijeta i uklapanje u prirodno i kulturno okružje .

Međutim, prema Prostornom planu područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010.-2030.¹⁹⁹, zvaničnoj web stranici²⁰⁰ ZP „Konjuh“ i dr. izvorima, nije nigdje spomenuta mogućnost razvoja eko-turizma na području ZP „Konjuh“. Razvoj ekoturizma nije uzet u obzir prilikom definiranja ciljeva razvoja turizma na području ZP „Konjuh“. Ipak, ukoliko se budu slijedile mjere unaprjeđenja i smjernice za razvoj prostora, turizma, rekreacije i predložena infrastrukturna ulaganja, ujedno se ispunjavaju i preduvjeti za razvoj eko-turizma.

---

¹⁹⁹ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog kantona, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, 2013.

²⁰⁰ <http://www.zpkonjuh.ba/>

5.2 Strategija razvoja eko-turzima

Na osnovu iznesenih činjenica o eko-turizmu, njegovom značenju, ulozi u sveukupnom održivom razvoju i doprinosu poslovnom razvoju lokalnih zajednica u sklopu i izvan ZP „Konjuh“, od velike važnosti je definirati osnovne smjernice strategije razvoja eko-turizma. Smjernice (aktivnosti i mjere) su bazirane na glavnim ciljevima eko-turizma, kako slijedi:

- osmišljavanje smjernica za promociju eko-turizma kao glavne grane održivog razvoja (koristiti primjere uspješno razvijenog eko-turizma u susjednim državama, na sličnim zaštićenim područjima)
  - promocija kod svih školskih i drugih obrazovnih ustanova (osnovno i srednjoškolsko obrazovanje)
  - promocija pomoću angažmana stručnog kadra Prirodno matematičkog fakultet TK
  - promocija manje poznatih lokaliteta u sklopu zaštićenog područja
- definiranje ograničenog broja posjetilaca za različite lokalitete i atraktivnosti zaštićenog područja. Nosivost kapaciteta pojedinih lokaliteta je obrađena u sklopu predloženih programa posjećivanja (3.6)
- definiranje edukacijskog sadržaja koji će se promovirati i prožimati kroz aktivnosti eko-turizma (kroz samu promociju eko-turizma, tokom posjete eko-turista, tokom posjete turista drugih oblika turizma i posjetilaca i dr.). Koncept edukacijskih sadržaja, odnosno edukacijski programi treba biti baziran na informacijama o zaštićenom području i njegovim atraktivnostima, kao i informacijama o eko-turizmu i svim aspektima eko-turizma)
- posebnu pažnju obratiti na lokalno stanovništvo. Identifikacijom lokalnog stanovništva (broj naselja, broj stanovnika, njihova zanimanja) smisliti program pristupa i saradnje sa stanovništvom. Privući lokalno stanovništvo da učestvuje u razvoju područja, prezentacijom uspješnih poslovnih prilika u sličnim zaštićenim područjima (prodaja organski uzgojenog povrća i voća, prodaja meda i mednih prerađevina i sl.). Fokusirati se na zapošljavanje lokalnog stanovništva za poslovne pozicije upravljanja zaštićenim područjem.

Sve navedene smjernice, moraju prethodno biti potkrijepljene dobro definiranim propisima upravljana eko-turizmom za zaštićeno područje. Propisi moraju da sadrže jasno definirane aktivnosti koje su dozvoljene za način promocije, način ograničenja broja posjetilaca, način zapošljavanja lokalnog stanovništva i sl., u saradnji sa nadležnim ministarstvima (Ministarstvo trgovine, turizma i saobraćaja, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice i Ministarstvo razvoja i poduzetništva).

6 ZAKLJUČAK

Kao što je već prethodno objašnjeno u dokumentu, PU je instrument kojim se definiraju optimalni načini i metode za zaštitu područja, korištenje njegovih prirodnih resursa za potrebe samoodrživog funkcioniranja, njegov budući funkcionalni razvoj i efikasno upravljanje.

PU predstavlja željeno buduće stanje ili uvjete koji će vladati u zaštićenom području kao i najefikasniji način za postizanje ciljeva. U predmetnom PU dat je detaljan pregled ciljeva upravljanja područjem, opisuju se ciljevi za razvoj turizma, unaprjeđenje infrastrukture, ali i definiraju konkretnе akcije za postizanje ciljeva. Očekivanja za provođenje postavljenih ciljeva, odnosno realizacije PU su date u Akcionom planu za svaku od predloženih mjera, a ispunjenje svih ciljeva trebalo bi se ostvariti u okviru predloženog trajanja PU od 10 godina, odnosno do 2027. godine.

S ciljem lakšeg praćenja ostvarenja datih ciljeva i mjera za unaprjeđenje, upravljač JU ZP „Konjuh“ treba provoditi monitoring ispunjenja istih te podnosići izvještaje o realizaciji navedenih mjera i ciljeva u sklopu svojih obaveznih izvještavanja prema MINPUZO TK (polugodišnji i godišnji izvještaji u sklopu prezentacije poslovanja na sjednicama Vlade TK). Ukoliko iz opravdanih razloga ne dođe do realizacije mjera i aktivnosti za unaprijeđeno upravljanje ZP „Konjuh“ (nedostatak finansijskih sredstava, nedostatak kadra za provedbu mjera i aktivnosti na terenu, otežana suradnja s interesnim stranama i sl.), upravljač JU ZP „Konjuh“ treba pristupiti kontinuiranom prilagodljivom upravljanju, nastojeći implementirati definirane ciljeve i mjere u što skorijem roku. U toku implementacije mjera i aktivnosti iz PU, upravljač je dužan provoditi i kontinuirano poboljšanje procesa upravljanja.

Dakako, ispunjenje velikog broja ciljeva vezano je za ulaganje finansijskih sredstava, stoga će biti potrebno uložiti napore u pribavljanju istih kao i osigurati adekvatne finansijske mehanizme. Navedeno se može ostvariti putem odvajanja većeg kantonalnog budžeta za zaštitu prirode i apliciranju na natječaje za raspodjelu finansijskih sredstava kod Federalnog ministarstva okoliša i turizma i Fonda za zaštitu okoliša FBiH, putem finansiranja iz naknada, donacija i sl. S druge strane, pojedine mjere za unaprijeđeno upravljanje ne zahtijevaju nikakva finansijska sredstva i tiču se ostvarivanja bolje saradnju sa kantonalnim institucijama nadležnim za šumarstvo, vodoprivredu, saobraćaj, turizam, nadležnim inspekcijskim tijelima te ostvarivanja bolje saradnje sa korisnicima prostora.

Uspješna implementacija mjera i aktivnosti zahtijevat će i dodatni specifični angažman radnog osoblja kao što su: stručnjaci za zaštitu prirode (zoolozi, botaničari), stručnjaci za očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa, stručnjaci za marketing i promociju, stručnjaci za pravne poslove, stručnjaci za komunikaciju sa lokalnim stanovništvom i posjetiocima, vodiči, kvalificirani radnici sl., stoga se daje preporuka za zapošljavanje navedenog kadra.

7 POPIS KORIŠTENE LITERATURE

7.1 Popis korištenih zakona

	Zakon / Pravilnik / Direktiva
1.	Zakon o zaštiti prirode FBiH (Sl. novine FBiH, br. 66/13)
2.	Zakon o zaštiti okoliša FBiH (Sl. novine FBiH, br. 33/03 i 38/09)
3.	Zakon o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14)
4.	Zakon o osnivanju JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ (Sl. novine TK br. 06/11)
5.	Zakon o principima lokalne samouprave FBiH (Sl. novine FBiH, br. 49/06 i 51/09)
6.	Zakon o šumama TK (Sl. novine Tuzlanskog kantona br. 9/12 i 17/13)
7.	Zakon o koncesijama TK (Sl. novine TK, br. 5/04, 7/05, 6/11 i 01/13)
8.	Zakon o lovstvu FBiH (Sl. novine FBiH, br. 04/06, 08/10 i 81/14)
9.	Zakon o slatkovodnom ribarstvu FBiH (Sl. novine FBiH, br. 64/04)
10.	Zakon o rudarstvu FBiH (Sl. novine FBiH br. 26/10)
11.	Zakon o vodama FBiH (Sl. novine FBiH, br. 70/06)
12.	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH (Sl. novine FBiH, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10)
13.	Zakon o poljoprivrednom zemljištu FBiH (Sl. novine FBiH, br. 52/09)
14.	Zakon o poljoprivredi FBiH (Sl. novine FBiH, br. 88/07, 4/10, 7/13)
15.	Zakon o slatkovodnom ribarstvu FBiH (Sl. novine FBiH, br. 64/04)
16.	Zakon o turističkoj djelatnosti FBiH (Sl. novine FBiH, br. 32/09)
17.	Pravilnik o razvrstavanju, minimalnim uvjetima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata (Sl. novine FBiH, br. 23/96, 46/98, 27/00 i 36/02)
18.	Uredba NATURA 2000 – zaštićena područja u Europi (Sl. novine FBiH, br. 43/11)
19.	Crvena lista ugroženih divljih vrsta i podvrsta biljaka, životinja i gljiva (Sl. novine FBiH, br. 7/14)
20.	Direktiva o pticama (2009/147/EC)
21.	Direktiva o staništima (92/43/EEC)

7.2 Popis korištene dokumentacije

	Autor / Naziv dokumenta / godina publiciranja
1.	Centar za podršku održivom gazdovanju šumskim resursima (CEPOS), Diverzitet šumskega ekosistema i zaštićena područja, 2010
2.	Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Federalna strategija zaštite okoliša 2008-2018, 2009
3.	Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Federalna strategije razvoja turizma FBiH 2008-2018, 2008
4.	Federalno ministarstvo okoliša i turizma, R1 Analiza unesenih podataka u standardne formulare i finalni izvještaj o predloženoj Natura 2000 mreži (indikator 2), Prilog 2 – Finalna lista potencijalnih NATURA 2000 područja
5.	Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Reliktno-refugijalni pejzaži Bosne i Hercegovine u „Bosna i Hercegovina zemlja raznolikosti, 2008
6.	International Union for Conservation of Nature (IUCN) (Međunarodna unija za očuvanje prirode) / World Commission on Protected Areas (WCPA) (Svjetska komisija za zaštićena područja), European Models of Good Practice in Protected Areas (Europski primjeri dobrih praksi u zaštićenim područjima), 2004
7.	International Union for Conservation of Nature (IUCN) (Međunarodna unija za očuvanje prirode) Caballons Lascurain, H., IV World Congress and National parks and Protected areas, Tourism, ecotourism and protected areas (Turizam, ekoturizam i zaštićena područja), 1996
8.	International Union for Conservation of Nature (IUCN), Guidelines for Applying Protected Area Management Categories (Smjernice za primjenu upravljanja po kategorijama zaštićenih područja), 2013
9.	International Union for Conservation of Nature (IUCN) (Međunarodna unija za očuvanje prirode), Adrian Phillips, Smjernice za upravljanje IUCN kategorijom V - Zaštićeni kopneni/morski pejzaži, 2002
10.	International Union for Conservation of Nature (IUCN) (Međunarodna unija za očuvanje prirode) / World Commission on Protected Areas (WCPA) (Svjetska komisija za zaštićena područja), Ecological Restoration for Protected Areas - Principles, Guidelines and Best Practices, (Ekološka restauracija u zaštićenim područjima – Načela, smjernice i najbolje prakse), 2012
11.	International Union for Conservation of Nature (IUCN) (Međunarodna unija za očuvanje prirode) / World Commission on Protected Areas (WCPA) (Svjetska komisija za zaštićena područja), Protected Area Management:

	Autor / Naziv dokumenta / godina publiciranja
	Principles and Practice (Upravljanje zaštićenim područjima – Načela i prakse), 2001
12.	International Union for Conservation of Nature (IUCN) (Međunarodna unija za očuvanje prirode) / World Commission on Protected Areas (WCPA) (Svjetska komisija za zaštićena područja), Managing Protected Areas – A Global Guide (Upravljanje zaštićenim područjima – Globalni vodič), 2006
13.	Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK, Kantonalni akcioni plana za zaštitu okoliša (KEAP) TK 2015-2020, 2015
14.	Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona, Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, juli 2013
15.	Odluka Vlade FBiH (br. 1185/2012 od 11.09.2012. godine) o osnivanju posebnih lovišta na teritoriji FBiH - Posebno lovište „KONJUH“
16.	Odluka Vlade TK (br. 02/1-14-28448/11 od 20.12.2011. godine) o dodjeli koncesije za korištenje prirodne izvorske vode „Muška voda“
17.	Odluka Vlade TK o koncesiji za zahvatanje prirodne izvorske vode (br.: 02/1-25-3280-8/14 od 28.07.2015. godine)
18.	Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu, Morfološka i citološka diferencijacija dvije populacije <i>Iris reichenbachii</i> Heuff. var bosniaca G.Beck (<i>I. bosniaca</i> G. Beck) u odnosu na geološku podlogu, diplomski rad, Šimić, E. 2009
19.	Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu; Diplomski rad, Šimić, E., Morfološka i citološka diferencijacija dvije populacije <i>Iris reichenbachii</i> Heuff. var bosniaca G.Beck (<i>I. bosniaca</i> G. Beck) u odnosu na geološku podlogu, 2009
20.	Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa Tuzla, Elaborat o proglašenju dijela područja planine Konjuh zaštićenim područjem, 2002
21.	Bibby J. C. i sar., Metode brojanja ptica, Academic Press, 2000
22.	Storch, I. 1994. Stanište i preživljavanje velikog tetrjetra <i>Tetrao urogallus</i> , gniažđenje u Bavarskim Alpama
23.	Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju, Deklaracija i akcijski program za 21. stoljeće, 1992
24.	Federalno ministarstvo poljoprivrede, ministarstva i vodoprivrede, Informacija o gospodarenju šumama FBiH, 2014

7.3 Popis korištenih internetskih izvora

	Internetski izvor
1.	Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH: http://old.kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=2552 (pristupljeno 22.07.2016.)
2.	Priručnik za održivi turizam: http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97 (pristupljeno: 26.07.2016. godine)
3.	Službena internetska stranica Općine Kladanj: http://www.kladanj.ba/posjeta-eksperta-icomos-a-nekropoli-stecaka-u-olovcima (pristupljeno: 25.07.2016. god.)
4.	Službena internetska stranica JU ZP „Konjuh“: http://www.zpkonjuh.ba/ (pristupljeno: 30.08.2016. god.)
5.	Službena internetska stranica JU „ZP Kantona Sarajevo“: http://www.zppks.ba/o-nama/organizacija (pristupljeno: 21.09.2016. godine)

8 PRILOZI

8.1 Prilog 1 - Lista relevantnih institucija i interesnih strana

Tabela 85: Lista relevantnih institucija i interesnih strana u procesu izrade PU ZP „Konjuh“

R. br.	Uloga	Institucija/interesna skupina
1.	Klijent Donosioc odluka Primarni stakeholder	Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice TK
2.	Korisnik dokumenta Donosioc odluka Primarni stakeholder	JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“
3.	Donosioc odluka Primarni stakeholder Institucija za pružanje podataka	Kantonalna uprava za šumarstvo (pri Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva)
4.	Donosioc odluka Primarni stakeholder Institucija za pružanje podataka na općinskom nivou	Općina Kladanj
5.	Donosioc odluka Primarni stakeholder Institucija za pružanje podataka na općinskom nivou	Općina Živinice
6.	Donosioc odluka Primarni stakeholder Institucija za pružanje podataka na općinskom nivou	Općina Banovići
7.	Sekundarni stakeholder Institucija za nadzor nad provođenjem dopuštenih djelatnosti u ZP Konjuh	Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Tuzlanskog kantona (Inspektorat za urbanizam, građevinarstvo, ekologiju i industriju, Inspektorat za poljoprivredu, vodoprivredu, šumarstvo i veterinarstvo te ostali inspektorati definirani pod tačkom 4.3.)
8.	Sekundarni stakeholder Institucija za pružanje podataka	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
9.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha koji je u mogućem konfliktu sa strogom zaštitom	JP „Šume Tuzlanskog kantona“ d.d. Kladanj
10.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha koji je u mogućem konfliktu sa strogom zaštitom	ŠG ²⁰¹ "Konjuh" Kladanj
11.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha koji je u mogućem konfliktu sa strogom zaštitom	ŠG "Sprečko" Živinice
12.	Sekundarni stakeholder Korisnik infrastrukture za vodosnabdijevanje i prikupljanje otpada sa područja općine Kladanj	JKP „Komunalac“ d.d. Kladanj
13.	Sekundarni stakeholder Institucija za pružanje podataka ²⁰²	JU „Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK“
14.	Sekundarni stakeholder Korisnik infrastrukture za vodosnabdijevanje sa područja općine Banovići	JP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Banovići
15.	Sekundarni stakeholder Infrastruktura za prikupljanje otpada	JKP „Komunalac“ Banovići

²⁰¹ Šumsko gazdinstvo

²⁰² Elaborat o proglašenju dijela planine Konjuh zaštićenim područjem, 2002

R. br.	Uloga	Institucija/interesna skupina
	sa područja Konjuha u općini Banovići	
16.	Sekundarni stakeholder Infrastruktura za telekomunikacije	BH Telekom d.d. Sarajevo - direkcija Tuzla
17.	Sekundarni stakeholder Infrastruktura za elektrosnabdijevanje	JP Elektroprivreda BiH – Elektrodistribution Tuzla
18.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha koji je u mogućem konfliktu sa strogom zaštitom	„Rudnik nemetalna Kladanj“ d.o.o. Kladanj „Rudar“ d.o.o. Tuzla ²⁰³
19.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Biciklistički klub „Kladanj“
20.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Biciklistički klub Živinice
21.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Planinarsko društvo „Miljkovac“ Kladanj
22.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Planinarsko društvo „Muška voda Konjuh“ Kladanj
23.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Planinarsko društvo „Varda“ Banovići
24.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Planinarsko društvo „Drenik“ Živinice
25.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Sportsko-ribolovno društvo „Drinjača“ Kladanj
26.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	SRD „Klen“ Banovići
27.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Sportsko ekološko ribolovno društvo – SERD Banovići
28.	Sekundarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Sportsko ribolovno društvo „Mrena“ Živinice
29.	Tercijarni stakeholder Korisnik prostora Konjuha	Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“ Kladanj Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca Medžlisom islamske zajednice (Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“ Kladanj u saradnji sa Općinom Kladanj, Vijećem kongresa bošnjačkih intelektualaca i Medžlisom islamske zajednice organizira: Vjersko kulturnu manifestaciju „Dani Djevojačke pećine“ ²⁰⁴)
30.	Tercijarni stakeholder NGO (javnost)	Centar za ekologiju i turizam „Konjuh“

²⁰³Na području Kladnja rudu magnezita eksplotiralo je preduzeće Rudnik magnezita „Konjuh“. Od 1992. godine ovaj rudnik je neaktivan. Potpisanim Ugovorom o poslovno – tehničkoj saradnji između "Rudnika nemetalna Kladanj" i "Rudara" d.o.o. Tuzla te Ugovorom o prenosu Ugovora o koncesiji na eksplotaciji magnezita na ležištu "Konjuh" u općini Kladanj, Rudnik nematala magnezita Kladanj započinje ponovo sa radom nakon 22 godine. Od 07.09.2014 godine firma „Rudar“ d.o.o. Tuzla počela je pripremne i geološko - istražne radnje, a eksplotacija prvih tona magnezita očekuje se za oko godinu dana.

²⁰⁴Dani Djevojačke pećine održavaju se tradicionalno zadnje sedmice u avgustu, budući da je centralna vjerska manifestacija-dova zadnje nedjelje u avgustu.

8.2 Prilog 2 – Kaznene odredbe i novčane kazne za kršenje odredbi o dopuštenim aktivnostima

Zakon o zaštiti prirode FBiH (Sl. novine FBiH, br. 66/13) navodi kaznene odredbe i novčane kazne za kršenje odredbi o dopuštenim aktivnostima (član 232). Novčanom kaznom u iznosu od 500 KM do 1500 KM kaznit će se fizičko lice, pravno lice 5000 KM do 15 000 KM, a odgovorno lice pravnog lica novčanom kaznom od 500 KM do 3000 KM, ako:

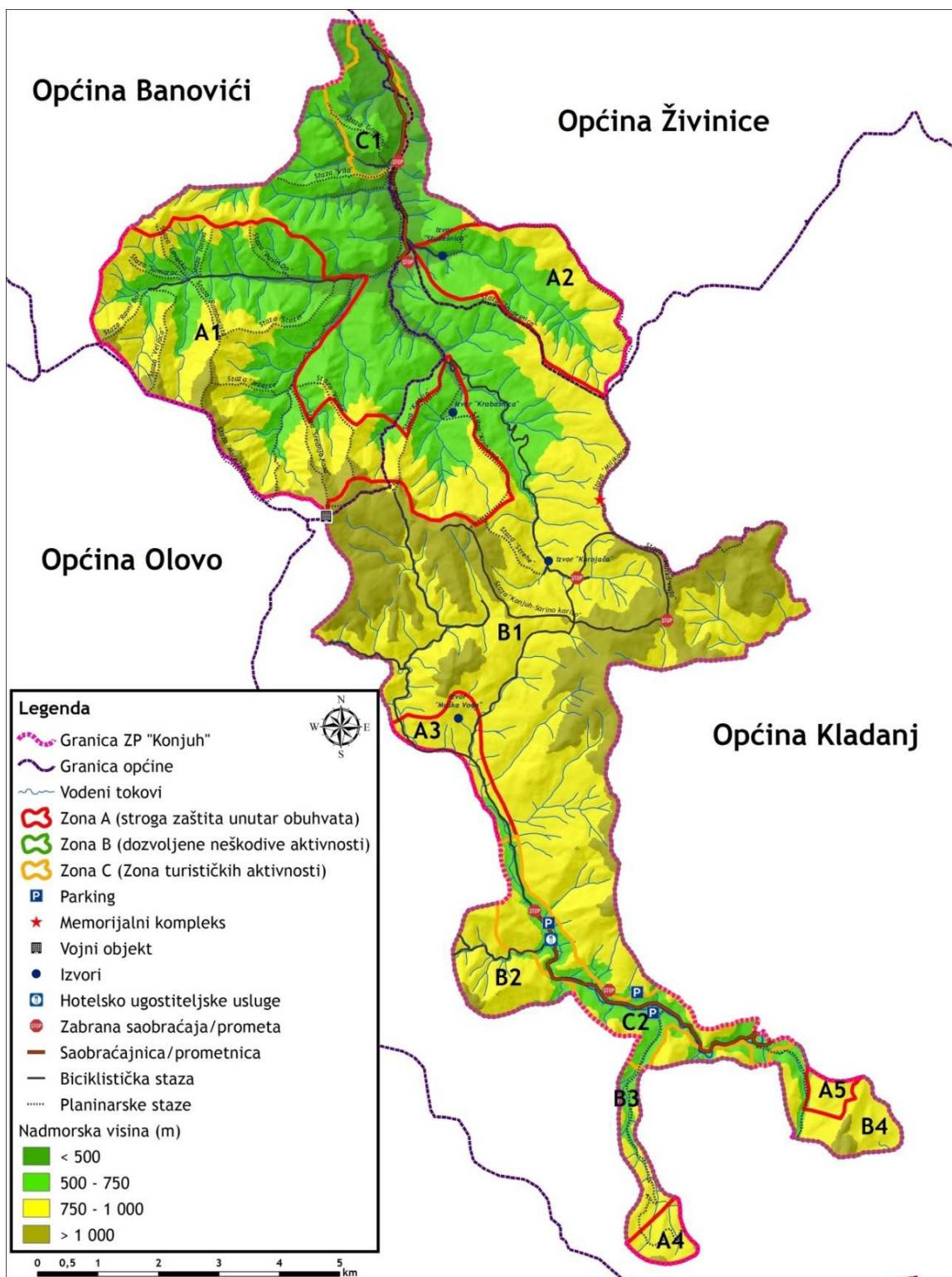
- organizira vožnje na motorni pogon i biciklima izvan naselja, svih vrsta cesta, poljskih puteva i uređenih staza i poligona za vožnju
- stavlja na tržište i primjenjuje sredstva za zaštitu bilja i mineralna gnojiva na nedopušten način
- koristi prirodna dobra na nedopušten način i sa štetnim posljedicama
- donese planove bez odobrenja uvjeta zaštite prirode ili propisanih saglasnosti
- provede zahvat za koji nije pribavljenja ocjena prihvatljivosti za prirodu ili protivno pribavljenoj ocjeni
- u zoni utjecaja zahvata ne uspostavi ili ne približi stanje u prirodi onom stanju koje je bilo prije zahvata
- ne provede kompenzacijске uvjete na propisani način
- kao nosilac zahvata ili korisnik prirodnih dobara bez odgađanja ne otkloni štetne posljedice
- iskorištava mineralne sirovine na način da se ne osigurava očuvanje pejzažnih vrijednosti prostora i ne poduzme mjere sanacije, ili ako doneše sanacioni projekt bez saglasnosti ministarstva
- koristi i upravlja šumama suprotno načelima održivog razvoja
- obavlja pošumljavanje tamo gdje nije opravdano i na način koji ugrožava ugroženi ne šumske i rijetki stanišni tip
- koristi hemijska sredstva za zaštitu bilja u šumama bez dopuštenja
- ne osigura stalan postotak zrelih i starih stabala prema uvjetima zaštite prirode
- ne upravlja na način da u najvećoj mjeri očuva šumske čistine i šumske rubove
- ne upravlja na način da osigurava produženje sječive zrelosti zavičajnih vrsta drveća
- prometuje na krškom području suprotно propisanim uvjetima
- ne prijavi otkriće speleološkog objekta ili njegovog dijela u propisanom roku
- koristi speleološke pojave i objekte u turističke svrhe bez ili suprotno programu ministarstva
- ošteće, uništava ili odnosi spiljski nakit i podzemnu faunu
- ne traži dozvolu ministarstva za propisano korištenje, uređenje, istraživanje, ronjenje, snimanje i ostale djelatnosti i zahvate koji utiču na osnovne značajke, uvjete i prirodnu floru i faunu u speleološkom objektu ili njegovom dijelu
- ugrožava ili ošteće speleološku pojavu ili objekt ili na drugi način sprječava njihovo korištenje, ubija ili uznemiruje podzemne životinje
- pregrađuje vodotoke, isušuje, zatrjava izvore, bare i dr., te time ugrožava prirodne vrijednosti i biološku raznolikost
- gradi građevine, ili privredno koristi prirodna dobra suprotno propisanim uvjetima
- ne očuva rubne dijelove oranica kao staništa
- ne provodi propisane mjere za očuvanje stanišnih tipova u povoljnem stanju
- provodi zahvate i radnje koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom području, a za dopušteni zahvat ne provede odgovarajuće kompenzacijске ili druge predviđene zamjene
- obavi zahvat i radnju koja može dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na međunarodno ekološki značajnom području
- istrijebi zavičajnu divlju vrstu-svojtu

- smanjuje populaciju divljih vrsta-svojti, uništava njihova staništa ili mijenja njihove životne uvjete u mjeri u kojoj je vrsta-svojta ugrožena
- namjerno hvata, ozljeđuje ili ubija divlje životinje
- namjerno uklanja divlje biljke i njihova staništa, smanjuje njihove populacije ili ih uništava
- namjerno oštećeće ili uništava staništa divljih vrsta-svojti
- ne primjenjuje propisane metode i tehnička sredstva koje najmanje ometaju divlje vrste-svojte ili staništa njihovih populacija
- ne izgradi javnu cestu i drugu saobraćajnicu na način da osigura sigurno prelaženje divljih životinja
- ne provodi propisane mjere zaštite i način održavanja prijelaza za divlje životinje
- izvodi stupove i tehničke komponente na nedopušten način
- sakuplja biljke, gljive i njihove dijelove, te hvata i ubija životinje u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa bez dobivanja dozvole ministarstva i drugih propisanih uvjeta
- uvodi (introdukcija) divlju vrstu-svojtu u prirodu na području FBiH, kao i u staništa u kojima vrsta-svojta prirodno ne boravi, suprotno odredbama Zakona i provedbenog propisa
- ponovno uvodi (reintrodukcija) nestale divlje vrste-svojte u prirodu na područje FBiH bez dozvole ministarstva, suprotno uvjetima propisanim Zakonom i provedbenim propisom
- ne provodi propisane mjere za očuvanje dobrog stanja staništa
- obavlja unos, iznos, izvoz, ponovni izvoz, unos s mora divljih vrsta/podvrsta koje su zaštićene na osnovu ovog Zakona ili međunarodnih ugovora kojih je BiH članica, njihovih dijelova ili derivata suprotno uvjetima propisanim Zakonom i provedbenim propisima
- obavlja unos, iznos, izvoz, ponovni izvoz, uvoz, unos s mora divljih vrsta/podvrsta koje su zaštićene na osnovu ovog Zakona ili međunarodnih ugovora koji je BiH članica, njihovih dijelova ili derivata, bez odgovarajuće dozvole ili potvrde izdane od strane ministarstva i akta nadležnog tijela zemlje izvoza ili ponovnog izvoza, ili s lažnom, krivotvorenom ili nevažećom dozvolom ili potvrdom, ili s dozvolom ili potvrdom koja je izmijenjena bez odobrenja ministarstva ili nadležnog tijela zemlje izvoza ili ponovnog izvoza
- upotrijebi dozvolu, potvrdu ili drugi akt izdan na osnovu ovog Zakona u svrhu obavljanja prekograničnog prometa i trgovine zaštićenim divljim vrstama/podvrstama, za bilo koji drugi primjerak divlje vrste/podvrste koji nije taj za koji je izdana dozvola, potvrda ili drugi akt
- u zahtjevu za izdavanje dozvole za unos, iznos, izvoz, uvoz, unos s mora, potvrde za ponovni izvoz, dozvole ili potvrde za trgovinu, upotrijebi lažnu izjavu ili svjesno pruži lažne informacije radi dobivanja dozvole ili potvrde
- uz zahtjev za izdavanje dozvole za unos, iznos, izvoz, uvoz, unos s mora, potvrde za ponovni izvoz, dozvole ili potvrde za trgovinu ili u bilo koju drugu svrhu u vezi sa ovim Zakonom i na osnovu njega donesenim provedbenim propisima, priloži lažnu, krivotvorenu, ili nevažeću dozvolu ili potvrdu, ili dozvolu ili potvrdu izmijenjenu bez odobrenja nadležnog tijela koje ju je izdalо
- obavlja provoz divljih vrsta/podvrsta koje su zaštićene na osnovu ovog Zakona, njihovih dijelova ili derivata bez valjane izvozne dozvole ili potvrde o ponovnom izvozu izdane od strane nadležnog tijela zemlje izvoza ili ponovnog izvoza
- obavlja trgovinu odomaćenim autohtonim ili stranim divljim vrstama/podvrstama zaštićenim na osnovu ovog Zakona ili međunarodnih ugovora kojih je BiH članica suprotno uslovima propisanim Zakonom i na osnovu njega donesenim provedbenim propisima
- krivotvorili izmijeni dozvolu ili potvrdu za trgovinu odomaćenim autohtonim ili stranim divljim vrstama/podvrstama zaštićenim na osnovu Zakona
- se ne pridržava odredbi i uslova navedenih u dozvoli ili potvrdi za trgovinu odomaćenim autohtonim ili stranim divljim vrstama/podvrstama zaštićenim na osnovu Zakona
- ako bez odgađanja ne obavijesti ministarstvo o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na valjanost dozvole ili potvrde u svrhu prekograničnog prometa ili

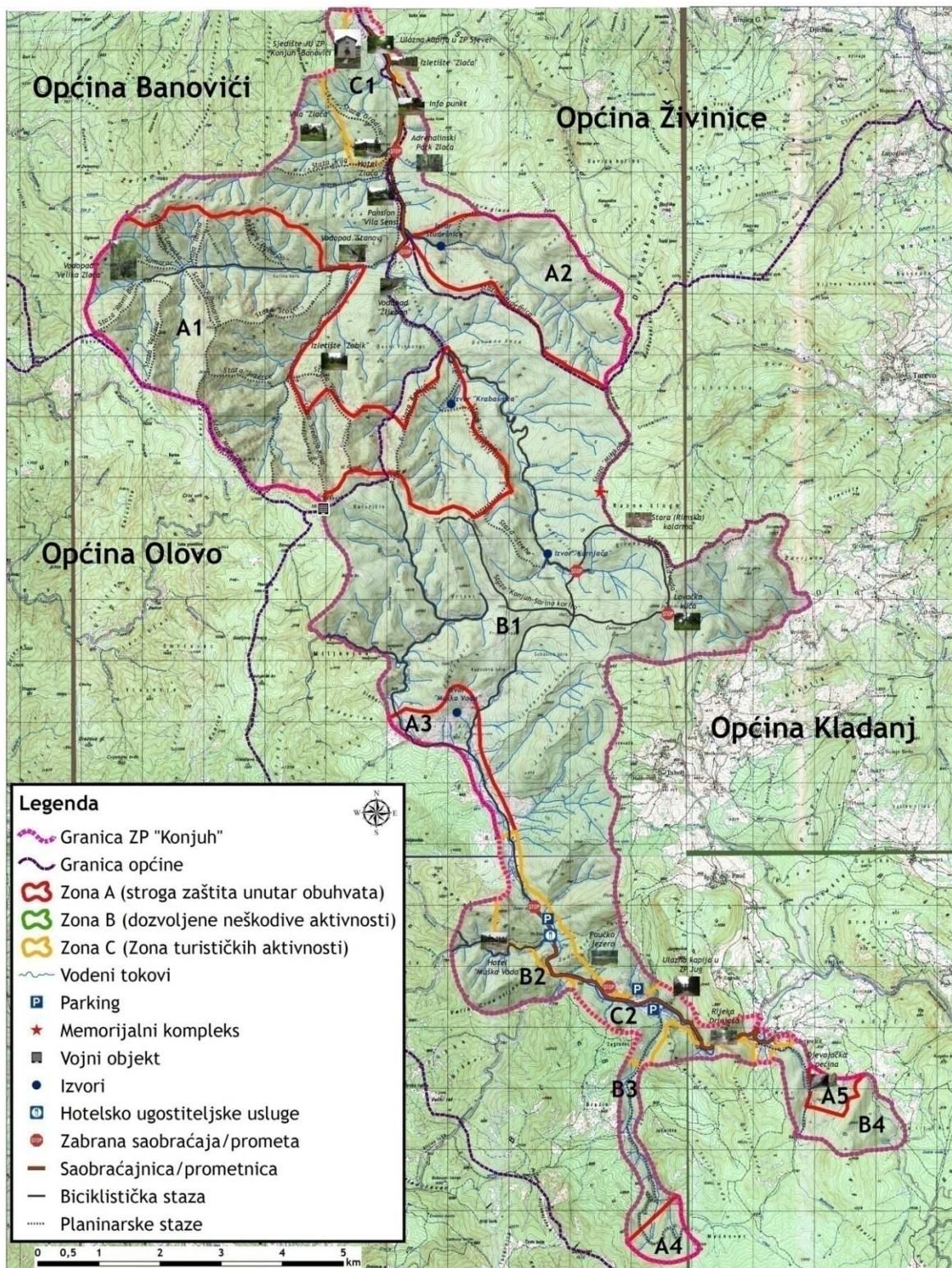
trgovine zaštićenim divljim vrstama/podvrstama, izdanim u skladu s ovim Zakonom i na osnovu njega donesenim provedbenim propisima

- namjerno bere, sakuplja, siječe ili iskopava samonikle strogog zaštićene biljke ili gljive,
- drži i trguje strogog zaštićenim biljkama i gljivama
- namjerno hvata, drži i ubija strogog zaštićene životinje, ošteće ili uništava njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, te područja razmnožavanja i odmaranja, uzmiruje ih u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih i hibernacije, te namjerno uništava ili uzima jaja iz prirode ili drži prazna jaja
- prikriva, drži, uzgaja, trguje, uvozi, izvozi, prevozi, otuđuje ili na bilo koji način pribavlja te preparira strogog zaštićene životinje
- drži u zatočeništvu, uzgaja, prodaje i kupuje zaštićene divlje vrste/podvrste suprotno propisanim uvjetima
- izvozi ili uvozi strogog zaštićene biljke, gljive i životinje bez dozvole ministarstva
- koristi zaštićene divlje vrste-svoje suprotno propisanim uvjetima
- upotrebljava neselektivna sredstva hvatanja i ubijanja zaštićenih životinja te sredstva koja mogu prouzročiti lokalno nestajanje ili ozbiljno uzmiravanje populacije vrsta
- ne štiti zavičajne udomačene vrste-svoje na propisan način
- upotrebljava genski materijal ili uzima iz prirode uz ugrožavanje ekološkog sistema i populacija vrsta
- prenese pravo patenta genoma
- upravlja genskim bankama bez ovlaštenja
- bez valjana razloga uništava minerale ili fosile
- uzima iz prirode minerale ili fosile koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima
- stavlja u promet minerale i fosile bez dozvole
- izvozi minerale ili fosile koji su proglašeni zaštićenim prirodnim vrijednostima
- obavlja radnje i zahvate na zaštićenoj prirodnoj vrijednosti bez pribavljene dozvole
- ne obavi ponudu za prodaju nekretnine po pravu prvokupa na način propisan Zakonom
- proda nekretninu koja se nalazi na zaštićenoj prirodnoj vrijednosti drugoj osobi u cijenu koja je niža od cijene navedene u ponudi uz pravo prvokupa
- ne provodi propisane uvjete i mjere zaštite prirode utvrđene odlukom ili ugovorom o koncesiji
- ne poduzme sve mjere i radnje na sprječavanju nastalih promjena i oštećenja.

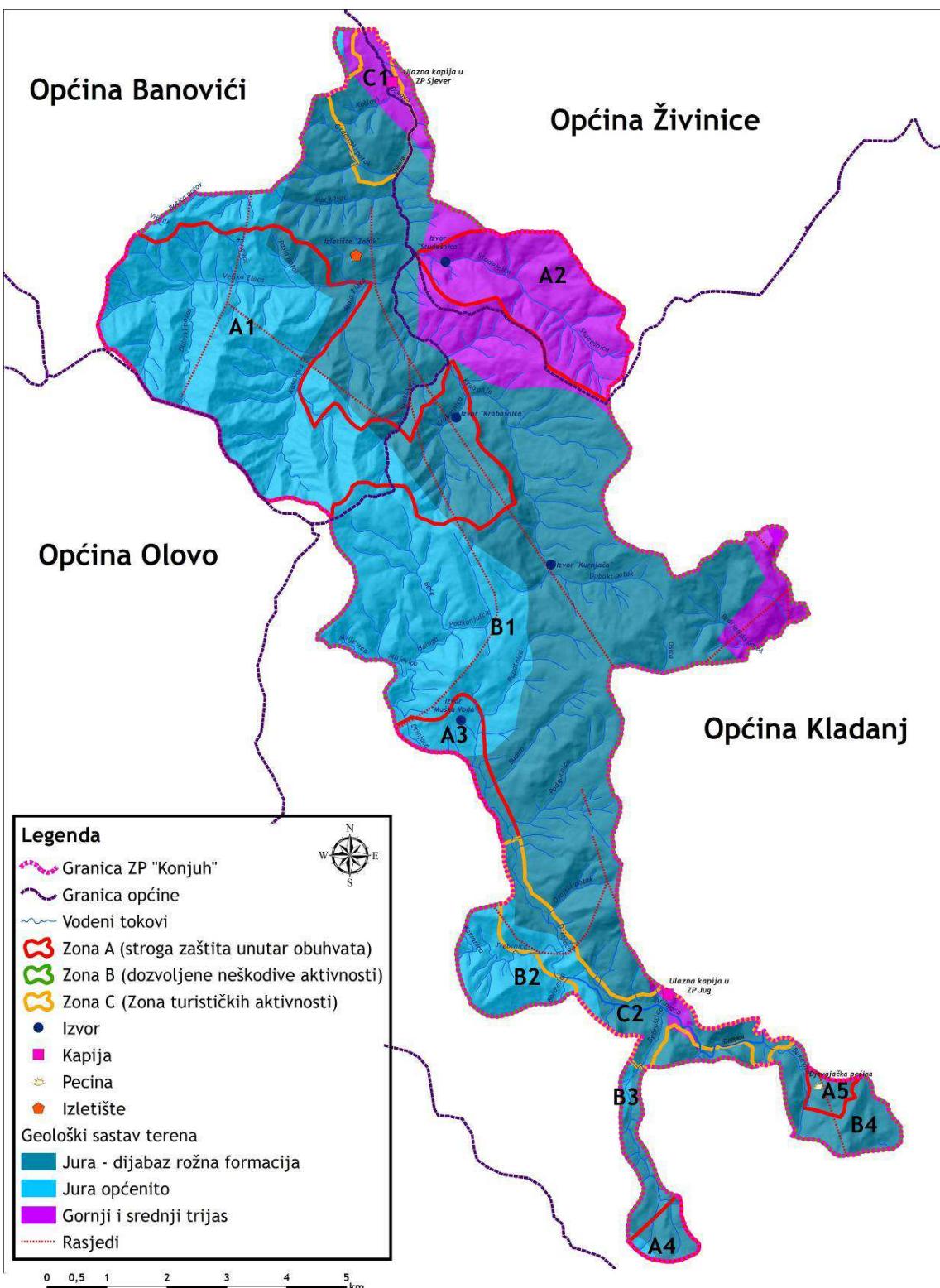
8.3 Prilog 3 – Prostorni razmještaj navedenih zona zaštite unutar ZP „Konjuh“ na reljefnoj podlozi

8.4 Prilog 4 – Sintezni prikaz značajnih lokaliteta unutar ZP „Konjuh“ s obzirom na prostorni položaj i zonaciju prostora

8.5 Prilog 5 – Geološka karta ZP „Konjuh“

8.6 Prilog 6 – Metodologija korištena pri rangiranju problema

Nakon analize postojećeg stanja, Konsultant je izvršio rangiranje i prioritizaciju identificiranih problema u postojećem upravljanju različitim kategorijama vrijednosti u ZP „Konjuh“ pomoću prethodno određene metodologije ocjenjivanja. Metodologija ocjenjivanja sastoji se od primjene tzv. multi-kriterijske analize, odnosno primjene seta razvijenih kriterija za ocjenjivanje. Kriteriji koji su korišteni u ocjenjivanju problema su:

- utjecaj na identificirane vrijednosti (odnosi se na prostor, prirodne vrijednosti, kulturno-historijske i rekreativno-turističke vrijednosti)
- urgentnost za rješavanje problema
- svojstvo preduvjeta za dalja rješavanja problema
- odstupanja od postojećih strategija, planova, odobrenih osnova od strane drugih institucija te odstupanje od ciljeva za razvoj.

Opis kriterija prikazan je u tabeli u nastavku (Tabela 86).

Tabela 86: Kriteriji za rangiranje identificiranih problema u postojećem upravljanju ZP „Konjuh“

Br.	Kriterij	Opis
1.	Utjecaj na identificirane vrijednosti (odnosi se na prirodne, kulturno-historijske i rekreativno-turističke vrijednosti)	Utjecaj na identificirane vrijednosti (odnosi se na prirodne, kulturno-historijske i rekreativno-turističke vrijednosti) je značajan kriterij za ocjenjivanje problema i razvoj prioriteta za rješavanje. Negativan utjecaj na identificirane vrijednosti javlja se u slučajevima neadekvatnog korištenja vrijednosti ZP „Konjuh“ koje može dovesti do degradacije ili trajnog gubitka vrijednosti. U cilju smanjenja negativnih utjecaja na različite kategorije vrijednosti, svi korisnici prostora ZP „Konjuh“ trebaju postupati prema važećim zakonskim i podzakonskim propisima iz oblasti zaštite prirode, zaštite okoliša, poštivati mјere zabrane i mјere ograničenja za izvođenje određenih djelatnosti u prostoru, uskladiti izvođenje dopuštenih djelatnosti sa dobrim praksama i izvršiti sve preduvjete iz svoje nadležnosti vezane za uspostavu održivog korištenja prostora ZP „Konjuh“.
2.	Urgentnost za rješavanje problema	Ovaj kriterij odnosi se na utvrđene probleme i neusklađenosti koji imaju prioritet za rješavanje.
3.	Svojstvo preduvjeta za dalja rješavanja problema	Kriterij se odnosi na one nedostatke i neusklađenosti čije je rješavanje preduvjet za otklanjanje ostalih identificiranih problema. Nerješavanje ovih nedostataka i neusklađenosti predstavlja prepreku za rješavanje drugih identificiranih problema. Tipičan primjer ovog kriterija predstavlja nedovoljna dostupnost relevantnih informacija ili neadekvatan/neusklađen pravni i institucionalni okvir (npr. neusklađenost odobrene privredne osnove sa mјerama zaštite u zoni A ZP „Konjuh“).
4.	Odstupanja od postojećih strategija, planova, odobrenih osnova od strane drugih institucija te odstupanje od ciljeva za razvoj	Odstupanja od postojećih strategija i planova podrazumijeva kriterij pomoću kojega se određuje devijacija stanja u odnosu na ono koje je traženo u usvojenim strateškim i planskim dokumentima (u prvom redu to su: <i>Federalna strategija zaštite okoliša 2008-2018</i> i <i>Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030</i>).

Ocenjivanje utvrđenih problema vršilo se za svaki od gore navedenih kriterija, a evaluaciju i rangiranje utvrđenih problema proveli su članovi projektnog tima uz usaglašavanje sa članovima KO PU ZP „Konjuh“ u okviru dostavljanja radnih materijala za javnu raspravu o Nacrtu PU ZP „Konjuh“ 2017-2027.

8.7 Prilog 7 – Lista rangiranih problema

Po završenim aktivnostima iz tačke 8.6 pristupilo se finalizaciji rangiranja i prioritizacije problema. Lista problema utvrđena je na način da su sumirane evaluacije svih članova ekspertnog tima te je za svaki problem određeno rangiranje uzimajući u obzir prethodno definirane kriterije. Rangirana lista problema ujedno predstavlja i listu prioriteta za rješavanje u vremenskom okviru Akcionog plana predmetnog dokumenta. Lista problema, rangirana od strane ekspertnog tima, prikazana je u tabelama u nastavku (Tabela 87 - Tabela 90).

Tabela 87: Lista identificiranih problema vezanih za upravljanje prostorom ZP „Konjuh“

Identificirani problemi vezani za upravljanje prostorom ZP „Konjuh“
<ul style="list-style-type: none"> • Nepoštivanje zabrana zona A, B i C što otežava upravljanje prostorom • narušavanje cjelovitosti prostora (fragmentacija prostora uslijed neadekvatnih privrednih aktivnosti) • narušenost ambijentalnih vrijednosti prostora upotreboom neadekvatnih materijala prilikom gradnje što je uzrokovalo neujednačenost izgleda postojećih objekata • nedovoljna kontrola nad posjećivanjem prostora ZP „Konjuh“ • nedovoljna saradnja upravljača JU ZP „Konjuh“ i korisnika prostora • nepostojanje komunikacije između korisnika prostora i upravljača JU ZP „Konjuh“ u pogledu korištenja prostora ili izvještavanju o ekscesima (nekontrolirano ubiranje nedrvnih šumskih plodova, ljekovitog bilja, krađe šume, neadekvatnog odlaganja otpada i sl.) • nedostatna izdvajanja budžetskih sredstava za zaštitu prirode i prirodnog nasljeđa • potreba za stalnim aktivnostima na jačanju svijesti o potrebi očuvanja i zaštite prirode i prirodnog nasljeđa kod posjetitelja. • nedovoljna osvještenost posjetitelja koji nepropisno odlažu otpad na neadekvatna mesta o mogućim negativnim utjecajima uslijed nepropisnog odlaganja • nedovoljan inspekcijski nadzor nad privrednim aktivnostima, poštivanjem zabrana koje vrijede u pojedinim zonama i nedovoljno kažnjavanje prijestupa • postojanje više upravljača prostorom na pojedinim lokalitetima u ZP „Konjuh“ (npr. izletište „Zobik“, „Djevojačka pećina“) • nejednakost razvijenosti sjeverne i južne strane ZP „Konjuh“

Tabela 88: Lista identificiranih problema vezanih za upravljanje prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“

Identificirani problemi vezani za upravljanje prirodnim vrijednostima ZP „Konjuh“
<ul style="list-style-type: none"> • Nepoštivanje zabrana i postojećih mjera konzervacije prirodnih vrijednosti koje vrijede u zonama A i B, a koje se odnose na zaštitu prirodnih vrijednosti (npr. odobreno lovište u zoni A, šumarske aktivnosti i šumarski objekti u zoni A3, parkiranje vozila u zoni A5, paljenje vatre u zoni B1 uz Paučko jezero, kretanje teške mehanizacije u zoni B1, prateće rudničke aktivnosti u zoni B1) • nekontrolirano prikupljanje ljekovitog bilja i gljiva na način da se ove prirodne vrijednosti iskorjenjuju • narušavanje cjelovitosti ekosistema privrednim djelatnostima šumarstva i korištenja mineralnih sirovina • nepostojanje adekvatne komunikacije između korisnika prirodnih vrijednosti i službenog upravljača prostora JU ZP „Konjuh“ (npr. najava posjete prirodnih vrijednosti, izvještavanje o ekscesnim situacijama koje se tiču prirodnih vrijednosti (nekontrolirano branje ljekovitog bilja i iskorjenjivanje bilja, nepoštivanje zabrane branja u zoni A)) • opličavanje „Paučkog jezera“ i nepostojanje konkretnih podataka o uzroku opličavanja • degradacija vodotoka kretanjem teške mehanizacije u koritima vodotoka i prelaskom teške mehanizacije preko vodotoka • sjecišta se ne saniraju na adekvatan način (šumski red često narušava samo stanje šume, u smislu da su piljevinu, balvani i okoci ostavljeni po rubovima šume te da štete šumskom zemljишtu i mladim izdancima drveća) • protuzakonita ekstrakcija šljunka iz riječnog korita u zoni C2 s ciljem rehabilitacije postojeće saobraćajnice i ispune pukotina / oštećenja na saobraćajnici • otuđenje drvne sirovine (ilegalna sječa nekoliko pojedinačnih stabala) • nepostojanje preciznih recentnih podataka o zastupljenosti vrsta flore, faune i gljiva te tipovima staništa • nepostojanje preciznih recentnih podataka o stanju populacija pojedinih vrsta flore, faune i gljiva • nedostatak monitoringa stanja biodiverziteta na sve tri razine raznolikosti (specijska, genska i ekosistemski) • nedostatak monitoringa i kontrole invazivnih vrsta

Tabela 89: Lista identificiranih problema vezanih za upravljanje rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima ZP „Konjuh“

Identificirani problemi vezani za upravljanje rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima ZP „Konjuh“
<ul style="list-style-type: none"> • Neujednačen izgled postojećih rekreativno-turističkih objekata • postojeći rekreativno-turistički objekti nisu dovoljno ambijentalno uklopljeni • loše stanje pojedinih rekreativno-turističkih objekata (npr. „Šumarska kuća“) • postojeći objekti nisu dovoljno iskorišteni (npr. „Šumarska kuća“, Vila „Sensi“, Hotel „Muška voda“ i prateći sportski objekti) • mali broj posjetitelja • nedovoljna promocija ZP „Konjuh“ • nepostojanje turističkih programa za posjetitelje • nedovoljna pokrivenost infrastrukturom za prikupljanje otpada (odvoz i prikupljanje otpada nije zastupljeno na cijeloj površini ZP „Konjuh“) • nedovoljna razvijenost putne infrastrukture i nepostojanje adekvatne saobraćajne komunikacije sjeverne i južne strane ZP „Konjuh“ • loše stanje postojeće saobraćajne infrastrukture • degradacija postojeće saobraćajne infrastrukture uslijed neadekvatne aktivnosti šumarstva (lageri trupaca uz saobraćajnice, utovar drvne sirovine direktno na saobraćajnici uz uzrokovanje privremenog zastoja saobraćaja) i neadekvatne aktivnosti korištenja mineralnih sirovina (kretanje teške mehanizacije na lokalnom putu, nesanirani usjeci prilikom vršenja geoloških istražnih radova) • prilikom otklanjanja i odvoženja drvne mase ne dolazi do adekvatnog saniranja oštećenih dijelova puteva • nedovoljna pokrivenost telefonskom infrastrukturom • zastarjelost električne infrastrukture što uzrokuje nepouzdano napajanje potrošača električnom energijom • nedovoljna razvijenost kanalizacione infrastrukture • nepostojanje tretmana otpadnih voda (prečišćavanje otpadnih voda) • nedovoljna obilježenost granica obuhvata ZP „Konjuh“ i nedovoljan broj info-tabli o vrijednostima pojedinih lokaliteta • nedovoljan broj ostalog mobilijara (klupe, sjenici, odmorista za posjetitelje i sl.) • nedovoljno ulaganje u postojeće i buduće rekreativno-turističke i izgrađene vrijednosti uslijed nedostatka finansijskih sredstava • nedovoljan broj stalno naseljenog lokalnog stanovništva koje bi se moglo uključiti u razvoj ekoturizma • nedovoljan broj registriranih tradicionalnih obrta koji bi se mogli uključiti u razvoj ekoturizma • nepostojanje adekvatne komunikacije između korisnika rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti i službenog upravljača prostora JU ZP „Konjuh“ (npr. najava posjete rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti, izvještavanje o ekscesnim situacijama koje se tiču rekreativno-turističkih i izgrađenih vrijednosti – npr. otuđenje mobilijara)

Tabela 90: Lista identificiranih problema vezanih za upravljanje kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“

Identificirani problemi vezani za upravljanje kulturno-historijskim vrijednostima ZP „Konjuh“
<ul style="list-style-type: none"> • Nekontrolirano posjećivanje pojedinih lokaliteta kulturno-historijskih vrijednosti koje može dovesti do degradacije ili gubitka vrijednosti (npr. „Djevojačka pećina“) • nedovoljno ulaganje u upravljačke aktivnosti restauracije kulturno-historijskih vrijednosti uslijed nedostatka finansijskih sredstava • nepostojanje adekvatne komunikacije između korisnika kulturno-historijskih vrijednosti i službenog upravljača prostora JU ZP „Konjuh“ (npr. najava posjete kulturno-historijskih vrijednosti, izvještavanje o ekscesnim situacijama koje se tiču kulturno-historijskih vrijednosti – npr. otuđenje stećaka) • nedovoljna istraženost starosti i značaja kulturno-historijskih vrijednosti • nepostojanje preciznih recentnih podataka o svim kulturno-historijskim vrijednostima • vrijedni kulturno-historijski lokalitet „Nekropola stećaka Kuman“, koji je pod zaštitom Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, nalazi se izvan granica ZP „Konjuh“ • nedovoljna promocija kulturno-historijskih vrijednosti u kontekstu turističke ponude

8.8 Prilog 8 – Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027

S ciljem boljeg uvida u pregled prednjih definiranih mjeru i aktivnosti za unaprijeđeno upravljanje ZP „Konju“ te uvid u prioritete njihove realizacije, u nastavku su detaljno prikazane sve predložene aktivnosti raspoređene na desetgodišnje razdoblje važenja PU. Također su navedeni okvirni troškovi provođenja te odgovornosti za provođenje mjeru (sudionici) za svaku aktivnost, bez kojih bi izvršenje pojedine aktivnosti bilo otežano ili onemogućeno (Tabela 91).

Korištene skraćenice u nastavku su:

- IS – inspekcijska služba (Kontonalna uprava za inspekcijske poslove TK)
- LD – lovačka društva
- LV – lokalne vlasti lokalne vlasti (vlasti kantona i/ili općina i njima pripadajuće službe u području prostornog uređenja, građenja, komunalnih poslova i dr.)
- NVO – nevladine organizacije (osim lovačkih i planinarskih društava)
- PD – planinarska društva
- ŠP – šumarsko preduzeće (JP „Šume TK“)
- NI - naučno-istraživačke institucije
- LZ - lokalna zajednica
- MPŠiV TK - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK
- MINPUZO TK - Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK
- ZzZiKKHiPN TK - Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa TK
- KZONS - Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika
- FF - Filozofski fakultet
- PMF - Prirodno matematički fakultet

Tabela 91: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 –unaprijeđeno upravljanje prostorom

R.br.	Mjera / aktivnost	Indikator izvršenja	Period izvršenja										Iznos sredstava (KM)	Mogući izvor sredstava	Odgovornost
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1.	Uvesti bolju kontrolu nad posjećivanjem ZP „Konjuh“	<ul style="list-style-type: none"> • Broj prodatih ulaznica • Broj postavljenih rampi i zaposlenici na ulazima u ZP, • Broj zaposlenih rendžera 											-	-	JU ZP Konjuh
2.	Donijeti i usvojiti interne akte upravljanja prostorom, kao što su: Pravilnik o unutarnjem redu i Pravilnik o internoj organizaciji JU ZP Konjuh u roku od šest mjeseci nakon usvajanja predmetnog PU	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje internih upravljačkih akata 											-	-	JU ZP Konjuh MINPUZO TK
3.	Razviti saradnju sa korisnicima prostora JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ na zaštiti prostora, promociji zaštićenih vrijednosti, izgradnji okolišno prihvatljive infrastrukture i rješavanju pitanja više upravljača na pojedinim lokalitetima (izletište „Zobik“, „Djevojačka pećina“)	<ul style="list-style-type: none"> • Riješeno pitanje dvostrukog upravljača izletišta „Zobik“ i „Djevojačka pećina“ • Postojanje pismenog sporazuma o ustupanju lokaliteta na pod-upravljanje od strane P.D. Varda • Postojanje pismenog sporazuma o ustupanju lokaliteta na pod-upravljanje od strane Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ Kladanj u saradnji sa Općinom Kladanj, Vijećem kongresa bošnjačkih intelektualaca i Medžlisom islamske zajednice s ciljem organizacije Vjersko kulturne manifestacije „Dani Djevojačke pećine“ zadnje sedmice u augustu²⁰⁵ 											-	-	JU ZP Konjuh PD Varda BZK Preporod Kladanj Općina Kladanj Medžlis islamske zajednice
4.	Jačati saradnju JU ZP „Konjuh“ i korisnika prostora u zaštićenom području (npr. putem razmjene informacija i internih sastanaka)	<ul style="list-style-type: none"> • Broj organiziranih sastanaka u godini dana • Uključenost korisnika prostora u provedbu pojedinih mjera baziranih na principu ko-menadžmenta 											-	-	JU ZP Konjuh Korisnici prostora
5.	Jačati komunikaciju sa posjetiocima i građanima o potrebi zaštite prirodnih vrijednosti u Zaštićenom pejzažu „Konjuh“ (izrada promotivnih materijala, unaprijeđenje web stranice, izrada mjesecnih biltena)	<ul style="list-style-type: none"> • Količina izrađenog i podijeljenog promotivnog materijala posjetiocima • Broj organiziranih aktivnosti za posjetioce i građane • Unaprijeđena web stranica • Mjesečno izrađen jedan bilten 											20000	Namjenska sredstva MINPUZO, FZZO ili općine, inostrani fondovi ²⁰⁶	JU ZP Konjuh Korisnici prostora
6.	Uvesti bolju kontrolu nad vršenjem raznih djelatnosti od strane svih korisnika prostora putem obavještavanja JU ZP Konjuh od strane korisnika prostora o djelatnostima koje se trebaju vršiti i dobivanja pismene saglasnosti na željenu djelatnost u prostoru ZP Konjuh	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljena procedura kontrole nad odvijanjem raznih vrsta djelatnosti unutar ZP Konjuh • Broj izdatisih saglasnosti u odnosu na broj provedenih aktivnosti u sklopu pojedinih djelatnosti 											-	-	JU ZP Konjuh
7.	Jačati inspekcijski nadzor nad izvođenjem privrednih aktivnosti u ZP „Konjuh“	<ul style="list-style-type: none"> • Broj inspekcijskih izvještaja pri kontroli privrednih aktivnosti 											10000	Budžet kantona	JU ZP Konjuh IS
8.	Iзвještavati o ekscesnim situacijama od strane korisnika prema ZP „Konjuh“ i saniranje štete nastale ekscesnim situacijama (npr. požari, krivolov, otuđenje drvnih resursa, nekontrolirano ubiranje nedrvnih šumskih proizvoda, oštećenje putnih komunikacija i sl.) u skladu sa Pravilnikom o unutarnjem red	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljena procedura izvještavanja o ekscesnim događajima • Broj izvještaja o ekscesnim događajima 											-	-	JU ZP Konjuh Korisnici prostora

²⁰⁵Dani Djevojačke pećine održavaju se tradicionalno zadnje sedmice u augustu, budući da je centralna vjerska manifestacija-dova zadnje nedjelje u augustu.²⁰⁶Npr. MAVa fondacija, Rufford Small Grant Fondacija, CEPF – Critical Ecosystem Partnership Fund (Partnerski fond za kritične ekosisteme)

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

9.	U okviru postupanja u ekscesnim situacijama u skladu sa Pravilnikom o unutarnjem red, posebnu pažnju obratiti na mjeru postupanja u slučaju požara unutar ZP „Konjuh“ te definirati proceduru hitne prijave požara i mjera intervencije u takvim situacijama u suradnji s JP Šume TK i već postojećim Planom zaštite od požara pravnog lica JP Šume TK	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljena hitna procedura izvještavanja i mjere postupanja u slučaju požara • Broj izvještaja o ekscesnim događajima požara 												JU ZP Konjuh JP Šume TK
10.	Sanirati štete nastale ekscesnim situacijama kao rezultat djelovanja korisnika prostora u skladu sa Pravilnikom o unutarnjem redu	<ul style="list-style-type: none"> • Broj saniranih šteta od strane korisnika prostora koji je prouzročio štetu u skladu sa Pravilnikom o unutarnjem redu u odnosu na broj nastalih šteta 												JU ZP Konjuh Korisnici prostora
11.	Korisnici prostora dužni su pridržavati se mjera zaštite i odredaba Pravilnika o unutarnjem redu, kojim će se detaljnije definirati uvjeti ponašanja svih korisnika prostora, procedure o prijavi ekscesa i načini postupanja prilikom saniranja štete u prostoru	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivni izvještaji JU ZP Konjuh 												JU ZP Konjuh Korisnici prostora
12.	Jednako razvijati sjeverne i južne strane ZP „Konjuh“ putem jednakog ulaganja finansijskih sredstava u razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Sjeverna i južna strana zaštićenog područja su jednako razvijene u smislu infrastrukture za posjetioce • Približno jednaka posjećenošć sjeverne i južne strane ZP „Konjuh“ 												JU ZP Konjuh
13.	Zabraniti formiranja lagera pored puta i utovara drvene sirovine direktno sa saobraćajnice u A3 zoni putem nadzora rendžera JU ZP Konjuh Iznimno, ukoliko lagere nije moguće formirati na drugim mjestima izvan saobraćajnica, moguće je iste formirati i uz saobraćajnice, uz prethodne konsultacije i saglasnost općine na čijoj teritoriji se nalazi saobraćajnica koja je nadležna za održavanje lokalnog puta (Kladanj, Banovići ili Živinice) te uz konsultacije i saglasnost upravljača prostora JU ZP Konjuh	<ul style="list-style-type: none"> • Broj posebno uređenih mjeseta izvan saobraćajnica na kojima se formiraju lageri za posjećenu drvenu masu iz sanitarnе sječe uz maksimalno vrijeme zadržavanja 5 radnih dana • Postavljeni znakovi zabrane • Broj prijavljenih slučajeva od strane rendžera • Broj prijava prijestupa zabrane prijavljenih kantonalnom inspektoratu za promet roba, usluga i saobraćaja – saobraćajni inspektor • Broj saglasnosti o iznimnom formiranju lagera duž saobraćajnica između općina na čijoj teritoriji se nalazi saobraćajnica (Kladanj, Banovići ili Živinice) i JP Šume TK • Broj saglasnosti o iznimnom formiranju lagera duž saobraćajnica između JU ZP Konjuh i JP Šume TK 											IS LV JU ZP Konjuh ŠP	
14.	Zabraniti kretanja teške mehanizacije u zoni A3, fizičkom zabranom kretanja postavljanjem rampi koje će biti pod nadzorom rendžera JU ZP „Konjuh“, a prijestup zabrane bit će prijavljen kantonalnom inspektoratu za urbanizam, građevinarstvo, ekologiju i industriju – inspektor zaštite okolice i prirode te inspektoratu za promet roba, usluga i saobraćaja – saobraćajni inspektor	<ul style="list-style-type: none"> • Postavljeni znakovi zabrane • Broj prijavljenih slučajeva od strane rendžera • Broj prijava prijestupa zabrane prijavljenih kantonalnom inspektoratu za urbanizam, građevinarstvo, ekologiju i industriju – inspektor zaštite okolice i prirode, kao i inspektoratu za promet roba, usluga i saobraćaja – saobraćajni inspektor 												IS JU ZP Konjuh
15.	Smanjiti obuhvat zone A3 u južnom dijelu na način da objekti u vlasništvu šumarstva budu izvan zone A3, kao i veći dio saobraćajnice (predložena promjena kategorizacije zone je zona C), a južnu granicu A3 definirati na način da je definirana uščem potoka Repatnica u rijeku Drinjaču i tromeđom puteva: lokalni put, šumarski put Liočevska kosa i biciklistička staza „Konjuh“ Prije smanjenja obuhvata zone A3 moguće je provesti i dodatna istraživanja s ciljem utvrđivanja detaljnijih smjernica i određivanja novih granica zone A3	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjene i dopune Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) • Izmjene i dopune Prostornog plana područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“ 2010-2030 									3000	Budžet kantona		MINPUZO TK JU ZP Konjuh Skupština TK

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

22.	Zabraniti gradnju ostale infrastrukture koja nepotrebno fragmentira postojeće prostorne cjeline i narušava ambijentalne vrijednosti u zonama B i C putem implementacije smjernica predloženih u poglavljima 3.3.1 i 3.7	<ul style="list-style-type: none"> Uvedena zabrana neadekvatne izgradnje u postupku izдавanja urbanističkih saglasnosti i građevinskih dozvola Zahtijevani tehnički uvjeti za ambijentalno uklapanje objekata integrirani su u urbanističkim saglasnostima i građevinskim dozvolama 												-	-	-	-	LV IS JU ZP Konjuh
23.	Uvesti sistem praćenja okolišnih indikatora vezanih za utjecaje turizma na okoliš	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljen sistem praćenja količina otpada koji nastaju uslijed turizma Broj turista koji posjećuju ZP Potrošnja električne energije u smještajnim kapacitetima Broj zaposlenih u turističkom sektoru Količina prihoda koji nastaju kroz turizam 												-	-	-	-	JU ZP Konjuh
24.	Dozvoliti izgradnju edukacijskih, turističkih, sportskih, kulturnih i rekreacionih objekata za ljetni i zimski turizam u skladu sa ambijentom i prostorno-planskom dokumentacijom	<ul style="list-style-type: none"> Uvedena zabrana neadekvatne izgradnje u postupku izдавanja urbanističkih saglasnosti i građevinskih dozvola Zahtijevani tehnički uvjeti za ambijentalno uklapanje objekata integrirani su u urbanističkim saglasnostima i građevinskim dozvolama Edukacioni, turistički, sportski, kulturni i rekreacioni objekti izgrađeni u B i C zonama izgrađeni skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom 												-	-	-	-	LV JU ZP Konjuh
25.	Vršiti monitoring obima sječa (i sanitarnih sječa) te obezbijediti dostavljanje izvještaja i prijava sanitarnih sječa od ŠPD (koji iste pripremaju u skladu sa Zakonom o šumama TK)	<ul style="list-style-type: none"> Broj izvještaja Broj prijava 												-	-	-	-	JU ZP Konjuh ŠP IS
26.	Davati mišljenja/komentare na načrt šumsko-privredne osnove i uključivanje u konsultativne sastanke (pobrinuti se da se etat proračunava na način izuzimanja svih površina šuma i šumskog zemljišta u zoni A)	<ul style="list-style-type: none"> Službeni dopisi (dostavljanje mišljenja i komentara) 												-	-	-	-	JU ZP Konjuh

Tabela 92: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 – unaprijeđeno upravljanje prirodnim vrijednostima

R.br.	Mjera / aktivnost	Indikator izvršenja	Period izvršenja										Iznos sredstava (KM)	Mogući izvor sredstava	Odgovornost		
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
1.	Rješiti konfliktni stav zabrane lova u zoni A i odobrenog posebnog lovišta od strane FBiH i resornog federalnog ministarstva. Potrebna je saradnja dvaju institucija (FMPVŠ i MINPUZO TK) u smislu ponишtenja Odluke resornog federalnog ministarstva o osnivanju posebnog lovišta u zoni A	<ul style="list-style-type: none"> Poništena Odluka resornog federalnog ministarstva o osnivanju posebnog lovišta u zoni A 											-	-	-	-	MINPUZO TK FMPVŠ JU ZP Konjuh LV LD
2.	Istražiti prašumsku sastojinu „Studešnica“ s ciljem definiranja njenih temeljnih prirodnih vrijednosti, promovirati lokalitet i pokrenuti i provesti potrebnu proceduru za službeno proglašenje lokaliteta Prašumske sastojine „Studešnica“ u „Prašumu Studešnica“	<ul style="list-style-type: none"> Izrađen je izvještaj o istraživanju sa posebnim osvrtom na broj registriranih vrsta, odnosno broj novih registriranih vrsta Službeno proglašenje „Prašume Studešnica“ 											10000	Namjenska sredstva MINPUZO, FZZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj, inozrani fondovi ²⁰⁷	JU ZP Konjuh NI		

²⁰⁷Npr. MAVA fondacija, Rufford Small Grant Fondacija, CEPF – Critical Ecosystem Partnership Fund (Partnerski fond za kritične ekosisteme)

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

3.	Zaštititi Prašumsku sastojinu „Studešnica“ („Prašumu Studešnica“) s ciljem održavanja izvornog šumskog sistema, održavajući postojeće netaknuto stanje ovog lokaliteta putem intenzivnijeg rendžerskog nadzora	<ul style="list-style-type: none"> Definiranje i provođenje mjera zaštite „Prašume Studešnica“ 									-	-	JU ZP Konjuh
4.	Istražiti lokalitete endemske vrsta biljaka (bosanska perunika i ljiljan, halačija) i velikog tetrijeba	<ul style="list-style-type: none"> Izrađen je izvještaj o istraživanju staništa navedenih vrsta 									10000	Namjenska sredstva MINPUZO, FZZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj, inostrani fondovi ²⁰⁸	JU ZP Konjuh NI
5.	Zaštititi staništa endemske vrste biljaka (bosanska perunika i ljiljan, halačija) ili ugrožene vrste ptice (veliki tetrijeb) u A zoni putem obilježivanja staništa i zabrane pristupa istim	<ul style="list-style-type: none"> Staništa odabranih vrsta obilježena Provodi se stroga konzervacija staništa zabranom usurpiranja prostora 									-	-	JU ZP Konjuh IS
6.	Zabraniti sakupljanje ljekovitog bilja, gljiva i primjeraka divlje flore i faune u svim zonama A uz provođenje redovnog nadzora od strane rendžera i nadležnog inspektora zaštite okolice i prirode	<ul style="list-style-type: none"> Postaviti znakove zabrane Informirati sakupljače o zabrani (vidi mjeru 8) Broj prijava o kršenju zabrane od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog inspektora zaštite okolice i prirode 									-	-	JU ZP Konjuh IS
7.	Zabraniti sakupljanje ljekovitog bilja, gljiva u zonama B i C osim sa odobrenjem i pod nadzorom djetalnika JU ZP „Konjuh“	<ul style="list-style-type: none"> Informirati sakupljače o zabrani (pogledati mjeru 8) Uspostavljena evidencija o količini i vrsti prikupljenog materijala 									-	-	JU ZP Konjuh
8.	Educirati lokalno stanovništvo po pitanju održivog prikupljanja prirodnih resursa putem web stranice JU ZP „Konjuh“ i postavljanja info-tabli sa uputama načina prikupljanja prirodnih resursa u zonama B i C	<ul style="list-style-type: none"> Web stranica ažurirana sa novim sadržajima Postavljene info-table na definiranim lokalitetima Broj radionica za edukaciju o održivom prikupljanju ljekovitog bilja 									10000	Namjenska sredstva MINPUZO, FZZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj	JU ZP Konjuh NVO
9.	Zabraniti sakupljanje primjeraka divlje flore i faune u zonama B i C uz provođenje redovnog nadzora od strane rendžera i nadležnog inspektora zaštite okolice i prirode	<ul style="list-style-type: none"> Nema sakupljanja primjeraka divlje flore i faune Broj rendžera koji vrše redovan monitoring definirane zabrane Broj prijava o kršenju zabrane od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog inspektora zaštite okolice i prirode 									-	-	JU ZP Konjuh IS
10.	Zabraniti namjerno unošenje invazivnih vrsta uz provođenje redovnog nadzora i monitoringa u svim zonama ZP	<ul style="list-style-type: none"> Broj provedenih nadzornih aktivnosti od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog kantonalnog inspektora Broj izvještaja o monitoringu invazivnih vrsta 									10000	JU ZP Konjuh Budžet TK	JU ZP Konjuh IS
11.	Zabraniti mijenjanja mreže svih vodotoka u zoni A uz provođenje redovnog nadzora od strane rendžera i nadležnog inspektora zaštite okolice i prirode	<ul style="list-style-type: none"> Broj provedenih nadzornih aktivnosti od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i nadležnog kantonalnog inspektora Broj izvještaja o monitoringu 									-	-	JU ZP Konjuh IS
12.	Zabraniti kaptiranja postojećih vrela izuzev izvorišta „Muška voda“ i postojećih kaptiranih izvorišta za vodosnabdijevanje stanovništva putem zabrane izdavanja koncesija u zonama A od strane nadležnog inspektora zaštite okolice i prirode i vodnog inspektora	<ul style="list-style-type: none"> Nema izdatih novih koncesija Broj posjeta nadležnog inspektora zaštite okolice i prirode i vodnog inspektora radi kontrole zabrane izdavanja koncesija u zonama A u postupku izdavanja koncesija za korištenje vodnih resursa 									-	-	IS
13.	Postaviti informacione table u blizini izvorišta „Muška voda“ u svrhu edukacije i povećanja javne svijesti o temeljnoj vrijednosti zone A3	<ul style="list-style-type: none"> Na lokalitetu „Muška voda“ postavljene informacione table o temeljnoj vrijednosti zone A3 									1000	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh

²⁰⁸Npr. MAVA fondacija, Rufford Small Grant Fondacija, CEPF – Critical Ecosystem Partnership Fund (Partnerski fond za kritične ekosisteme)

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

14.	Zaštititi pećine („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“) i „Kameni luk“ zabranom neorganiziranog ulaska postavljanjem kapija koje su zaključane i pod nadzorom uposlenika JU ZP „Konjuh“ koji je zadužen i za organizirane posjete ovih lokaliteta	<ul style="list-style-type: none"> Postavljena kapija Broj posjeta organiziranih od strane JU ZP „Konjuh“ 										1000	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh
15.	Organizirati kontrolirano posjećivanje lokaliteta pećine („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“) i „Kameni luk“ kako je definirano u poglavljima 3.3.4 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> Broj posjeta organiziranih od strane JU ZP „Konjuh“ Broj posjetilaca 										-	-	JU ZP Konjuh LZ
16.	Postaviti informacione edukacijske table u blizini pećina („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“)	<ul style="list-style-type: none"> Na lokalitetima pećina postavljene informacione edukacijske table o temeljnim vrijednostima navedenih lokaliteta 										3000	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh
17.	Provesti dodatna istraživanja pećina („Bebrava“, „Studešnica“ i „Djevojačka pećina“) i lokaliteta „Kameni luk“ s ciljem utvrđivanja biološko potencijala ovih pećina, eventualnog prisustva novih vrsta faune s ciljem obogaćivanja turističke ponude	<ul style="list-style-type: none"> Izrađen je izvještaj o istraživanju Rezultati istraživanja doprinose boljoj turističkoj ponudi 										25000	Namjenska sredstva FZZO, MINPUZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj, inozemni fondovi ²⁰⁹	NI
18.	Organizirati obilaske sa planinarskim vodičima za izletišta i vidikovce na vrhu planine Konjuh i kote Židine i izletište „Zelembaj“	<ul style="list-style-type: none"> Broj obilazaka Broj učesnika u obilascima 										-	-	JU ZP Konjuh PD
19.	Redovno čistiti i održavati markaciju na planinarskim stazama u omogućavanje mesta za odmor posjetiteljima na vidikovcima i izletištima	<ul style="list-style-type: none"> Broj prohodnih planinarskih staza u odnosu na ukupni broj planinarskih staza Izgrađena infrastruktura za odmor na vidikovcima i izletištima 										20000	Namjenska sredstva MINPUZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj	JU ZP Konjuh PD
20.	Zaštititi vodopade u zonama A i B ograničenjem broja posjetilaca kojima je dozvoljen prilaz vodopadu	<ul style="list-style-type: none"> Izgrađena prilazna infrastruktura koja omogućava prilaz vodopadu definiranom broju posjetilaca 										20000	-	JU ZP Konjuh
21.	Dozvoliti lov u zoni B poštujući odredbe Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ ²¹⁰ i odobrenom lovoprivrednom osnovom uz provođenje redovnog nadzora	<ul style="list-style-type: none"> Stalni nadzor od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ i kroz suradnju s lovačkim društvima Broj provedenih nadzornih aktivnosti Očuvana fauna zone B što je dokazivo brojem vrsta i jedinki 										-	-	JU ZP Konjuh
22.	Zaštititi staništa endemičnih biljaka, vegetacije na serpentinima i peridotitima u zoni B strogom konzervacijom staništa i zabranom usurpiranja prostora uz provođenje redovnog nadzora od strane rendžera	<ul style="list-style-type: none"> Staništa endemičnih biljaka i vegetacije na specifičnoj geološkoj podlozi strogog zaštićena Stalni nadzor od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ Broj provedenih nadzornih aktivnosti 										-	-	JU ZP Konjuh
23.	Zaštititi prirodne sastojine crnog bora strogom konzervacijom staništa i zabranom usurpiranja prostora uz provođenje redovnog nadzora od strane rendžera	<ul style="list-style-type: none"> Opstojnost vrste crnog bora u ZP „Konjuh“ Stalni nadzor od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ 										-	-	JU ZP Konjuh
24.	Zabraniti bilo kakve aktivnosti koje bi dovele do nepotrebne fragmentacije staništa u zonama B i C uz provođenje redovnog nadzora nad dopuštenim aktivnostima te nadzorom nad poštivanjem ograničenja i zabrana od strane rendžera i nadležnog inspektora zaštite okoline i prirode	<ul style="list-style-type: none"> Broj provedenih nadzornih aktivnosti od strane rendžera i nadležnog inspektora zaštite okoline i prirode Broj izvještaja o kršenju zabrana 										-	-	JU ZP Konjuh IS

²⁰⁹ Npr. MAVA fondacija, Rufford Small Grant Fondacija, CEPF – Critical Ecosystem Partnership Fund (Partnerski fond za kritične ekosisteme)

²¹⁰ Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

25.	Istražiti hidrološki režim prihranjivanja „Paučkog jezera“ vodom	<ul style="list-style-type: none"> Izrađen je izvještaj o istraživanju 										10000	Namjenska sredstva MINPUZO, FZZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj	JU ZP Konjuh NI
26.	Zaštiti „Paučko jezero“ uz provođenje redovnog nadzora definiranog prostora koji je pod zaštitom te smanjenjem dopuštenih djelatnosti, kao npr. zabrana kupanja u jezeru, zabrana paljenja vatre na platou oko Paučkog jezera, zabranjen prilaz motornim vozilima osim za potrebe upravljanja ZP Konjuh, privatnih posjednika i aktivnosti šumarstva, zabrana ribolova, osim održavanja takmičarskog ribolova jednom godišnje Alternativno: re-zonacija lokaliteta Paučkog jezera i stavljanje lokaliteta Paučkog jezera u zonu A	<ul style="list-style-type: none"> Postavljeni znakovi zabrane prilaska automobilima, paljenja vatre i kupanja u jezeru, zabrane prilaza motornim vozilima osim za potrebe upravljanja ZP Konjuh, privatnih posjednika i aktivnosti šumarstva, zabrana ribolova, osim održavanja takmičarskog ribolova jednom godišnje Broj provedenih nadzornih aktivnosti Alternativno: lokalitet Paučkog jezera je zona A6 putem izmjene i dopune Zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom „Konjuh“ (Sl. novine TK, br. 13/09 i 8/14) i izmjene idopune Prostornog plana područja posebnih obilježja ZP „Konjuh“ 2010-2030 										-	MINPUZO TK JU ZP Konjuh Skupština TK IS	
27.	Postaviti informacione edukacijske table na lokalitetu „Paučko jezero“ o temeljnim vrijednostima jezera te o zabranama koje vrijede na lokalitetu	<ul style="list-style-type: none"> Postavljene edukacijske table o temeljnim vrijednostima jezera te o zabranama koje vrijede na lokalitetu 										1000	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh
28.	Zaštiti liticu „Krabanjski krš“ na način da se lokalitet održivo koristi prilikom izvođenja sportsko-rekreativnih aktivnosti u skladu sa datim smjernicama za posjećivanje u okviru ovog PU u poglavljiju 3.6.1	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljena je procedura provođenja smjernica iz poglavlja 3.6.1 prilikom izvođenja sportsko-rekreativnih aktivnosti Broj provedenih nadzornih aktivnosti Broj izvještaja o kršenju zabrana 										-	-	JU ZP Konjuh
29.	Promovirati liticu „Krabanjski krš“ u skladu sa datim smjernicama za posjećivanje u okviru ovog PU u poglavljiju 3.6.1	<ul style="list-style-type: none"> Litica se promovira na službenoj web stranici JU ZP „Konjuh“, FB stranici okalnim medijima i sportsko-rekreativnim društвima 										6000	Namjenska sredstva MINPUZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj	JU ZP Konjuh
30.	Zaštiti hidrološke vrijednosti C zone zabranom ulaska teške mehanizacije u vodotoke uz provođenje redovnog nadzora od strane rendžera	<ul style="list-style-type: none"> Postavljeni znakovi zabrane Broj prijavljenih slučajeva kršenja zabrane od strane rendžera koji vrše redovni nadzor 										-	-	JU ZP Konjuh
31.	Organizirati edukacijske kampove sa osnovnim i srednjim školama u B i C zonama	<ul style="list-style-type: none"> Broj održanih kampova Broj učesnika 										30000	Namjenska sredstva MINPUZO, MONKS ²¹¹ ili općina Banovići, Živinice i Kladanj	JU ZP Konjuh NVO
32.	Promovirati ZP „Konjuh“ kod bh. naučno istraživačkih institucija s ciljem organiziranja naučno-istraživačkih kampova i promoviranja prirodnih vrijednosti ZP „Konjuh“ kod ovih institucija, uz poticanje naučno-istraživačkog djelovanja u ZP „Konjuh“	<ul style="list-style-type: none"> Broj naučno-istraživačkih kampova Broj učesnika 										100000	-	JU ZP Konjuh NI
33.	Izgraditi centar za očuvanje genetičke i specijske raznolikosti	<ul style="list-style-type: none"> Centar izgrađen Broj posjetilaca centra Broj organiziranih naučno-istraživačkih aktivnosti Broj organiziranih edukacijskih radionica 										100000	Namjenska sredstva MINPUZO, MONKS ²¹² , FZZO ili općina Banovići, Živinice i Kladanj	JU ZP Konjuh

²¹¹Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona

²¹²Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

34.	Aktivnim mjerama košenja i sječe očuvati u najvećoj mjeri šumske čistine (livade, pašnjake i dr.) i šumske rubove kroz angažmanom sezonskih kosača i/ili u saradnji sa lokalnim stanovništvom i ljubiteljima prirode (npr. planinari)	<ul style="list-style-type: none"> • Broj angažiranih kosača • Pokošena/iskrčena površina po godini 											50000	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh
35.	Intezivirati nadzor nadzornika u ljetnom periodu radi rane detekcije požara putem saradnje JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ i JP „Šume TK“ na implementaciji planova zaštite od požara	<ul style="list-style-type: none"> • Broj angažovanih nadzornika • Edukacije nadzornika za protivpožarne zaštite 											-	-	JU ZP Konjuh ŠP
36.	Pošumljavanje šumskih goleti i opožarenih površina po potrebi u saradnji sa ŠPD	<ul style="list-style-type: none"> • Pošumljena površina • Broj zasađenih sadnica 											50000	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh ŠP

Tabela 93: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 – unaprijeđeno upravljanje rekreativno-turističkim i izgrađenim vrijednostima i potencijalima

R. br.	Mjera / aktivnost	Indikator izvršenja	Period izvršenja										Iznos sredstava (KM)	Mogući izvor sredstava	Odgovornost
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1.	Uspostaviti saradnju sa korisnicima prostora JU ZP Konjuh (Zona A, B i C) s ciljem olakšavanja upravljanja pojedinim rekreativno-turističkim i izgrađenim djelatnostima i potencijalima ZP „Konjuh“ i ciljem lakšeg nadzora nad infrastrukturom	<ul style="list-style-type: none"> • Ostvarenje je komunikacije i saradnje između PD, LD, KUD, BK i JU ZP Konjuh • Broj zajednički provedenih aktivnosti između PD, LD, KUD, BK i JU ZP Konjuh 											-	-	JU ZP Konjuh PD, LD, KUD, BK
2.	Uvesti bolju kontrolu nad posjećivanjem i poboljšati nadzor ulaska i kretanja posjetilaca koji posjećuju i koriste rekreativno-turističke prostore i infrastrukturu prema smjernicama datim u poglavljiju 3.6	<ul style="list-style-type: none"> • Provodi se nadzor nad posjećivanjem od strane rendžera JU ZP „Konjuh“ • Broj posjeta većih grupa u pratinji vodiča • Broj naplaćenih ulaznica i naknada za ulazak u C zonu motornim vozilom 											-	-	JU ZP Konjuh
3.	Organizirati održivost posjeta i korištenja rekreativno-turističkih prostora i infrastrukture kroz poštivanje definiranih kapaciteta nosivosti za pojedine lokalitete, kako je navedeno u poglavljiju 3.6	<ul style="list-style-type: none"> • Najava i rezervacija dolaska posjetilaca • Broj rendžera angažiranih na nadzoru • Naizmjenična posjeta pojedinih lokaliteta • Pridržavanje definiranog kapaciteta nosivosti (praćenje broja posjetilaca) 											-	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh
4.	Voditi brigu o upravljanju rekreativno-turističkih prostora i infrastrukture i održivom posjećivanju (zona A, B i C) prema smjernicama definiranim u poglavljima 3.4, 3.5 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> • Broj rendžera angažiranih na nadzoru • Naizmjenična posjeta pojedinih lokaliteta • Pridržavanje definiranog kapaciteta nosivosti (praćenje broja posjetilaca) • Broj ulaznica 											-	-	JU ZP Konjuh
5.	Sprječavanje neadekvatne gradnje i sprječavanje gradnje objekata koji nisu dovoljno ambijentalno uklopljeni (putem saradnje sa nadležnim institucijama na općinskom i kantonalmu nivou u čijoj nadležnosti je izdavanje dozvola prilikom gradnje), u skladu sa smjernicama datim u poglavljju 3.7	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedena zabrana neadekvatne izgradnje u postupku izdavanja urbanističkih saglasnosti i građevinskih dozvola • Zahtijevani tehnički uvjeti za ambijentalno uklapanje objekata integrirani su u urbanističkim saglasnostima i građevinskim dozvolama 											-	-	JU ZP Konjuh Općinski sektori za urbanizam i građenje i MINPUZO TK
6.	Poboljšati vertikalnu signalizaciju i informiranost o smjerovima kretanja duž biciklističke staze „Konjuh“ (zona A, B i C)	<ul style="list-style-type: none"> • Urađena vertikalna signalizacija • Postavljene informacione table 											6000	JU ZP Konjuh Budžet TK FMOIT FZZO FBiH	JU ZP Konjuh

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

7.	Implementirati projekat Brdsko-biciklistički park „Konjuh“ Kladanj u okviru suradnje Biciklističkog kluba Kladanj i JU ZP Konjuh	<ul style="list-style-type: none"> • Brdske biciklističke staze u ZP Konjuh su mapirane GPS-om • Izrađena mapa brdskih biciklističkih staza 								-	-	Biciklistički klub Kladanj JU ZP Konjuh
8.	Redovno održavanje i rekonstrukcija biciklističke staze „Konjuh“ i staze „Put za Veliku Zlaču“ u slučaju oštećenja	<ul style="list-style-type: none"> • Broj prijavljenih oštećenja staze godišnje 								20000	JU ZP Konjuh FZZO FBiH FMOiT	JU ZP Konjuh
9.	Povezati dvije postojeće komunikacije: biciklističku stazu „Konjuh“ i cestu „Krabanja“ i dovesti ih u odgovarajuće tehničke uslove za promet biciklima i vozilima bez kretanja teške mehanizacije	<ul style="list-style-type: none"> • Izvedeni radovi na spajanju sjevernog i južnog dijela ZP „Konjuh“ putnom komunikacijom 								15000	JU ZP Konjuh Budžet TK FZZO FBiH FMOiT	JU ZP Konjuh TK
10.	Redovno održavanje i rekonstrukcija lokalnih puteva za kretanje motornih vozila	<ul style="list-style-type: none"> • Broj prijavljenih oštećenja lokalnih puteva • Staze se koriste i omogućuju pojećivanje od strane turista 								²¹³	Budžet TK Opcine u čijoj teritoriji se nalaze putne komunikacije	Općine u čijoj teritoriji se nalaze putne komunikacije
11.	Unaprijediti postojeću saobraćajnu infrastrukturu (A, B i C zona)	<ul style="list-style-type: none"> • Broj kilometara asfaltiranih putnih komunikacija u odnosu na ukupnu kilometražu putnih komunikacija u ZP „Konjuh“ Kilometraža proširenih dionica u odnosu na kilometražu uskih dionica u ZP „Konjuh“ 								100.000	Budžet TK / Budžet općina na čijoj teritoriji se nalaze putne komunikacije	Općine na čijoj teritoriji se nalaze putne komunikacije
12.	Izgraditi vertikalne signalizacije duž putnih komunikacija (A, B i C zona)	<ul style="list-style-type: none"> • Izgrađene i postavljene vertikalne signalizacije duž putnih komunikacija 								10000	Budžet TK JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh Općine u čijoj teritoriji se nalaze putne komunikacije ŠP
13.	Redovno održavanje i održavanje prohodnosti šumarskih puteva za kretanje motornih vozila vezanih za odvijanje djelatnosti šumarstva	<ul style="list-style-type: none"> • Šumarski putevi u dobrom stanju 								²¹⁴	ŠP	ŠP
14.	Sanirati puteve nakon planirane sječe i odvoza drvne mase (B i C zona)	<ul style="list-style-type: none"> • Sanirani putevi koji su predviđeni za korištenje prilikom odvoza drvne mase od strane ŠP 								10000	ŠP JU ZP Konjuh	ŠP
15.	Održavati planinarske puteve i biciklističke staze (A i B zona)	<ul style="list-style-type: none"> • Održavani i prohodni planinarski putevi od strane JU ZP „Konjuh“ i PD „Miljkovac“ i „Muška Voda Konjuh“ • Održavane i prohodne biciklističke staze od strane JU ZP „Konjuh“ i BK Živinice i Kladanj 								10000	Budžet TK JU ZP Konjuh PD, BK FZZO FBiH FMOiT	JU ZP Konjuh PD, BK
16.	Urediti poučnu stazu u skladu sa smjernicama datim u poglavljju 3.6	<ul style="list-style-type: none"> • Uređena poučna staza u zoni A, B, C 								3000	JU ZP Konjuh Budžet TK FZZO FBiH FMOiT	JU ZP Konjuh
17.	Poboljšati izletničko-posjetiteljsku / turističku infrastrukturu za potrebe prihvata većih grupa posjetilaca (zona A, B i C)	<ul style="list-style-type: none"> • Izgrađena izletničko-posjetiteljska / turistička infrastruktura (ugostiteljski objekti, sijenici, klupe i dr.) 								15000	JU ZP Konjuh Budžet TK	JU ZP Konjuh

²¹³ Trošak nije moguće procijeniti jer na isti utječe više faktora: postojeće stanje puta, frekvencija korištenja i uvjeti korištenja

²¹⁴ Trošak nije moguće procijeniti jer na isti utječe više faktora: postojeće stanje puta, frekvencija korištenja i uvjeti korištenja

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

18.	Povećati kapacitete za smještaj, izletništvo, posjećivanje, edukaciju (Škola u prirodi za obrazovne institucije), ugostiteljstvo i turizam kroz adaptaciju i stavljanje u upotrebu postojećih kapaciteta (zona A, B i C) (npr. veći info punkt na izletištu Zlača, ugostiteljstvo, informiranje posjetioca i sl. moguće ostvariti u prostorijama Vile Sensi ²¹⁵ , a smještajni kapaciteti i edukacija posjetioca u ostatku objekta u kojem se nalazi sjedište JU ZP Konjuh), uz istovremenu prenamjenu postojećeg info punkta na lokalitetu izletišta Zlača za npr. potrebe prodaje domaćih proizvoda lokalnog stanovništva	<ul style="list-style-type: none"> Povećani kapaciteti za smještaj, izletništvo, posjećivanje, edukaciju (Škola u prirodi za obrazovne institucije), ugostiteljstvo i turizam kroz adaptaciju i stavljanje u upotrebu postojećih kapaciteta Adaptirani postojeći kapaciteti Postojeći info punkt na lokalitetu izletišta Zlača koristi se za npr. potrebe prodaje domaćih proizvoda lokalnog stanovništva 											10000	JU ZP Konjuh Budžet TK FZZO FBiH FMOIT	JU ZP Konjuh Općina Banovići
19.	Po potrebi, moguće izgraditi eko-vikend naselje kao dodatne prihvatne kapacitete za posjećivanje i turističke djelatnosti	<ul style="list-style-type: none"> Izgrađeno vikend naselje (po potrebi) 											200000 ²¹⁶	Neovisni investitor	Neovisni investitor JU ZP Konjuh
20.	Moguća rekonstrukcija i dogradnja objekata u funkciji gazdovanja šumama, nakon promjene zonacije A3 zone	<ul style="list-style-type: none"> Usvojena promjena zonacije A3 zone smanjenjem obuhvata u južnom dijelu na način da objekti u vlasništvu šumarstva budu izvan zone A3, kao i veći dio saobraćajnice Rekonstruirani i dograđeni objekti ŠP 											10000	Budžet TK ŠP	MINPUZO TK MPŠiV JU ZP Konjuh
21.	Izgradnju infrastrukture u budućnosti potrebno uskladiti sa zonom namjene, odnosno zonom C i sa prostorno-planskom i regulacijskom dokumentacijom	<ul style="list-style-type: none"> Infrastruktura i dodatni kapaciteti se nalaze u odgovarajućoj zoni namjene, odnosno zoni C 											-	-	MINPUZO TK JU ZP Konjuh
22.	Revitalizirati i adaptirati ugostiteljske i smještajne kapacitete hotela „Muška Voda“ (zona C2) za prihvat posjetilaca	<ul style="list-style-type: none"> Ugostiteljski i smještajni kapaciteti hotela „Muška Voda“ adaptirani Definiran vlasnik/ upravitelj hotela „Muška Voda“ Hotel „Muška Voda“ je u okviru ugostiteljsko-smještajne ponude zone C2 											20000	JU ZP Konjuh Vlasnik / upravitelj hotela „Muška Voda“ JU ZP Konjuh	Vlasnik / upravitelj hotela „Muška Voda“ JU ZP Konjuh
23.	Izgraditi nove kapacitete za boravak posjetilaca na lokaciji izletišta „Zlača“ (zona C1) u skladu sa prostorno-planskom i regulacijskom dokumentacijom	<ul style="list-style-type: none"> Izgrađeni novi kapaciteti (klupe, sjenici i dr.) Povećan broj prodanih ulaznica 											10000	JU ZP Konjuh Budžet TK FMOIT FZZO FBiH	JU ZP Konjuh
24.	Ambijentalno uklopiti izgled objekata (putem saradnje sa nadležnim institucijama na općinskom i kantonalmom nivou)	<ul style="list-style-type: none"> Izađeni projekti ambijentalnog izgleda objekata Zahtijevani tehnički uvjeti za ambijentalno uklapanje objekata u urbanističkoj saglasnosti i građevinskim dozvolama Novi objekti i adaptacija postojećih objekata ima ujednačen i ambijentalno uklopljen izgled 											2000		JU ZP Konjuh Općinski sektori za urbanizam i građenje i MINPUZO TK
25.	Ulagati u izgradnju potrebnog mobilijara	<ul style="list-style-type: none"> Postavljen mobilijar za izletništvo (zona C1, C2, B2) 											50000	JU ZP Konjuh Budžet TK FMOIT FZZO FBiH	JU ZP Konjuh
26.	Prilagoditi objekte / infrastrukturu na izletištima osobama sa posebnim potrebama (zona C)	<ul style="list-style-type: none"> Objekti prilagođenivosobama sa posebnim potrebama Evidencija posjeta ZP „Konjuh“ od strane osoba sa posebnim potrebama 											100000	JU ZP Konjuh Budžet TK FMOIT FZZO FBiH	JU ZP Konjuh

²¹⁵ Korištenje objekta Vila Sensi moguće je jedino ukoliko se postigne dogovor o prijenosu prava korištenja nad ovim objektom s pravnim licem JP „Šume TK“ d.d. Kladanj u čijem vlasništvu je predmetni objekt

²¹⁶ Podrazumijeva projekt i izgradnju objekta

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

27.	Održavanje objekata i održivo korištenje objekata u funkciji gazdovanja šumama i vodoprivrednih objekata	<ul style="list-style-type: none"> Provodenje preventivnog i redovnog održavanja objekata ŠP, vodozahvata „Gluha Bukovica“ i filterskog postrojenja za pitku vodu 											8000	ŠP JKP Komunalac Kladanj Vodovod i kanalizacija Banovići, u suradnji s JU ZP Konjuh Budžet TK	ŠP MPŠiV
28.	Nadzor nad objektima u funkciji gazdovanja šumama i vodoprivrednih objekata	<ul style="list-style-type: none"> Najmanje jedan rendžer JU ZP „Konjuh“, po jedan predstavnik ŠP i predstavnik JKP Komunalac Kladanj i Vodovod i kanalizacija Banovići provode nadzor nad objektima ŠP, vodozahvatom „Gluha Bukovica“ i filterskim postrojenjem za pitku vodu i dr. 											-	-	ŠP JKP Komunalac Kladanj Vodovod i kanalizacija Banovići, u suradnji s JU ZP Konjuh
29.	Tehničko opremanje objekata za adekvatno praćenje neovlaštenog posjećivanja objekata i sprječavanja otuđenja imovine (sjedište JU ZP Konjuh, info punktovi i sl.)	<ul style="list-style-type: none"> Objekti opremljeni video nadzorom 											20000	JU ZP Konjuh Budžet TK FZZO FBiH FMOiT	JU ZP Konjuh
30.	Razvijanje kulturnog turizma prema smjernicama definiranim u u poglavljima 3.4, 3.5 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> Promotivni materijali o kulturnim vrijednostima u saradnji sa ZZZIKKHIPN 											9000	JU ZP Konjuh Budžet TK FMOiT	JU ZP Konjuh ZZZIKKHIPN
31.	Razvijanje planinarstva prema smjernicama definiranim u u poglavljima 3.4, 3.5 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> Broj registrovanih planinarskih aktivnosti Saradnja sa PD i broj provedenih zajedničkih aktivnosti 											4000	Budžet TK JU ZP Konjuh PD	PD koja koriste ZP
32.	Ograničiti rekreativne aktivnosti na dozvoljene aktivnosti i mјere zaštite prema smjernicama definiranim u u poglavljima 3.4, 3.5 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> Ograničene rekreativne aktivnosti Broj rendžera angažiranih na nadzoru nad rekreativnim aktivnostima ili broj rendžera direktno uključenih u rekreativne aktivnosti 											-	-	JU ZP Konjuh
33.	Ograničiti ugostiteljske usluge na dozvoljene aktivnosti i mјere zaštite prema smjernicama definiranim u u poglavljima 3.4, 3.5 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> Ograničene ugostiteljske usluge na zonu C 											-	-	JU ZP Konjuh LV
34.	Promocija razvoja eko turizma prema smjernicama definiranim u u poglavljima 3.4, 3.5 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> Broj registriranih obrta (organska proizvodnja, tradicionalni занати) Promotivni materijali Hrana iz tradicionalnog uzgoja kao dio turističke ponude 											2000	JU ZP Konjuh Budžet TK FMOiT	JU ZP Konjuh Saradnja sa MTTS TK i MRIP TK
35.	Omogućiti postavljanje prodajnih štandova u zonama C1 i C2 na kojima lokalno stanovništvo može vršiti prodaju domaćih proizvoda (tradicionalna hrana, piće, alati i suveniri iz domaće radinosti)	<ul style="list-style-type: none"> Postavljeni prodajni štandovi u zonama C1 i C2 											-	-	JU ZP Konjuh
36.	Ulagati u obilježavanje granica obuhvata ZP „Konjuh“ (A, B i C zona)	<ul style="list-style-type: none"> Obilježena stabla, stijene Postavljena vertikalna signalizacija s informacijom o granici ZP „Konjuh“ i zabranama koje vrijede unutar ZP „Konjuh“ / pojedinih zona 											3000	JU ZP Konjuh Budžet TK FZZO FBiH FMOiT	JU ZP Konjuh

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

Tabela 94: Akcioni plan PU ZP „Konjuh“ 2017-2027 – unaprijeđeno upravljanje kulturno-historijskim vrijednostima

R. br.	Mjera / aktivnost	Indikator izvršenja	Period izvršenja										Iznos sredstava (KM)	Mogući izvor sredstava	Odgovorno st
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1.	Razviti saradnju sa korisnicima prostora (KUD, IZ, BZK „Preporod“ Kladanj i sl.) s ciljem efikasnijeg upravljanja kulturno-historijskim vrijednostima	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zajedničkih aktivnosti 											-	-	JU ZP Konjuh IZ, KUD, Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“ Kladanj
2.	Inicirati suradnju s lokalnim kulturno-umjetničkim društvima npr. KUD „Mladost“ Kladanj, KUD „Litva“ Banovići, KUD Živinice	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zajedničkih aktivnosti 											-	-	JU ZP Konjuh
3.	Uvesti bolju kontrolu nad posjećivanjem kulturno historijskih vrijednosti (npr. Nekropola stećaka, Rimska kaldrma i dr.)	<ul style="list-style-type: none"> • Broj rendžera angažiranih na nadzoru • Novi sistem naplate ulaznica • Broj prodanih ulaznica • Broj prijavljenih dolazaka na manifestacije (Dani Djevojačke pećine i sl.) 											-	-	JU ZP Konjuh
4.	Poboljšati pristup Djevojačkoj pećini i poboljšati kontrolu ulaska u Djevojačku pećinu	<ul style="list-style-type: none"> • Sanirano stepenište do ulaza u pećinu • Sanirana staza ispred i unutar pećine • Postavljena rasvjeta (osvijetljen ulaz i unutrašnjost pećine tokom najavljenih posjeta) • Obezbijeden parking prostor na granici sa postojećom zonom B4 											21000	Budžet TK FMOiT	JU ZP Konjuh
5.	Sprječiti fizičko uništavanje Djevojačke pećine	<ul style="list-style-type: none"> • Postavljena kapija i ograda • Kontrolirano posjećivanje pećine (naizmjenični ulazak i izlazak uz nadzor vodiča ili rendžera) • Broj rendžera angažiranih na nadzoru 											6000	Budžet TK FMOiT JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh
6.	Sprječiti zagađenje uslijed neadekvatnog odlaganja otpada na prostoru oko Djevojačke pećine	<ul style="list-style-type: none"> • Postavljene kante za smeće, kontejnera i organiziran odvoz otpada uz pomoć nadležnog JKP „Komunalac“ Kladanj • Broj rendžera angažiranih na nadzoru 											5000	JU ZP Konjuh JKP	JU ZP Konjuh JKP
7.	Sistematsko istraživanje o porijeklu i starosti nekropole stećaka Kuman i Rimske kaldrme uz pomoć Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa TK, Prirodno – matematičkog fakulteta ili Filozofskog fakulteta	<ul style="list-style-type: none"> • Izvještaj o porijeklu i starosti nekropole stećaka Kuman i Rimske kaldrme 											10000	Budžet TK	JU ZP Konjuh
8.	Identifikacija i valorizacija nekropole stećaka Kuman i Rimske kaldrme uz pomoć Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa TK, Prirodno – matematičkog fakulteta ili Filozofskog fakulteta	<ul style="list-style-type: none"> • Projekat identifikacije i valorizacije nekropole stećaka Kuman i Rimske kaldrme 											5000	Budžet TK	JU ZP Konjuh

PLAN UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PEJZAŽOM „KONJUH“ 2017-2027

9.	Uključenje nekropole stećaka Kuman i Rimskog kraljevstva u turističku ponudu u skladu sa smjernicama datim u poglavljima 3.5 i 3.6	<ul style="list-style-type: none"> Organizovani programi posjete: edukacija i istraživanje lokaliteta nekropola stećaka Kuman i Rimskog kraljevstva Obilježavanje Međunarodnog dana za spomenike i lokalitete (Nekropola stećaka Kuman) uz pomoć Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa TK 											JU ZP Konjuh
10.	Postaviti vertikalnu signalizaciju za Nekropolu stećaka i Rimsku kraljevstvu	<ul style="list-style-type: none"> Postavljena vertikalna signalizacija (info table) 									4000	JU ZP Konjuh	JU ZP Konjuh
11.	Očuvanje vizure lokaliteta i sprječavanje fizičkog uništavanja nekropole stećaka Kuman (u skladu sa pravilima Komisije za očuvanje spomenika i smjernicama za očuvanje UNESCO kulturne baštine)	<ul style="list-style-type: none"> Adaptiran put do 2 m od nekropole stećaka Postavljena zaštitna ograda Postavljena info tabla u blizini nekropole stećaka Kuman 									4000	Budžet TK	JU ZP Konjuh
12.	Zaštita Rimskog kraljevstva od propadanja tehničkim i fizičkim mjerama zaštite (otkopavanjem humusa, otklanjanjem korova, otklanjanjem korijena koji potkopavaju dodatno lokalitet spomenika i sl.)	<ul style="list-style-type: none"> Postavljena zaštitna ograda Postavljene info table o vrijednosti lokaliteta Broj rendžera angažiranih na nadzoru 									4000	Budžet TK	JU ZP Konjuh
13.	Definirati nosivost kapaciteta Rimskog kraljevstva radi sprječavanja prekomjernog broja posjetilaca, nakon provođenja tehničkih i fizičkih mjera zaštite	<ul style="list-style-type: none"> Definiran broj posjetilaca koji mogu posjetiti lokalitet Broj rendžera angažiranih na nadzoru provođenja kapaciteta nosivosti Adaptiran put do Rimskog kraljevstva 									5000	Budžet TK	JU ZP Konjuh
14.	Evidentirati sve objekte/ spomenike/ kulturno-historijskih vrijednosti (A, B i C zona)	<ul style="list-style-type: none"> Evidentirani svi objekti kulturno-historijskih vrijednosti uz pomoć ZZZiKKHiPN TK, PMF-a ili FF-a 									-	-	JU ZP Konjuh
15.	Valorizirati sve eventualne nove objekte kulturno-historijskog nasljeđa ZP Konjuh	<ul style="list-style-type: none"> Valorizirani objekti i kategorizirani prema nivou vrijednosti ZZZiKKHiPN TK, PMF-a ili FF-a 									6000	Budžet TK	JU ZP Konjuh
16.	Obilježavati važne datume o kulturno historijskim vrijednostima i vjerske proslave	<ul style="list-style-type: none"> Usvojeno organiziranje Međunarodnog dana o spomenicima i lokalitetima (18. April, UNESCO), Svjetski dan kulturne raznolikosti za dijalog i razvoj (21. Maj) Organizirana posjeta na važne datume 									-	-	JU ZP Konjuh NI
17.	Nekropolu stećaka Kuman i Rimskog kraljevstva odrediti za kulturno-historijske vrijednosti od primarnog značaja u ZP Konjuh	<ul style="list-style-type: none"> Rimsko kraljevstvo proglašena zaštićenim nacionalnim spomenikom u suradnji s KZONS i ZZZiKKHiPN Nekropolu stećaka Kuman i Rimskog kraljevstva su u okviru promocije i ponude identificirane kao za kulturno-historijske vrijednosti od primarnog značaja u ZP Konjuh 									-	-	JU ZP Konjuh ZZZiKKHiPN TK KZONS

Konsultant:

ENOVA d.o.o. Sarajevo
Podgaj 14/l
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina